

ปัญหาและเฉลย วิชาบาลีไวยากรณ์ ป.ย.๑-๒

๒๕๑๑-๒๕๖๖ (๕๖ ปี)

PALdict ๒๐ ม.ค.๖๗ - Made with LibreOffice 7

ข้อ ๑ สมัญญาริธาน	ข้อ ๕ กิตก์
ข้อ ๒ สนธิ	ข้อ ๖ สมาส
ข้อ ๓ นาม อพยยศัพท์	ข้อ ๗ ตัทธิติ
ข้อ ๔ อาชยาต	

สารบัญหลัก

คลิกเพื่อไปสารบัญย่อย. เลขตัวหลังคือเลขหน้าของเนื้อหา

พ.ศ.๒๕๑๑ - ๑

พ.ศ.๒๕๑๒ - ๔

พ.ศ.๒๕๑๓ - ๗

พ.ศ.๒๕๑๔ - ๑๐

พ.ศ.๒๕๑๕ - ๑๒

พ.ศ.๒๕๑๖ - ๑๕

พ.ศ.๒๕๑๗ - ๑๘

พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๑

พ.ศ.๒๕๑๙ - ๒๔

พ.ศ.๒๕๒๐ - ๒๗

พ.ศ.๒๕๒๑ - ๓๐

พ.ศ.๒๕๒๒ - ๓๔

พ.ศ.๒๕๒๓ - ๓๗

พ.ศ.๒๕๒๔ - ๔๐

พ.ศ.๒๕๒๕ - ๔๓

พ.ศ.๒๕๒๖ - ๔๖

พ.ศ.๒๕๒๗ - ๔๙

พ.ศ.๒๕๒๘ - ๕๒

พ.ศ.๒๕๒๙ - ๕๕

พ.ศ.๒๕๓๐ - ๕๘

พ.ศ.๒๕๓๑ - ๖๒

พ.ศ.๒๕๓๒ - ๖๕

พ.ศ.๒๕๓๓ - ๖๗

พ.ศ.๒๕๓๔ - ๗๑

พ.ศ.๒๕๓๕ - ๗๓

พ.ศ.๒๕๓๖ - ๗๖

พ.ศ.๒๕๓๗ - ๗๙

พ.ศ.๒๕๓๘ - ๘๒

พ.ศ.๒๕๓๙ - ๘๕

พ.ศ.๒๕๔๐ - ๘๕

พ.ศ.๒๕๔๑ - ๘๗

พ.ศ.๒๕๔๒ - ๘๙

พ.ศ.๒๕๔๓ - ๙๑

พ.ศ.๒๕๔๔ - ๙๓

พ.ศ.๒๕๔๕ - ๙๔

พ.ศ.๒๕๔๖ - ๙๖

พ.ศ.๒๕๔๗ - ๙๘

พ.ศ.๒๕๔๘ - ๑๐๐

พ.ศ.๒๕๔๘ (๒) - ๑๐๒

พ.ศ.๒๕๔๙ - ๑๐๔

พ.ศ.๒๕๔๙ (๒) - ๑๐๖

พ.ศ.๒๕๕๐ - ๑๐๘

พ.ศ.๒๕๕๐ (๒) - ๑๑๐

พ.ศ.๒๕๕๑ - ๑๑๒

พ.ศ.๒๕๕๑ (๒) - ๑๑๔

พ.ศ.๒๕๕๒ - ๑๑๕

พ.ศ.๒๕๕๒ (๒) - ๑๑๗

พ.ศ.๒๕๕๓ - ๑๑๙

พ.ศ.๒๕๕๓ (๒) - ๑๒๑

พ.ศ.๒๕๕๔ - ๑๒๓

พ.ศ.๒๕๕๔ (๒) - ๑๒๕

พ.ศ.๒๕๕๕ - ๑๒๖

พ.ศ.๒๕๕๕ (๒) - ๑๒๘

พ.ศ.๒๕๕๖ - ๑๓๑

พ.ศ.๒๕๕๖ (๒) - ๑๓๓

พ.ศ.๒๕๕๗ - ๑๓๕

พ.ศ.๒๕๕๗ (๒) - ๑๓๗

พ.ศ.๒๕๕๘ - ๑๓๙

พ.ศ.๒๕๕๘ (๒) - ๑๔๑

พ.ศ.๒๕๕๙ - ๑๔๓

พ.ศ.๒๕๕๙ (๒) - ๑๔๕

พ.ศ.๒๕๖๐ - ๑๔๗

พ.ศ.๒๕๖๐ (๒) - ๑๔๙

พ.ศ.๒๕๖๑ - ๑๕๒

พ.ศ.๒๕๖๑ (๒) - ๑๕๕

พ.ศ.๒๕๖๒ - ๑๕๘

พ.ศ.๒๕๖๒ (๒) - ๑๖๑

พ.ศ.๒๕๖๓ - ๑๖๔

พ.ศ.๒๕๖๓ (๒) - ๑๖๗

พ.ศ.๒๕๖๔ - ๑๗๐

พ.ศ.๒๕๖๔ (๒) - ๑๗๓

พ.ศ.๒๕๖๕ - ๑๗๕

พ.ศ.๒๕๖๕ (๒) - ๑๗๘

พ.ศ.๒๕๖๖ - ๑๘๑

พ.ศ.๒๕๖๖ (๒) - ๑๘๔

สารบัญย่อ

คลิกเพื่อไปหน้าเนื้อหา

พ.ศ.๒๕๑๑..... - ๑

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? พวกไหนได้ชื่อว่าสระ ทีฆะ และรัสสะ?..... ๑
๒. การต่ออักษรด้วยอักษรก็ดี สนธิกริโยปกรณ์ก็ดี มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สมตยสมมา และ อิจเจว เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?..... ๑
๓. [เหล่านี้]แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑
 - ก. นามศัพท์ ข. ลิงค์ ค. วจนะ ง. วิภัติ จ. การันต์..... ๑
๔. คำว่า อาชยาต ได้แก่อะไร? ประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติหหมวด วัตตมานา, อัชชัตตนิ, กาลาติปัตติ เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาตุ. ๒
๕. ศัพท์ที่ทำนให้เสร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ เรียกว่าอะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สยมภู (ชโน) และ ธมมาที (บุคคล) ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาตุ..... ๒
๖. คำว่า สมาส นั้น ว่าโดยกิจ และโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สปุริโส, คนธมาลาทิหตถา (มนุสสา) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มา โดยลำดับ..... ๒
๗. คำว่า ตัทธิต นั้น โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เฉพาะข้อต้นแบ่งออกไปอีกเป็นอย่างไร? ปญญา, ปจฉิมิ ลงปัจจัยอะไร? ใน ตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาตุด้วย..... ๓

พ.ศ.๒๕๑๒..... - ๔

๑. สระต่างจากพยัญชนะอย่างไร? สระไหนบ้าง ชื่อรัสสะ ทีฆะ ครุ และ ลหุ?..... ๔
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? โลปะ ลบ นั้น มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? จตุหยาเยหิ ตัดต่ออย่างไร?..... ๔
๓. สัพพนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ย อญญ ตุมห จัตเป็นสัพพนามชนิดไหน? จงแจก ย ศัพท์ เฉพาะอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาตุ..... ๔
๔. ในอาชยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? จะรู้จักกาลได้ต้องหมายรู้ด้วยอะไร? จงเขียนวิภัติหหมวดปโรกขา และหิยัตตนิ ฝ่ายปรัสบทมาตุ..... ๕
๕. ปัจจัยสำหรับประกอบกับนามกิตก์ และกริยากิตก์ แบ่งเป็นกี่หมวด? และมีปัจจัยอะไรบ้าง? อูโรโค ทุกกริ โภโกโน ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาตุ..... ๕
๖. [สมาสที่มีลักษณะเหล่านี้] เรียกว่าสมาสอะไร?..... ๖
 - ก. สมาสที่มีอุปสรรคหรือนิบาตอยู่หน้า..... ๖
 - ข. นามนามตั้งแต่สองศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน..... ๖
 - ค. กัมมธารยสมาสมีสังขยาอยู่หน้า..... ๖
 - ง. ปญญาปโชโต, วิตรโค (จงตั้งวิเคราะห์มาตุด้วย)..... ๖
๗. โคตตตัทธิต สมุหัตถิต และภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? นาวิโก จกขุมา เป็นตัทธิตไหน? ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาตุ. ๖

พ.ศ.๒๕๑๓..... - ๗

๑. ฐานกรณ์คืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๗
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? โลปะ ลบนิคคหิตนั้น จะลบได้ในที่เช่นไร? วิทูนคค์, อริยสจจานทสสนิ ตัดต่ออย่างไร?..... ๗

๓. ศัพท์ที่มีวิธีแจกอย่างหนึ่งต่างหาก ซึ่งเรียกว่า กติยศัพท์ นั้น ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง? ศัพท์ไหนเป็นได้ลิงค์เดียว ทวิลิงค์ และเอกวาจะ
 อย่างเดียว? จงแจก “ภควन्दุ” ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๗
๔. บุรุษในอาชยาดมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จะทราบบุรุษได้ต้องอาศัยอะไร? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู. ๘
๕. ศัพท์เช่นไรชื่อ กัตตฺสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ และสัมปทานสาธนะ? สาธนะเหล่านี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? ๘
๖. จงบอกชื่อสมาสต่อไปนี้..... ๘
- ก. นามศัพท์มี อ วิภัติเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื่องปลาย..... ๘
- ข. สมาสอย่างหนึ่งมีบทอื่นเป็นประธาน..... ๘
- ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ..... ๘
- ง. สมโถ จ วิปฺสสนา จ สมถวิปฺสสนํ..... ๘
- จ. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ..... ๘
๗. ตรัตยาทิตฺตํ ชาติทิตฺตํ และตทฺสสฺสทิตฺตํ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? มากุโธ, โกลลฺลํ ลงปัจจัยอะไร? ในศัพท์ไหน? จงตั้ง
 วิเคราะห์มาด้วย..... ๙

พ.ศ.๒๕๑๔..... - ๑๐

๑. อะไรชื่อว่าอักษร? และอักษรนั้น แปลว่าอย่างไรได้บ้าง?..... ๑๐
๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยภกรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? เอวฺส เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?..... ๑๐
๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่าอพยยศัพท์? และใช้อย่างไร? จงแจก ตี ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๑๐
๔. อะไรจัดเป็นวาก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติในหมวดวัตตมาณา และกาลาติปตติ เฉพาะอิตถโนบทมาดู..... ๑๐
๕. กิตก์เป็นชื่อของอะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? รูวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?..... ๑๑
- ก. อวสนฺติ เอตถาติ อวาโส..... ๑๑
- ข. คจฺฉิยเตติ คมนํ..... ๑๑
๖. จงบอกชื่อสมาสต่อไปนี้..... ๑๑
- ก. รณฺโณ ปุตฺโต ราชปุตฺโต..... ๑๑
- ข. จนนฺติมา จ สุริโย จ จนนฺติสุริยา..... ๑๑
- ค. ฐิตา สิริ ยสมํ, โส ฐิตสิริ..... ๑๑
- ง. ปพพตฺสส ตีโร ตีโรปพพตํ..... ๑๑
- จ. สงฺขํ อิว ปณฺฑรํ สงฺขปณฺฑรํ..... ๑๑
๗. รากาทิตฺตํ ฐานตฺตํ เสฏฺฐตฺตํ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กาสาวํ เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในศัพท์ไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๑

พ.ศ.๒๕๑๕..... - ๑๒

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? จัดเป็นพวกได้เท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็นโฆส และอโฆส?..... ๑๒
๒. อาเทส สนธิกริโยภกรรม มีในสนธิไหนบ้าง? อคฺยาคารํ ตัดต่ออย่างไร?..... ๑๒
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จตุ ศัพท์เป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก จตุ ศัพท์ เฉพาะในอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู.
 ๑๒
๔. วิภัติอาชยาด จัดเป็นกี่หมวด? หมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร? ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉ
 พาะอิตถโนบทมาดู..... ๑๓
๕. กิตก์แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? รูวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปสาธนะและปัจจัยอะไร?..... ๑๓

ก. ทุกเขน กรียตีติ ทุกกร์.....	๑๓
ข. สยนติ เอตถาติ สยน์.....	๑๓
ค. วินติ เตนาติ วินโย.....	๑๓
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๑๔
ก. จตสโส ทิสา จตุททิส์.....	๑๔
ข. วุฑฒานํ ปฏิปาฏิ ยถาวุฑฒ์.....	๑๔
ค. สงข์ อิว ปณฺฑรํ สงฺปนฺฑรํ.....	๑๔
ง. วีโต ราโค ยสฺมา, โส วีตฺราโค.....	๑๔
จ. สงฺโข จ ปณฺโว จ สงฺขปณฺว.....	๑๔
๗. พหุลัพทิต สันชยัตถิต และปฺรณตฺถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชคหิโก ปณฺฑิจจํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.....	๑๔

พ.ศ.๒๕๑๖..... - ๑๕

๑. พยัญชนะอวารคมีเท่าไร? อะไรบ้าง? นิคคหิตและอนุสารแปลว่าอย่างไร? ใช้ต่างจากพยัญชนะอื่นอย่างไร?.....	๑๕
๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณฺเท่าไร? อะไรบ้าง? เอวฺสา ตัดต่ออย่างไร?.....	๑๕
๓. มโนคณฺะ คืออะไร? ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง? มีวิธีแจกอย่างไร? เมื่อเข้าสมาสแล้วนิยมทำอย่างไร? จงแจก มาตุ ศัพท์ด้วยวิภตฺติทั้ง ๗ มาดู.....	๑๕
๔. ธาตุคืออะไร? ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? และธาตุนั้นแบ่งเป็นกี่ชนิด? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภตฺติหมวดหิยตฺตนิ เฉพาะฝายอตฺตโนบทมาดู.....	๑๖
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๑๖
ก. เป็นรูป สาธนะ และปัจจัยอะไร?.....	๑๖
(๑) รมมํ วทติ สีเลนาติ รมมวาที.....	๑๖
(๒) สุเขน กรียตีติ สุกรโ.....	๑๖
(๓) ลิกฺขณํ ลิกฺขา.....	๑๖
(๔) ทุสฺสติ เตนาติ โทโส.....	๑๖
(๕) อวสนฺติ เอตถาติ อวาโส.....	๑๖
ข. เป็นธาตุ ปัจจัย และวากยะอะไร?.....	๑๖
(๑) กรียมาโน (๒) สฺยณฺตี (๓) กรณฺยี (๔) ภูตฺโต (๕) สฺตฺวา.....	๑๖
๖. ศัพท์ต่อไปนี้เป็นสมาสอะไร? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร? อสิหฺตฺถ (โยโร) ขตฺติยมาโน เอกปฺคฺคฺโล อากนฺตฺกมตฺตํ อุปนฺคร์.....	๑๗
๗. ปกตฺติตฺถิต วิภาคตฺถิต อหฺยตฺถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? อโยมยํ ปทฺโส ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย...๑๗	๑๗

พ.ศ.๒๕๑๗..... - ๑๘

๑. อะไรที่ชื่อว่าพยัญชนะ? พยัญชนะอวารคมีเท่าไร? อะไรบ้าง? และลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้ (เฉพาะพยัญชนะอวารค) มีหลักอย่างไร?.....	๑๘
๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? การต่อมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ตยาหิ และ อธิปฺปโมทติ ตัดต่ออย่างไร?.....	๑๘
๓. ปัจจัยในอหฺยตฺถิตเฉพาะที่ลงท้ายนามมีเท่าไร? อะไรบ้าง? เป็นเครื่องหมายวิภตฺติอะไร? เอต ศัพท์ เป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก เอต ศัพท์ ในอิตฺถิลิงค์ด้วยวิภตฺติทั้ง ๗ มาดู.....	๑๘

๔. บทและวจนะในอาชยาดมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัตติหมวดปรอกขา อัชชัตตนี้ และ ภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายอัตตโนบทมาดู.....	๑๙
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๑๙
ก. รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็น รูป สาธนะ และปัจจัยอะไร?.....	๑๙
(๑) ภุชิตพพนติ โภชนั.....	๑๙
(๒) สรติ เอตายาติ สติ.....	๑๙
(๓) ปฐมัม ภวติ เอตสมมาติ ปภโว.....	๑๙
(๔) หิตํ กโรตตีติ หิตกโกโร.....	๑๙
(๕) คจจนติ เอตถาติ คติ.....	๑๙
ข. กิริยาต่อไปนี้เป็น ธาตุ ปัจจัย และกาลอะไร.....	๑๙
(๑) ภุตตาวินี (๒) วุจจมาโน (๓) นิภขมม (๔) กเถนตี (๕) อารุยห.....	๑๙
๖. สราชิกา (ปริสา), นรสีห, เอกเรตติวาโส (ชโน), อปุตตโก, สพพรตติโสภโณ (จโนโท) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.....	๒๐
๗. อะไรเรียกว่าตัทธิต? สามณญ์ อายสมมา, มายุโร, กายิกํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? มีวิเคราะห์อย่างไร?.....	๒๐

พ.ศ.๒๕๑๘..... - ๒๑

๑. พยัญชนะในบาลีมีเท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็น อโหสเส โหสเส สิลิล และธนิต?.....	๒๑
๒. ที่ขสนธิกิริยาปรกณ ในสรสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? กิสุธ, สหธิธ ตัดต่ออย่างไร?.....	๒๑
๓. คุณนามคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง? เป็นลึงค์อะไร? จงแจก ราช ศัพท์ ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู.....	๒๑
๔. ปัจจัยในอาชยาดจัดเป็น ๕ หมวดตามมาจาก วากกโหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?.....	๒๒
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๒๒
ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอก รูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๒๒
(๑) กโรติ เตนาติ กรณั.....	๒๒
(๒) ธมมัม วทติ สีเลนาติ ธมมเวทึ.....	๒๒
(๓) คจจนติ เอตถาติ คติ.....	๒๒
ข. รุฬโห, อุปปชช สำเร็จรูปมาจากอะไร?.....	๒๒
๖. อะไรชื่อว่าสมาส? อสสรโณ, อนริโย, ยาวชีวั, พรหมสสุโร (ภควา) เป็นสมาสอะไร? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร?.....	๒๒
๗. โคตตตัทธิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปัจจัยเหล่านั้นเมื่อลงแล้ว ต้องทำอะไรบ้าง? โสวณณมยั ฉนฺนุสฺสฺส ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร?.....	๒๓

พ.ศ.๒๕๑๙..... - ๒๔

๑. สระในบาลีภาษาจัดเป็นคู่ได้เท่าไร? อะไรบ้าง? สระไหนจัดเป็นสังยุตตสระ? เพราะเหตุไรจึงเรียกชื่อนั้น?.....	๒๔
๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้ จงยกอุทาหรณ์มาดู.....	๒๔
๓. อัพยศัพท์คืออะไร? ได้แก่ศัพท์จำพวกไหน? เฉพาะนิบาตใช้อย่างไร? และจัดเป็นนิบาตบอกอะไรบ้าง? จงเขียนนิบาตออกความถามมา ดู.....	๒๔
๔. ข ฉ ส และ อาย อัย ปัจจัยในอาชยาดใช้ประกอบกับอะไร? เป็นไปในความอะไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งคำแปลมาด้วย.....	๒๔
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู.....	๒๕
ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๒๕
(๑) สฺสฺเชน ภริยตีติ สฺสฺภโร.....	๒๕

(๒) ปารี คจฉติ สีเลนาติ ปารคู.....	๒๕
(๓) อวารสนติ เอตถาติ อวาโส.....	๒๕
ข. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี่แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? วจนีย์ อุปปชช.....	๒๕
๖. อะไรชื่อกัมมธารยสมาส กัมมธารยสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? มหาธานี, สีตสมภูจฺจ, จัดเป็นอย่างไร?... ..	๒๕
๗. ขาดาทิตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนิโย, ทยาสุ, มุฑตา, ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์หามาดู.....	๒๕

พ.ศ. ๒๕๒๐..... - ๒๗

๑. พยัญชนะไหนบ้างเป็นอฑฒสระ? เพราะเหตุไรจึงเรียกชื่ออย่างนั้น?.....	๒๗
๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยภกรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงอาเทศนิคคหิตได้? จงชี้แจงพร้อมทั้งอุทาหรณ์.....	๒๗
๓. อะไรจัดเป็นนามนาม แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? และเป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก พรหม ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗.....	๒๗
๔. อ และ อิ อากมในอาชยต ลงที่ไหน? ในวิภัตติหมวดไหน? อ อากมเมื่อลงแล้วให้แปลว่าอย่างไร? ภิกขุ คามิ ปิณฑาย ปาวิสิ แปลว่าอย่างไร?.....	๒๘
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู.....	๒๘
ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอก รูป, สาธนะ และปัจจัย ของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๒๘
(๑) กาทพพุนติ การิย.....	๒๘
(๒) สัณณณียติ เอตายาติ สัณณณา.....	๒๘
(๓) ชานาตีติ ญาตา.....	๒๘
ข. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี่ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? อารพภ, ลทโธ.....	๒๘
๖. ปฎิวาต, อาหิตคคิ (พราหมโณ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์หามาด้วย.....	๒๙
๗. สมุหตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เติลิก, บุริโม, คามตา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์หามาดู.....	๒๙

พ.ศ. ๒๕๒๑..... - ๓๐

๑. พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? เหตุไรจึงเรียกว่าอวรรค?.....	๓๐
๒. สนธิกริโยภกรรมคืออะไร? มีเท่าไร? ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยภกรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? เฉพาะ สยฺญโค มีวิธีการอย่างไร?.....	๓๐
๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน? จงแจก ปิตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู.....	๓๐
๔. วิภัตติอาชยตเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง? วิภัตติไหนเมื่อลงแล้วต้องหิขะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา? วิภัตติไหนลบเสียบ้างก็ได้? และ วิภัตติไหนมีกรัสนะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง? จงเขียนวิภัตติหมวดวัตตมานา เฉพาะอดีตโนบทมาดู.....	๓๑
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู.....	๓๑
ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๓๑
(๑) ธมมํ จรติ สีเลนาติ ธมมจารี.....	๓๑
(๒) นิสสาย นํ วสตีติ นิสสโย.....	๓๑
(๓) วหิตพโพติ วาโห.....	๓๑
ข. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี่แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? อจฉิซช, อภิขณิโต.....	๓๑
๖. สมาสว่าโดยกิจมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ทินนสุงโก (ราชา) กตปุณญ (บุรีโส) อปปฏิปุคคโล เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียน คำแปลรูปวิเคราะห์หามาด้วย.....	๓๒
๗. เสฏฐตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สงฆิกํ มานุโส โสหซฺช ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์หามาดู.....	๓๒

พ.ศ.๒๕๖๒..... - ๓๔

๑. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๓๔
 เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย เมื่อ..... วิบัติแล้วก็เข้าใจเนื้อความยาก เพราะฉะนั้น ความ
 เป็นผู้ฉลาดใน.....จึงมีอุปการะมาก..... ๓๔
๒. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้..... ๓๔
 - ก. ในบาลีภาษา มีวิธีต่อศัพท์และ.....ให้เนื่องกันด้วยอักษร เพื่อ..... ๓๔
 - ข. วิกาโร เป็น ๒ คือ..... ๓๔
 - ค. พ อาคม ฉ-อายุตน์ เป็น..... ๓๔
๓. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหนมีศัพท์อะไรบ้าง? เป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก อิม ศัพท์ในอิตถิลิงค์ ด้วย
วิภัตติทั้ง ๗ มาดู..... ๓๔
๔. ในอาชยต แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? อะไรบ้าง? กาลที่กล่าวนี้ ในเวลาพูดหรือแต่งหนังสือ อ่านหนังสือ ต้องหมายรู้ด้วยอะไร?
จงเขียนวิภัตติหมวดปโรกขา เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู..... ๓๕
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๓๕
 - ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๓๕
 - (๑) กโรติ สีเลนาติ กตตา..... ๓๕
 - (๒) ทमितพโพติ ทมโม..... ๓๕
 - (๓) ส่วนณณิยติ เอตยาติ ส่วนณณนา..... ๓๕
 - ข. กิริยาภักต์ คือ ปมชช, ตินฺณ แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๓๕
๖. ตัปฺปรัสสมาส แลกกันกับกัมมธารยสมาสอย่างไร? ชิตินฺทริโย (สมโณ), กตทณทกโม (สิสฺโส), สมจฺเณร์ (จิตต) เป็นสมาสอะไร? จงตั้ง
วิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย..... ๓๕
๗. สมุหฺตฺทิตฺถิมิปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สีตาลุ, คุณวา, ทณฺฑิตฺตํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺทโหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๓๖

พ.ศ.๒๕๖๓..... - ๓๗

๑. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๓๗
 - ก. เสียงก็ติ ตัวหนังสือก็ติ ชื่อว่า ๓๗
 - ข. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ตัว..... ๓๗
 - ค. อักษรเบื้องต้น ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โอ ชื่อ ๓๗
 - ง. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ เรียก กัณฐตาลุชะ..... ๓๗
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยภรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ยสสินฺทริยานิ ตัดต่ออย่างไร?..... ๓๗
๓. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๓๗
 - ก. สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทน ๓๗
 - ข. และ เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์..... ๓๗
 - ค. อุปสัคนั้น สำหรับใช้นำหน้านามและ ๓๗
 - ง. โต ปัจจัย เป็นเครื่องหมายตติยาวิภัตติ แปลว่า..... ๓๗
๔. ธาตุ ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? ธาตุเหล่านี้ คือ อิกข มุจ ทิว สุ ชิ คห ชาคร ภู เป็นไปในความอะไร? เมื่อประกอบด้วย ติ วัตตมานา
วิภัตติ สำเร็จรูปเป็นอย่างไร?..... ๓๗
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๓๘

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๓๘
(๑) ปฎิ สั ภิชชตีติ ปฎิสมภิทา.....	๓๘
(๒) มณญติ เอตยาติ มติ.....	๓๘
(๓) วทตีติ วตตา.....	๓๘
ข. มาน ปัจจัย เป็นได้ทั้งกัตตุวาก และกัมมวาก จะทราบได้อย่างไรว่าเป็นวากไหน? จงยกตัวอย่างมาดู.....	๓๘
๖. นิทหณั, ปวตติตปวธรรมมจโก เป็นสมาสอะไรบ้าง? จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นๆ มาด้วย.....	๓๘
๗. โคตตตัทธิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เมื่อลงปัจจัยที่มี ณ ต้องทำอะไรบ้าง? สากุณโก, มานุโสกลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.....	๓๘

พ.ศ. ๒๕๒๔..... - ๔๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....	๔๐
ก. วจีภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ	๔๐
ข. อักขระเบื้องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่	๔๐
ค. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ	๔๐
ง. กรรมที่ทำอักขระ มี ๔ คือ	๔๐
๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? อริยสจจานทสนธิ ตัดต่ออย่างไร?.....	๔๐
๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....	๔๐
ก. ลิงค์นั้นจัดตาม	๔๐
ข. ในอิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ	๔๐
ค. ตั้งแต่ เอกนวิสติ จนถึง	๔๐
ง. ปัจจัยทั้งหลาย คือ ตร ตถ	๔๐
๔. อะไรจัดเป็นวาก? วากไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?.....	๔๐
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๔๑
ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๔๑
(๑) ปาริ คจฉติ สีเลนาติ ปารคฺ.....	๔๑
(๒) อุทกั ทธาตีติ อุทธิ.....	๔๑
(๓) คจฉนติ เอตถาติ คติ.....	๔๑
ข. กิตปัจจัย ในกริยาภิกต คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?.....	๔๑
๖. ยถาฐณั, สุณณณณณ เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นๆ มาด้วย.....	๔๑
๗. เสฏฐตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุณญวา, โสวณณณณ, รัมณณณณ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์ด้วย.....	๔๑

พ.ศ. ๒๕๒๕..... - ๔๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....	๔๓
ก. เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย	๔๓
ข. อักขระที่ใช้ในบาลีภาษานั้น	๔๓
ค. สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ	๔๓
ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ	๔๓

จ. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ	๑๑ ตัวนี้ เป็นอโฆสะ.....	๔๓
๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เหว็ด ตัดต่ออย่างไร.....		๔๓
๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....		๔๓
ก. คุณนามนี้แบ่งเป็น ๓ คือ		๔๓
ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วย	วิภัติ.....	๔๓
ค. เอกสังขยา เป็นเอกวจนะอย่างเดียว เอกสัพพนาม เป็น	วจนะ.....	๔๓
ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ	เป็นนิยม.....	๔๓
จ. อุปสรรคนั้น สำหรับใช้		๔๓
๔. ข ฉ ส และ อาย อีย ปัจจัยในอาชยาด เป็นไปในความอะไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งคำแปลมาดู.....		๔๔
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....		๔๔
ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้.....		๔๔
(๑) สยั ภวตีติ สยมภู.....		๔๔
(๒) ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกขั.....		๔๔
(๓) ปฐมัม ภวติ เอตสมาติ ปภโว.....		๔๔
ข. กิจปัจจัย ในกริยาภิกตัม มีเท่าไร? อะไรบ้าง? และบอกอะไร?.....		๔๔
๖. นิทหรัณ พหุนาโท เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาดู.....		๔๔
๗. โคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากยปุตติโก, สงฆิกัม, คุณวา, ลงปัจจัยในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.....		๔๔

พ.ศ.๒๕๒๖..... - ๔๖

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....		๔๖	
ก. สระอีก ๕ ตัว อื่นจากรัสสะ ๓ ตัว คือ	ชื่อ	๔๖	
ข. พยัญชนะ	ตัวนี้ คือ	เรียกว่า อวรรค เพราะไม่เป็น	๔๖
ค. พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ่อนหน้าพยัญชนะ.....	ได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ...	ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว.....	๔๖
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....		๔๖	
ก. ในสรสนธิ อาเทศ มี ๒		๔๖	
ข. อาเทศพยัญชนะนั้น แปลง ท เป็น ต อุ. ว่า		๔๖	
ค. ถ้า เอ และ ห อยู่เบื้อง แปลงนิคคหิตเป็น	ดังนี้ ปจจตต-เอว เป็น	๔๖	
๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....		๔๖	
ก. คุณนามและสัพพนามเป็นได้ทั้ง	ลิงค์.....	๔๖	
ข. ภควนตา ภควนเต ใช้เป็น	ภควนโต ใช้เป็น	๔๖	
ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ จัดเป็น	ตั้งแต่ ปญจ ไปเป็น	๔๖	
ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ ย	ก็ เป็น	๔๖	
จ. ปัจจัยทั้งหลาย คือ	เป็นเครื่องหมาย	๔๖	
๔. กาลาตีปตติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาดู.....		๔๗	
๕. ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัยมาด้วย.....		๔๗	
(๑) วิชานาติ สีเลนาติ วิณญ.....		๔๗	
(๒) นิสสาย นั วสตีติ นิสสโย.....		๔๗	

- (๓) อวสฺนติ เอตถาติ อวาโส..... ๔๗
- ข. กิตปจฺจยในกิริยาภิกตฺก มีอะไรบ้าง? ปจฺจยไหนบอกกาลอะไร?..... ๔๗
๖. พุทฺธรตนํ, สราชิกา (ปริสา) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะหฺพร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะหฺนั้นมาด้วย..... ๔๗
๗. ชาตาทิตฺทิตฺต มีปจฺจยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฺกฺวิโก, กตฺติโก, ชนตา, ลงปจฺจยอะไร? ในตฺทิตฺตไหน? จงตั้งวิเคราะหฺและเขียนคำแปลมาด้วย..... ๔๗

พ.ศ. ๒๕๒๗..... - ๔๙

๑. สระในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? สระไหนเป็นรัสสระ ทิฆะ, ครุ, ลหุ..... ๔๙
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๔๙
- ก. สนธิมีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๔๙
- ข. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง..... ๔๙
- ค. วิทูนคฺคฺ ตัดต่ออย่างไร?..... ๔๙
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๔๙
- ก. คุณนามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๔๙
- ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง?..... ๔๙
- ค. ศัพท์ในคณะมีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๔๙
- ง. อุปสัคนั้นใช้อย่างไร?..... ๔๙
- จ. นิบาตต่อไปนี้บอกอะไร? ปาโต อโร ยาว วีย มา..... ๔๙
๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๕๐
- ก. ในอาขยาดนั้น ท่านประกอบวิภคฺติ ๕๐
- ข. วิภคฺตินั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้กาล ๕๐
- ค. ปจฺจยในกิตฺตฺตฺวาจก ๑๐ ตัว คือ ๕๐
- ง. ข ฉ ส ปจฺจย เป็นไปในความ ๕๐
- จ. ลง อี อากฺมหลังธาตุและปจฺจยที่ประกอบ อัชชตฺตฺตฺนึ ๕๐
๕. [จงตอบคำถามต่อไปนี้]..... ๕๐
- ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะหฺต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกกรูปรุ สานะและปจฺจยมาด้วย..... ๕๐
- (๑) ภิกฺขติ สีเสนาติ ภิกฺขุ..... ๕๐
- (๒) ทุสฺสติ เตนาติ โทโส..... ๕๐
- (๓) สยฺนติ เอตถาติ สยฺนึ..... ๕๐
- ข. กิตกิจจปจฺจยในกิริยาภิกตฺก มีอะไรบ้าง? ปจฺจยไหนบอกกาลอะไร?..... ๕๐
๖. เอกบุคฺคโล, อสฺสรโร, อพราหฺมโณ, ยถาภูทฺม, สปุตฺโต (ปีตา) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะหฺ พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย..... ๕๐
๗. สมุหตฺทิตฺต มีปจฺจยเท่าไร? อะไรบ้าง? มานุสฺโส, อายสฺมา, โปริสฺสํ ลงปจฺจยอะไร? ในตฺทิตฺตไหน? จงตั้งวิเคราะหฺ และเขียนคำแปลมาด้วย..... ๕๑

พ.ศ. ๒๕๒๘..... - ๕๒

๑. อักษรที่เหลือจากสระ ชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร? มีเท่าไร? แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง?..... ๕๒
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๕๒

ก. สนธิกิริยาประกอบ ๘ อย่าง อะไรบ้าง?	๕๒
ข. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง?	๕๒
ค. ปจจตตมญเฐว ตัดต่ออย่างไร?	๕๒
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้	๕๒
ก. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?	๕๒
ข. อะไรเรียกว่าการันต์?	๕๒
ค. ปกติสังขยาตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอิตถิลิงค์อย่างเดียว?	๕๒
ง. นิบาตต่อไปนี้ บอกอะไร? อุทฺธํ ตคฺขม	๕๒
๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้	๕๒
ก. อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ	๕๒
ข. ปัญจมีวิภัติ บอกความหวัง แปลว่า	๕๒
ค. ในกัมมวาทก ลง ย ปัจจย กับทั้ง	หน้า ย
ง. วิภัตตินั้นจัดเป็นบุรุษ ๓ คือ	๕๒
จ. อาย อีย เป็นไปใน	๕๒
๕. ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะและปัจจัยมาด้วย	๕๓
(๑) ธมมํ จรติ สีเสนาติ ธมมจารี	๕๓
(๒) กาทพพนฺติ การิยํ	๕๓
(๓) นิธิยตีติ นิธิ	๕๓
ข. กิตปัจจัยในกิริยาภิกตํ อะไรบ้าง? บอกกาลอะไร?	๕๓
๖. นรวโร, สทธานํ, อนฺโตปาสาทํ, ฉตตปาณิ, สราชิกา เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งคำแปลมาด้วย	๕๓
๗. เสฎฐุตฺถิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ฉฎฺฐโฐ, ติกํ, มนุสฺสสตฺถํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตินั้น? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย	๕๔

พ.ศ. ๒๕๒๙..... - ๕๕

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้อง เติมลงในช่องว่างต่อไปนี้	๕๕
ก. เสียงกิตติ ตัวหนังสือกิตติ ชื่อว่า (สระ, พยัญชนะ, อักษร)	๕๕
ข. อักษรเบื้องต้น ๘ ตัว ชื่อ (สระ, พยัญชนะ, อักษร)	๕๕
ค. ถัดปลายลิ้นเข้ามา เป็นภรณ์ของอักษรที่เป็น (तालुच, मूठच, तन्तच)	๕๕
ง. พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น (โฆส, ओฆส)	๕๕
จ. พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น (สิถิล, ธนิต)	๕๕
๒. ในสรสนธิ อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ย่อมลงได้กรณีใดบ้าง? และ ยกยิทํ ตัดต่ออย่างไร	๕๕
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาด้วย	๕๕
ก. นามศัพท์ท่านแบ่งเป็นลิงค์เท่าไร?	๕๕
ข. เอก สัพพนาม แจกได้ที่วจนะ? เหมือนอะไร?	๕๕
ค. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?	๕๕
ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร?	๕๕
จ. ปัจจัยนั้น ลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?	๕๕
๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้	๕๖

ก. ปัจจุบันแท้ แปลว่า	๕๖
ข. บอกอดีตกาล ไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว.....	๕๖
ค. ในภาววจาก ลง ปัจจัย อุ. ภูยเต เป็นต้น.....	๕๖
ง. อา หียัตตนี้ มักรัสสะเป็น ในหมวดธาตุทั้งปวง.....	๕๖
จ. เอา ญา ธาตุ เป็น	๕๖
๕. ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะและปัจจัยมาด้วย.....	๕๖
(๑) ปฐมัม ภาติ เอตสมมาติ ปกโว.....	๕๖
(๒) สมปชชิตพพนติ สมปตติ.....	๕๖
(๓) กุชฌติ สีเลนาติ โภธโน.....	๕๖
ข. กรณีย, ตินฺโณ เป็นธาตุและปัจจัยอะไร?.....	๕๖
๖. อะไรเรียกว่า ลุตตสมาส และ อุตตสมาส? สมณปฏิณญา, อชฌตต์, อคยาทีโต (พราหมโณ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.....	๕๖
๗. โคตตตัทธิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุตติโม, จกขุมา, อโยมยํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์ และเขียนคำแปลมาด้วย.....	๕๗

พ.ศ. ๒๕๓๐..... - ๕๘

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้องเติมลงในช่องว่างต่อไปนี้.....	๕๘
ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ตัว (๓๓, ๔๑).....	๕๘
ข. สระ ๘ ตัวนี้ เป็น (นิสสิต, นิสสัย).....	๕๘
ค. เอ โอ ๒ ตัวนี้ เป็น (อัทธมสระ, สังยุตตสระ).....	๕๘
ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ (คอและริมฝีปาก, คอและเพดาน).....	๕๘
จ. พยัญชนะที่ถูกฐานของตนหย่อนๆ ชื่อ (อโฆส, สิลล, ธนิต).....	๕๘
๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง? อภินนทนต์ อิตอนายติ ตนนิพพุตต์ ตัดต่ออย่างไร?.....	๕๘
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู.....	๕๙
ก. ลิงค์ที่จัดตามสมมตินั้น หมายความว่าอย่างไร? ยกอุทาหรณ์มาด้วย.....	๕๙
ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๕๙
ค. เอกนวิสติ จนถึง อฏฐนวุติ เป็นวจนะ และลิงค์อะไร?.....	๕๙
ง. อุปสัค ๒๐ ตัว อะไรบ้าง? จงเขียนคำแปลมาด้วย.....	๕๙
จ. สมนตา, อปุเปว นาม แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?.....	๕๙
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู.....	๕๙
ก. วิภัตติหมวดหียัตตนี้ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?.....	๕๙
ข. อัตตโนบท เป็นเครื่องหมายให้รู้กิริยาที่เป็นวาจากอะไร?.....	๕๙
ค. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อเหตุกัตตุวาจก?.....	๕๙
ง. ปัจจัยในกัตตุวาจกมีเท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๕๙
จ. ชานาติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง?.....	๕๙
๕. [จงตอบคำถามต่อไปนี้].....	๖๐
ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ และบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาดู.....	๖๐

- ก. อุทก ทธาตติ อุทธิ..... ๖๐
- ข. อวารสนติ เอตถาติ อวาาโส..... ๖๐
- ค. สรติ เอตายาติ สติ, สรณั วา สติ..... ๖๐
- ข. ตุณฺโฐ, ปมชช, สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๖๐
๖. สมาสเช่นไร ชื่ออภัยยิภาวสมาส? ขตติยมาโน, ปณญาปไซโต, นิททรณั, อาคตสมณโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาดู..... ๖๐
๗. ขาดาทิตัทธิติ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปณตติชชาติโย, เวยยากรโณ, สีตาลุ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิติไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย..... ๖๑

พ.ศ. ๒๕๓๑..... - ๖๒

๑. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร..... ๖๒
๒. พยัญชนสนธิได้สนธิกริโยปรกรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ, สทธิธ, อธิชปโมทติ ตัดต่ออย่างไร?..... ๖๒
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู..... ๖๒
- ก. นามศัพท์นั้นแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๖๒
- ข. อิตถิลิงค์มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๖๒
- ค. มโนคณะมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิภัตตินั้น คือเป็นอย่างไร? ยกตัวอย่างมาดูด้วย..... ๖๒
- ง. อภัยยศัพท์ ได้แก่อะไรบ้าง?..... ๖๒
- จ. ปัจจัยในอภัยยศัพท์นั้นลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?..... ๖๒
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู..... ๖๓
- ก. วิภัตติหมวดภวิสสันติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?..... ๖๓
- ข. พุชฌติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง?..... ๖๓
- ค. ธาตุเหล่าใดเรียกสกัมมธาคู และอกัมมธาคู?..... ๖๓
- ง. กิริยาศัพท์ใด ชื่อกัมมวาจก?..... ๖๓
- จ. เหตุกัตตุวาจก ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๖๓
๕. ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และ สาธนะมาดู..... ๖๓
- (๑) วิเนติ เตนชาติ วินโย..... ๖๓
- (๒) ปฐมัม ภวติ เอตสมมาติ ปภโว..... ๖๓
- (๓) สยัม ภวติติ สยมญ..... ๖๓
- ข. สุตวา ฉนโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๖๓
๖. กัมมธารยสมาสมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? พนณมุตโต (สตโต), สมณพราหมณา, สมจเจอร์ (จิตติ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย..... ๖๓
๗. เสฏฐัตถิตติมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ทสสนิโย, ตปสี, มากโร ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิติไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย..... ๖๔

พ.ศ. ๒๕๓๒..... - ๖๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๖๕
- ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้นมี ตัว คือ ๖๕

- ข. สระมีมาตราเบา ตัวคือ ชื่อ ๖๕
- ค. สระอีก ๕ ตัว คือ ชื่อ ๖๕
๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์อะไรบ้าง? อัจฉริ, อวิสิโร, จาตุททสี เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?..... ๖๕
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๖๕
- ก. นามศัพท์นั้นแบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๖๕
- ข. การันต์คืออะไร? ในบุคลิกลักษณะการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๖๕
- ค. สังขยา คืออะไร? ปกติสังขยากับปุณณสังขยา ต่างกันอย่างไรบ้าง?..... ๖๕
๔. อาขยาตคืออะไร? ในอาขยาตนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? และในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๖๕
๕. สาธนะคืออะไร? สาธนะนั้นแบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? นายโก, ปารคุ ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มา
ดู..... ๖๖
๖. วิเสสนบุพพบท กับ วิเสสนุตตรบท ก็มีลักษณะต่างกันอย่างไร? จงยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์มาประกอบคำถามด้วย..... ๖๖
๗. เสฎฐัตถิติมิปัจจัยกัณฑ์? อะไรบ้าง? มายาวี, คามตา, ทยา ลลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมกับเขียนคำแปลมา
ดู..... ๖๖

พ.ศ.๒๕๓๓..... - ๖๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๖๗
- ก. คำว่า “อักษระ” ๑ นั้น ว่าตามนักปราชญ์ท่านประสงค้ก็เป็น อย่าง คือ ๖๗
- ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษระมี คือ ๖๗
- ค. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า ได้แก่ พยัญชนะ ๖๗
- ง. ลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น ดังนี้ ๖๗
- จ. พยัญชนะ ตัว คือ ถ้าอยู่หลังพยัญชนะตัวอื่น ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหน้า..... ๖๗
๒. การต่ออักษระด้วยอักษระนั้น จัดเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? อคยาการ, เอกมิทา, เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?..... ๖๗
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๖๘
- ก. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?..... ๖๘
- ข. วิภัตตินามนั้นมีกัณฑ์? แบ่งเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?..... ๖๘
- ค. วิเสสนศัพท์นามนั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง? ได้แก่ศัพท์พวกไหน?..... ๖๘
- ง. อัพยศัพท์ คือศัพท์จำพวกไหน? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๖๘
- จ. นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงที่ไหน? บอกถึงอะไร?..... ๖๘
๔. ในอาขยาตนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง?..... ๖๘
๕. ปัจจัยแห่งกริยาที่กจัดไว้อย่างไร? ปัจจัยตัวไหนบอกถึงอะไร? รมมาท, กตตา ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูป และสาธนะอะไร? จงเขียนรูป
วิเคราะห์มาดู..... ๖๘
๖. ตัปฐิสมาส กับ กัมมธารยสมาส แปลกันอย่างไร? ชินาสโว, สุณณวณโณ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๖๘
๗. ตัทธิตถิติมิปัจจัยกัณฑ์? อะไรบ้าง? กาสาว, สุเมธโส, ทสสนิโย ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปล
มาดูด้วย..... ๖๘

พ.ศ.๒๕๓๔..... - ๗๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๗๑

- ก. กรณที่ทำอักษรมี.....คือ..... ๗๑
- ข. อักษร ๔๑ ตัว แม้ต่างกันโดยฐานที่เกิดเป็นต้น ก็เป็น.....อย่าง คือ เป็น..... ๗๑
๒. สนธิกริโยปกรณ์ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? อุตตพโต และ ฆมมณฺเฐ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร? ..๗๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๗๑
- ก. นามศัพท์ในภาษาบาลีนั้น ท่านแบ่งลงกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๗๑
- ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าอะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? คืออะไร?..... ๗๑
๔. วิภัติอาขยัตนั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้ถึงอะไร? จัดเป็นกี่หมวด อะไรบ้าง?..... ๗๑
๕. คำว่า “กิตก์” นั้น เป็นชื่อของอะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ฆมมจาริ และ ทุกฺกริ ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๗๒
๖. สมาสในบาลีภาษา ว่าโดยกิมมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? สณฺขตสฺสวโจ และ เอรตติวาโส เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๗๒
๗. สามัญญัตถิต แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ภาคินโย และ คุณฺวา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาดูด้วย..... ๗๒

พ.ศ.๒๕๓๕..... - ๗๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้..... ๗๓
- ก. คำว่า อักษรๆ นั้น ว่าตามที่นักปราชญ์ท่านประสงค์ ก็เป็น ๒ อย่าง คือ..... ๗๓
- ข. อักษรที่เหลือจากสระนั้น.....ตัว มี.....ชื่อว่า..... ๗๓
๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ปโรสทสฺส, อิจฺเจว, ยถายิํ เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?..... ๗๓
๓. คำว่า นาม, นามนาม, ลิงค์, วจนะ, วิภัติ คืออะไร? มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๗๓
๔. กิริยาอาขยัต นั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธานได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง? และแบ่งกาลให้ละเอียดออกอีกอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๗๔
๕. สาธนะคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สวโก, สุภโร ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๗๔
๖. ตัปฺปฐิสสมาส กับ กัมมธารยสมาส ต่างกันอย่างไร? นิทฺทรณ, ฆมมจกฺก, สรชชิกา (ปรีสา) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๗๔
๗. ในปุณฺณตถิต มีปัจจัยกี่ตัว อะไรบ้าง? สากยปฺตติโก, โทวาริโก, ฆนตา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาดูด้วย..... ๗๕

พ.ศ.๒๕๓๖..... - ๗๖

๑. สระในภาษาบาลีจัดเป็นคู่ได้เท่าไร? อะไรบ้าง? สระไหนจัดเป็นสังยุตตสระ? เพราะเหตุไรจึงเรียกชื่อนั้น?..... ๗๖
๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้ จงยกตัวอย่างมาดู..... ๗๖
๓. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า อพยยศัพท์ และใช้อย่างไร? จงแจก ราช ศัพท์ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๗๖
๔. วิภัติอาขยัต จัดเป็นกี่หมวด? วิภัตินั้นๆ บอกกาลอะไร? ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? จงเขียนวิภัติหมวด กาลาติปฺตติ มาดู..... ๗๖
๕. รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้ เป็นรูป สาธนะ ปัจจัยอะไร? และแปลว่าอย่างไร?..... ๗๗
- ก. ฆมฺมํ วทติ สีเลนาคิ ฆมฺมวาที..... ๗๗
- ข. อาวสนติ เอตถาคิ อาวาโส..... ๗๗
- ค. สุเขน ภริยตีติ สุภโร..... ๗๗
๖. สมาสในภาษาบาลีมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ศัพท์ต่อไปนี้คือ อสโม, ฆมมจกฺก, นิทฺทรณ เป็นสมาสอะไร? และมีรูปวิเคราะห์อย่างไร?..... ๗๗
๗. ตทสฺสตีตถิต มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง? รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้ เป็นตถิตอะไร? ลงปัจจัยอะไร? และแปลว่าอย่างไร?..... ๗๘
๑. ทวารเ นิยุตโต โทวาริโก..... ๗๘

๒. อภิขณา อสส ปกติ อภิขณาจุ.....	๗๘
๓. มรุ อสส อตถิติ มรุโร.....	๗๘

พ.ศ. ๒๕๓๗..... - ๗๙

๑. จงตอบตามแบบ ในประโยคคำถาม ดังต่อไปนี้.....	๗๙
ก. ลักษณะที่ประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น มีอย่างไร?.....	๗๙
ข. ในบาลีภาษามีวิธีที่อะไรให้เนื่องกันด้วยอะไร? เพื่อประโยชน์อะไร? เอตทโวจ, ตสฺมาตท เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?.....	๗๙
๒. จงเติมข้อความที่ถูกต้องตามแบบ ลงในช่องว่าง ในข้อความดังต่อไปนี้.....	๗๙
ก. นามศัพท์ ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลึงค์.....คือ.....	๗๙
ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนามชื่อ.....แบ่งเป็น.....คือ.....	๗๙
๓. สัพพนามเป็นนามประเภทไหน? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ศัพท์เหล่านี้ คือ ต, เอกจจ, อมฺ เป็นสัพพนามประเภทไหน?.....	๗๙
๔. วาจกคืออะไร? แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? และกฤษฏจะกำหนดวาจกได้แม่นยำ ต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด? จงตอบตามแบบ.....	๘๐
๕. รูปวิเคราะห์ข้างทำยนี้ เป็นรูป สาธนะ ปัจจัย อะไร? และแปลว่าอย่างไร?.....	๘๐
ก. ภิกขติ สีเลนาติ ภิกขุ.....	๘๐
ข. ทาทพพุนติ เทยยี.....	๘๐
๖. กัมมชารยสมาส กับทิกุสมาส ต่างกันอย่างไร? มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? สพพรตติโสภโณ (จนฺโท), อาคตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.....	๘๐
๗. ตัทธิตัตถิต มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง? มรุโร, อพฺตมเตยโย ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์พร้อมทั้งคำแปลมาดู.....	๘๐

พ.ศ. ๒๕๓๘..... - ๘๒

๑. บาลีไวยากรณ์นี้ แบ่งเป็น.....ภาคก่อน คือ.....	๘๒
๒. คำพูดที่ท่านจัดเป็นลึงค์ และวจนะ ดังนี้ต้องอาศัย.....ช่วยอุปถัมภ์. วิภัตตินั้นมี.....ตัว แบ่งเป็น.....	๘๒
๓. อุปสัคนั้น สำหรับใช้.....นาม และกิริยา ให้.....ขึ้น นิบาต นั้นสำหรับลง.....นามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง. ปัจจัยนั้น ลงทำย.....เป็นเครื่องหมาย.....	๘๒
๔. ศัพท์กล่าวกริยาชื่อ..... เป็นต้นว่า.....ชื่อว่า..... ใน.....ท่านประกอบ.....ให้ชัดเจน.....	๘๒
๕. กิตกนั้น แบ่งออกเป็น.....ก่อน คือ เป็น..... เป็น..... กิตกทั้ง.....อย่างนี้ ล้วนมี.....เป็นที่ตั้งทั้งสิ้น.....	๘๒
๖. สมาสในภาษาบาลี ว่าโดยกิจมี.....อย่าง คือ สมาส.....เสียแล้ว เรียกว่า..... สมาส.....วิภัตติ เรียกว่า.....	๘๓
๗. ตัทธิตนั้น โดยสังเขปแบ่งออกเป็น.....	๘๓

พ.ศ. ๒๕๓๙..... - ๘๔

๑. อักษรที่เหลือจากสระนั้น.....ตัว มี.....เป็นต้น มี.....เป็นที่สุด ชื่อ.....	๘๔
๒. ใน.....สนธิ ได้สนธิกิริยากรรม.....ครบทั้ง.....ขาดแต่.....อย่างเดียว.....	๘๔
๓. ในปุงลึงค์ ในอิตถิลึงค์ ในนปุงสกลึงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๘๔
๔. ในอาขยาคานั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๘๔

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบนามกิต์กันั้น จัดเป็นกัพวก? อะไรบ้าง?..... ๘๔
๖. ตั้ปคุริสสมาสนั มีกัอย่าง? อะไรบ้าง?..... ๘๔
๗. เมื่อลงปัจจัยที่มี ถ้าสระที่อยู่หน้าคัพท์เป็น ล้วน ไม่มี อยู่เบื้องหลัง ต้อง คือทึฆะ เป็น วิการ เป็น อุ โอ..... ๘๔

พ.ศ.๒๕๔๐..... - ๘๕

๑. อะไรชื่อว้าพยัญชนะ? พัยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๘๕
๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ตาสาห์ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?..... ๘๕
๓. จงตอบค้ำถามต่อไปนี้..... ๘๕
- ก. คุณนามแบ่งออกเป็นกัชั้น? อะไรบ้าง?..... ๘๕
- ข. คุณนามและสัพพนาม เป็นได้กัลึงค์?..... ๘๕
- ค. คำว่า ยโส ในคำว่า ยโส ลุธา น มชเชยย เป็นวิภัตติอะไร? ทำตัวอย่างไร?..... ๘๕
- ง. ปุงลึงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๘๕
- จ. ตั้งแต่ ทวิ จนถึง อฎฐารส เป็นวจนะและลึงค์อะไร?..... ๘๕
๔. จงตอบค้ำถามต่อไปนี้มาคู้..... ๘๖
- ก. ปัจจุบันกาล จัดเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๘๖
- ข. วิภัตติหมวดอชัชัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?..... ๘๖
- ค. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมาจก?..... ๘๖
๕. จงเขียนค้ำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัยมาด้วย..... ๘๖
- ก. วิชานาติ สีเลนาติ วิญญู..... ๘๖
- ข. สิกขียตีติ สิกขา..... ๘๖
- ค. สัณณียติ เอตายาติ สัณณนา..... ๘๖
๖. ทวันทวสมาส กับ วิเสสนโณภยบท กัมมธารยสมาส แปลกกันอย่างไร?..... ๘๖
๗. ภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๘๖

พ.ศ.๒๕๔๑..... - ๘๗

๑. ในเบื้องตัน ผู้ศึกษาบาลี จำต้องมีความเข้าใจในเรื่องของไวยากรณ์ให้ตีเสียก่อน อยากทราบว้า อักขรวี ว่าด้วยอะไร? จัดเป็น ๒ อย่าง มี อะไรบ้างในแต่ละอย่าง? กล่าวถึงเรื่องอะไร?..... ๘๗
๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อิจเจอร์ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่อ อย่างไร?..... ๘๗
๓. จงตอบค้ำถามต่อไปนี้..... ๘๗
- ก. นามคัพท์ในภาษาบาลีนั้น ท่านแบ่งเป็นกัลึงค์? อะไรบ้าง?..... ๘๗
- ข. ลึงค์ที่จัดตามสมมตินั้นท่านหมายความว่าอย่างไร? ยกอุทาหรณ์มาคู้ด้วย..... ๘๗
- ค. จงยกตัวอย่างนามนามที่เป็นลึงค์เตียมมาคู้อย่างละ ๕ คัพท์..... ๘๗
๔. จงตอบค้ำถามต่อไปนี้..... ๘๗
- ก. วิภัตติอาชยาต เป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร?..... ๘๗
- ข. วิภัตติอาชยาต จัดเป็นกัหมวด? และในหมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร?..... ๘๗
๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบนามกิต์กันั้น จัดเป็นกัพวก? และแต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๘๘

๖. สัมภาวนบุพพท กับ อวธารณบุพพท กัมมธารยสมาส ท่านแสดงลักษณะของบพหน้าและบพหลังต่างกันอย่างไร? จงยกตัวอย่างมาประกอบด้วย..... ๘๘
๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง? ปัจจัยเหล่านั้น เมื่อลงแล้วต้องทำอะไรบ้าง?..... ๘๘

พ.ศ.๒๕๕๒..... - ๘๙

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มีเท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็น โอหฺสะ, โหฺสะ, สลฺลิต และ ธนิต?..... ๘๙
๒. อาเทศสนธิกิริยาปรกรรมในสรสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? โนเหตุ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?..... ๘๙
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๘๙
- ก. สัพพนามคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๘๙
- ข. ย, อณฺณ, ตุมฺห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?..... ๘๙
๔. ธาตุคืออะไร? ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?..... ๘๙
๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๙๐
- ก. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัตตุสาธนะ และ กรณสาธนะ? สาธนะเหล่านี้ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?..... ๙๐
- ข. กิตปัจจัย ในกิริยาภิกถ์ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?..... ๙๐
๖. อะไรชื่อว่าอภัยยักษมาส? และอภัยยักษมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จตุทสิ, กตปุณฺณ (ปุริโส) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๙๐
๗. สมุหตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๐

พ.ศ.๒๕๕๓..... - ๙๑

๑. บาลีไวยากรณ์ แบ่งเป็น ๔ ภาค มีอะไรบ้าง? และในภาคนั้นๆ ว่าด้วยเรื่องอะไร?..... ๙๑
๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? ในสนธิ การต่อมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่าง มาประกอบด้วย?..... ๙๑
๓. จงแจก อาจารย์ (อาจารย์) ด้วย อ การันต์ในปุงลึงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดู..... ๙๑
๔. อะไรชื่อว่าอาชยาด? ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภคติมวตกาลาติปัตติ ฝ่ายปรัสบท มาดู..... ๙๑
๕. ข้อความว่า “วิภคติแห่งกิริยาภิกถ์นั้น ไม่มีแผนกหนึ่งเหมือนวิภคติอาชยาด ใช้วิภคตินาม ถ้านามศัพท์เป็นวิภคติและวจนะอันใด กิริยาภิกถ์ก็เป็นวิภคติ และวจนะอันนั้นตาม” เท่าที่ท่านอธิบายไว้แบบนี้ ขอให้ยกตัวอย่าง (ตามแบบ) มาให้ดู ๒ ตัวอย่าง?..... ๙๒
๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส? วันทวสมาสนั้นมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบด้วย..... ๙๒
๗. ในอภัยยักษมาส มีปัจจัย ๒ ตัว คืออะไร? ในปัจจัยทั้ง ๒ ตัวนั้น มีวิธีใช้อย่างไร? จงยกตัวอย่างมาประกอบด้วย..... ๙๒

พ.ศ.๒๕๕๔..... - ๙๓

๑. คำว่าอักษรๆ นั้นว่าตามทีนักปราชญ์ท่านประสงค์ แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๙๓
๒. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่าอะไร? ที่มีเสียงไม่ก้อง เรียกว่าอะไร?..... ๙๓
๓. นามนามแบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๙๓
๔. ในกิริยาอาชยาดนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๙๓
๕. กิตถ์นั้น เป็นชื่อของศัพท์ประเภทไหน? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๙๓
๖. กัมมธารยสมาส ได้แก่ศัพท์ประเภทไหน?..... ๙๓
๗. ในภวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๓

พ.ศ.๒๕๕๕..... - ๙๔

๑. พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๔
๒. สนธิกิริยาปกรณัมคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๔
๓. สัพพนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เอต อณฺณ อมฺห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?..... ๙๔
๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๙๔
- กิริยาศัพท์ใดกล่าว กิริยาศัพท์นั้นชื่อว่าเหตุกัตตฺวาจาก, มี
 อุทาหรณ์ว่า ในเหตุกัตตฺวาจากนั้น ลงปัจจัย ตัวคือ ๙๔
๕. ปัจจัยสำหรับประกอบกิริยาศัพท์ จัดเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง? บอกกาลอะไร? รูวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะ
 อะไร?..... ๙๔
- ก. คจฺจนฺติ เอตฺถาติ คติ..... ๙๔
- ข. ภฺยชิตฺตฺวา โภชนํ..... ๙๔
๖. อะไรชื่อวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จนฺทิมสุรียา, สมถวิปฺสสนํ จัดเป็นอย่างไร?..... ๙๕
๗. ในเสฏฐัตถิตฺตฺมิ ปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปณฺชิตฺตโร, เสโย, เขมฺมฺโฐ ลงปัจจัยตัวไหน?..... ๙๕

พ.ศ. ๒๕๔๖..... - ๙๖

๑. อักษรที่ใช้ในภาษาบาลีมีเท่าไร? อะไรบ้าง? พวกไหนได้ชื่อว่า สระ ทีฆะ และ รัสสะ?..... ๙๖
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๙๖
- ก. อะไรเรียกว่าสนธิ?..... ๙๖
- ข. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยาปกรณัมเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๖
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ตั้งแต่ไหนเป็นเอกวจนะอิติลึงค์อย่างเดียว..... ๙๖
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๙๖
- ก. วิภัตติหมวดอักษัตตฺตฺนํ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?..... ๙๖
- ข. ปัจจัยในกัตตฺวาจากมีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๙๖
๕. ศัพท์เช่นไรชื่อกรณสาธนะ? และสาธนะนี้ทำนบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? รูวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?..... ๙๖
- ก. ฆมฺมํ จรฺติ สีเลนฺนาติ ฆมฺมจฺจริ..... ๙๖
- ข. สยฺนติ เอตฺถาติ สยฺนํ..... ๙๖
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๙๗
- ก. ปณฺจ อินฺทริยานิ ปณฺจอินฺทริยํ..... ๙๗
- ข. ทรฺถสฺส อภาโว นิทฺทฺรถํ..... ๙๗
- ค. สทฺธา เอว ฐนํ สทฺธาธนํ..... ๙๗
- ง. สณฺหาโต สฺเวโค ยสฺส, โส สณฺหาตฺสฺเวโค (ชโน)..... ๙๗
- จ. ปตฺโต จ จิวฺรณฺจ ปตฺตจิวฺรํ..... ๙๗
๗. ในชาตาที่ตฺถิตฺตฺมิ ปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฺุณฺโก, ปฺริโม, สุเมธฺโส ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตฺตฺตฺนํ?..... ๙๗

พ.ศ. ๒๕๔๗..... - ๙๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๙๘
- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี คือ ๙๘
- ข. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า ได้แก่พยัญชนะ ๙๘

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๙๘
ก. ในสรณสนธิ อาเทศ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๙๘
ข. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๙๘
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้.....	๙๘
ก. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า อัพยยศัพท์?.....	๙๘
ข. นิบาตต่อไปนี้บอกอะไร? เสว พหิทธา อิว น สเจ.....	๙๘
๔. บุรุษในอาชยตมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จะทราบบุรุษได้ตั้งอาศัยอะไร? จงเขียนวิภัติ หมวดอชชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสพท มาดู.....	๙๘
๕. ศัพท์เช่นไรชื่อว่าอภินิหารสาธนะ? และสาธนะนี้ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? รุวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?.....	๙๙
ก. ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกขั.....	๙๙
ข. วิเนติ เตนาติ วินโย.....	๙๙
๖. จงบอกชื่อสมาสในรุวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๙๙
ก. ญาณ จกขุ อิว ญาณจกขุ.....	๙๙
ข. พนธนา มุตโต พนธนมุตโต (สตโต).....	๙๙
ค. ชิวสส ยตตโก ปริจเฉโท ยาวชีวี.....	๙๙
ง. วีโต ราโค ยสมา, โส วีตราโค (ภิกขุ).....	๙๙
จ. นตถิ ตสส ปุตตาทิ อปุตตโก.....	๙๙
๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ทวาทสี, ปณญวา, โกสลล ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?.....	๙๙

พ.ศ. ๒๕๔๘..... - ๑๐๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้.....	๑๐๐
ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษรจัดเป็น ๒ คือ	๑๐๐
ข. กรรมที่ทำอักษรระ มี ๔ คือ	๑๐๐
๒. สนธิกริโยปกรณ์คืออะไร? ในสรณสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?.....	๑๐๐
๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? วจนะนั้นมีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน?.....	๑๐๐
๔. วิภัตติอาชยต จัดเป็นกี่หมวด? หมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร? จงเขียนวิภัตติหมวดปัญญา มี เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดู.....	๑๐๐
๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกริยาภิกถ์ แบ่งเป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร? รุวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?.....	๑๐๑
ก. คจจันติ เอตถาติ คติ.....	๑๐๑
ข. ภุชิตพพนติ โภชนั.....	๑๐๑
๖. จงบอกชื่อสมาสในรุวิเคราะห์ต่อไปนี้.....	๑๐๑
ก. สีสถจ สมภูญญจ สีสสมภูญ (ฐาน).....	๑๐๑
ข. สห มจจนเรน ยั, วตตตีติ สมจเจอร์ (จิตต์).....	๑๐๑
ค. สัสสาร ทุกขั สัสสารทุกขั.....	๑๐๑
ง. สมโณ จ พราหมโณ จ สมณพราหมณา.....	๑๐๑
จ. อาคตา สมณา ยั, โส อาคตสมโณ (อาราโม).....	๑๐๑
๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนีโย, สติมา, ทวิธา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?.....	๑๐๑

พ.ศ.๒๕๕๘ (๒)..... - ๑๐๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๐๒
 - ก. พยัญชนะอวรรค มี.....ตัว คือ..... ๑๐๒
 - ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ..... ๑๐๒
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๐๒
 - ก. สนธิ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๒
 - ข. พยัญชนะอาคม มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๒
๓. วิภัตินามนั้นมีกี่ตัว? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๒
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๐๒
 - ก. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อกัมมวาทก?..... ๑๐๒
 - ข. ปัจจัยในเหตุกัตตุวาทก มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๒
๕. ต ปัจจัยในกิริยาภักต์ เมื่อประกอบธาตุมี ร หรือ ส เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง? จงตอบพร้อมยกตัวอย่างประกอบ. รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?..... ๑๐๓
 - ก. ฌมมํ วตตุํ สิลมสสาติ ฌมมวาทิ..... ๑๐๓
 - ข. สิกขณํ สิกขา..... ๑๐๓
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๐๓
 - ก. รณโย ปุตโต ราชปุตโต..... ๑๐๓
 - ข. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ..... ๑๐๓
 - ค. ปตฺโต จ จิวรณจ ปตตจิวริ..... ๑๐๓
 - ง. กตํ ปุณฺณํ เยน, โส กตปุณฺณโย (ปุริโส)..... ๑๐๓
 - จ. นครสส พหิ พหินคริ..... ๑๐๓
๗. ในตัทธิตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สุขี, อโยมยิ, นาวิโก ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๐๓

พ.ศ.๒๕๕๙..... - ๑๐๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๐๔
 - ก. บาลีไวยากรณ์แบ่งเป็น.....ภาค คือ..... ๑๐๔
 - ข. สระมีมาตราเบา.....ตัว คือ.....ชื่อว่า รัสสะ..... ๑๐๔
๒. อาเทศในสรสนธิมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? รมมณฺจเร เป็นสนธิอะไร?..... ๑๐๔
๓. อะไรจัดเป็นนามนาม? แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? และนามนามนั้นเป็นได้กี่ลึงค์?..... ๑๐๔
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชยาด? ในอาชยาดนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาตุ..... ๑๐๔
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัตตุสาธนะ? และกัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? กิริยาภักต์คือ ตินฺนโณ, ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๐๔
๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าอภัยยิวาสมาส? และอภัยยิวาสมนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อนโตปาสาทำ, นิทฺทรณํ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๐๕
๗. ในภวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สามณฺณํ, นาวิโก, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๐๕

พ.ศ.๒๕๕๙ (๒)..... - ๑๐๖

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๐๖

- ก. สระที่เป็น.....ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก..... ๑๐๖
- ข. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า พันโตฏฐชะ..... ๑๐๖
๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร?..... ๑๐๖
๓. อะไรจัดเป็นคุณนาม? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๖
๔. ธาตุคืออะไร? ธาตุนั้นท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?..... ๑๐๖
๕. ในกริยาภิกค์ แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? และแบ่งให้ละเอียดออกอีกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๐๖
๖. สมาสเช่นไร ชื่อพหูพพิทิสมาส? และพหูพพิทิสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี่จัดเป็นพหูพพิทิสมาสอะไร?..... ๑๐๗
- ก. วิโต ราโค ยสมา, โส วิตราโค (ภิกขุ)..... ๑๐๗
- ข. อาคตา สมณาย ย, โส อาคตสมโณ (อาราโม)..... ๑๐๗
๗. ในอภัยยัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สหายตา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน?..... ๑๐๗

พ.ศ.๒๕๕๐..... - ๑๐๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๐๘
- อักษรที่เหลือจากสระมี ก เป็นต้น มินิคคหิตเป็นที่สุดชื่อ..... แปลว่า..... มี..... ตัว
- แบ่งเป็น.....พวก คือ..... ๑๐๘
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? โนเหตุ เป็นสนธิอะไร?..... ๑๐๘
๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า อภัยยศัพท์? ได้แก่ศัพท์จำพวกไหนบ้าง? เฉพาะอุปสรรคใช้อย่างไร?..... ๑๐๘
๔. อะไรจัดเป็นวาก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัตติหมวดอชัตตนี้ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาตุ..... ๑๐๘
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอิกรณสารณะ? และอิกรณสารณะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? กริยาภิกค์ คือ หนู, ปหาย แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๐๘
๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? สมณพราหมณา, ปตตจิวิรร จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๐๘
๗. ในสมุหตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ขนตา, สติมา, จตุตโถ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน?..... ๑๐๘

พ.ศ.๒๕๕๐ (๒)..... - ๑๑๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๐
- ก. สระที่เป็น.....ชื่อลหุ มีเสียงเบา..... ๑๑๐
- ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ.....เกิดในคอ เรียกว่า กัณฐชะ..... ๑๑๐
๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อิธปโมทติ เป็นสนธิอะไร?..... ๑๑๐
๓. จงแจก ขตติย (กษัตริย์) ด้วย อ การันต์ในปุลิงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดู..... ๑๑๐
๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๐
- กริยาศัพท์ใด กล่าว..... กริยาศัพท์นั้น ชื่อว่าเหตุกัมมวาก, มีอุทาหรณ์ว่า..... ๑๑๐
๕. ต ปัจจัย ในกริยาภิกค์ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ฐ และ ฏ เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง? จงตอบพร้อมยกตัวอย่างประกอบ? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี่ เป็นรูปและสารณะอะไร?..... ๑๑๑
- ก. อวสนติ เอตถาติ อวาโส..... ๑๑๑
- ข. สรณ สติ..... ๑๑๑
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๑๑
- ก. อนโร จ วธิโร จ อนธวธิโร..... ๑๑๑

- ข. จตสโส ทิสสา จตฺททิสฺส..... ๑๑๑
- ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต..... ๑๑๑
- ง. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ..... ๑๑๑
- จ. สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส, โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ)..... ๑๑๑
๗. ในปฐมตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สตตโม, ราชคหิโก, มุกฺตา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตอะไร?..... ๑๑๑

พ.ศ.๒๕๕๑..... - ๑๑๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๒
- พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ.....และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสยะ, พยัญชนะที่.....ในวรรค
 ทั้ง ๕ คือและ.....๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสยะ..... ๑๑๒
๒. ในสรสนธิ วิจารณ์มีเท่าไร? อะไรบ้าง? พุทฺธานสาสนํ เป็นสนธิอะไร?..... ๑๑๒
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงแจก จตุ ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิติลึงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๑๑๒
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๑๒
- ก. วิภัติหมวดกาลาติปิบัติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?..... ๑๑๒
- ข. เหตุกัมมมาจาก ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๑๒
๕. ในกิริยาภิกตักแบ่ง กาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? อะไรบ้าง? รูปีวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?..... ๑๑๓
- ก. ฌมฺมํ จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี..... ๑๑๓
- ข. กโรติ เตนาคิ กรณํ..... ๑๑๓
๖. อะไรชื่อว่า กัมมธารยสมาส? และกัมมธารยสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? พุทฺธรตนํ, ปญฺญาปาสาโท จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๑๓
๗. อะไรเรียกว่า ตัทธิต? โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? สุมฺธโร, ทวิธา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๑๓

พ.ศ.๒๕๕๑ (๒)..... - ๑๑๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๔
- อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น มี.....ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้
 ชื่อ..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ..... ๑๑๔
๒. สนธิกิริโยปกรณํ คืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๔
๓. สัพพนาม คืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๔
๔. อะไรจัดเป็นนวก? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๔
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัมมธารยสมาส? และกัมมธารยสมาสนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?..... ๑๑๔
๖. อะไรชื่อว่าสมาส? และสมาสนั้นว่าโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๔
๗. ในวิภาคตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๔

พ.ศ.๒๕๕๒..... - ๑๑๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๕
- ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ..... เรียกว่า อวรรค เพราะ..... ๑๑๕
- ข. อักษร ๗ ตัวนี้ คือ..... เกิดที่ฟัน เรียกว่า..... ๑๑๕
๒. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จาตุทฺทสิ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๑๕
๓. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งลึงค์เป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? นามนามเป็นได้กี่ลึงค์?..... ๑๑๕

๔. ในอาชญากรรมนั้น ท่านแบ่งบทเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? แต่ละบทเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร?..... ๑๑๕
๕. ศัพท์เช่นไรชื่อสาธนะ? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? นายโก, โภชน จัดเป็นสาธนะอะไร?..... ๑๑๕
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๑๖
- ก. สทธา เอว ธนํ สทธาธนํ..... ๑๑๖
- ข. สมโถ จ วิปสสนา จ สมถวิปสสนํ..... ๑๑๖
- ค. น อริโย อนริโย..... ๑๑๖
- ง. ปาสาทสส อนโต อนโตปาสาทํ..... ๑๑๖
- จ. วีโต ราโค ยสมา, โส วีตราโค (ภิกขุ)..... ๑๑๖
๗. ในเสกขัตตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? พนฺธนียํ, อโยมยํ, ฉนฺนุญฺหํ ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตอะไร?..... ๑๑๖

พ.ศ.๒๕๕๒ (๒)..... - ๑๑๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๗
- สระมีมาตราเบา..... ตัว คือ..... ชื่อ..... ๑๑๗
๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๗
๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า มโนคณะ? จงแจก ปิด ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๑๑๗
๔. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อเหตุกัตตุวาก? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสนทมาดู..... ๑๑๗
๕. ต ปัจจัยในกิริยาภิกตฺ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ม หรือ ห เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบ..... ๑๑๘
๖. อะไรชื่อตปฺปรัสสมาส? ตปฺปรัสสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? คามคฺโต (ปุริโส), รุกขสาขา จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๑๘
๗. ในตทิสต์ถิตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สามณฺเริ, มากโร, ปุณฺณวาลา ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?..... ๑๑๘

พ.ศ.๒๕๕๓..... - ๑๑๙

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๑๙
- อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ สระ,
 ๓๓ ตัวนี้ ชื่อพยัญชนะ..... ๑๑๙
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๑๙
๓. ศัพท์เช่นไรชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงแจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอติถิลิงค์) ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู..... ๑๑๙
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อาชยาด? ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?..... ๑๑๙
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัมมสาธนะ? และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?..... ๑๑๙
๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่า พหุพพิทสมาส? และพหุพพิทสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๐
๗. ในชาตาทิตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชคหิโก, มชฺฌิมิ, เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?..... ๑๒๐

พ.ศ.๒๕๕๓ (๒)..... - ๑๒๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๒๑
- อักษรที่เหลือนอกจากนั้น..... ตัว มี..... ชื่อว่า..... แปลว่า.....
 ๑๒๑
๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๑

๓. คำพูดในบาลีภาษานั้นเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน? จงแจก ภควนตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติวิธีทั้ง ๗ มาดู..... ๑๒๑
๔. วิภัติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง? วิภัติไหนเมื่อลงแล้วต้องพิฆะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง?..... ๑๒๑
๕. กิริยาภิกตฺถ์ต่อไปนี้ คือ ภุคฺโต, นิกขมม แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๒๑
๖. อะไรชื่อว่าสมาส? สมาสนั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๒
๗. ในตัทธิตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ทสสนีย, ฉนฺนุ, อายสฺมา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตอะไร?..... ๑๒๒

พ.ศ.๒๕๕๔..... - ๑๒๓

๑. จงเติมคำที่ถูกตัดลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๒๓
 ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ..... ๑๒๓
 ๖ เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า..... ๑๒๓
๒. ในสรสนธิ โลปะ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จตฺตาโรม, โนเหตฺ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๒๓
๓. เสฏฺฐิ (เศรษฐี) ซึ่งเป็น อี การันต์ในปุงลึงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?..... ๑๒๓
๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อกัมมจาก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในกัมมจากนี้ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๒๓
๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาภิกตฺถ์ จัดเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง? บอกกาลอะไร?..... ๑๒๓
๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่า อพยยิกาวสมาส? และอพยยิกาวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปจฺฉาภคตฺ, อชฺมตฺ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๒๔
๗. ในภวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชฺณีย, อโยมย, ปุณฺณว ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๒๔

พ.ศ.๒๕๕๔ (๒)..... - ๑๒๕

๑. พยัญชนะวรรคในบาลีภาษา มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๒. สนธิกิริยาภกรรม มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อาขยาด? ในอาขยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สาธนะ? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๖. อะไรชื่อว่า ตปฺปฐิสมาส? และตปฺปฐิสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕
๗. ในโคตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๕

พ.ศ.๒๕๕๕..... - ๑๒๖

๑. จงเติมคำที่ถูกตัดลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๒๖
 พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ....., และ ย....., ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ.
 ๑๒๖
๒. ในพยัญชนะสนธิ สัญญโค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อธิปโมหติ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๒๖
๓. วิเสสนสหพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหนมีศัพท์อะไรบ้าง?..... ๑๒๖
๔. ในอาขยาดนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้ อย่างไรบ้าง?..... ๑๒๖
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กรณสาธนะ? และกรณสาธนะนี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?..... ๑๒๖
๖. อะไรชื่อว่า ทวันทสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปตฺตจิวริ, สมณพฺราหมณา จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๒๖
๗. ในชาตาทัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กาสาว, ปจฺฉิม, เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๒๗

พ.ศ.๒๕๕๕ (๒)..... - ๑๒๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๒๘
ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ.....ชื่อ..... สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น
คือ.....ชื่อ..... ๑๒๘
๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? พุทธศาสน จัดเป็นชนิดไหน?..... ๑๒๘
๓. กุล (ตระกูล) ซึ่งเป็น อ การันต์ใน นปุงสกลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?..... ๑๒๘
๔. กิริยาศัพท์เช่นไรจัดเป็นวาจก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๒๘
๕. จงเขียนคำแปรรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูปและสาธนะมาด้วย..... ๑๒๘
 - ก. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปารคฺ..... ๑๒๘
 - ข. อวสนติ เอตถาติ อวาโส..... ๑๒๘
๖. อะไรชื่อว่ากัมมธารยสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๓๐
๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชคหิโก แปลว่าอะไร? ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๓๐

พ.ศ.๒๕๕๖..... - ๑๓๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๓๑
 - ก. วจวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ..... ๑๓๑
 - ข. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....เรียกว่า..... ๑๓๑
๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ฉพยตน์ จัดเป็นชนิดไหน?..... ๑๓๑
๓. ปัจจัยในอพยยศัพท์ เฉพาะที่ลงท้ายนาม มีเท่าไร? อะไรบ้าง? เป็นเครื่องหมายวิภัติอะไร?..... ๑๓๑
๔. อัชชัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า อย่างไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาให้ดูด้วย?..... ๑๓๑
๕. จงเขียนคำแปรรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป และสาธนะมาด้วย..... ๑๓๑
 - ก. ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกขี..... ๑๓๑
 - ข. กโรติ เตนาติ กรณ..... ๑๓๑
๖. กัมมธารยสมาส กับ ตปปริสสมาส ต่างกันอย่างไร..... ๑๓๒
๗. ในสมุหตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สงฆิก, สุชี, โกสลล ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?..... ๑๓๒

พ.ศ.๒๕๕๖ (๒)..... - ๑๓๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๓๓
 - ก. นิคคหิต แปลว่า..... ๑๓๓
 - ข. กรรมที่ทำอักษร มี ๔ คือ..... ๑๓๓
๒. พยัญชนะอาคม มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้? อิตอนายติ, สพภิเวร ลงอาคมตัวไหน?..... ๑๓๓
๓. คุณนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? แต่ละอย่าง มีลักษณะอย่างไร?..... ๑๓๓
๔. อะไรจัดเป็นวาจก? วาจกไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๓๓
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อธิกรณสาธนะ? โภชนีย, รุณโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๓๓
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๓๔
 - ก. ทิพพ์ อิว จกขุ ทิพพจกขุ..... ๑๓๔
 - ข. สัสาเร ทุกขี สัสารทุกขี..... ๑๓๔

- ค. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาทิ อปุตฺตโก..... ๑๓๔
- ง. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ..... ๑๓๔
- จ. ฉินฺนา หตฺถา ยสฺส, โส ฉินฺนหตฺถ (ปุริโส)..... ๑๓๔
- ๗. สามัญญัตถิตีต แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๓๔

พ.ศ.๒๕๕๗..... - ๑๓๕

- ๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๓๕
 - ก. สรรที่เป็น.....ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก..... ๑๓๕
 - ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ.....เกิดที่เพดาน เรียกว่า ตาลุชะ..... ๑๓๕
- ๒. ทีฆสนธิกริโยปกรณ ในสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? กิสุธ, สหธิธ, ฎญั จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๓๕
- ๓. ศัพท์ที่มีวิธีแจกอย่างหนึ่งต่างหาก ซึ่งเรียกว่า กติปยศัพท์ นั้น ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง? ศัพท์ไหนเป็นทวิลิงค์?..... ๑๓๕
- ๔. กริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมวาก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในเหตุกัมมวากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๓๕
- ๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๓๕
- ๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๓๖
 - ก. สมโณ จ พราหมณา จ สมณพราหมณา..... ๑๓๖
 - ข. สตโต อิติ สณฺญา สตตสณฺญา..... ๑๓๖
 - ค. อสิ หตฺถา ยสฺส, โส อสิหตฺถ (โยโย)..... ๑๓๖
 - ง. นครสฺส สมิปิ อุนฺนคฺริ..... ๑๓๖
 - จ. สํสारे ทุกฺขิ สํสारेทุกฺขิ..... ๑๓๖
- ๗. ในราคาพิศิตีต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุริโม, เตชสี, ดิกิ ลงปัจจัยอะไร? ในตพิศิตีไหน?..... ๑๓๖

พ.ศ.๒๕๕๗ (๒)..... - ๑๓๗

- ๑. ในภาษาบาลีนั้น พยัญชนะวรรค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น?..... ๑๓๗
- ๒. โลปะ ในนิคคหิตสนธิ นั้น จะลบนิคคหิตได้ในที่เช่นไร? จงยกอุทาหรณ์มาประกอบด้วย..... ๑๓๗
- ๓. กลญา (นางสาวน้อย) ซึ่งเป็น อา การันต์ในอิตถิลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?..... ๑๓๗
- ๔. วิภัติในอาขยาดนั้น จัดบุรุษเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติหมวดกาลาติปัตติ เฉพาะฝ่ายปรัสนิบมาดู..... ๑๓๗
- ๕. กริยาภิตต่อไปนี้ คือ ฤตฺตวา, ปกฺกนฺโต, อารพฺถ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๓๗
- ๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๓๘
 - ก. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ..... ๑๓๘
 - ข. จตฺสโส ทิสฺสา จตฺตทิสฺสา..... ๑๓๘
 - ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ..... ๑๓๘
 - ง. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาทิ อปุตฺตโก..... ๑๓๘
 - จ. วิโต ราโค ยสฺมา, โส วิตราโค (ภิกฺขุ)..... ๑๓๘
- ๗. ในพหุลตพิศิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนีย, จกฺขุมา, โสสลล ลงปัจจัยอะไร? ในตพิศิตีไหน?..... ๑๓๘

พ.ศ.๒๕๕๘..... - ๑๓๙

- ๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๓๙
 - ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษร จัดเป็น.....คือ..... ๑๓๙

- ข. เสียงก็ตี ตัวหนังสือก็ตี ชื่อว่า.....แปลว่า..... ๑๓๙
๒. สัญญโค ในพยัญชนสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ, อิธูปโมทติ ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๓๙
๓. อะไรจัดเป็นนามนาม? แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? และนามนามนั้น เป็นได้กี่ลิงค์?..... ๑๓๙
๔. ธาตุนี้ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? ธาตุเหล่านี้ใดเรียกว่า สกัมมธาตุ และ อกัมมธาตุ?..... ๑๓๙
๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป และสาธนะมาด้วย..... ๑๓๙
- ก. ลิกขียตีติ ลิกขา..... ๑๓๙
- ข. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปาร์ค..... ๑๓๙
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๔๐
- ก. ญาณ จกขุ อิว ญาณจกขุ..... ๑๔๐
- ข. จตสโส ทิสสา จตททิสสา..... ๑๔๐
- ค. อสเสน (ยุดโต) รโถ อสสรโถ..... ๑๔๐
- ง. ชิวสส ยตตโก ปริจเฉโท ยาวชิว..... ๑๔๐
- จ. สห มจเฉเรน โย วตตตีติ สมจเฉรี (จิตติ)..... ๑๔๐
๗. ในโคตตตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ชุตมา, มากโร, โบริสส ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?..... ๑๔๐

พ.ศ.๒๕๕๘ (๒)..... - ๑๔๑

๑. พยัญชนะที่สุวรรค ๕ ตัว อะไรบ้าง? เกิดในฐานไหน? และมีชื่อเรียกว่าอย่างไร?..... ๑๔๑
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อคยาการิ ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๔๑
๓. ครุ (ครู) ซึ่งเป็น อุ การันต์ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภตติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?..... ๑๔๑
๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมมาจาก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในเหตุกัมมมาจากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๔๑
๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกต เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ร หรือ ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบ..... ๑๔๒
๖. อะไรชื่อว่าทิสสมาส? และทิสสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จตททิสสา, ปณจินทริย จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๔๒
๗. ในอพยัตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๒

พ.ศ.๒๕๕๙..... - ๑๔๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๓
- ก. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ..... ๑๑ ตัวนี้ เป็นอไซส..... ๑๔๓
- ข. สระอีก ๕ ตัวอื่นจากรัสสะ คือ..... ชื่อว่า ๑๔๓
๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อภินนทุนติ และชมมณจเร ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๔๓
๓. วิเสสนสหพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหน? มีศัพท์อะไรบ้าง? เป็นได้กี่ลิงค์?..... ๑๔๓
๔. ข ฉ ส และ อาย อีย ปัจจัย ในอาชยาด เป็นไปในความอะไร? จงยกอุทาหรณ์ พร้อมทั้งคำแปลมาดูด้วย?..... ๑๔๓
๕. ในกิริยาภิกต แบ่งกาลไว้เป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? สาวโก ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๓
๖. วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส มีลักษณะต่างกันอย่างไร? อนโตปาสาทิ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๔
๗. ในเสฏฐตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? นาวิโก, โกสลล ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๔

พ.ศ.๒๕๕๙ (๒)..... - ๑๔๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๕
- ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ เรียกว่า อวรรณ เพราะ..... ๑๔๕
- ข. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ เรียกว่า..... ๑๔๕
๒. สนธิ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? โนเหตุ และ อิธปภิเมทธิ ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๔๕
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๔๕
- ก. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลิงค์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๔๕
- ข. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า อัพยศัพท์? และแบ่งเป็นอะไรบ้าง?..... ๑๔๕
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชยาด? ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติภังค์ของอชยาดนี้ เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู..... ๑๔๕
๕. กิริยาภังค์ คือ วณีนัย และ กุโธ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาด้วย..... ๑๔๖
- ก. สยนต์ิ เอตถาติ สยนต์ิ..... ๑๔๖
- ข. สรติ เอตถาติ สติ..... ๑๔๖
๖. อะไรเรียกว่า ลุตตสมาส และ อลุตตสมาส? สนตจิตโต (ภิกขุ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย..... ๑๔๖
๗. ในปุรณัตถิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? มานุสโก, โภคี ลงปัจจัยอะไร? ในัตถิตีไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๖

พ.ศ. ๒๕๖๐..... - ๑๔๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๗
- ก. วจวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น..... ส่วน คือ..... ๑๔๗
- ข. สระนั้น จัดเป็นคู่ได้ ๓ คู่ คือ..... ๑๔๗
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๗
- ก. สาธุ-อติ สนธิเป็น..... ๑๔๗
- ข. อคคิ-อาคาริ สนธิเป็น..... ๑๔๗
- ค. จตตาโรเม ตัตถปเป็น..... ๑๔๗
- ง. เอตทโวจ ตัตถปเป็น..... ๑๔๗
- จ. วิกาโร แบ่งเป็น ๒ คือ ๑๔๗
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๔๗
- ก. นามเช่นไร จัดเป็นสาธารณนาม?..... ๑๔๗
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๔๗
- ค. เอกนวิสติ จนถึง อฏฐนวิติ เป็นวจนะ และลิงค์อะไร?..... ๑๔๗
- ง. อายตี, หนท เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๔๗
- จ. โต ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัติอะไร?..... ๑๔๗
๔. วิภัติอาชยาดนั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร? จัดเป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?..... ๑๔๘
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กรณสาธนะ? จงเขียนคำแปล รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูปและสาธนะมาด้วย..... ๑๔๘
- ก. วิชานาติ สีเลนาติ วิญญู..... ๑๔๘
- ข. ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกขิ..... ๑๔๘
๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าพหุพิหิสมาส? และพหุพิหิสมานั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ติโลกิ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๘
๗. ภาวัตถิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กายิกิ, โสณณมมยิ ลงปัจจัยอะไร? ในัตถิตีไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๔๘

พ.ศ.๒๕๖๐ (๒)..... - ๑๔๙

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๙
อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ
..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ..... ๑๔๙
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๔๙
ก. โนหิ-เอตฺ สนธิเป็น..... ๑๔๙
ข. ธมมฺ-จเร สนธิเป็น..... ๑๔๙
ค. มยายํ ตັคฺคทเป็น..... ๑๔๙
ง. ตาสาหํ ตັคฺคทเป็น..... ๑๔๙
จ. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรรม ๔ คือ..... ๑๔๙
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๔๙
ก. นามศัพท์ท่านแบ่งเป็นลิงค์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๔๙
ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๔๙
ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา?..... ๑๔๙
ง. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๔๙
จ. อุปริ, เสยยถา เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๔๙
๔. วัตตมานา บอกกาลอะไร? แปลว่าอะไร? จงเขียนวิภคิตอาขยาตหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู..... ๑๕๐
๕. กริยาภคิต์ คือ รุโน และ ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาด้วย..... ๑๕๐
ก. หิตํ กโรตีติ หิตกฺโร..... ๑๕๐
ข. ทุสฺสตี เตนาติ โทโส..... ๑๕๐
๖. อะไรชื่อว่า ตัปฺปรีสฺมาส? และตัปฺปรีสฺมานั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปตฺตจิวรี เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๐
๗. ในชาตาทิตฺทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปจฺฉิม, คุณฺวา ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺทเณ? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๐

พ.ศ.๒๕๖๑..... - ๑๕๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๕๒
อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ,
..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ..... ๑๕๒
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๕๒
ก. วิหฺนุ-อคฺคํ สนธิเป็น..... ๑๕๒
ข. ยสฺส-อินฺทริยานิ สนธิเป็น..... ๑๕๒
ค. ตฺยหาหํ ตັคฺคทเป็น..... ๑๕๒
ง. ปจฺจตฺตณฺเณว ตັคฺคทเป็น..... ๑๕๒
จ. สัณฺญโค แบ่งเป็น ๒ คือ..... ๑๕๒
๓. จงตอบคำถามดังต่อไปนี้..... ๑๕๒
ก. คุณฺนาม แบ่งออกเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?..... ๑๕๒
ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๕๒

- ค. ศัพท์เหล่านี้ คือ ต, เอกจจ, อมู เป็นสัพพนามประเภทไหน?..... ๑๕๒
- ง. สเจ, วีย เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๕๒
- จ. ฉพพีสติ, เอกุณปถญาส แปลว่าอะไร?..... ๑๕๒
๔. อะไรจัดเป็นวากจ? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัตติหมวดสัทตมี เฉพาะฝ่ายปรัสนสพพมาดู..... ๑๕๓
๕. กิริยาภิกค์ คือ ติณโณ และ ปคคยท แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะด้วย..... ๑๕๓
- ก. หิติ กโรตีติ หิตกุกโร..... ๑๕๓
- ข. สรติ เอตายาติ สติ (ธมมชาติ)..... ๑๕๓
๖. อะไรชื่อตปฺปริสมาส? ตปฺปริสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชปุตโต เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๓
๗. ในสกุณุตฺถิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กจจายโน, โภคี ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตีไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๓

พ.ศ.๒๕๖๑ (๒)..... - ๑๕๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๕๕
- อักษรที่เหลือจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ..... แปลว่า..... มี.....ตัว แบ่ง เป็น.....พวก คือ..... ๑๕๕
๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณเท่าไร? อะไรบ้าง? อถขวสส ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๕๕
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๕๕
- ก. นามศัพท์ แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๕๕
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๕๕
- ค. ศัพท์เหล่านี้ คือ ตุมท, ย, กิ เป็นสัพพนามประเภทไหน?..... ๑๕๕
- ง. อุทฺธิ, ตคฺช เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๕๕
- จ. ปกตีสังขยา กับปุรณสังขยา ต่างกันอย่างไร?..... ๑๕๕
๔. ในอาชยตแบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? จะรู้จักกาลได้ต้องหมายรู้ด้วยอะไร? จงเขียนวิภัตติหมวดอัชตตนิ เฉพาะฝ่าย ปรัสนสพพมาดู..... ๑๕๕
๕. ปัจจัยในกิริยาภิกค์ แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกถึงอะไร? กตดา ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูป วิเคราะห์มาดู..... ๑๕๖
๖. อะไรชื่อกัมมธารยสมาส? และกัมมธารยสมาสนั้น มีเท่าไร? ทิพพกขุ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๖
๗. ในตฺถิสสฺตถิตฺถิตี มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? คุณวา, พนฺธนีย ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตีไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู..... ๑๕๗

พ.ศ.๒๕๖๒..... - ๑๕๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๕๘
- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ ๑๕๘
- ข. อักษร ๗ ตัวนี้ คือ เกิดที่ฟัน เรียกว่า ๑๕๘
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๕๘
- ก. จิริ-ปวาสิ สนธิเป็น ๑๕๘
- ข. พหุ-อาพาโร สนธิเป็น ๑๕๘
- ค. ตาสาห์ ตัดบทเป็น ๑๕๘

- ง. สาธุตี ตัดบทเป็น ๑๕๘
- จ. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ๑๕๘
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๕๘
- ก. นามเช่นไร จัดเป็นอสาธารณนาม?..... ๑๕๘
- ข. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๕๘
- ค. ปุณฺณสังขยา ใช้สำหรับนับนามนามอย่างไร?..... ๑๕๘
- ง. ตุมห ศัพท์ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน? ใช้สำหรับแทนชื่อใคร?..... ๑๕๘
- จ. ดาวเทว, อุทาหุ เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๕๘
๔. กิริยาศัพท์ใดชื่อเหตุกัตตุวจาก? มีอุทาหรณ์อย่างไร? และในเหตุกัตตุวจากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๕๘
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัตตุสาธนะ? และกัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?..... ๑๕๘
- จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัยรูปและสาธนะมาด้วย..... ๑๕๘
- ก. ทุกเขน รกขยตีติ ทุรกขั..... ๑๕๘
- ข. อวสนติ เอตถาติ อวาโส..... ๑๕๘
๖. อะไรชื่อว่า วันทวสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อนโตปาสาหิ, อาคตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย. ๑๕๘
๗. ในชาตาทิตฺตติต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุริโม, ชนตา, โกสลลํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺตติตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๖๐

พ.ศ.๒๕๖๒ (๒)..... - ๑๖๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๖๑
- ก. กรรมที่ทำอักษระ มี คือ ๑๖๑
- ข. พยัญชนะที่มีเสียงไม่ก้อง เรียกว่า ได้แก่ พยัญชนะ ๑๖๑
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้..... ๑๖๑
- ก. สหธา-อิธ สนธิเป็น ๑๖๑
- ข. ปจจจตตี-เอว สนธิเป็น ๑๖๑
- ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น ๑๖๑
- ง. อิจฺเจว ตัดบทเป็น ๑๖๑
- จ. ในพยัญชนะสนธิ สัญญโค มี ๒ อย่าง คือ ๑๖๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๑
- ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๑
- ข. อิตถิลลิ่งค์ มีกัารันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๑
- ค. ปกตีสังขยาตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอิตถิลลิ่งค์อย่างเดียว?..... ๑๖๑
- ง. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๑
- จ. อปเปว นาม, อมโห เป็นนิบาตอะไร?..... ๑๖๑
๔. วิภัตติหมวดกาลาตีปตตี บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? จงเขียนวิภัตติหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู..... ๑๖๒
๕. กิตกัจจปัจจัยในกิริยาภิกตัก คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย..... ๑๖๒
- ก. ทาตพพนติ เทยยั..... ๑๖๒
- ข. กโรติ เตนาคิ กรณั..... ๑๖๒

๖. อะไรชื่อว่า กัมมธารยสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อนุธริโร, ทิพพจกขุ จัดเป็นกัมมธารยสมาสชนิดไหน?.....๑๖๒
๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? พนฺธนิยฺ, สฺขี, อโยมยฺ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาคู่ด้วย.....๑๖๒

พ.ศ.๒๕๖๓..... - ๑๖๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๖๔
- ข. อักษรเบื้องต้น ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง ชื่อ๑๖๔
- ค. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า๑๖๔
๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๔
- ก. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?.....๑๖๔
- ข. โนเหตุ, เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?.....๑๖๔
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๔
- ข. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?.....๑๖๔
- ค. ศัพท์มนคณะ ซึ่งมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิภัตตินั้น คือเป็นอย่างไร?.....๑๖๔
- ง. เอกุณวิสติ จนถึง อฏฺฐนวุติ เป็นวจนะ และลึงค์อะไร?.....๑๖๔
- จ. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?.....๑๖๔
- ฉ. สมบัติ, กจจิ แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?.....๑๖๔
๔. กาลาตีปตติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาคู่.....๑๖๔
๕. กริยาภักต์ คือ ปมขุ ติมฺณเณ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย..... ๑๖๕
- ก. ทมิตพโพติ ทมโม..... ๑๖๕
- ข. คจฺฉนฺติ เอตฺถาติ คติ..... ๑๖๕
- ค. ปารํ คจฺฉนฺติ สีเลนาติ ปารคู..... ๑๖๕
๖. สมาสในบาลีภาษา ว่าโดยกจมีเท่าไร? อะไรบ้าง? อนุธริโร, วิตราโค (ภิกขุ), พหฺนฺครฺ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาคู่ด้วย..... ๑๖๕
๗. ในตฺถิสสฺสตีตฺถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เตชสี, กายิกิ, เอกาทสี ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาคู่ด้วย..๑๖๕

พ.ศ.๒๕๖๓ (๒)..... - ๑๖๗

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๗
- ก. อักษรวิธึ ว่าด้วยอะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๗
- ข. พยัญชนะไหนบ้าง เรียกว่า อวรรค? เพราะเหตุไรจึงเรียกว่าชื่อนั้น?.....๑๖๗
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๖๗
- ก. จตฺตาโร-อิม สนธิเป็น..... ๑๖๗
- ข. ตาสํ-อหิ สนธิเป็น.....๑๖๗
- ค. สมตยสฺมา ตตฺบทเป็น..... ๑๖๗
- ง. ยถายิหํ ตตฺบทเป็น.....๑๖๗
- จ. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ๑๖๗
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๗

- ก. คำพูดในบาลีภาษา จัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๗
- ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๗
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นอะไรบ้าง?..... ๑๖๗
- ง. กตร, อมท จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน?..... ๑๖๗
- จ. กถ, อิว แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๖๗
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๖๘
- ก. ในอาขยาด แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๖๘
- ข. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อ กัตตุวาก? และกัตตุวากนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?..... ๑๖๘
๕. กิตปัจจัย ในกิริยาภิกตฺ คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย..... ๑๖๘
- ก. ฌมมํ จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี..... ๑๖๘
- ข. วิเนติ เตนาติ วินโย..... ๑๖๘
๖. อะไรชื่อว่าอัพยัภาวสมาส? และอัพยัภาวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๖๘
- ก. ขตติโย (อห) อิติ มาโน ขตติยมาโน..... ๑๖๘
- ข. ทรณสส อภาโว นิทฺทรณํ..... ๑๖๘
๗. ในตรัทยาที่ตติธิต และฐานต์ตติธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? สงฆิก, ทสสนียะ ลงปัจจัยอะไร? ในตติธิตไหน?..... ๑๖๘

พ.ศ.๒๕๖๔..... - ๑๗๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๐
- ก. วจิวภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ..... ๑๗๐
- ข. กรรมที่ทำอักษรระ มี.....คือ..... ๑๗๐
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๐
- ก. อภินนทุ-อติ สนธิเป็น..... ๑๗๐
- ข. อคฺคิ-อาคารํ สนธิเป็น..... ๑๗๐
- ค. เอตทโวจ ตตฺตบทเป็น..... ๑๗๐
- ง. สาธุติ ตตฺตบทเป็น..... ๑๗๐
- จ. สัญญโค แบ่งเป็น ๒ คือ..... ๑๗๐
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๗๐
- ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?..... ๑๗๐
- ข. วิภตฺตินามนั้น มีกี่ตัว? แบ่งเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๐
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์อย่างเดียว?..... ๑๗๐
- ง. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๐
- จ. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร?..... ๑๗๐
๔. วาก คืออะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? และกฤษบุตรจะกำหนดวากได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด?..... ๑๗๑
๕. กิริยาภิกตฺ คือ คุตฺโต, ปคฺคยฺห แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย..... ๑๗๑
- ก. เนตพฺพนฺติ เนยฺยํ..... ๑๗๑

- ข. สรติ เอาตายตี สติ..... ๑๗๑
- ค. กุชฌติ สีเลนาติ โกธโน..... ๑๗๑
๖. อะไรที่ชื่อว่าวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? สมจเจอร์ (จิตต์), พนธนมุตโต (สตโต) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๗๒
๗. ในราคาพิททิต และปุณณตทิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? มากโต, เตชสี ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๗๒

พ.ศ.๒๕๖๔ (๒)..... - ๑๗๓

๑. อักษรที่เหลืออกจากสระชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร? มีเท่าไร? แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง?..... ๑๗๓
๒. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริยากรรมเท่าไร? อะไรบ้าง? วิทุนคค์, อภินนทุนติ ตัดและต่ออย่างไร?..... ๑๗๓
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๗๓
- ก. อะไรจัดเป็นนามนาม?..... ๑๗๓
- ข. อะไรเรียกว่าการันต์?..... ๑๗๓
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา?..... ๑๗๓
- ง. เอต, สพพ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน?..... ๑๗๓
- จ. ปัจจัยนั้น ลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?..... ๑๗๓
๔. ในอาขยาตนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง?..... ๑๗๓
๕. ในกิริยาภิกค์ แบ่งกาลไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? กम्मกาโร ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๗๔
๖. สมาสเช่นไรที่ชื่อพยียภาวสมาส? และพยียภาวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปจฉาตต อชฌตต จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๗๔
๗. ในเสฏฐตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สาकुณโก, เมธาวิ, ปญจโม แปลว่าอย่างไร? ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?..... ๑๗๔

พ.ศ.๒๕๖๕..... - ๑๗๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๕
- อักษรที่เหลืออกจากสระ มี ก เป็นต้น มีนคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ..... แปลว่า..... มี.....ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ..... ๑๗๕
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๕
- ก. สเมตฺ-อายุสมา สนธิเป็น..... ๑๗๕
- ข. พนฺธฺส-อิว สนธิเป็น..... ๑๗๕
- ค. ตยาหิ ตตฺบทเป็น..... ๑๗๕
- ง. อิจฺเจว ตตฺบทเป็น..... ๑๗๕
- จ. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ..... ๑๗๕
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๗๕
- ก. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง?..... ๑๗๕
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๕
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา?..... ๑๗๕
- ง. ศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๕
- จ. อุทฺธ, ญนฺนุน แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๗๕

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๗๖
- ก. บุรุษในอาชญาต มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๖
- ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัตุตตุวจาก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?..... ๑๗๖
๕. กิริยาภิกตฺ คือ วัตตพพ, รุณโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย..... ๑๗๖
- ก. สุขชน ภริยตีติ สุภโร..... ๑๗๖
- ข. หิตํ กโรตีติ หิตกุกโร..... ๑๗๖
- ค. ทุสฺสตี เตนาติ โทโส..... ๑๗๖
๖. อะไรชื่อวาสมาส? สมาสนั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๗๖
๗. ในชาติาทิตฺทิต และสังขยัตทิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? จกขุมา ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู ด้วย..... ๑๗๗

พ.ศ.๒๕๖๕ (๒)..... - ๑๗๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๘
- อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ, ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ..... ๑๗๘
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๗๘
- ก. สเมตฺ-อายุสฺมา สนธิเป็น..... ๑๗๘
- ข. พนฺรฺสุส-อิวิ สนธิเป็น..... ๑๗๘
- ค. ตยฺหํ ตตฺบทเป็น..... ๑๗๘
- ง. อิจฺเจวํ ตตฺบทเป็น..... ๑๗๘
- จ. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ..... ๑๗๘
๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงแจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอิติลึงค์) ด้วยวิภตฺติทั้ง ๗ มาดู..... ๑๗๘
๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชญาต? ในอาชญาตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภตฺติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดู..... ๑๗๙
๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัมมสาธนะ? และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? กิริยาภิกตฺ คือ ซินฺโน, อารุหฺ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?..... ๑๗๙
๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้..... ๑๘๐
- ก. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ..... ๑๘๐
- ข. ตโย โลกํ ตีโลกํ..... ๑๘๐
- ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต..... ๑๘๐
- ง. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ..... ๑๘๐
- จ. สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ)..... ๑๘๐
๗. ในเสฏฐตฺทิต และอภยตฺทิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุณฺณฺวา ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู?..... ๑๘๐

พ.ศ.๒๕๖๖..... - ๑๘๑

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ? พยัญชนะวรรคมีเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๘๑
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๘๑
- ก. จตุหิ-อปาเยหิ สนธิเป็น..... ๑๘๑

- ข. ตั้-นิพพุต สนิธิเป็น..... ๑๘๑
- ค. จกขวาปาถ ตัดบทเป็น..... ๑๘๑
- ง. อธิปโปมทติ ตัดบทเป็น..... ๑๘๑
- จ. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ ๔ คือ..... ๑๘๑
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๘๑
- ก. คุณนามแบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?..... ๑๘๑
- ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๘๑
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์ อย่างเดียว?..... ๑๘๑
- ง. กตม, ตุมห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?..... ๑๘๑
- จ. ตีโร, หนท แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๘๑
๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๘๒
- ก. วิภัตติหมวดอชชัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?..... ๑๘๒
- ข. กิริยาศัพทใด ชื่อเหตุกัมมวจาก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?..... ๑๘๒
๕. กิริยาคตก คือ ภินโน, ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัย มาด้วย..... ๑๘๒
- ก. ปาริ คจจติ สีเสนาติ ปารคู..... ๑๘๒
- ข. ครหิตพพนติ คารยหิ..... ๑๘๒
- ค. วินติ เตนชาติ วินโย..... ๑๘๒
๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปตตจิวริ, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๘๓
๗. ในปกติตัทธิต และวิภาคตัทธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฎีกา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๘๓

พ.ศ.๒๕๖๖ (๒)..... - ๑๘๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้ ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ ชื่อ สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ ชื่อ ๑๘๔
๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้..... ๑๘๔
- ก. เม-อัย สนิธิเป็น..... ๑๘๔
- ข. ปจจตต-เอว สนิธิเป็น..... ๑๘๔
- ค. ตาสาทิ ตัดบทเป็น..... ๑๘๔
- ง. สพภิเรว ตัดบทเป็น..... ๑๘๔
- จ. ในสรสนธิ โลปะ ที่ต้นมี ๒ คือ ๑๘๔
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๘๔
- ก. อะไรจัดเป็นนามนาม?..... ๑๘๔
- ข. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?..... ๑๘๔
- ค. ศัพทเช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๘๔
- ง. เอต, อมท จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?..... ๑๘๔
- จ. เสว, อิว แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?..... ๑๘๔

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้..... ๑๘๕
- ก. ในอาชญาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?..... ๑๘๕
- ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัตตุวาก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?..... ๑๘๕
๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกต เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ท และ ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แผลง ต เป็นอะไรได้บ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบอย่างละ ๑ ตัว จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย..... ๑๘๕
- ก. สุขเขน ภริยตีติ สุภโร..... ๑๘๕
- ข. ธาเรตีติ ธาตา..... ๑๘๕
๖. อะไรชื่อว่าตปฺปริสสมาส? และตปฺปริสสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชปุตโต, สงขารทุกขํ จัดเป็นอย่างไร?..... ๑๘๕
๗. ในพหุลตฺทิต และเสฏฐตฺทิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? โภคี ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย..... ๑๘๕

พ.ศ.๒๕๑๑

๑. อักขระที่ใช้ในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? พวกไหนได้ชื่อว่าสระ ทีฆะ และรัสสะ?

๑. อักขระที่ใช้ในบาลีภาษามี ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ํ.

อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ. อา อิ อู เอ โอ ๕ ตัวนี้ ชื่อทีฆะ. อ อิ อุ ๓ ตัวนี้ ชื่อรัสสะ.

๒. การต่ออักขระด้วยอักขระกิติ สนธิกิริโยปกรณกิติ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

สมตตายสุมา และ อิจเจว เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?

๒. การต่ออักขระด้วยอักขระ ซึ่งเรียกว่า สนธิ

มี ๓ อย่าง คือ สรรสนธิ ต่อสระ พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต.

สนธิกิริโยปกรณ มี ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญาค ช้อนตัว.

สมตตายสุมา เป็นสรรสนธิ ตัดบทเป็น สมต-อายุสุมา ลบสระหน้า คือ อ ที่สุดแห่งศัพท์ สมต-เสี่ย สนธิเป็น สมตตายสุมา

อิจเจว เป็นพยัญชนสนธิ ตัดบทเป็น อิติ-เอว สระอยู่หลัง แปลง ตี ที่ทำเป็น ตย แล้วให้เป็น จจ สนธิเป็น อิจเจว.

๓. [เหล่านี้]แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

ก. นามศัพท์ ข. ลิงค์ ค. วจนะ ง. วิภัติ จ. การันต์

๓. ก. นามศัพท์ แบ่งเป็น ๓ อย่าง คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม

ข. ลิงค์ แบ่งเป็น ๓ อย่าง คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชาย มิใช่เพศหญิง

ค. วจนะ แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว

พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป

ง. วิภัติ แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ รวมเป็น ๑๔ ตัว คือ

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา ที่ ๑	สิ	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	น
ปัญจมี ที่ ๕	สมา	หิ
ฉกฺษิ ที่ ๖	ส	น
สัตตมี ที่ ๗	สมิ	สุ

- จ. การันต์ แบ่งเป็น ๓ พวก ตามลิงค์ทั้งสาม คือ
- (๑) ปุงลิงค์ มีการันต์ ๕ ตัว คือ อ อิ อี อุ อู
- (๒) อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู
- (๓) นปุงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ.

๔. คำว่า อาขยาด ได้แก่อะไร? ประกอบด้วยอะไรบ้าง?

จงเขียนวิภัตติหมวด วัตตมานา, อัชชัตตนิ, กาลาติปัตติ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาตุ.

๔. อาขยาด ได้แก่ ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ต้ม ทำ พุด คิด.

ประกอบด้วย ธาตุ ปัจจัย วาก วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ.

วัตตมานา		อัชชัตตนิ		กาลาติปัตติ	
เอก.	พหู.	เอก.	พหู.	เอก.	พหู.
ป. อี	อุ	ป. ติ	อนติ	ป. สสา	สส์สุ
ม. โอ	ตถ	ม. สิ	ถ	ม. สเส	สสถ
อุ. อี	มहा	อุ. มิ	ม	อุ. สส์	สสามหา

๕. ศัพท์ที่ท่านให้เสร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ เรียกว่าอะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

สยมภู (ชโน) และ รมมวาทิ (ปุคฺโคล) ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาตุ.

๕. ศัพท์ที่สำเร็จมาจากรูปวิเคราะห์เรียกว่า สาธนะ

มี ๗ อย่าง คือ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ สัมปทานสาธนะ อปาทานสาธนะ อธิกรณสาธนะ.

วิ. สยํ ภาวตีติ สยมภู (ชโน). กวิ ปัจจัย

วิ. รมมํ วัตติ สีเลนาติ รมมวาทิ (ชโน). ณี ปัจจัย

วิ. รมมํ วัตตุํ สีลมสฺสาติ รมมวาทิ (ชโน). ณี ปัจจัย

๖. คำว่า สมาส นั้น ว่าโดยกิจ และโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

สப்புริโส, คนธมาลาทิตถา (มนุสฺสา) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาโดยลำดับ.

๖. สมาสว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบวิภัตติ เรียกว่า ลุตตสมาส. สมาสที่ไม่ได้ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส.

ว่าโดยชื่อมี ๖ อย่าง คือ กัมมธารยะ ทิคฺ ติப்புริสสะ ทวันทวะ อัพยยีภาวะ พหุพพิหิ.

สப்புริโส เป็น วิเสสนบุพพบท กัมมธารยสมาส

วิ. สนโต ปุริโส สப்புริโส.

คนธมาลาทิตถา เป็น ฉัญฐิณินนาธิกรณพหุพพิหิสมาส

มี อสมหารทวันทวสมาส และ ฉัญฐิตูลยาธิกรณพหุพพิหิสมาส เป็นทั้ง. มีวิเคราะห์ตามลำดับ ดังนี้

วิ. คนฺโธ จ มาลา จ คนธมาลา. อ. ทวันทว.

วิ. ตา อาทโย เยสํ, ตานิ **คณฺมาลาทีนํ** (วตฺถุณิ). *ฉฺฉฐี. ตฺล. พหุพ.*

วิ. คณฺมาลาทีนํ หตฺถสฺส เยสํ, เต **คณฺมาลาทีหตฺถา** (มนุสฺสา). *ฉฺฉฐี. ภินฺน. พหุพ.*

**๗. คำว่า ตัทธิต นั้น โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เฉพาะข้อต้นแบ่งออกไปอีกเป็นอย่างไร?
ปณฺญา, ปจฺฉิมํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย**

๗. ตัทธิต โดยสังเขป แบ่งเป็น ๓ อย่าง คือ สามัญญตัทธิต ภาวตัทธิต อัพยยตัทธิต

เฉพาะ สามัญญตัทธิตข้อต้น แบ่งออกไปอีกเป็น ๑๓ อย่าง คือ โคตตตัทธิต ตฺรียายาทิตัทธิต ราคาทิตัทธิต ชาตาทิตัทธิต

สมุหตัทธิต ฐานตัทธิต พหุลตัทธิต เสฏฺฐตัทธิต ทสฺสสัถิตัทธิต ปกติตัทธิต สังขยัตัทธิต ปุณฺณตัทธิต วิภาคตัทธิต.

ปณฺญา ลง วนฺตุ ปัจจัย ในตทสฺสสัถิตัทธิต

วิ. ปณฺญา อสฺส อตฺถิติ ปณฺญา.

ปจฺฉิมํ ลง อิม ปัจจัย ในชาตาทิตัทธิต

วิ. ปจฺฉา ชาโต ปจฺฉิมํ.

พ.ศ.๒๕๖๒

๑. สระต่างจากพยัญชนะอย่างไร? สระไหนบ้าง ชื่อรัสสะ ทีฆะ ครุ และ ลหุ?

๑. สระออกเสียงได้ตามลำพังตนเอง และทำพยัญชนะให้ออกเสียงได้ ส่วนพยัญชนะต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้.

ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อรัสสะ มีเสียงสั้น เหมือนคำว่า อติครุ, สระอีก ๕ ตัวที่เหลือ คือ อา อี อุ เอ โอ ชื่อทีฆะ มีเสียงยาว เหมือนคำว่า ภาติ วฐุ เสโจ เป็นต้น แต่ เอ โอ ที่มีพยัญชนะสังโยค คือซ้อนกันอยู่เบื้องตันหลัง ท่านกล่าวว่าป็นรัสสะ เหมือนคำว่า เสโย โสติ เป็นต้น สระที่เป็นทีฆะล้วน และสระที่เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคและนิคคิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อครุ มีเสียงหนัก เหมือนคำว่า ภูปาโล เอสี มนุสสินโท เป็นต้น สระที่เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคและนิคคิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อลหุ มีเสียงเบา เหมือนคำว่า ปติ มนิ เป็นต้น.

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?

โลปะ ลบ นั้น มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? จตุหปาเยติ ตัดต่ออย่างไร.

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ คือ โลปะ ลบ อาเทศ แผลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น. โลปะ ลบ ที่ต้น มี ๒ อย่าง ลบสระหน้า ลบสระหลัง.

จตุหปาเยติ ตัดเป็น จตุหิ-อปาเยติ สระทั้งสอง คือสระหน้าและสระหลังเป็นรัสสะ แต่มีรูปไม่เสมอกัน เมื่อลบสระต้นแล้วไม่ต้องทีฆะสระที่ไม่ได้ลบ ต่อกันเป็น จตุหปาเยติ.

๓. สัพพนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ย อณฺณ ตุมห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?

จงแจก ย ศัพท์ เฉพาะอิติลึงค์ ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู.

๓. สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม วิเสสนสัพพนาม.

ย อณฺณ จัดเป็นวิเสสนสัพพนาม ตุมห จัดเป็นปุริสสัพพนาม.

ย (ใด) อิติลึงค์	
เอก.	พหู.
ป. ยา	ยา
ทุ. ยี่	ยา
ต. ยาย	ยาหิ
จ. ยสสา	ยาสี ยาสานี
ปณ. ยาย	ยาหิ
ฉ. ยสสา	ยาสี ยาสานี

ส. ยสฺสึ ยาสุ

๔. ในอาขยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? จะรู้จักกาลได้ต้องหมายรู้ด้วยอะไร?
จงเขียนวิภัติหมวดปโรชชา และหิยัตตนิ ฝ่ายปรัสสบทมาดู.

๔. ในอาขยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเรียกว่า ปัจจุบันกาล
๒) กาลล่วงแล้วเรียกว่า อดีตกาล ๓) กาลยังไม่มาถึงเรียกว่า อนาคตกาล.

กาลต้องหมายรู้ด้วยวิภัติ ๘ หมวดมี วัตตมานา เป็นต้น.

ปโรชชา ปรัสสบท		หิยัตตนิ ปรัสสบท	
ป. อ	อุ	ป. อา	อุ
ม. เอ	ตถ	ม. โอ	ตถ
อุ. อ	มห	อุ. อ	มห

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ และกริยากิตก์ แบ่งเป็นกี่หมวด? และมีปัจจัยอะไรบ้าง?
อูรโค ทุกกริ โกอโน ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ และกริยากิตก์นั้น แบ่งดังนี้

ก. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็น ๓ พวก คือ

(๑) กิตปัจจัย: กวิ ณี ญจฺ ตุ รุ

(๒) กิจปัจจัย: ข ญย

(๓) กิตกิจปัจจัย: อ อิ ณ ตเว ติ ตุ ฺย

ข. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกริยากิตก์ แบ่งเป็น ๓ พวก คือ

(๑) กิตปัจจัย: อนต ตวนตุ ตาวี

(๒) กิจปัจจัย: อนีย ตพพ

(๓) กิตกิจปัจจัย: มาน ต ตุน ตวา ตวาน

อูรโค กวิ ปัจจัย วิ. อูเรน คจณตีติ อูรโค.

ทุกกริ ข ปัจจัย วิ. ทุกเขน กรียตีติ ทุกกริ.

โกโน ฺย ปัจจัย วิ. กุชณติ สีเลนาติ โกอโน.

๖. [สมาสที่มีลักษณะเหล่านี้] เรียกว่าสมาสอะไร?

- ก. สมาสที่มีอุปสรรคหรือนิบาตอยู่หน้า
- ข. นามนามตั้งแต่สองศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน
- ค. กัมมธารยสมาสมีสังขยาอยู่หน้า
- ง. ปณฺญาปิไซโต, วิตราโค (จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย).

๖. ก. สมาสที่มีอุปสรรคหรือนิบาตอยู่หน้า ชื่อ อภัยยิภาวสมาส
 ข. นามนามตั้งแต่สองศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ ทวันทวสมาส
 ค. กัมมธารยสมาสมีสังขยาอยู่หน้า ชื่อ ทิกุสมาส
 ง. ปณฺญาปิไซโต ชื่อ อรรณนบุพท กัมมธารยสมาส วิ. ปณฺญา เอว ปิไซโต ปณฺญาปิไซโต.
วิตราโค ชื่อ ปัญจมีพหุพพิหิสมาส วิ. วิโต ราโค ยสมา, โส วิตราโค (ภิกขุ).

๗. โคตตัตถิต สมุหัตถิต และภาวัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

นาวิโก จกขุมา เป็นัตถิตไหน? ลงปัจจัยอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. โคตตัตถิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฉายน ฉาน ฉนย ฉนิ ฉนิก ฉนร

สมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ ฉน ตา

ภาวัตถิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ฉนย ตตณ ตา ฉน กณ

นาวิโก เป็น ตรีตยาทีถิต ลง ฉนิก ปัจจัย

วิ. นาวาย ตริตีติ นาวิโก

จกขุมา เป็นตทสสัตถิตัตถิต ลง มนตุ ปัจจัย

วิ. จกขุ อสส อตถิติ จกขุมา.

พ.ศ.๒๕๖๓

๑. ฐานกรณ์คืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๑. ฐาน คือ ที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ กัณฐะ คอ, ตาลุ เพตตาน, มุทธา ปุมเหงือก, ทันตะ ฟัน, โถฏฐะ ริมฝีปาก, นาสิกา จมูก.

กรณ์คือที่ทำอักษร มี ๔ คือ ๑) ชิวหามัชฌะ ท่ามกลางลิ้น ๒) ชิวโหปคคะ ถัดปลายลิ้นเข้ามา ๓) ชิวหคคะ ปลายลิ้น ๔) สกัฏฐานะ ฐานของตน

๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? โลปะ ลบนิคคหิตนั้น จะลบได้ในที่เช่นไร? วิทูนคค์, อริยสจจานทสสนิ ตัดต่ออย่างไร?

๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ.

เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าได้บ้าง เช่น ตาส์-อหิ เป็น ตาสาหิ เป็นต้น.

วิทูนคค์ ตัดเป็น วิทูน-อคคฺ สระอยู่หลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้า ต่อกันเป็น วิทูนคค์.

อริยสจจานทสสนิ ตัดเป็น อริยสจจาน-ทสสนิ พยัญชนะอยู่หลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้า ต่อกันเป็น อริยสจจานทสสนิ.

๓. ศัพท์ที่มีวิธีแจกอย่างหนึ่งต่างหาก ซึ่งเรียกว่า กติปยศัพท์ นั้น ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง?

ศัพท์ไหนเป็นได้ลึงค์เดียว ทวิลึงค์ และเอกวจนะ อย่างเดียว? จงแจก “ภควन्दุ” ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาตุ

๓. กติปยศัพท์ ได้แก่ อตต พรหม ราช ภควन्दุ อรหนต ฆานต สตถุ ปิตู มาตุ มน กम्म โค.

อตต พรหม ภควन्दุ สตถุ ปิตู มาตุ กम्म เป็นลึงค์เดียว

โค (โค) สามัญ ไม่นิยมว่าผู้เมีย ใน ปุ. โคณ ใน อิต. เป็น คาวี.

ราช อรหนต มน เป็นทวิลึงค์. อตต มน เป็นเอกวจนะอย่างเดียว.

ภควन्दุ (พระผู้มีพระภาค) ปุลึงค์

เอก.

พหู.

ป.	ภควา	ภควนตา ภควนโต
ท.	ภควนตฺ	ภควนเต ภควนโต
ต.	ภควตา	ภควนเตหิ ภควนเตภิ
จ.	ภควโต	ภควตฺ ภควนตานํ
ปญ.	ภควตา	ภควนเตหิ ภควนเตภิ
ฉ.	ภควโต	ภควตฺ ภควนตานํ
ส.	ภควติ ภควนเต	ภควนเตสุ

อา. ภคว ภควา ภควนตา ภควนโต.

๔. บุรุษในอาขยาตมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จะทราบบุรุษได้ต้องอาศัยอะไร?

จงเขียนวิภัตติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู.

๔. บุรุษในอาขยาตมี ๓ คือ ปฐมบุรุษ มัชฌิมบุรุษ อุตตมบุรุษ. จะทราบบุรุษได้ต้องอาศัยวิภัตติ.

ปัญจมี		สัตตมี	
ป. ตุ	อนตุ	ป. เอยย	เอยยั
ม. หิ	ถ	ม. เอยยาสี	เอยยาล
อุ. มิ	ม	อุ. เอยยามี	เอยยาม

๕. ศัพท์เช่นไรชื่อ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ และสัมปทานสาธนะ?

สาธนะเหล่านี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

๕. ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือผู้ประกอบกิจยานั้น ศัพท์นั้นชื่อกัตตุสาธนะ แปลว่า “ผู้...” ถ้างลงในอรรถคือตัสสึละ แปลว่า “ผู้...โดยปกติ”

ผู้ทำ ทำซึ่งสิ่งใดศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อกัมมสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...” ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา...”

ศัพท์บอกกริยา คือความทำของผู้ทำ ชื่อภาวสาธนะ แปลว่า “ความ...” หรือ “การ...”

ผู้ทำ ทำด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อกรณสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นเครื่อง...” หรือ “เป็นเหตุ...” ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นเครื่องอันเขา...” หรือ “เป็นเหตุอันเขา...”

ผู้ทำให้แก่ผู้ใดหรือแก่สิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของผู้นั้นหรือของสิ่งนั้น ชื่อสัมปทานสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่...” ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่ อันเขา...”

๖. จงบอกชื่อสมาสต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์มี อ วิภัตติเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื่องปลาย
 - ข. สมาสอย่างหนึ่งมีบทอื่นเป็นประธาน
 - ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ
 - ง. สมโถ จ วิปสฺสนา จ สมถวิปสฺสนํ
 - จ. ภตตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ
๖. ก. นามศัพท์มี อ วิภัตติเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื่องปลาย ชื่อ ตัปฺปวิปสฺสสมาส
 - ข. สมาสอย่างหนึ่งมีบทอื่นเป็นประธาน ชื่อ พุทฺธพิหิสฺมาส
 - ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ ชื่อ อวธารณบุพพบท กัมมธารยฺสมาส
 - ง. สมโถ จ วิปสฺสนา จ สมถวิปสฺสนํ ชื่อ สมาหาร ทวันทวฺสมาส

จ. ภตตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ ชื่อ อัပ္พยิปภาวสมาส

๗. ตฺรียาทิตฺตํ ชาตาทิตฺตํ และตทสฺสํติตฺตํ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

มาคโธ, โกสลํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺตํไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย

๗. ตฺรียาทิตฺตํ มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ณิก

ชาตาทิตฺตํ มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย

ตทสฺสํติตฺตํ มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วิ ส ลี อิก ร วนตุ มนตุ ณ

มาคโธ ณ ในราคาทิตฺตํ

วิ. มคธ ชาโต มาคโธ.

โกสลํ ณ ในภาวตฺตํ

วิ. กุสลสฺส ภาโว โกสลํ.

พ.ศ.๒๕๑๔

๑. อะไรชื่อวักขระ? และอักขระนั้น แปลว่าอย่างไรได้บ้าง?

๑. เสียงก็ดี ตัวหนังสือก็ดี ชื่อวักขระ แปลว่า ไม่รู้จักสิ้น และ ไม่เป็นของแข็ง

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เหวส เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ สัญญาค.

เอวส เป็นโลปะพยัญชนสนธิ ตัดเป็น เอว-อสส เมื่อลบสระเบื้องปลายที่มีนิคหิตอยู่หน้าแล้ว

ถ้าพยัญชนะเรียงกัน ๒ ตัว ลบเสียตัวหนึ่ง ต่อกันได้รูปเป็น เอวส.

๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่าอัพยศัพท์? และใช้อย่างไร? จงแจก ตี ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิติลึงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู.

๓. ศัพท์จำพวกหนึ่งซึ่งจะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ ตัว แปลงรูปไปต่างๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่เป็นอย่างเดียว เรียกว่า อัพยศัพท์ๆ นี้ เป็น อุปสรรค นิบาต ปัจจัย.

(๑) อุปสรรค สำหรับใช้นำหน้านาม และกริยา มีอาการคล้ายกริยาวิเศษนะ (๒) นิบาต สำหรับลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กริยาศัพท์บ้าง บอกอาการปะกาล ที่เป็นต้น (๓) ปัจจัย ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัติบ้าง ลงท้ายธาตุเป็น เครื่องหมายกริยาบ้าง

ตี ศัพท์ อิติลึงค์

ป. ติสโส

ทุ. ติสโส

ต. ตีหิ

จ. ติสสนน

ปญ. ตีหิ

ฉ. ติสสนน

ส. ตีส

๔. อะไรจัดเป็นวาก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติในหมวดวัตตมานา และกาลาติปตติ เฉพาะอัตตโนบทมาดู.

๔. กริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ ปัจจัย จัดเป็นวาก คือกล่าวบทที่เป็นประธานของกริยา มี ๕ อย่าง คือ กัตตวากก กัมมวากก ภาววากก เหตุกัตตวากก เหตุกัมมวากก.

วัตตมานา

กาลาติปตติ

ป. เต อนเต

ป. สสถ สสี่สุ

ม. เส วเห

ม. สสเส สสุวเห

อุ. เอ มเห อุ. สส์ สสามหเส.

๕. กิตก์เป็นชื่อของอะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นรูปและสารณะอะไร?

ก. อวสนติ เอตถาติ อวาโส

ข. คจฉิยเตติ คมนั.

๕. กิตก์เป็นชื่อของศัพท์ที่ท่านประกอบปัจจัยหมู่หนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดหมายเนื้อความของนามศัพท์ และกิริยาศัพท์ที่ต่าง ๆ กัน แบ่งเป็น ๒ คือ เป็นนามศัพท์ และ เป็นกิริยาศัพท์.

ก. อวสนติ เอตถาติ อวาโส. เป็นกัตตุรูป อธิกรณสารณะ

ข. คจฉิยเตติ คมนั. เป็นภาวรูป ภาวสารณะ

๖. จงบอกชื่อสมาสต่อไปนี้เป็น

ก. รณญฺ โปตุโต ราชโปตุโต

ข. จนฺทิมมา จ สุริโย จ จนฺทิมสุริยา

ค. ฐิตา สิริ ยสฺมี, โส ฐิตสิริ

ง. ปพฺพตสฺส ติโร ติโรปพฺพตํ

จ. สงฺขํ อิว ปณฺฑรํ สงฺขปณฺฑรํ.

๖. ก. ราชโปตุโต ชื่อ รัฎฐิตโปตุตฺตสมาส

ข. จนฺทิมสุริยา ชื่อ อสมานหารทวันทวสมาส

ค. ฐิตสิริ ชื่อ สัตตมิตฺตลยาธิกรณพพพิหิสมาส

ง. ติโรปพฺพตํ ชื่อ อพยยภาวสมาส นิปาตปพฺพทกะ

จ. สงฺขปณฺฑรํ ชื่อ วิเสสนโนปมบท กัมมธารยสมาส อุปมาปพฺพท

๗. ราคาติตฺตทิต ฐานตฺตทิต เสฏฐตฺตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

กาสาวิ เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺตทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. ราคาติตฺตทิต มีปัจจัย ๑ คือ ฌ. ฐานตฺตทิต มีปัจจัย ๑ คือ อีย. เสฏฐตฺตทิต มีปัจจัย ๕ คือ ทร ตม อียิสสก อีย อัญญ.

กาสาวิ ลง ฌ ปัจจัย ในราคาติตฺตทิต

วิ. กสาเวน รตตํ วตถํ กาสาวิ

เมธาวิ ลง วิ ปัจจัย ในตฺตทิตตฺตทิต

วิ. เมธา อสฺส อตฺถิติ เมธาวิ.

พ.ศ.๒๕๖๕

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? จัดเป็นพวกได้เท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็นโฆสะ และอโฆสะ?

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามี ๓๓ ตัว คือ ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ°
จัดเป็น ๒ พวก คือ วรรค อวรรค.

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆสะ

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้ เป็น โฆสะ

นิกคหิต นักปราชญ์ผู้รู้ศัพท์ศาสตร์ ประสงค์เป็นโฆสะ

ส่วนนักปราชญ์ ฝ่ายศาสนาประสงค์เป็นโฆสาโฆสวิมุต พ้นจากโฆสะและอโฆสะ.

๒. อาเทศ สนธิกิริยากรรม มีในสนธิไหนบ้าง? อคยาकार์ ตัดต่ออย่างไร?

๒. อาเทศ มีในสนธิทั้ง ๓ คือ สรสนธิ พยัญชนสนธิ และนิกคหิตสนธิ.

อคยาकार์ ตัดเป็น อคคิ-อकार์ อิ แห่ง อคคิ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อิ ตัวหน้าเป็น ย

พยัญชนะซ้อนกัน ๓ ตัว ลบพยัญชนะที่มีรูปเสมอกันเสียตัวหนึ่ง ต่อกันได้รูปเป็น อคยาकार์.

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จตุ ศัพท์เป็นได้กี่ลึงค์?

จงแจก จตุ ศัพท์ เฉพาะในอิตถิลึงค์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู.

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา

สังขยา นั้นแบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา และปุณฺณสังขยา.

จตุ ศัพท์ เป็นได้ ๓ ลึงค์

- จตุ (๔) อิตถิลึงค์
- ป. จตสฺโส
- ท. จตสฺโส
- ต. จตุหิ
- จ. จตสฺสนนํ
- ปัญ. จตุหิ
- ฉ. จตสฺสนนํ
- ส. จตุสุ

๔. วิภัติอาขยาด จัดเป็นกี่หมวด? หมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร?

ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี และสัตตมี เฉพาะอัตตโนบทมาดู.

๔. วิภัติอาขยาด จัดเป็น ๘ หมวด

วัตตมานา บอกปัจจุบันกาล ปัจจุบันแท้ แปลว่า “อยู่” ปัจจุบันใกล้อดีต แปลว่า “ยอม” ปัจจุบันไกลอนาคต แปลว่า “จะ”

ปัญจมี บอกความบังคับ ความหวัง และความอ่อนนอน เป็นต้น

บอกความบังคับ แปลว่า “จง” บอกความหวัง แปลว่า “เถิด” บอกความอ่อนนอน แปลว่า “ขอจง”

สัตตมี บอกความยอมตาม แปลว่า “ควร” บอกความกำหนด แปลว่า “พึง” บอกความรำพึง แปลว่า “พึง”

ปโรภขา บอกอดีตกาลไม่มีกำหนด แปลว่า “แล้ว”

หิยัตตนิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “ได้...แล้ว”

อชชัตตนิ บอกอนาคตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “ได้...แล้ว”

ภวิสสันติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า “จัก”

กาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต “จัก...แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว”

ปัญจมี		สัตตมี	
ป. ตั	อนนต์	เอถ	เอรี
ม. สสุ	วโ	เอโถ	เอยยวโ
อุ. เอ	อามหเส	เอยย	เอยยามเห

๕. กิตก์แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปสถานะและปัจจัยอะไร?

ก. ทุกฺเชน กรียตีติ ทุกฺกริ.

ข. สยฺนติ เอตฺถาติ สยฺนํ.

ค. วินฺติ เตนาคิ วินโย.

๕. กิตก์ แบ่งเป็น ๒ คือ เป็นนามศัพท์ และเป็นกริยาศัพท์.

ก. ทุกฺกริ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย

ข. สยฺนํ เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ยู ปัจจัย

ค. วินโย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ อ ปัจจัย

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. จตฺสฺส ทิสฺสา จตฺททิสฺสํ
- ข. วุฑฺฒานํ ปฏิปฺภาณิ ยถาวุฑฺฒํ
- ค. สงฺขํ อิว ปณฺฑรํ สงฺปนฺฑรํ
- ง. วิโต ราโค ยสฺมา, โส วิตราโค
- จ. สงฺโข จ ปณฺโว จ สงฺปนฺนํ

- ๖. ก. จตฺททิสฺสํ สมาหารทิกุสมาส
- ข. ยถาวุฑฺฒํ นิปาตบุพพก อภัยยิภาวสมาส
- ค. สงฺปนฺนํ วิเศษโนปมบท กัมมธารยสมาส
- ง. วิตราโค ปัญญาตูลยาริกรณพหุพพิหิสมาส
- จ. สงฺปนฺนํ สมาหาร ทวันทวสมาส

๗. พหุลัตถิต สันขยัตถิต และปุรณัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?
 ราชคหิโก ปณฺฑิจฺจํ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. พหุลัตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ อาลู
 สันขยัตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ก
 ปุรณัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺย ถ ฐ ม อี

ราชคหิโก ลง ณิก ปัจจัย ในตรัตยาทิตถิต

วิ. ราชคเห ชาโต ราชคหิโก

ปณฺฑิจฺจํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตถิต

วิ. ปณฺฑิตสฺส ภาโว ปณฺฑิจฺจํ

พ.ศ.๒๕๖๖

๑. พยัญชนะอวรรคมีเท่าไร? อะไรบ้าง? นิคคหิตและอนุสารแปลว่าอย่างไร? ใช้ต่างจากพยัญชนะอื่นอย่างไร?

๑. พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ °.

นิคคหิต แปลว่า กตสฺระ หรือ กรณฺ คืออวัยวะที่ห้ามเสียง (เวลาเมื่อจะว่าไม่ต้องอ้าปากเกินกว่าปกติเหมือนเวลาที่ขะสฺระ).

อนุสาร แปลว่า ไปตามสฺระ.

นิคคหิตหรืออนุสารนี้ ไม่อาศัยสฺระอื่นออกเสียง ใช้เฉพาะหลังสฺระ อ อี อุ เท่านั้น เหมือนคำว่า อหิ อกาสิ เสตุ เป็นต้น.

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เอวฺสา ตัดต่ออย่างไร?

๒. ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ สัญญาค.

เอวฺสา ตัดเป็น เอวฺ-อสฺสา เมื่อลบสฺระเบื้องปลายที่มีนิคคหิตอยู่หน้าแล้ว ถ้าพยัญชนะซ้อนเรียงกัน ๒ ตัว ลบเสียตัวหนึ่งต่อกันได้รูปเป็น เอวฺสา.

๓. มโนคณะ คืออะไร? ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง? มีวิธีแจกอย่างไร? เมื่อเข้าสมาสแล้วนิยมทำอย่างไร?

จงแจก มาตุ ศัพท์ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาตุ.

๓. มโนคณะ คือ หมู่ศัพท์ ๑๒ ศัพท์ มี มน ศัพท์เป็นต้น ได้แก่ มน อย อรุ เจต ตป ตม เตช ปย ยส วจ วย สิริ.

มีวิธีแจกเหมือน มน ศัพท์ วิธีแจกนั้นก็เหมือนกับแบบ อ. การันต์ใน ปุ และ นปฺสกลิงค์นิก แปลกอยู่ ๕ วิภัติ คือ นา กับ สฺมา เป็น อา, ส ทั้ง ๒ เป็น โอ, สมิ เป็น อิ, แล้วลง ส อาคม เป็น สา เป็น โส เป็น สิ และเอา อ เป็น โอ ได้บ้าง. เมื่อเข้าสมาสแล้ว เอาสฺระที่สุดของตนเป็น โอ ได้ เหมือนคำว่า มโนคโณ อโยมย เป็นต้น.

มาตุ (มารดา)

เอก. พหู.

ป. มาตา มาตโร

ท. มาตริ มาตโร

ด. มาตรา มาตุยา มาตราหิ มาตราภิ มาตุหิ มาตุภิ

จ. มาตุ มาตุยา มาตรานํ มาตุนํ

ปญ. มาตรา มาตราหิ มาตราภิ มาตุหิ มาตุภิ

ฉ. มาตุ มาตุยา มาตรานํ มาตุนํ

ส. มาตริ มาตราสุ มาตุสุ

อา. มาตา มาตโร.

๔. ชาติคืออะไร? ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? และชาตินั้นแบ่งเป็นกี่ชนิด? อะไรบ้าง?
จงเขียนวิภัตติหมวดหิยัตตนิ เฉพาะฝ่ายอัตตโนบทมาดู.

๔. ชาติ คือ กิริยาศัพท์ที่เป็นมูลราก ท่านจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ ๑) หมวด ภู ชาติ ๒) หมวด รุช ชาติ ๓) หมวด ทิว ชาติ ๔) หมวด สู ชาติ ๕) หมวด กี ชาติ ๖) หมวด คห ชาติ ๗) หมวด ตน ชาติ ๘) หมวด จูร ชาติ.

จัดเป็น ๒ ชนิด คือ ๑) สกัมมชาติ ชาติเรียกหากรรม ๒) อกัมมชาติ ชาติไม่เรียกหากรรม.

หิยัตตนิ อัตตโนบท

ป. ตถ ตถุ
ม. เส วหิ
อุ. อี มหเส.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. เป็นรูป สาธนะ และปัจจัยอะไร?

(๑) รมม วทติ สีเสนาติ รมมวาที

(๒) สุขเขน ภริยตีติ สุขโร

(๓) ลิกขณิ ลิกขชา

(๔) ทุสสติ เตนาติ โทโส

(๕) อาวาสนติ เอตถาติ อาวาโส

ข. เป็นธาตุ ปัจจัย และวากอะไร?

(๑) กริยมาโน (๒) สุนนตี (๓) กรณีย (๔) ภูตโต (๕) สุตวา

๕. ก. (๑) รมมวาที เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ นิ ปัจจัย

(๒) สุขโร เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย

(๓) ลิกขชา เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ อ ปัจจัย

(๔) โทโส เป็นกัตตุรูป กัมมสาธนะ ณ ปัจจัย

(๕) อาวาโส เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ณ ปัจจัย

ข. (๑) กริยมาโน กร-ย และ อิ อากมหน้า ย-มาน ปัจจัย กัมมวาก

(๒) สุนนตี ส-ณา-อนต ปัจจัย กัตตุวาก (อิติลึงค์ ลง อิ เป็น สุนนตี)

(๓) กรณีย กร-อนีย ปัจจัย กัมมวาก

(๔) ภูตโต ภู-ต ปัจจัย กัมมวาก

(๕) สุตวา ส-ตวานตุ ปัจจัย กัตตุวาก

๖. ศัพท์ต่อไปนี้เป็นสมาสอะไร? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร?

อสิหตฺถ (โยโธ) ขตฺติยมาโน เอกปฺคุคฺโโล อาคนฺตุกภตฺตํ อุปนฺครี.

๖. **อสิหตฺถ** เป็นฉัฏฐีภินนาธิกรณพหุพพิหีสมาส

วิ. อสิ หตฺถ ยสฺส, โส อสิหตฺถ (โยโธ)

ขตฺติยมาโน เป็นสัมภวานบุพพบทกัมมธารยสมาส

วิ. ขตฺติโย (อหิ) อิติ มาโน ขตฺติยมาโน.

เอกปฺคุคฺโโล เป็นอสมหาร ทิคุสมาส

วิ. เอก ปฺคุคฺโโล เอกปฺคุคฺโโล.

อาคนฺตุกภตฺตํ เป็นฉัฏฐีตปฺปริสสมาส

วิ. อาคนฺตุกสฺส ภตฺตํ อาคนฺตุกภตฺตํ.

อุปนฺครี เป็นอุปสัคคบุพพกะ อัพยยีภาวสมาส

วิ. นครสฺส สมีปี อุปนฺครี.

๗. ปกตัตฺถิต วิภาคตฺถิต อัพยตฺถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

อโยมยํ ปทโส ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาให้ด้วย.

๗. ปกตัตฺถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ มย

วิภาคตฺถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา โส

อัพยตฺถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ ธา ถิ

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกตัตฺถิต

วิ. อยสา ปกติ อโยมยํ.

ปทโส ลง โส ปัจจัย ในวิภาคตฺถิต

วิ. ปเทน วิภาเคน ปทโส.

พ.ศ.๒๕๖๓

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ? พยัญชนะวรรคมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

และลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้ (เฉพาะพยัญชนะวรรค) มีหลักอย่างไร?

๑. อักษรที่เหลือจากสระ ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิต เป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ. พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ง เรียก ก วรรค

จ ฉ ช ฌ ญ เรียก จ วรรค

ฎ ฐ ฑ ฒ เรียก ฎ วรรค

ต ถ ท ธ น เรียก ต วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียก ป วรรค

ลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้ เฉพาะพยัญชนะวรรคนั้น มีหลักดังนี้

- (๑) พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
- (๒) พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
- (๓) พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้.

๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? การต่อมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ตยาค์ และ อิธูปโมทติ ตัดต่ออย่างไร?

๒. วิธีต่อศัพท์และอักษรให้ต่อเนื่องกันด้วยอักษร เพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันท และให้คำพูดสละสลวย เรียกว่าสนธิ.

การต่อ มี ๒ อย่าง คือ ๑) ต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วยศัพท์มีวิภัติ เหมือน จตตารโ-อิเม ต่อเข้าเป็น จตตารโ-เม เป็นต้น และ ๒) ต่อบทสมาส ย่นอักษรให้น้อยลง เหมือน กตอุปกาโร ต่อเข้าเป็น กโตปกาโร เป็นต้น.

ตยาค์ ตัดเป็น เต-อหิ เอ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง เอ ตัวหน้าเป็น ย เป็น ตย-อหิ สระหน้าและสระหลังมีรูปเสมอกัน คือ เป็น อ ทั้งสอง ลบสระหน้าแล้ว ทีฆะสระหลังที่ไม่ได้ลบเป็น อา ต่อกันเป็น ตยาค์.

อิธูปโมทติ ตัดเป็น อิธ-ปโมทติ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อกันเป็น อิธูปโมทติ.

๓. ปัจจัยในอพยยศัพท์เฉพาะที่ลงท้ายนามมีเท่าไร? อะไรบ้าง? เป็นเครื่องหมายวิภัติอะไร?

เอต ศัพท์ เป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก เอต ศัพท์ ในอิตถิลิงค์ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู.

๓. ปัจจัยในอพยยศัพท์เฉพาะที่ลงท้ายนาม มี ๑๗ ตัว คือ

- (๑) โต เป็นเครื่องหมายตติยวิภัติ และปัญจมีวิภัติ
- (๒) ตร ตล ห ธ ธิ หิ หี หิณฺณ ว เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัติ
- (๓) ทา ทานิ รหิ ฐนา ทาจนฺ ชช ชชฺ เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัติ ลงในกาล.

เอต ศัพท์เป็นได้ ๓ ลิงค์

เอต (นั่น) อิตถीलิงค์

เอก.

พหู.

ป. เอสา	เอตา
ท. เอต เอนั	เอตา
ต. เอตาย	เอตาหิ
จ. เอตสสา เอตีสสา เอตีสสาย	เอตาส์ เอตาสานั
ปญ. เอตาย	เอตาหิ
ฉ. เอตสสา เอตีสสา เอตีสสาย	เอตาส์ เอตาสานั
ส. เอตสส์ เอตีสส์	เอตาสู

๔. บทและวจนะในอาชยาตมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

จงเขียนนิรุกติหหมวดปโรกขา อัชชัตตนิ และ ภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายอัตตโนบทมาดู.

๔. บทมี ๒ คือ ปรัสสบท อัตตโนบท. วจนะมี ๒ คือ เอกวจนะ พหูวจนะ.

ปโรกขา		อัชชัตตนิ		ภวิสสันติ	
ป. ตถ	เร	ป. อา	อุ	ป. สสเต	สสนเต
ม. ตโถ	วโห	ม. เส	วหิ	ม. สสเส	สสวहे
อุ. อี	มहे	อ. อี	มहे	อุ. สส์	สสามहे

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็น รูป สาธนะ และปัจจัยอะไร?

(๑) ภูษิตพพุนติ โภชนั

(๒) สรติ เอตายาติ สติ

(๓) ปฐุมิ ภวติ เอตสมมาติ ปภโว

(๔) หิตํ กโรตติ หิตกกรโ

(๕) คจจนติ เอตถาติ คติ

ข. กิริยาต่อไปนี้เป็น ธาตุ ปัจจัย และกาลอะไร

(๑) ฤตดาวินิ (๒) วุจจมาโน (๓) นิภขมม (๔) กเถนตี (๕) อารุห

๕. ก. (๑) โภชนั	เป็นกัมมรูป	กัมมสาธนะ	ยุ	ปัจจัย
(๒) สติ	เป็นกัตตุรูป	ภณสาธนะ	ติ	ปัจจัย
(๓) ปภโว	เป็นกัตตุรูป	อปาทานสาธนะ	อ	ปัจจัย
(๔) หิตกกรโ	เป็นกัตตุรูป	กัตตุสาธนะ	อ	ปัจจัย
(๕) คติ	เป็นกัตตุรูป	อิภณสาธนะ	ติ	ปัจจัย

- ข. (๑) ฤๅตตาวินี ฤๅช-ตาวี อดีตกาล
 (๒) วุจจมานโน วจ-ย-มาน ปัจจุบันกาล
 (๓) นิกขम्मม นิ-กม-ตวา อดีตกาล
 (๔) กเถนตี กถ-เณ-อนต ปัจจุบันกาล
 (๕) อารุยห อาร-รุห-ตวา อดีตกาล

๖. สราชิกา (ปริสา), นรสีโห, เอกรตติวาโส (ชโน), อปุตตโก, สพพตติโสภโณ (จनुโท) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๖. สราชิกา เป็นสหบุพพบท พหุพพิหีสมาส

วิ. สห รณญา ยา วตตตีติ สราชิกา (ปริสา)

นรสีโห เป็นกัมมธารยสมาส วิเสสโนปมบท อุปมานุตตรบท

วิ. นโร สีโห อิว นรสีโห

เอกรตติวาโส เป็นฉัญฐิณินนาธิกรณ พหุพพิหีสมาส

วิ. เอกรตตี วาโส อสสชาติ เอกรตติวาโส

อปุตตโก เป็น นบุพพบท พหุพพิหีสมาส

วิ. นตถิ ตสส ปุตตาคติ อปุตตโก

สพพตติโสภโณ เป็นทุตिया ตัปฺปฺริสสมาส

วิ. สพพตติ โสภโณ สพพตติโสภโณ (จनुโท)

๗. อะไรเรียกว่าตัทธิต? สามณญฺญ์ อายสฺมา, มายุโร, กายิกํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? มีวิเคราะห์อย่างไร?

๗. ปัจจัยหมู่หนึ่ง เป็นประโยชน์แก่กุลแก่เนื้อความย่อ สำหรับใช้แทนศัพท์ย่อคำพูดให้สั้น เรียกว่า ตัทธิต.

สามณญฺญ์ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตัทธิต

วิ. สมณสฺส ภาโว สามณญฺญ์

อายสฺมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต

วิ. อายุ อสส อตถิติติ อายสฺมา

มายุโร ลง ณ ปัจจัย ในสมุหตัทธิต

วิ. มยฺหรานํ สมุโห มายุโร.

กายิกํ ลง ฌิก ปัจจัย ในตรัตยาตัทธิต

วิ. กาเยน กตํ กम्मํ กายิกํ

พ.ศ.๒๕๑๘

๑. พยัญชนะในบาลีมีเท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็น อโหสยะ โหสยะ สลิลล และธนิต?

๑. พยัญชนะในบาลีภาษามี ๓๓ ตัว.

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ธ, ป ผ, และ ส ๑๑ ตัวนี้เป็น อโหสยะ

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ฐ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ๒๑ ตัวนี้เป็น โหสยะ

นิคคหิต นักปราชญ์ผู้รู้ศัพทศาสตร์ประสงค์เป็น โหสยะ

ส่วนนักปราชญ์ฝ่ายศาสนา ประสงค์เป็นโหสาโหสวิมุต พ้นจากโหสยะและอโหสยะ

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๓ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น สลิลล

พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น ธนิต

ในคัมภีร์กัจจายนเมท แสดงไว้ว่า พยัญชนะที่สุตวรรค ๕ ตัว ก็เป็นสลิลล แต่ในคัมภีร์ทั้งหลายอื่น ท่านมิได้กล่าว.

๒. ทิฆสนธิกริโยปกรณ ในสรสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? กิสุธ, สทธีธ ตัดต่ออย่างไร?

๒. ทิฆสนธิกริโยปกรณ ในสรสนธิ แบ่งเป็น ๒ คือ ทิฆะสระหน้า และ ทิฆะสระหลัง.

กิสุธ ตัดเป็น กิสฺ-อิธ สระหน้าและหลังเป็นรัสสะมีรูปไม่เสมอกัน ลบได้ตัวหนึ่ง ในที่นี้ลบสระหลัง คือ อิ แล้วทิฆะสระหน้า คือ อุ เป็น อู ต่อกันเป็น กิสุธ

สทธีธ ตัดเป็น สทธา-อิธ สระหน้าเป็นทิฆะ สระหลังเป็นรัสสะ ลบสระหน้า คือ อา แล้วทิฆะสระหลัง คือ อิ เป็น อี ต่อกันเป็น สทธีธ.

๓. คุณนามคืออะไร? แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง? เป็นลึงค์อะไร? จงแจก ราช ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู.

๓. คุณนาม คือ นามที่แสดงลักษณะของนามนาม สำหรับหมายให้รู้ว่านามนามนั้นดีหรือชั่ว เป็นต้น

แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส เป็นได้ทั้ง ๓ ลึงค์

ราช (ราชา)

เอกวจนะ พหุวจนะ

ป. ราชา ราชานโน

ท. ราชานัน ราชานโน

ต. รณญา ราชูหิ ราชูภิ

จ. รณโณ ราชิโน รณญํ ราชูภิ

ปณ. รณญา ราชูหิ ราชูภิ

ฉ. รณโณ ราชิโน รณญํ ราชูหิ

ส. รณเณ ราชินิ ราชูสุ

อา. ราช ราชาโน

๔. ปัจจัยในอาชยัตจัดเป็น ๕ หมวดตามวาก วากไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. (๑) กัตตุวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณา โอ ฌ ฌย
 (๒) กัมมวาก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย
 (๓) ภาววาก ลง ย ปัจจัย
 (๔) เหตุกัตตุวาก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ ฌ ฌย ณาเป ณาปย
 (๕) เหตุกัมมวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ณาเป ด้วย ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากมหน้า ย ด้วย.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอก รูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- (๑) กโรติ เตนาติ กรณิ.
 (๒) ฌมม วทติ สีเลนาติ ฌมมเวที.
 (๓) คจจนติ เอตถาติ คติ.
- ข. รุฬโห, อุปปชช สำเร็จรูปมาจากอะไร?
๕. ก. (๑) กโรติ เตนาติ กรณิ. เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ ุ ปัจจัย.
 (เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องทำแห่งเขา
 (๒) ฌมม วทติ สีเลนาติ ฌมมเวที. เป็นกัตตุรูป กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสละ ฌิ ปัจจัย.
 (ผู้ใด) ย่อมกล่าว ซึ่งธรรม โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้กล่าวซึ่งธรรมโดยปกติ
 (๓) คจจนติ เอตถาติ คติ. เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ติ ปัจจัย.
 (ชน ท.) ย่อมไป ในภูมินั้น เหตุนั้น (ภูมินั้น) ชื่อว่า เป็นที่ไป (แห่งชน ท.)
- ข. รุฬโห รุฬ-ต ชาติมี ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น พห แล้วลบที่สุดธาตุ สิ ปฐมาวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น รุฬโห
 อุปปชช อุ-ปห-ตวา อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ชาติมี ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ชช
 สำเร็จรูปเป็น อุปปชช

๖. อะไรชื่อว่าสมาส? อสสรโธ, อนริโย, ยาวซีวี, พุรหมสสรโร (ภควา) เป็นสมาสอะไร? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร?

๖. นามศัพท์ตั้งแต่สองขึ้นไปย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า สมาส

อสสรโธ เป็นตติยัตปปริสสมาส

วิ. อสเสน ยุตโต รโธ อสสรโธ

อนริโย เป็นอุกยัตปปริสสมาส หรือ นบุพบท กัมมชารยสมาส

วิ. น อริโย อนริโย

ยาวซีวี เป็นอัพยยิภาวสมาส นิปาตปุพพกะ

วิ. ชิวสส ยตตโก ปริจเฉโท ยาวชีวิ

พฺรหฺมสฺสโร เป็นฉัฏฐีอุปมาพหุพหิสมาส

วิ พฺรหฺมโน สโร อิว สโร ยสฺส, โส พฺรหฺมสฺสโร (ภควา)

๗. โคตตตัทธิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปัจจัยเหล่านั้นเมื่อลงแล้ว ต้องทำอะไรบ้าง?

โสวณฺณมยํ ฉฏฺฐโร ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? ตั้งวิเคราะห์อย่างไร?

๗. โคตตตัทธิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌาน ฌนย ฌิ ฌิก ฌว ฌนร

เมื่อลงปัจจัยที่มี ณ ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลัง ต้องพฤทธิ คือ ทีฆะ อ เป็น อา, วิการ อิ เป็น เอ, อุ, เป็น โอ (ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์ เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคอยู่หลัง หรือเป็นทีฆะไม่ต้องพฤทธิ) และพยัญชนะคือ ณ นั้น ต้องลบเสีย คงไว้แต่สระที่ ณ อาศัยและสระพยัญชนะอื่นๆ

โสวณฺณมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกตตัทธิต

วิ. สุวณฺณน ปกตํ โสวณฺณมยํ หรือ

วิ. สุวณฺณสฺส วิกาโร โสวณฺณมยํ

ฉฏฺฐโร ลง ฐ ปัจจัย ในปุรณตัทธิต

วิ. ฉนฺนํ ปุรฺณ ฉฏฺฐโร.

ส่วน **อาย อีย** ปัจจัย ใช้สำหรับประกอบด้วยนามศัพท์ให้เป็นกริยาศัพท์ อุทาหรณ์ดังนี้
 จิรายติ ประพฤติชั่วอยู่ (จิร-อาย-ติ) ปุตติยติ ย่อมประพฤติให้เป็นเพียงดังบุตร (ปุตต-อีย-ติ)

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) **สุเขน ภริยตีติ สุภโร**

(๒) **ปาริ คจฉติ สีเลนาติ ปารคฺ**

(๓) **อวารสนติ เอตถาติ อวาโส**

ข. กริยาภิกตฺกต่อไปนี้แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? **วจนียํ อุปฺปชฺช**.

๕. ก. (๑) **สุเขน ภริยตีติ สุภโร**. กัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย

(ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้ โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย.

(๒) **ปาริ คจฉติ สีเลนาติ ปารคฺ**. กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสี่ละ รุ ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ

(๓) **อวารสนติ เอตถาติ อวาโส**. กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ณ ปัจจัย.

(ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นที่อาศัยแห่งภิกษุ ท.

ข. **วจนียํ** อันเขาพึงกล่าว วจ ธาตุ ในความกล่าว อนีย ปัจจัย สิ ปฐมวิภักติ นปฺ. สำเร็จรูปเป็น วจนีย.

อุปฺปชฺช เกิดขึ้นแล้ว อุป-ปท ธาตุ ในความเกิด ตวา ปัจจัย อุปสํคยอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย

ธาคฺมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาคฺเป็น ชช สำเร็จรูปเป็น อุปฺปชฺช.

๖. อะไรชื่อกัมมธารยสมาส กัมมธารยสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? มหาธานิ, สิตสมณฺญํ, จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภักติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ

คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส

กัมมธารยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสนนภยบท วิเสสนปมบท สัมภวานบุพพบท

อวธารณบุพพบท.

มหาธานิ จัดเป็นวิเสสนบุพพบท มีบทวิเสสนะอยู่ต้น บทประธานอยู่ข้างหลัง

สิตสมณฺญํ จัดเป็นวิเสสนนภยบท มีบททั้งสองเป็นวิเสสนะ มีบทอื่นเป็นประธาน.

๗. ขาตาที่ตัดทิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนิโย, ทยาถู, มุฑตา, ลงปัจจัยอะไร? ในตัดทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. ขาตาที่ตัดทิต มีปัจจัย ๓ คือ อิม อีย กีย.

ปุชนิโย ลง อีย ปัจจัย ในฐานตัดทิต

วิ. ปุชนํ อรหิตี ปุชนิโย

ทยาถู ลง อาลู ปัจจัย ในพหุลตัดทิต

วิ. ทยา อสส ปกติ ทยาฬุ หรือ วิ. ทยา อสส พหุลา ทยาฬุ.

มุตตา ลง ตา ปัจจัย ในภาวตัดัทธิ

วิ. มุตโน ภาโว มุตตา.

พ.ศ.๒๕๖๐

๑. พยัญชนะไหนบ้างเป็นอักษรสระ? เพราะเหตุไรจึงเรียกชื่ออย่างนั้น?

๑. พยัญชนะเหล่านี้ คือ ย ร ล ว ส ห พ ๗ ตัวนี้ เป็นอักษรสระ เพราะมีเสียงกึ่งสระ คือ กึ่งมาตรา เพราะพยัญชนะเหล่านี้ บางตัวก็รวมลงในสระเดียวกันด้วย พยัญชนะอื่น ออกเสียงพร้อมกันได้ บางตัวแม้เป็นตัวสะกด ก็คงออกเสียงน้อยหนึ่ง พอให้รู้ได้ว่าตัวนั้นสะกด จึงเรียกชื่อว่า อักษรสระ.

๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงอาเทศนิคคหิตได้? จงชี้แจงพร้อมทั้งอุทาหรณ์.

๒. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ.

อาเทศนิคคหิต ได้ในที่ต่อไปนี้ คือ

๑) เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้า แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรรคได้ทั้ง ๕ ตัว

ตามสมควรแก่พยัญชนะวรรคที่อยู่เบื้องหลัง ดังนี้

เป็น ง เช่น เหว-โง เป็น เหวงโง

เป็น ญ เช่น ธมม-จเร เป็น ธมมญจเร

เป็น ฌ เช่น ส-ฐิติ เป็น สฌฐิติ

เป็น น เช่น ต-นิพพุต เป็น ตนนิพพุต

เป็น ม เช่น จิระ-ปวาสี เป็น จิรมปวาสี

๒) ถ้า เอ และ ห อยู่เบื้องหลัง แปลงนิคคหิตเป็น ญ ดังนี้

ปจจตต-เอว เป็น ปจจตตญญเอว เหว-หิ เป็น เหวญหิ

๓) ถ้า ย อยู่เบื้องต้น แปลงนิคคหิตกับ ย ปัจจัย เป็น ญ ดังนี้ ส-โยโค เป็น สญโยโค

ในสหพันธินว่า ถ้า ล อยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิต เป็น ล อุ-ปุ-ลิงค์ เป็น ปุลลิงค์ ส-ลกขณา เป็น สลลกขณา

๔) ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ม และ ท ดังนี้

ต-อหฺ เป็น ตมหฺ. เอต-อโวจ เป็น เอตทโวจ.

๓. อะไรจัดเป็นนามนาม แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? และเป็นได้กี่ลิงค์? จงแจก พุรหม ศัพท์ ด้วยวิภัตติทั้ง ๗

๓. นามที่เป็นชื่อของตน สัตว์ ที่ สิ่งของ เป็นนามนาม แบ่งออกเป็น ๒ คือ สาธารณนาม อสาธารณนาม.

นามนาม ๑) เป็นลิงค์เดียว คือ จะเป็นปุงลิงค์ อิตถิลิงค์ หรืออนปุงสกลิงค์ ก็อย่างเดียวกันบ้าง

๒) เป็น ๒ ลิงค์ คือ (๑) ศัพท์อันเดียว มีรูปอย่างเดียวกันเป็นได้ ๒ ลิงค์ หรือ (๒) มูลศัพท์ เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุด ให้แปลกกันพอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง เช่น อคาโร อकारี เรือน, อรทา หรือ อรหฺ อรหนตี พระอรหันต์ เป็นต้น

พฺรหฺม (พฺรหฺม)

เอก. พหุ.

ป. พฺรหฺมา	พฺรหฺมาโน
ท. พฺรหฺมานํ	พฺรหฺมาโน
ต. พฺรหฺมณา	พฺรหฺเมหิ พฺรหฺเมภิ
จ. พฺรหฺมฺโน	พฺรหฺมานํ
ปัญ. พฺรหฺมณา	พฺรหฺเมหิ พฺรหฺเมภิ
ฉ. พฺรหฺมฺโน	พฺรหฺมานํ
ส. พฺรหฺมฺนิ	พฺรหฺเมสุ
อา. พฺรหฺเม	พฺรหฺมาโน

๔. อ และ อิ อากมในอาชยาต ลงที่ไหน? ในวิภัตติหมวดไหน? อ อากมเมื่อลงแล้วให้แปลว่าอย่างไร?
ภิกษุ คามิ ปิณชาย ปาวีสี แปลว่าอย่างไร?

๔. อ อากม ลงหน้าธาตุที่ประกอบในวิภัตติหมวด หียัตตนิ อัชชัตตนิ กาลาติปัตติ
อิ อากม ลงหน้าธาตุและปัจจัยที่ประกอบ ในวิภัตติหมวด อัชชัตตนิ ภวิสสันติ กาลาติปัตติ.
อ อากม เมื่อลงแล้วให้แปลว่า ได้.
ภิกษุ คามิ ปิณชาย ปาวีสี. แปลว่า ภิกษุ ได้เข้าไปแล้วสู่บ้าน เพื่อบิณฑชะ.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอก รูป, สาธนะ และปัจจัย ของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) กาทพฺพนฺติ การิยํ

(๒) สํวณฺณียติ เอตายาติ สํวณฺณา

(๓) ชานาตีติ ญฺาตา

ข. กิริยาภิกตฺกต่อไปนี้ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? อารพฺก, ลทฺโร.

๕. ก. (๑) กาทพฺพนฺติ การิยํ. กัมมรูป กัมมสาธนะ ญย ปัจจัย.

(กรรมใด) อันเขา พึงทำ เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงทำ

(๒) สํวณฺณียติ เอตายาติ สํวณฺณา. กัมมรูป กรรมสาธนะ ยุ ปัจจัย.

(เนื้อความ) อันท่าน ย่อมพรรณนาพร้อมด้วยวาจา

เหตุนั้น (วาจา นั้น) ชื่อว่า เป็น เครื่องอันท่านพรรณนาพร้อม (แห่งเนื้อความ).

(๓) ชานาตีติ ญฺาตา. กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตุ ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมรู้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้รู้.

ข. อารพฺก ปรารภแล้ว อา บทหน้า รกฺ ธาตุในความเริ่ม ตฺวา ปัจจัย อุปสัคอยู่หน้าแปลง ตฺวา เป็น ย
แล้วแปลง ย กับ ภ ที่สุดธาตุ เป็น พกฺ สำเร็จรูป เป็น อารพฺก.

ลทโร (อันเขา) ได้แล้ว ลภ ธาตุในความได้ ต ปัจจัย ธาตุมี ภ เป็นที่สุดอยู่หน้า แผลง ต เป็น ทธ แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น ลทโร.

๖. ปฎิวาต, อาหิตคฺคิ (พราหมโณ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์มาด้วย.

๖. **ปฎิวาต** เป็น อุปสัคคปุพฺพกะ อพยยิภาวสมาส

วิ. วาตสฺส ปฎิวตฺตตีติ ปฎิวาต. (สิ่งใด) ย่อมเป็นไป ทวน (ตอบ) แก่ลม เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่า ทวนลม.

อาหิตคฺคิ เป็น ตติยาตุลยาธิกรณพหุพหิหิสสมาส

วิ. อาหิโต อคฺคิ เยน, โส อาหิตคฺคิ (พราหมโณ). ไฟ อันพราหมณ์ใด บูชาแล้ว พราหมณ์นั้น ชื่อว่า มีไฟอันบูชาแล้ว.

๗. สมุหัตถิติมิปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เติลิก, ปุริโม, คามตา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตินั้น? จงตั้งวิเคราะห์มาด้วย

๗. สมุหัตถิติมิปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ ณ ตา

เติลิก ลง ณิก ปัจจัย ในตรัตยาติตถิต

วิ. ตีเลหิ สํสฺมฺฐํ เติลิก.

ปุริโม ลง อิม ปัจจัย ในชาตาติตถิต

วิ. ปุเร ชาโต ปุริโม.

คามตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหัตถิต

วิ. คามานํ สมฺโห คามตา.

พ.ศ.๒๕๖๑

๑. พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง? เหตุไรจึงเรียกว่าอวรรค?

๑. พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ฆ ง เรียกว่า ก วรรค

จ ฉ ช ฌ ญ เรียกว่า จ วรรค

ฎ ฐ ฑ ฒ ณ เรียกว่า ฎ วรรค

ด ถ ท ธ น เรียกว่า ด วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียกว่า ป วรรค

ส่วนพยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ ° ที่เรียก อวรรค เพราะไม่เป็นหมวดเป็นหมู่กัน ตามฐานกรณ์ที่เกิด.

๒. สนธิกริโยปกรณ์คืออะไร? มีเท่าไร? ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?

เฉพาะ สัญญโค มีวิธีการอย่างไร?

๒. สนธิกริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่าง

ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญโค.

สัญญโค เป็น ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.

(๑) ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน เช่น อธิ-ปโมทติ เป็น อธิปปโมทติ, จาตุ-ทสี เป็น จาตุททสี

(๒) ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน เช่น เอออักขระที่ ๑ ซ้อนหน้าอักขระที่ ๒ เอออักขระที่ ๓ ซ้อนหน้าอักขระที่ ๔

เช่น จตตาริ-ฐานานิ เป็น จตตาริฐานานิ, เอโสว จ-ถมานผล เป็น เอโสวจถมานผล.

๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน? จงแจก ปิตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู.

๓. จัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป.

วจนะทั้ง ๒ นั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์ เหมือนคำว่า ปุริโส ชายคนเดียว เป็นเอกวจนะ.

ปุริสา ชายหลายคน เป็นพหุวจนะ.

ปิตุ (บิดา)

เอก.

พหู.

ป. บิดา

ปิตโร

ท. บิดรึ

ปิตโร

ด. บิดรา บิดุนา

ปิตเรหิ ปิตเรภิ ปิตูหิ ปิตูภิ

จ. ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตุโน
ปัญ. ปิตรา	ปิเตรหิ ปิตเรภิ ปิตูหิ ปิตูภิ
ฉ. ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตุโน
ส. ปิตริ	ปิเตรสุ ปิตูสุ
อา. ปิตา	ปิโตร.

๔. วิภัติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง? วิภัติไหนเมื่อลงแล้วต้องทิ้งอะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา? วิภัติไหนลบเสียบ้างก็ได้? และวิภัติไหนมักรัสสะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง? จงเขียนวิภัติหมวดวัตตมานา เฉพาะอัตตโนบทมาดู.

๔. วิภัติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ.

มิ-ม วัตตมานาก็ดี หิ-มิ-ม ปัญฺจมีก็ดี อยู่ข้างหลัง ต้องทิ้งอะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง

(อ. คจฉาหิ คจฉามิ คจฉาม เป็นต้น).

หิ ปัญฺจมี ลบเสียบ้างก็ได้ (แต่เมื่อลบอย่าทิ้งะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง).

อา หิยัตตนิ มักรัสสะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง (อ. อททล) และ

รัสสะ อา กาลาติปัตติ (สสา) เป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง (อ. อภวิสส)

วัตตมานา - อัตตโนบท

เอก. พหุ.

ป. เต. อนฺเต

ม. เส. วุเห

อุ. เอ. มเห

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจาริ

(๒) นิสฺสายํ นํ วสตีติ นิสฺสโย

(๓) วหิตฺพโพิติ วาโห

ข. กิริยาภิตกต่อไปนี้แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร? อจฺฉิขฺช, อภิขฺฉิโต

๕. ก. (๑) ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ **ธมฺมจาริ** กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่ง ตัสสีละ ณี ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ.¹

1 ธมฺมจาริ ตามรูปวิเคราะห์แปลว่า “ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ”

นักเรียนผู้ไม่สังเกตมักแปลเป็นว่า “ผู้มีปกติประพฤติซึ่งธรรม” อันเป็นสำนวนแปลโดยอรรถ จัดว่าแปลผิด แม้รูปวิเคราะห์ว่า “ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจาริ” ก็เหมือนกัน ต้องแปลว่า “ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ” มีใช้แปลว่า “ผู้มีปกติประพฤติซึ่งธรรม” ดังที่กล่าวแล้ว.

(๒) นิศาย นั วสติติ **นิศโย** กัตตุรูป กัมมสาธนะ อ ปัจจัย.

(ศิษย์) อาศัย ซึ่งอาจารย์นั้น อยู่ เหตุนั้น (อาจารย์นั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ของศิษย์.

(๓) วหิตพโพติ **วาโ** กัมมรูป กัมมสาธนะ ณ ปัจจัย.

(ภาระใด) อันเขาพึงนำไป เหตุนั้น (ภาระนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงนำไป.

ข. **อจฉิซช** ชิงเอาแล้ว (อา-ฉิท-ตวา) อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ชาติ มี ฑ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ชช ช้อน จ สำเร็จรูปเป็น อจฉิซช.

อภิขณิโต อันเขาเพ่งเฉพาะแล้ว (อภิ-ณ-ต) ชาติมี อา เป็นที่สุดก็ตี ต เป็น กัมมวาจกก็ตี ลง อิ ช้อน ช สำเร็จรูปเป็น อภิขณิโต.

๖. สมมติว่าโดยกิจมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ทินนุสสุโก (ราชา) กตปุณญ (ปุริโส) อปปฏิบุคคล (ปญฺ) เป็นสมมติอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย.

๖. สมมติว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมมติที่ลบลวิภัตติแล้วเรียกว่า ลุตตสมมติ สมมติที่ยังมิได้ลบลวิภัตติเรียกว่า อลุตตสมมติ

ตินนุสสุโก^๒ (ราชา) เป็นจตุตถิ พหุพพิหิ

วิ. ทินโน สสุโก ยสส โส ทินนุสสุโก (ราชา)

ส่วย (นาคเรหิ อันชาวเมือง ท.) ถวายแล้ว แต่พระราชชาติ พระราชานั้น ชื่อว่า มีส่วยอันชาวเมือง ท. ถวายแล้ว.

กตปุณญ^๒ (ปุริโส) เป็น ตติยา พหุพพิหิ

วิ. กต ปุณญ เยน โส กตปุณโย (ปุริโส)

บุญ อันบุรุษใด ทำแล้วบุรุษนั้น ชื่อว่า มีบุญอันทำแล้ว.

อปปฏิบุคคล เป็น นบุพพท พหุพพิหิ

วิ. นตถิ ตสส ปฏิบุคคลติ อปปฏิบุคคล

บุคคลเปรียบไม่มี แก่ท่าน เหตุนั้น (ท่าน) ชื่อว่า มีบุคคลเปรียบหาไม่ได้ หรือ ไม่มีบุคคลเปรียบ.

๗. เสฏฐัตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สงฺฆิกํ มานุโส โสหชฺชํ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. เสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ คือ ทร ตม อียิสส ก อีย อิวฺฐ.

สงฺฆิกํ ลง ฦก ปัจจัย ในตริตยาตถิต

วิ. สงฺฆสส สนตํ สงฺฆิกํ.

2 ทินนุสสุโก ก็ตี กตปุณญ ก็ตี หากไม่สังเกตอาจแปลผิด เพราะ ทินน- และ กต- นั้น ต่างก็เป็นกัมมวาจกด้วยกัน

ผู้แปลมักจะเติมอนภิตกัตกตาเพิ่มเข้าด้วย เหมือนกันทั้งสองศัพท์ โดยมีได้พิจารณาความต่างระหว่าง จตุตถิพหุพพิหิ กับ ตติยาพหุพพิหิ

• **ตินนุสสุโก** (ราชา) แปลว่า “(พระราช) ผู้มีส่วย อันชาวเมืองทั้งหลายถวายแล้ว” จตุตถิพหุพพิหิ นี้มีตัวอนภิตกัตกตา เข้าใน ทินน ด้วย

• **กตปุณญ** (ปุริโส) แปลว่า “(บุรุษ) ผู้มีบุญอันทำแล้ว ตติยาพหุพพิหิ ไม่ต้องมีอนภิตกัตกตาเข้าใน กต เหมือน ทินน เพราะอนภิตกัตกตาในรูปวิเคราะห์นั้น ได้กลายมาเป็นประธานแห่งบทสมาสแล้ว คงเหลือคำว่า อัน ซึ่งเป็นอายตนิบาตของ อนภิตกัตกตา ผู้ไม่สังเกตไว้ให้ตจจึงมักแปลเป็น “(บุรุษ) ผู้มีบุญอันตนทำแล้ว” จัดว่าแปลผิด. [* สำเนียงวิเสสนะ?]

มานุโส ลง ณ ปัจจัย ในสมุหัตถิต

วิ. มนุสสานํ สมุโห มานุโส.

โสหซซ์ ลง ณย ปัจจัย ในภาวตถิต

วิ. สุททสส ภาโว โสหซซ์.

พ.ศ.๒๕๖๒

๑. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย เมื่อ.....วิบัติแล้วก็เข้าใจเนื้อความยาก เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้ฉลาดใน.....จึงมีอุปการะมาก.

๑. ความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย อักขระ เมื่อ อักขระ วิบัติแล้วก็เข้าใจเนื้อความยาก เพราะฉะนั้น ความเป็นผู้ฉลาดใน อักขระ จึงมีอุปการะมาก.

๒. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างดังต่อไปนี้

ก. ในบาลีภาษา มีวิธีต่อศัพท์และ.....ให้เนื่องกันด้วยอักขระ เพื่อ.....

ข. วิกาโร เป็น ๒ คือ.....

ค. พ อาคม ฉ-อายุตน์ เป็น.....

๒. ก. ในบาลีภาษามีวิธีต่อศัพท์และอักขระ ให้เนื่องกันด้วยอักขระ เพื่อจะย่ออักขระให้น้อยลง

ข. วิกาโร เป็น ๒ คือ วิกาโรในเบื้องต้น วิกาโรในเบื้องปลาย

ค. พ อาคม ฉ-อายุตน์ เป็น ฉหายตน์.

๓. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหนมีศัพท์อะไรบ้าง? เป็นได้กี่ลิงค์?

จงแจก อิม ศัพท์ในอิตถิลิงค์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู.

๓. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม นิยม ศัพท์เหล่านี้ คือ

(๑) ย อณฺญ อณฺญตฺร อณฺญ ตม ปร อปร กตฺร กตม เอก เอกจฺจ สพฺพ ก็ เป็นอนิยม, (๒) ต เอต อิม อมฺ เป็นนิยม.

วิเสสนศัพท์นาม ๒ อย่าง ที่กล่าวมาแล้วนี้ เป็นไตรลิงค์ แจกได้ ๓ ลิงค์

อิม (นี้) อิตถิลิงค์

เอก.

พหุ.

ป. อย์

อิม่า

ทุ. อิมิ

อิม่า

ต. อิมาย

อิม่าหิ

จ. อิมิสฺสา อิมิสฺสาย อสฺสา อิมาสฺ อิม่าसानิ

ปณ. อิมาย

อิม่าหิ

ฉ. อิมิสฺสา อิมิสฺสาย อสฺสา อิมาสฺ อิม่าसानิ

ส. อิมิสฺสํ อสฺสํ

อิม่าสุ

๔. ในอาขยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? อะไรบ้าง? กาลที่กล่าวนี้ ในเวลาพูดหรือแต่งหนังสือ อ่านหนังสือ ต้องหมายรู้ด้วยอะไร? จงเขียนวิภัตติหมวดปโรกขา เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู.

๔. ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เรียกว่าปัจจุบันกาล กาลล่วงแล้ว เรียกว่าอดีตกาล กาลยังไม่มาถึง เรียกว่าอนาคตกาล. กาลต้องหมายรู้ด้วยวิภัตติ ปโรกขา ปรัสสบท

- ป. อ อุ
ม. เอ ตถ
อุ. อ มห

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- (๑) กโรติ สีเลนาติ กตตวา
(๒) ทมิตพโพติ ทมโม
(๓) สัณณณียติ เอตายาติ สัณณณนา

ข. กิริยาภิกตัก คือ ปมชช, ตินฺโน แปลอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ก. (๑) กโรติ สีเลนาติ กตตวา เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ ต ปัจจัย.
(ผู้ใด) ย่อมทำ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำโดยปกติ.
(๒) ทมิตพโพติ ทมโม เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจัย
(ผู้ใด) อันเขาพึงทรมาณได้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงทรมาณได้.
(๓) สัณณณียติ เอตายาติ สัณณณนา เป็นกัมมรูป กรณสาธนะ ยุ ปัจจัย
(เนื้อความ) อันท่านย่อมพรรณนาพร้อมด้วยวาจานั้น เหตุนั้น (วาจานั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องอันท่านพรรณนาพร้อม (แห่งเนื้อความ).
- ข. ปมชช ประมาทแล้ว (ป-มท-ตวา) ป บทหน้า มท ธาตุ ในความประมาท ตวา ปัจจัย อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ธาตุมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุ เป็น ชช.
ตินฺโน ข้ามแล้ว (ตร-ต) ตร ธาตุ ในความข้าม ต ปัจจัย ธาตุมี ร เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดธาตุ (อิ อาคม).

๖. ตัปฺปฺริสสมาส แปรกันกับกัมมธารยสมาสอย่างไร? ขิตินฺทริโย (สมโณ), กตทณฺชกมฺโม (สิสุโส), สมฺจฺเจโร (จิตต) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย.

๖. ตัปฺปฺริสสมาสนี้แปรกันกับกัมมธารยเย อย่างนี้

กัมมธารยเย นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือ เป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท ส่วนตัปฺปฺริสสมาส มีวิภัตติและวจนะไม่เสมอกัน.

ชิตินทรีย์ เป็น ตติยา พหุพหิสมาส

วิ. ชิตานิ อินทรีย์านิ เยน, โส ชิตินทรีย์ (สมโณ)

อินทรีย์ ท. อันสมณะใดขณะแล้ว สมณะนั้น ชื่อว่า มีอินทรีย์ขณะแล้ว.

กตทณชกมโม เป็น จตุตถิ พหุพหิสมาส

วิ. กตฺ ทณชกมมํ ยสฺส โส กตทณชกมโม (สิสฺโส)

ทัณฑกรรม (อันอาจารย์) ทำแล้ว แก่ศิษย์ใด ศิษย์นั้น ชื่อว่า มีทัณฑกรรมอันอาจารย์ทำแล้ว.

สมจเฉริ เป็น สหบุพพบท พหุพหิสมาส

วิ. สห มจเฉเรน ยํ วตตตีติ สมจเฉริ (จิตฺติ)

จิตใด เป็นไปกับด้วยความตระหนี่ เหตุนั้น (ตํ จิตฺตํ จิตฺตํ) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยความตระหนี่.

๗. สมุหัตถิตีมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สีตาลุ, คุณวา, ทณชิตตํ ลงปัจจัยอะไร? ในถัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. สมุหัตถิตี มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณฺ ฌ ตา.

สีตาลุ ลง อาลฺ ปัจจัย ในพหุลถิตี

วิ. สีตํ อสฺส ปกฺติ สีตาลุ

คุณวา ลง วนฺตฺ ปัจจัย ในทสฺสตีถิตี

วิ. คุโณ อสฺส อตฺถิตี คุณวา.

ทณชิตตํ ลง ตตฺ ปัจจัย ในภาวถัทธิตี

วิ. ทณฺชโน ภาโว ทณฺชิตตํ.

พ.ศ.๒๕๖๓

๑. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า
- ข. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ตัว
- ค. อักษรเบื้องต้น ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โ อ ชื่อ
- ง. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ เรียก กัณฐतालुषะ

๑. ก. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า อักษร
- ข. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว
- ค. อักษรเบื้องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โ ชื่อ สรร
- ง. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน เรียก กัณฐतालुषะ.

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ยสสินุทริยานิ ตัดต่ออย่างไร?

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ คือ โลปะ ลบ อาเทส แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้อยาว รัสสะ ทำให้สั้น.

ยสสินุทริยานิ ตัดเป็น ยสส-อินุทริยานิ ต่อโดยลบสระหน้า คือ อ ในที่สุดแห่งศัพท์ ยสส เสี่ย สนธิเป็น ยสสินุทริยานิ.

๓. จงเติมถ้อยคำที่ถูกต้องที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทน
- ข. และ เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์
- ค. อุปสรรคนั้น สำหรับใช้นำหน้านามและ
- ง. โ ต ปัจจย เป็นเครื่องหมายตติยวิภัติ แปลว่า.....

๓. ก. สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทน นามนาม
- ข. คุณนาม และ สัพพนาม เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์
- ค. อุปสรรคนั้น สำหรับใช้นำหน้านามและ กริยา
- ง. โ ต ปัจจย เป็นเครื่องหมายตติยวิภัติ แปลว่า ข้าง.

๔. ธาตุ ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? ธาตุเหล่านี้ คือ อิกข มุจ ทิว สุ ชิ คห ชาคร ภู เป็นไปในความอะไร? เมื่อประกอบด้วย ตี วัตตมานาวิภัติ สำเร็จรูปเป็นอย่างไร?

๔. ธาตุ ท่านรวบรวมจัดไว้เป็น ๘ หมวด

อิกข	เป็นไปในความ เห็น (อิกข-อ-ติ)	สำเร็จรูปเป็น อิกขติ
มุจ	เป็นไปในความ ปล่อย (มุจ-อ-ติ)	สำเร็จรูปเป็น มุจติ

ทิว	เป็นไปในความ เล่น (ทิว-ย-ติ)	สำเร็จรูปเป็น ทิพพติ
สุ	เป็นไปในความ ฟัง (สุ-ณา-ติ)	สำเร็จรูปเป็น สุณาติ
จิ	เป็นไปในความ ชน (จิ-นา-ติ)	สำเร็จรูปเป็น ชินาติ
คห	เป็นไปในความ ถือเอา (คห-ณา-ติ)	สำเร็จรูปเป็น คณาติ
ชาคร	เป็นไปในความ ตื่น (ชาคร-โอ-ติ)	สำเร็จรูปเป็น ชาครโธติ
ลกข	เป็นไปในความ กำหนด (ลกข-ณ-ณย-ติ)	สำเร็จรูปเป็น ลกขติ ลกขยติ
ภู	เป็นไปในความ มี, เป็น (ภู-อ-ติ)	สำเร็จรูปเป็น ภวติ.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) ปฏิ ส ภิชชิตติ ปฏิสมภิตา.

(๒) มลลุตติ เอตายาติ มติ.

(๓) วทิตติ วตตทา.

ข. มาน ปัจจัย เป็นได้ทั้งกัตตุวาจก และกัมมวาจก จะทราบได้อย่างไรว่า เป็นวาจกไหน? จงยกตัวอย่างมาดู.

๕.. ก. (๑) ปฏิ ส ภิชชิตติ ปฏิสมภิตา กัตตุรูป กัตตุสาธนะ อ ปัจจัย

(ปัญญาใด) ย่อมแตกฉาน ดี โดยต่าง เหตุนั้น (ปัญญา นั้น) ชื่อว่า แตกฉานดีโดยต่าง.

(๒) มลลุตติ เอตายาติ มติ กัตตุรูป กรณสาธนะ ตี ปัจจัย.

(ชน) ย่อมรู้ ด้วยปัญญานั้น เหตุนั้น (ปัญญานั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุรู้ (แห่งชน).

(๓) วทิตติ วตตทา กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ตุ ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมกล่าว เหตุนั้น (ผู้ นั้น) ชื่อว่า ผู้กล่าว.

ข. มาน ปัจจัย ถ้าไม่มี ย ปัจจัย ซึ่งลงในกรรม เป็นกัตตุวาจก ถ้ามี ย ปัจจัยนั้นเป็นกัมมวาจก ตัวอย่าง ดังนี้

กัตตุวาจก: กุรุมาโน ภุชมาโน วทมาโน. กัมมวาจก: กรียมาโน ภุชชียมาโน วุจจมาโน.

๖. นิททณฺ์, ปวตตติตฺตปวรธมฺมจกฺโก เป็นสมาสอะไรบ้าง? จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นๆ มาด้วย.

๖. นิททณฺ์ เป็น อัพยยิภาวสมาส อุปสัคคบุพพะกะ

วิ. ทธสส อภาโว นิททณฺ์. ความไม่มี แห่งความกระวนกระวาย ชื่อ ความไม่มีความกระวนกระวาย.

ปวตตติตฺตปวรธมฺมจกฺโก เป็นตติยาตุลยาธิกรณพหุพพิหิ มีกัมมธารยะ อวธารณบุพพท และกัมมธารยะ วิเสสนบุพพท เป็นท้อง

วิ. ธมฺโม เอว จกฺกํ ธมฺมจกฺกํ. จักรคือธรรม กัม. อว.

วิ. ปวริ ธมฺมจกฺกํ ปวรธมฺมจกฺกํ. จักรคือธรรมอันบวร กัม. วิ.

วิ. ปวตตติตฺต ปวรธมฺมจกฺกํ เยน, โส ปวตตติตฺตปวรธมฺมจกฺโก ภควา จักรคือธรรมอันบวร อันพระผู้มีพระภาคใด

ให้เป็นไปแล้ว พระผู้มีพระภาคนั้น ชื่อว่า มีธรรมจักรบวรอันให้เป็นไปแล้ว. ต. พหุพ.

๗. โคตตัตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? เมื่อลงปัจจัยที่มี ณ ต้องทำอะไรบ้าง?
สากุณิโก, มานุสโก ลงปัจจัยอะไร? ในตัตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. ในโคตตัตถิต มีปัจจัย ๘ คือ ณ ฌายน ฌาน ฌายย ฌิ ฌิก ฌว ฌвр.

เมื่อลงปัจจัยที่มี ณ ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลัง ต้องพฤทธิ คือ ทีฆะ อ เป็น อา, วิการ อิ เป็น เอ, อุ, เป็น โอ (ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์ เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคอยู่หลัง หรือเป็นทีฆะไม่ต้องพฤทธิ) และพยัญชนะคือ ณ นั้น ต้องลบเสีย คงไว้แต่สระที่ ณ อาศัยและสระพยัญชนะอื่นๆ

สากุณิโก ลง ฌิก ปัจจัย ใน ตัตถิต

วิ. สกุณ หนตฺวา ชีวตีติ สากุณิโก.

มานุสโก ลง กณ ปัจจัย ใน สมุหตัตถิต

วิ. มนุสฺसानํ สมุโห มานุสโก.

พ.ศ.๒๕๖๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. วลีภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ
- ข. อักษรเบื่องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่ จนถึง โ อ ชื่อ
- ค. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ เรียกว่า อวรรค.
- ง. กรรมที่ทำอักษร มี ๔ คือ
๑. ก. วลีภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อพยยศัพท์ สมาส ตัทธิธ อาชยาด กิตก์.
- ข. อักษรเบื่องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โ อ ชื่อ สรร.
- ค. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ ย ร ล ว ส ห ฬ เรียกว่า อวรรค.
- ง. กรรมที่ทำอักษร มี ๔ คือ ๑) ชิวหามัชณะ ท่ามกลางลัน ๒) ชิวโหปักคะ ถัดปลายลันเข้ามา ๓) ชิวหักคะ ปลายลัน ๔) สกัฐานะ ฐานของตน

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อริยสัจจาทสนสน์ ตัดต่ออย่างไร?

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ.

อริยสัจจาทสนสน์ ตัดเป็น อริยสัจจาท-ทสนสน์ เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าบ้างก็ได้ ต่อเป็น อริยสัจจาทสนสน์.

๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. ลิงคั่นจัดตาม ของภาษาบ้าง ตาม บ้าง.
- ข. ในอิตถิลิงค มีกัรันต์ ๕ คือ
- ค. ตั้งแต่ เอกุนวิสติ จนถึง เป็น เอกวจนะ อิตถิลิงค อย่างเดียว.
- ง. ปัจจัยทั้งหลาย คือ ตร ตถ เป็นเครื่องหมายสัตตมวิรัตติ.
๓. ก. ลิงคั่นจัดตาม สมมติของภาษาบ้าง ตามก่าเนตบ้าง.
- ข. ในอิตถิลิงค มีกัรันต์ ๕ คือ อา อี อี อู อู.
- ค. ตั้งแต่ เอกุนวิสติ จนถึง อฏฐนวุติ เป็น เอกวจนะ อิตถิลิงค อย่างเดียว.
- ง. ปัจจัยทั้งหลาย คือ ตร ตถ ห ธ ธิ หี หี หิณจัน ว เป็นเครื่องหมายสัตตมวิรัตติ.

๔. อะไรจัดเป็นวาก? วากไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิรัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ ดังนี้ จัดเป็นวาก.

กัตตุวาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ณ ณา นา ณาหา โ อ ณา ณา

กัมมวาก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อี อาคม หน้า ย

ภาวจาก ลง ย ปัจจัย

เหตุกัตตุจาก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ เณ ฌย ฌาเป ฌาปย

เหตุกัมมจาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย, ลงเหตุปัจจัย คือ ฌาเป ด้วย, ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ด้วย.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) ปาริ คจฉติ สีเลนาติ ปารคู.

(๒) อุทกั ทธาตติ อุทริ.

(๓) คจฉนติ เอตถาติ คติ.

ข. กิตปัจจัย ในกิริยาภิธาน คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?

๕. ก. (๑) ปาริ คจฉติ สีเลนาติ **ปารคู** เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ รุ ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งโดยปกติ.

(๒) อุทกั ทธาตติ **อุทริ** เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ อิ ปัจจัย.

(ประเทศใด) ย่อมทรงไว้ ซึ่งน้ำ เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า ผู้ทรงไว้ซึ่งน้ำ (ทะเล).

(๓) คจฉนติ เอตถาติ **คติ** เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ตี ปัจจัย.

(ชน ท.) ย่อมไป ในภูมินั้น เหตุนั้น (ภูมินั้น) ชื่อว่า เป็นที่ไป (แห่งชน ท.).

ข. กิตปัจจัย ในกิริยาภิธาน คือ อนต ตวนต ตาวิ. อนต บอปปัจจุบันกาล ตวนต ตาวิ. บอภอดีตกาล.

๖. ยถาธุตมฺ, สุวณฺณวณฺโณ เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย.

๖. **ยถาธุตมฺ** เป็น อัปยัภาวสมาส

วิ. ธุตมานํ ปฏิปาฏิ ยถาธุตมฺ ลำดับ แห่งคนเจริญแล้ว ท. ชื่อว่า ตามคนเจริญแล้ว. หรือ

วิ. เย เย ธุตมา ยถาธุตมฺ ชนเจริญแล้ว ท. ไต ไต ชื่อ เจริญแล้วอย่างไร.

สุวณฺณวณฺโณ เป็น ฌฐฐูปมาพหุพพิทิสมาส

วิ. สุวณฺณสฺส วณฺโณ อิว วณฺโณ ยสฺส, โส สุวณฺณวณฺโณ ภควา

วรณะ ของพระผู้มีพระภาคใด เพียงดัง วรณะ แห่งทอง พระผู้มีพระภาคนั้น ชื่อว่า มีวรณะเพียงดังวณแห่งทอง

๗. เสฏฐัตถิต มียปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุณฺณวา, โสวณฺณมยํ, รัมณียกํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์ด้วย.

๗. เสฏฐัตถิต มียปัจจัย ๕ ตัว คือ ทร ตม อียิสสก อีย อิงฺฐ.

ปุณฺณวา ลง วนตฺ ปัจจัย ในตฺสสฺตถิตฺถิต

วิ. ปุณฺณํ อสฺส อตถิติ ปุณฺณวา.

โสวณฺณมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตฺถิต

วิ. สุวณฺณน ปกตํ โสวณฺณมยํ.

รามณียกํ ลง กณฺ ปัจจย ในภาวตํทริต

วิ. รมนียสฺส ภาโว รามณียกํ.

พ.ศ.๒๕๖๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย
- ข. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ตัว
- ค. สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ ชื่อรัสสะ
- ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ เรียกว่า กณโฏฐฐุชะ
- จ. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ๑๑ ตัวนี้ เป็นอโฆสะ.
๑. ก. เนื้อความของถ้อยคำทั้งปวง ต้องหมายรู้กันด้วย อักษร
- ข. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว
- ค. สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อี อุ ชื่อรัสสะ
- ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก เรียกว่า กณโฏฐฐุชะ
- จ. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ, และ ส ๑๑ ตัวนี้เป็น อโฆสะ.

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เหวีส ตัดต่ออย่างไร.

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ สัญญาค.

เอวีส ตัดเป็น เหว-อสส ลบสระเบื้องปลายที่มีนิคหิตอยู่หน้าแล้ว ถ้าพยัญชนะซ้อนเรียงกัน ๒ ตัว ลบเสียตัวหนึ่ง ต่อเป็น เหวีส

๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. คุณนามนี้แบ่งเป็น ๓ คือ
- ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วย วิภัติ
- ค. เอกสังขยา เป็นเอกวจนะอย่างเดียว เอกสัพพนาม เป็น วจนะ
- ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ เป็นนิยม
- จ. อุปสรรคนั้น สำหรับใช้
๓. ก. คุณนามนี้แบ่งเป็น ๓ คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส
- ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วย ลิงค์ วจนะ วิภัติ
- ค. เอกสังขยา เป็นเอกวจนะอย่างเดียว เอกสัพพนาม เป็น ทวิวจนะ
- ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ ต เอต อิม อมุ เป็นนิยม
- จ. อุปสรรคนั้น สำหรับใช้นำหน้านามและกริยาให้วิเศษขึ้น.

๔. ข ฉ ส และ อาย อีย ปัจจัยในอาชยาด เป็นไปในความอะไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งคำแปลมาดู.

๔. ข ฉ ส เป็นไปในความปรารภณา อ. พุภุขติ (ภุข-ข-ติ) ปรารภณา จะกิน, ชิจจฉติ (ฉส-ฉ-ติ) ปรารภณาจะกิน, ชิคีสติ (หฺร-ส-ติ) ปรารภณานำไป.

อาย อีย เป็นไปในความประพฤติ อ. จิรายติ ประพฤติเข้าอยู่, ปุตติยติ ย่อมประพฤติให้เป็นเพียงดังบุตร.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. จงเขียนคำแปล พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) สยั ภาวตีติ สยมภู

(๒) ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกข์

(๓) ปฐมัม ภาวติ เอตสฺมาติ ปภโว

ข. กิจปัจจัย ในกิริยาภิตก์ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? และบอกอะไร?

๕. ก. (๑) สยั ภาวตีติ สยมภู เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ กวี ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมเป็นเอง เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้เป็นเอง

(๒) ทุกเขน รกขียตีติ ทุรกข์ เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย.

(จิตใด) อันเขารักษาได้ โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่า อันเขารักษาได้โดยยาก

(๓) ปฐมัม ภาวติ เอตสฺมาติ ปภโว เป็น กัตตุรูป อปาทานสาธนะ อ ปัจจัย.

(แม่น้ำ) ย่อมเกิดก่อน แต่ประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า เป็นแดนเกิดก่อน (แห่งแม่น้ำ)

ข. กิจปัจจัย ในกิริยาภิตก์ มี ๒ คือ อนิย ตพพ บอกความจำเป็น.

๖. นิทฺหฺรณํ พหฺนฺทิกอ เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาดู.

๖. นิทฺหฺรณํ เป็น อัพพยปีภาวสมาส

วิ. ทฺรลฺลสฺส อภาโว นิทฺหฺรณํ ความไม่มีแห่งความกระวนกระวาย ชื่อความไม่มีความกระวนกระวาย.

พหฺนฺทิกอ เป็น สัตตมีพหฺพพิหฺสสมาส

วิ. พหฺนฺทิกโย ยสฺมี, โส พหฺนฺทิกอ (ชนบโท) แม่น้ำ ท. ในชนบทใด มาก ชนบทนั้น ชื่อว่ามี แม่น้ำมาก.

๗. โคตตตฺทริตฺต มิปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฺยปุตฺติโก, สงฺฆิกํ, คุณฺวา, ลงปัจจัยในตฺทริตฺตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. โคตตตฺทริตฺต มิปัจจัย ๘ คือ ณ ฌายน ฌาน ฌยย ฌิ ฌิก ฌว ฌเณร

สากฺยปุตฺติโก ลง ฌิก ปัจจัย ในโคตตตฺทริตฺต

วิ. สกฺยปุตฺตสฺส อปจฺจํ สากฺยปุตฺติโก.

สงฺฆิกํ ลง ฌิก ปัจจัย ในตฺรตฺยาทิตฺทริตฺต

วิ. สงฺฆสฺส สนฺตํ สงฺฆิกํ.

คุณวา ลง วนตุ ปัจจัย ในทสสัตติตัทธิต

วิ. कुणे अस्य उत्थिति कुणवा.

พ.ศ.๒๕๖๖

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. สระอีก ๕ ตัว อื่นจากรัสสระ ๓ ตัว คือ ชื่อ
- ข. พยัญชนะ ตัวนี้ คือ เรียกว่า อวรรค เพราะไม่เป็น
- ค. พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ่อนหน้าพยัญชนะ..... ได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว.
๑. ก. สระอีก ๕ ตัว อื่นจากรัสสระ ๓ ตัว คือ อา อี อุ เอ โอ ชื่อ ทีฆะ.
- ข. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ ย ร ล ว ส ห ฬ เรียกว่า อวรรค เพราะไม่เป็น พวกเป็นหมูกัน ตามฐานกรณ์ที่เกิด.
- ค. พยัญชนะที่ ๕ สุตวรรค ซ่อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตน ได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. ในสรสนธิ อาเทศ มี ๒
- ข. อาเทศพยัญชนะนั้น แผลง ท เป็น ต อุ. ว่า
- ค. ถ้า เอ และ ห อยู่เบื้อง แผลงนิคคหิตเป็น ดังนี้ ปรจจตุต-เอว เป็น
๒. ก. ในสรสนธิ อาเทศ มี ๒ แผลงสระเบื้องหน้า แผลงสระเบื้องหลัง.
- ข. อาเทศพยัญชนะนั้น แผลง ท เป็น ต อุ. ว่า สุคโท เป็น สุคโต.
- ค. ถ้า เอ และ ห อยู่เบื้อง แผลงนิคคหิตเป็น ญ ดังนี้ ปรจจตุต-เอว เป็น ปรจจตุตถญ.

๓. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. คุณนามและสัพพนามเป็นได้ทั้ง ลิงค์.
- ข. ภควนตา ภควนเต ใช้เป็น ภควนโต ใช้เป็น
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ จัดเป็น ตั้งแต่ ปณจ ไปเป็น
- ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ ย ก็ เป็น
- จ. ปัจจัยทั้งหลาย คือ เป็นเครื่องหมาย
๓. ก. คุณนามและสัพพนามเป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์.
- ข. ภควนตา ภควนเต ใช้เป็น ทวิวจนะ สำหรับกล่าวถึงคน ๒ คน, ภควนโต ใช้เป็นพหุวจนะ สำหรับกล่าวถึงคนมาก ตั้งแต่ ๓ คน ขึ้นไป.
- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอก ถึง จตุ จัดเป็น สัพพนาม ตั้งแต่ ปณจ ไปเป็น คุณนาม.
- ง. ศัพท์เหล่านี้ คือ ย อณฺณ อณฺณตฺร อณฺณตฺม ปร อปร กตฺร กตฺม เอก เอกจฺจ สพฺพ ก็ เป็น อนิยฺม.
- จ. ปัจจัยทั้งหลาย คือ ตฺร ตฺถ ห ฐ ธิ หี หิ หิมฺจัน ว เป็นเครื่องหมาย สัตตมีวิภัตติ.

๔. กาลาตีปตติ บอกรากอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาดู.

๔. กาลาตีปตติ บอกรากกาลแห่งอดีต แปลว่า “จัก...แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว”
 อ. โส เจ ยานํ ลภิสฺสา, อคฺฉิสฺสา. ถ้าว่า เขาจักได้แล้ว ซึ่งยาน ไชร์, (เขา) จักได้ไปแล้ว.

๕. ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัยมาด้วย

(๑) วิชานาติ สีเลนาติ วิญญู.

(๒) นิสฺสาย นํ วสตีติ นิสฺสโย.

(๓) อาวสนติ เอตถาติ อาวาโส.

ข. กิตปัจจัยในกิริยาภิกตฺ มีอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกรากอะไร?

๕. ก. (๑) วิชานาติ สีเลนาติ วิญญู. กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ รู ปัจจัย.

(ผู้ใด) ย่อมรู้วิเศษ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้รู้วิเศษ โดยปกติเป็นกัตตุรูป

(๒) นิสฺสาย นํ วสตีติ นิสฺสโย. เป็นกัตตุรูป กัมมสาธนะ อ ปัจจัย.

(ศิษย์) อาศัย ซึ่งอาจารย์นั้นอยู่ เหตุนั้น (อาจารย์นั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ (ของศิษย์)

(๓) อาวสนติ เอตถาติ อาวาโส. เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ณ ปัจจัย.

(ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ (แห่งภิกษุ ท.)

ข. กิตปัจจัย: อนตฺ ตวนตฺ ตาวิ. อนตฺ บอกรากปัจจุบันกาล ตวนตฺ ตาวิ บอกรากอดีตกาล.

๖. พุทฺธรตนํ, สฺราชิกา (ปริสา) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์นั้นมาด้วย.

๖. พุทฺธรตนํ เป็น อวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส

วิ. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ. รัตน์ะคือพระพุทธเจ้า.

สฺราชิกา เป็น สหบุพพบท พหุพหิสมาส

วิ. สห รณญา ยา วตตตีติ สฺราชิกา (ปริสา).

บริษัทใด ย่อมเป็นไปกับด้วยพระราชา เหตุนั้น (สา ปริสา บริษัทนั้น) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยพระราชา.

๗. ขาตาทิตฺทิตฺ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฺกฺโก, กตฺติโก, ขนตา, ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺไหน?

จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. มีปัจจัย ๓ คือ อิม กิย.

สากฺกฺโก ลง ฌิก ปัจจัย ในตรัตยาทิตฺทิต

วิ. สกฺเณน จรตีติ สากฺกฺโก.

(คนใด) ย่อมเที่ยวไป ด้วยเกวียน เหตุนั้น (คนนั้น) ชื่อ สากฺกิกะ (ผู้เที่ยวไปด้วยเกวียน).

กตติโก ลง ณ ปัจจัย ในราคาทิตฺทิต

วิ. กตติกาย นียุตโต มาโส กตติโก.

เดือน ประกอบด้วย ฤกษ์กตติกา ชื่อ กตติกะ (เดือนประกอบด้วยฤกษ์กตติกา).

ชนตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหตฺทิต

วิ. ชนानํ สมุโห ชนตา.

ประชุม แห่งชน ท. ชื่อว่า ชนตา (ประชุมแห่งชน).

พ.ศ.๒๕๖๗

๑. สระในบาลีภาษามีเท่าไร? อะไรบ้าง? สระไหนเป็นรัสสะ ทีฆะ ครุ ลหุ.

๑. สระมี ๘ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ

สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ

สระอีก ๕ ตัว (อื่นจากรัสสะ ๓ ตัว) คือ อา อี อู เอ โอ ชื่อ ทีฆะ

สระที่เป็นทีฆะล้วน และสระที่เป็นรัสสะมีพยัญชนะสังโยค และนิคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อ ครุ

สระที่เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยค และนิคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อ ลหุ.

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สนธิมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกิริยากรรมเท่าไร? อะไรบ้าง

ค. วิทูนค์ ตัดต่ออย่างไร?

๒. ก. สนธิมี ๓ คือ สรรสนธิ ต่อสระ พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ นิคหิตสนธิ ต่อนิคหิต

ข. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกิริยากรรม ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค

ค. วิทูนค์ ตัดเป็น วิทูน-อค์ เมื่อสระหรือพยัญชนะเบื้องหลังลบนิคหิตซึ่งอยู่หน้าบ้าง ต่อเป็น วิทูนค์.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. คุณนามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง?

ค. ศัพท์ในคณะมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ง. อุปสัคนั้นใช้อย่างไร?

จ. นิบาตต่อไปนี้บอกอะไร? ปาโต อโร ยาว วีย มา.

๓. ก. คุณนามแบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส

ข. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยลิงค์ วจนะ วิภัติ

ค. ศัพท์ในคณะ มี ๑๒ ศัพท์ คือ มน ใจ เจต ใจ วย วย สิริ หัว อรุ อก วจ วาจา ตป ความร้อน
 ตม ความมืด ปย น้ำนม อย เหล็ก ยส ยศ เตช เตช

ง. อุปสัคนั้น สำหรับใช้นำหน้านาม และกิริยา ให้วิเศษขึ้น

จ. นิบาต ต่อไปนี้ ปาโต บอกกาล วีย บอกอุปมาอุปไมย อโร บอกที่ มา บอกปฏิเสธ ยาว บอกปริจเฉท

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบวิภัติ
 ข. วิภัตตินั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้กาล
 ค. ปัจจัยในกัตตุวาก ๑๐ ตัว คือ
 ง. ข ฉ ส ปัจจัย เป็นไปในความ
 จ. ลง อิ อากมหลังธาตุและปัจจัยที่ประกอบ อัชชัตตนิ
๔. ก. ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ วาก และปัจจัย
 ข. วิภัตตินั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้กาล บท วจนะ บุรุษ
 ค. ปัจจัยในกัตตุวาก ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณา โอ เณ ฌย
 ง. ข ฉ ส ปัจจัย เป็นไปในความ ปรารภนา
 จ. ลง อิ อากมหลังธาตุและปัจจัยที่ประกอบ อัชชัตตนิ ภาวิสันติ และ กาลาติปัตติ.

๕. [จงตอบคำถามต่อไปนี้]

- ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะและปัจจัยมาด้วย
 (๑) ภิกขติ สีเลนาติ ภิกขุ
 (๒) ทุสสติ เตนาติ โทโส
 (๓) สยนติ เอตถาติ สยนํ
- ข. กิตติกิจปัจจัยในกิริยาภิกต มีอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?
๕. ก. (๑) ภิกขติ สีเลนาติ **ภิกขุ**. กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสี่ละ รุ ปัจจัย
 (ผู้ใด) ย่อมขอ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ขอโดยปกติ
 (๒) ทุสสติ เตนาติ **โทโส**. กัตตุรูป กรณสาธนะ ณ ปัจจัย
 (ชน) ย่อมประทุษร้าย ด้วยกิเลสนั้น เหตุนั้น (กิเลสนั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุ ประทุษร้าย (แห่งชน)
 (๓) สยนติ เอตถาติ **สยนํ**. กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ยุ ปัจจัย.
 (เขา ท.) ย่อมนอน ในที่นั้น เหตุนั้น (ที่นั้น) ชื่อว่า เป็นที่นอน (แห่งเขา ท.)
- ข. กิตติกิจปัจจัย: มาน ต ตุน ตวา ตวาน. มาน บอกปัจจุบันกาล ต ตุน ตวา ตวาน บอกอดีตกาล.

๖. เอกบุคโคล, อสสรโร, อพราหฺมโณ, ยถาธุทฺธํ, สปุคฺโต (บิดา) เป็นสมาสอะไร?

จงตั้งวิเคราะห์ พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๖. **เอกบุคโคล** เป็น อสมาหารทิกุสมาส

วิ. เอโก บุคโคล เอกบุคโคล. บุคคลผู้เดียว

อสสรโร เป็น ตติยาตปฺปริสสมาส

วิ. อสเสน (ยุตฺโต) รโธ อสสรโร. รธ (เทียมแล้ว) ด้วยม้า

อพราหมโณ เป็น นบุพบท กัมมธารยสมาส หรือ อุภยตัพุริส

วิ. น พราหมโณ อพราหมโณ (อโย ชโน). (ชนนี้) มีใช้พราหมณ์

ยถาธุตม เป็น อัพยยีภาวสมาส นิปาทปุพพกะ

วิ. ธุตมานัน ปฏิปภาติ ยถาธุตม. ลำดับ แห่งคนเจริญแล้ว ท. ชื่อว่า ตามคนเจริญแล้ว

สप्तโต (ปิตา) เป็น สหบุพบท พหุพพิหสมาส

วิ. สห ปุตเตน โย วตตตีติ สप्तโต (ปิตา). คนใด ย่อมเป็นไปด้วยบุตร เหตุนั้น (โส ชโน ชนนั้น) ชื่อว่า เป็นไปด้วยบุตร

๗. สมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

มานุสโก, อายุสมา, โปริสส ลงปัจจัยอะไร? ในถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์ และเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. สมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ คือ กณ ญ ตา

มานุสโก ลง กณ ปัจจัย ในสมุหัตถิต

วิ. มนุสสานัน สมุโห มานุสโก. ประชุม แห่งมนุษย์ ท. ชื่อ มานุสกะ (ประชุมแห่งมนุษย์ หรือ หมู่แห่งมนุษย์)

อายุสมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัสสตีติถิต

วิ. อายุ อสส อตตีติ อายุสมา. อายุ ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีอายุ.

โปริสส ลง ญย ปัจจัย ในภาวถิต

วิ. ปุริสสส ภาโว โปริสส. ความเป็นแห่งบุรุษ ชื่อ โปริสสะ.

พ.ศ.๒๕๖๘

๑. อักษรที่เหลือนอกจากสระ ชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร? มีเท่าไร? แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง?

๑. อักษรที่เหลือนอกจากสระ ชื่อ พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรณ อวรรณ.

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สนธิกริโยปกรณ์ ๘ อย่าง อะไรบ้าง?

ข. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ค. ปจจตตณเณว ตัดต่ออย่างไร?

๒. ก. สนธิกริโยปกรณ์ ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทิมะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญอค ซ้อนตัว.

ข. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ห

ค. ปจจตตณเณว ตัดเป็น ปจจตต-เณว นิคคติดอยู่หน้า เณ อยู่เบื้องหลัง แปลงนิคคติดเป็น ณ
ต่อเป็น ปจจตตณเณว.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?

ข. อะไรเรียกว่าการันต์?

ค. ปกติสังขยาตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอิตถิลิงค์อย่างเดียว?

ง. นิบาตต่อไปนี้ บอกอะไร? อุทธี ตคข.

๓. ก. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ

ข. สระที่สูงสุดแห่งศัพท์ เรียกว่า การันต์

ค. ปกติสังขยาตั้งแต่ เอกนวิสติ จนถึง อฏฐนวุติ เป็นเอกวจนะอิตถิลิงค์อย่างเดียว

ง. อุทธี บอกที่ ตคข บอกความเตือน.

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ

ข. ปัญจมีวิภัติ บอกความหวัง แปลว่า

ค. ในกัมมวจาก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง หน้า ย

ง. วิภัตตินั้นจัดเป็นบุรุษ ๓ คือ

จ. อาย อีย เป็นไปใน

๔. ก. อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน อนาคตของอดีต

- ข. ปัญจมีวิภัติ บอกความหวัง แปลว่า เกิด
- ค. ในกัมมวาทก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากม หน้า ย
- ง. วิภัตตินั้นจัดเป็นบุรุษ ๓ คือ ประณมบุรุษ มัธยมบุรุษ อุตตมบุรุษ
- จ. อาย อีย เป็นไปในความประพฤติ.

๕. ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะและปัจจัยมาด้วย

(๑) **ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจาริ**

(๒) **กาตพฺพนฺติ การิยํ**

(๓) **นินฺยตีติ นิธิ**

ข. กิตปัจจัยในกริยากิตก์ อะไรบ้าง? บอกกาลอะไร?

- ๕. ก. (๑) **ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจาริ.** เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ณี ปัจจัย (ผู้ใด) ย่อมประพฤติ ซึ่งธรรม โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ
- (๒) **กาตพฺพนฺติ การิยํ.** เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ ญย ปัจจัย (กรรมใด) อันเขา พึงทำ เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงทำ
- (๓) **นินฺยตีติ นิธิ.** เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ อิ ปัจจัย (สมบัติใด) อันเขา ฟังไว้ เหตุนั้น (สมบัตินั้น) ชื่อว่า อันเขาฟังไว้
- ข. กิตปัจจัย: อนต ตวนตฺ ตาวิ. อนต บอปัจจุบันกาล ตวนตฺ ตาวิ บออดีตกาล.

๖. นรวโร, สทฺธานํ, อนฺโตปาสาทํ, ฉตฺตปาณิ, สราชิกา เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งคำแปลมาด้วย.

๖. **นรวโร** เป็น วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส

วิ. นโร วรร นรวโร. นระประเสริฐ

สทฺธานํ เป็น อวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส

วิ. สทฺธา เอว ธนํ สทฺธานํ. ทริพยคือศรัทธา

อนฺโตปาสาทํ เป็น อพยยิภาวสมาส (นิปาดบุพพบท)

วิ. ปาสาทสฺส อนฺโต อนฺโตปาสาทํ. ภายใน แห่งปราสาท

ฉตฺตปาณิ เป็น ฉฐฐิตูลยาริกรณพหุพพิหิสมาส

วิ. ฉตฺตํ ปาณิมฺหิ ยสฺส, โส ฉตฺตปาณิ บุริโส.

รํ (มี) ในมือ ของบุรุษใดบุรุษนั้น ชื่อว่า มีรํในมือ

สราชิกา เป็น สหบุพพบท พหุพพิหิสมาส

วิ. สท รณฺญา ยา วตฺตตีติ สราชิกา ปริสา.

บริษัทใด ย่อมเป็นไปกับด้วยพระราช เหตุนั้น (สา ปริสา บริษัทนั้น) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยพระราช.

๗. เสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

ฉกฺ, ติกฺ, มนุสฺสตฺ ตํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. เสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตม อียิสฺส ก อีย อิกฺ

ฉกฺ ลง ฐ ปัจจัย ในปุรณตฺถิต

วิ. ฉนฺนํ ปุรโณ.

(ชน) เป็นที่เต็ม แห่งชน ท. ๖ ชื่อว่า ที่ ๖

ติกฺ ลง ก ปัจจัย ในสังขยาตฺถิต

วิ. ตีณิ ปริมาณานิ อสฺสาติ ติกฺ.

ปริมาณ ท. ของวัตฺถุนั้น ๓ เหตุุนั้น (วัตฺถุนั้น) ชื่อว่า มีปริมาณ ๓

มนุสฺสตฺ ตํ ลง ตต ปัจจัย ในภาวตฺถิต

วิ. มนุสฺสสฺส ภาโว มนุสฺสตฺ ตํ.

ความเป็น แห่งมนุษย์ ชื่อมนุสฺสตตตะ.

พ.ศ.๒๕๖๙

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้อง เติมลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า (สระ, พยัญชนะ, อักษร)
- ข. อักษรเบื้องต้น ๘ ตัว ชื่อ (สระ, พยัญชนะ, อักษร)
- ค. ถัดปลายลิ้นเข้ามา เป็นกรณีของอักษรที่เป็น (तालुख, मुखख, तन्तुख)
- ง. พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น..... (โฆสระ, ओฆสระ)
- จ. พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น (लिङ्ग, ञित)
๑. ก. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า อักษร
- ข. อักษรเบื้องต้น ๘ ตัว ชื่อ สระ
- ค. ถัดปลายลิ้นเข้ามา เป็นกรณีของอักษรที่เป็น मुखख
- ง. พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น โฆสระ
- จ. พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ เป็น ञित

๒. ในสรสนธิ อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ย่อมลงได้กรณีใดบ้าง? และ ยถายทิ ตัดต่ออย่างไร.

๒. ถ้าสระ โอ อยู่หน้า พยัญชนะอยู่หลัง ลบ โอ เสีย แล้วลง อ อาคมได้บ้าง อ. โส-สีลวา เป็น ส สีลวา, พยัญชนะอยู่เบื้องปลาย ลง โอ อาคม ได้บ้าง อ. พร-สหสส์ ลบ อ ที่สุด แห่ง พร ศัพท์ แล้วลง โอ อาคม เป็น พรสหสส์
- ยถายทิ ตัดเป็น ยถา-อิทิ ถ้าสระอยู่เบื้องหลัง ลง ย อาคมได้ ต่อเป็น ยถายทิ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

- ก. นามศัพท์ท่านแบ่งเป็นลิงค์เท่าไร?
- ข. เอก สัพพนาม แจกได้กี่วณะ? เหมือนอะไร?
- ค. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
- ง. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร?
- จ. ปัจจัยนั้น ลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?
๓. ก. แบ่งเป็นลิงค์ ๓ คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชาย มิใช่เพศหญิง
- ข. เอก สัพพนาม แจกได้ทั้ง ๒ วณะ เหมือน ย ศัพท์
- ค. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม นิยม
- ง. ปัจจัยสำหรับลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยา ศัพท์บ้าง
- ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัติ ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกิริยา

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. ปัจจุบันแท้ แปลว่า
- ข. บอกอดีตกาล ไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว
- ค. ในภาววาก ลง ปัจจัย อุ. ญเต เป็นต้น
- ง. อา หิยัตตนิ มักรัสสะเป็น ในหมวดธาตุทั้งปวง
- จ. เอา ญา ธาตุ เป็น
๔. ก. ปัจจุบันแท้ แปลว่า อยู่
- ข. ปโรกขา บอกอดีตกาล ไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว
- ค. ในภาววาก ลง ย ปัจจัย อุ. ญเต เป็นต้น
- ง. อา หิยัตตนิ มักรัสสะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง
- จ. เอา ญา ธาตุ เป็น ชา.

๕. ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกกรุป สาธนะและปัจจัยมาด้วย

- (๑) ปฐุมิ ภวติ เอตสฺมาติ ปกโว.
- (๒) สมฺปชฺชิตพฺพนติ สมฺปตฺติ.
- (๓) กุชฺฌติ สีเลนาคิ โกรธโน.
- ข. **กรณียํ, ตินฺโน** เป็นธาตุและปัจจัยอะไร?
๕. ก. (๑) ปฐุมิ ภวติ เอตสฺมาติ **ปกโว**. กัตตุรูป อปาทานสาธนะ อ ปัจจัย
(แม่น้ำ) ย่อมเกิดก่อน แต่ประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นแดนเกิดก่อน (แห่งแม่น้ำ)
- (๒) สมฺปชฺชิตพฺพนติ **สมฺปตฺติ**. กัมมรูป กัมมสาธนะ ติ ปัจจัย
(ธรรมชาติใด) อันเขา พึงถึงพร้อม เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงถึงพร้อม
- (๓) กุชฺฌติ สีเลนาคิ **โกรธโน**. กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ ยุ ปัจจัย
(ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้โกรธโดยปกติ
- ข. **กรณียํ** (*กร-อนิย*) เป็น กร ธาตุ อนิย ปัจจัย (เอา น เป็น ณ) สำเร็จรูปเป็น กรณียํ
ตินฺโน (*ตฺร-ต*) เป็น ตฺร ธาตุ ต ปัจจัย (ธาตุมี ร เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ณณ แล้วลบที่สุดธาตุ)
สำเร็จรูปเป็น ตินฺโน

๖. อะไรเรียกว่า ลุตตสมาส และ อลุตตสมาส?

สมณปฏิญญา, อชฺฌตฺตํ, อคฺยาคิโต (พฺราหฺมโณ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๖. สมาสที่ลบบิภคิตแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส สมาสที่ยังมิได้ลบบิภคิต เรียกว่า อลุตตสมาส

สมณปฏิญญา เป็น กัมมชารยสมาส สัมภวานบุพพบท

วิ. สมโณ (อห) อิติ ปฏิญญา สมณปฏิญญา. ปฏิญญาว่า (เราเป็น) สมณะ

อชมตต์ เป็น อัพยยีภาวสมาส อุปสัคคปุพพกะ

วิ. อตตานํ อธิวตตตีติ อชมตต์. (สิ่งใด) ย่อมเป็นไปทับ ซึ่งตน เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าทับตน

อคยาหิโต เป็น ตติยาพหูพพิหิสมาส

วิ. อคฺคิ อาหิโต เยน, โส อคยาหิโต (พราหมโณ). ไฟ อันพราหมณ์ได้บูชาแล้ว พราหมณ์ นั้น ชื่อว่ามีไฟอันบูชาแล้ว.

๗. โคตตตัทธิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุตติโม, จกฺขุมา, อโยมยํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์ และเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌาน ฌนย ฌิ ฌิก ฌว ฌธ

ปุตติโม ลง อิม ปัจจัย ใน ซาตาหิตัทธิต

วิ. ปุตฺโต อสส อตถิติ ปุตติโม.

บุตร ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่ามีบุตร

จกฺขุมา ลง มนตุ ปัจจัย ใน ตทสสัตถิตัทธิต

วิ. จกฺขุ อสส อตถิติ จกฺขุมา.

จักขุ ของชนนั้น มีอยู่เหตุนี้ (ชนนั้น) ชื่อว่า มีจักขุ

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ใน ปกติตัทธิต

วิ. อยฺสา ปกตํ อโยมยํ.

(ภาชนะ) อันบุคคลทำแล้วด้วยเหล็ก ชื่อว่า อโยมยะ (อันบุคคลทำแล้วด้วยเหล็ก) หรือ

วิ. อยฺโส วิกาโร อโยมยํ

(ภาชนะ) เป็นวิการ แห่งเหล็ก ชื่อว่า อโยมยะ (เป็นวิการแห่งเหล็ก)

พ.ศ.๒๕๓๐

๑. จงเลือกคำในวงเล็บที่เห็นว่าถูกต้องเติมลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ตัว (๓๓, ๔๑)
 ข. สระ ๘ ตัวนี้ เป็น (นิสสิต, นิสสัย)
 ค. เอ โอ ๒ ตัวนี้ เป็น (อัทธสระ, สังกฤตสระ)
 ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ (คอและริมฝีปาก, คอและเพดาน)
 จ. พยัญชนะที่ถูกรฐานของตนหย่อนๆ ชื่อ (อโฆสระ, ลีลิล, ธนิต)
๑. ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว.
 ข. สระ ๘ ตัวนี้ เป็น นิสสัย.
 ค. เอ โอ ๒ ตัวนี้ เป็น สังกฤตสระ.
 ง. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก.
 จ. พยัญชนะที่ถูกรฐานของตนหย่อนๆ ชื่อ ลีลิล.

๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง? อภินนฺทุติ อโตนายติ ตนฺนิพฺพุตฺ ตัดต่ออย่างไร?

๒. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ

อภินนฺทุติ ตัดเป็น อภินนฺ-อติ นิคฺคหิตอยู่หน้า ลบสระเบื้องปลายได้บ้าง

(แปลงนิคฺคหิตเป็นพยัญชนะที่สุวรฺรค ของพยัญชนะที่อยู่หลังคือ ต) ต่อเป็น อภินนฺทุติ

อโตนายติ ตัดเป็น อโ-อายติ ถ้าสระอยู่เบื้องหลังลง น อาคม ต่อเป็น อโตนายติ.

ตฺนฺนิพฺพุตฺ ตัดเป็น ตฺ-นิพฺพุตฺ เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลังนิคฺคหิตอยู่หน้า แปลงนิคฺคหิตเป็นพยัญชนะที่สุวรฺรคได้
 แปลงนิคฺคหิตเป็น น ต่อเป็น ตฺนฺนิพฺพุตฺ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาตุ

- ก. ลิงค์ที่จัดตามสมมติ นั้น หมายความว่าอย่างไร? ยกอุทาหรณ์มาด้วย
- ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. เอกุณวิสตี จนถึง อฏฐนวุติ เป็นวจนะ และลิงค์อะไร?
- ง. อุปสัค ๒๐ ตัว อะไรบ้าง? จงเขียนคำแปลมาด้วย
- จ. สมนตา, อุปเปว นาม แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?
๓. ก. ลิงค์ที่จัดตามสมมติ หมายความว่า เหมือนหนึ่งกำเนิดสตรี สมมติให้เป็นปุงลิงค์ และของที่ไม่มีวิญญูณ สมมติให้เป็นปุงลิงค์และอิตถิลิงค์ เหมือนคำว่า ทาโร เมีย สมมติให้เป็นปุงลิงค์ ปเทโส ประเทศ สมมติให้เป็นปุงลิงค์ ภูมิ แผ่นดิน สมมติให้เป็นอิตถิลิงค์.
- ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ ตัว คือ อ อี อุ.
- ค. เอกุณวิสตี จนถึง อฏฐนวุติ เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์ อย่างเดียว.
- ง. อุปสัค มี ๒๐ คือ อติ ยิ่ง เกิน ล่วง, อธิ ยิ่ง ใหญ่ ทับ, อภิ ยิ่ง ใหญ่ จำเพาะ ข้างหน้า, อนุ น้อย ภายหลัง ตาม, อุป ปราศ หลีก, อปี ปี ไกล่ บน, อุ ขึ้น นอก, อว โอ ลง, ปรา กลับความ, อา ทัว ยิ่ง กลับความ, อุป เข้าไป ไกล่ มั่น, นิ เข้า ลง, นิ ไม่มี ออก, ป ทัว ข้างหน้า ก่อน ออก, ปฏิ เฉพาะ ตอบ ทวน กลับ, ปริ รอบ, วิ วิเศษ แจ้ง ต่าง, สั พร้อม กับ ดี, สุตี งาม ง่าย, ทู ชั่ว ยาก
- จ. สมนตา โดยรอบ นิบาตบอกปริจเฉท อุปเปว นาม ชื่อแม่เฒ่า นิบาตบอกปริกัป.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาตุ

- ก. วิภัตติหมวดหิยัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?
- ข. อัตตโนบท เป็นเครื่องหมายให้รู้กิริยาที่เป็นวากจอะไร?
- ค. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อเหตุกัตตุวาก?
- ง. ปัจจัยในกัตตุวากมีเท่าไร? อะไรบ้าง?
- จ. ชานาติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง?
๔. ก. วิภัตติหมวดหิยัตตนิ บอกอดีตกาล ตั้งแต่วันนี้ แปลว่า “แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “ได้...แล้ว”.
- ข. อัตตโนบท เป็นเครื่องหมายให้รู้กิริยาที่เป็นกัมมวาก และภาววาก.
- ค. กิริยาศัพท์ที่ใ้บอกผู้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัตตุวาก.
- ง. ปัจจัยในกัตตุวาก มี ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณาหา โอ เณ ฌย.
- จ. ชานาติ ประกอบด้วย ญา-นา-ติ แปลง ญา เป็น ชา สำเร็จรูปเป็น ชานาติ.

๕. [จงตอบคำถามต่อไปนี้]

ก. จงเขียนคำแปลวิเคราะห์ และบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาดู

ก. อุทกํ ทธาตติ อุทริ.

ข. อวสนติ เอตถาติ อวาโส.

ค. สรติ เอตยาติ สติ, สรณํ วา สติ.

ข. ตุณฺฐุ, ปมชช, สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ก. (๑) อุทกํ ทธาตติ **อุทริ** อิ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ.

(ประเทศใด) ย่อมทรงไว้ ซึ่งน้ำ เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า ผู้ทรงไว้ซึ่งน้ำ (ทะเล)

(๒) อวสนติ เอตถาติ **อวาโส** ณ ปัจจัย เป็น กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

(ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ (แห่งภิกษุ ท.)

(๓) สรติ เอตยาติ **สติ**. ติ ปัจจัย กัตตุรูป กรณสาธนะ

(ชน) ย่อมระลึก ด้วยธรรมชาตินั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุระลึก (แห่งชน).

สรณํ **สติ**. ติ ปัจจัย ภาวรูป ภาวสาธนะ.

ความระลึก ชื่อว่า สติ.

ข. **ตุณฺฐุ** มาจาก ตฺส-ต ธาตุมี ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ฐ แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น **ตุณฺฐุ**.

ปมชช มาจาก ป-มท-ตฺวา อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ย ธาตุมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุ เป็น ชช สำเร็จรูปเป็น **ปมชช**.

๖. สมาสเช่นไร ชื่ออภัยยิภาวสมาส?

ขตติยมาโน, ปถญาปโชโต, นิทฺทณฺถํ, อาคตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาดู.

๖. สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาต อยู่หน้า ชื่อ อภัยยิภาวสมาส

ขตติยมาโน เป็น กัมมธารยสมาส สัมภวานบุพพบท

วิ. ขตติโย (อหํ) อิติ มาโน ขตติยมาโน. มานะว่า (เราเป็น) กษัตริย์.

ปถญาปโชโต เป็น กัมมธารยสมาส อวธารณบุพพบท

วิ. ปถญา เอว ปโชโต ปถญาปโชโต. (ประทีป) อันโพล่งทั่ว คือ ปัญญา.

นิทฺทณฺถํ เป็น อภัยยิภาวสมาส อุปสัคคบุพพบท

วิ. ทธสส อภาโว นิทฺทณฺถํ. ความไม่มีแห่งความกระวนกระวาย ชื่อ ความไม่มีความกระวนกระวาย.

อาคตสมโณ (อาราโม) เป็น ทุตติยาพหุพพิท

วิ. อาคตา สมณา ยํ, โส อาคตสมโณ (อาราโม). สมณะ ท. มาแล้ว สู่อารามใดอารามนั้น ชื่อว่ามี สมณะมาแล้ว.

๗. ขาดาทิตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปณฺฑิตชาติโย, เวยยากรโณ, สีตลฺ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย

ปณฺฑิตชาติโย ลง อีย ปัจจัย ในขาดาทิตัทธิต

วิ. ปณฺฑิตชาติยา ชาโต ปณฺฑิตชาติโย. (ชน) เกิดแล้วโดยชาติแห่งบัณฑิต ชื่อ ปณฺฑิตชาติยะ (เกิดแล้วโดยชาติแห่งบัณฑิต)

เวยยากรโณ ลง ณ ปัจจัย ในราคาทิตัทธิต

วิ. วฺยากรณ อธิเตติ เวยยากรโณ. (ชนใด) ย่อมเรียน ซึ่งพยากรณ์ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อ เวยยากรณะ (ผู้เรียนซึ่งพยากรณ์)

สีตลฺ ลง อาลฺ ปัจจัย ในพหุลตัทธิต

วิ. สีตํ อสส ปกติ สีตลฺ. หนาว เป็นปกติ ของประเทศนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่า มีหนาวเป็นปกติ หรือ

วิ. สีตํ เอตถ พหุลํ สีตลฺ. หนาวในประเทศนั้นมาก (ประเทศนั้น) ชื่อว่า มีหนาวมาก.

พ.ศ.๒๕๓๑

๑. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร.

๑. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า อักษรระ แปลว่า ไม่รู้จักสิ้น และ ไม่เป็นของแข็ง.

๒. พยัญชนสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ, สหธิธ, อิธปโมทติ ตัดต่ออย่างไร?

๒. ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค.

เอตทโวจ ตัดเป็น เอต-อโวจ ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ท ต่อเป็น เอตทโวจ.

สหธิธ ตัดเป็น สหธา-อิธ ถ้าสระหน้าเป็นทิมะ สระเบื้องปลายเป็นรัสสะ ถ้าลบสระหน้าแล้วต้องทิมะสระหลัง ต่อเป็น สหธิธ.

อิธปโมทติ ตัดเป็น อิธ-ปโมทติ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อเป็น อิธปโมทติ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

- ก. นามศัพท์นั้นแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. อิตถิลิงค์มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. มโนคณะมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิภัตตินั้น คือเป็นอย่างไร? ยกตัวอย่างมาดูด้วย.
- ง. อพยยศัพท์ ได้แก่อะไรบ้าง?
- จ. ปัจจัยในอพยยศัพท์นั้นลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?
๓. ก. นามศัพท์แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู
- ค. มโนคณะมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิภัตตินั้น คือ
- นา กับ สมาเป็น อา, ส ทั้ง ๒ เป็น โอ, สมี เป็นอิ, แล้วลง ส อาคม เป็น สา เป็น โส เป็น ลี. ตัวอย่าง ดังนี้
- เอก. ต. จ. ปณ. ฉ. ส.
- มนสา มนโส มนสา มนโส มนลี
- ง. อพยยศัพท์ ได้แก่ อุปสัค นิบาต ปัจจัย
- จ. ปัจจัยในอพยยศัพท์ ลงท้ายนามนาม เป็นเครื่องหมายวิภัตติบ้าง ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกริยาบ้าง

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

- ก. วิภัติหมวดภวิสสันติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?
- ข. พุขมติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง?
- ค. ธาตุเหล่าใดเรียกสกัมมธาตุ และอกัมมธาตุ?
- ง. กิริยาศัพท์ใด ชื่อกัมมวาจก?
- จ. เหตุกัตตฺวาจก ลงปัจจัยอะไรบ้าง?
๔. ก. วิภัติหมวดภวิสสันติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า จัก
- ข. พุขมติ ประกอบด้วยเครื่องปรุง คือ พุช-ย = ชม-ติ สำเร็จรูปเป็น พุขมติ
- ค. ธาตุเหล่าใด เรียกหากรรม คือ สิ่งอันบุคคลพึงทำ ธาตุเหล่านั้น เรียกว่า สกัมมธาตุ ธาตุมีกรรม
ธาตุเหล่าใดไม่ต้องเรียกหากรรม คือ สิ่งอันบุคคลพึงทำ ธาตุเหล่านั้น เรียกว่า อกัมมธาตุ ธาตุไม่มีกรรม
- ง. กิริยาศัพท์ใดกล่าวกรรม สิ่งที่บุคคลพึงทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั่นเอง กิริยาศัพท์นั้น ชื่อกัมมวาจก
- จ. เหตุกัตตฺวาจก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ ฌ ฌย ฌาเป ฌาเปย

๕. ก. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และ สาธนะมาดู

(๑) วินติ เตนาติ วินโย

(๒) ปฐุมิ ภวติ เอตสฺมาติ ปภโว

(๓) สยิ ภวตีติ สยมภู

ข. สุตฺวา ฉนฺโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ก. (๑) วินติ เตนาติ วินโย. อ ปัจจัย เป็นกัตตฺรูป กรณสาธนะ
(บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องแนะนำ (ของบัณฑิต)
- (๒) ปฐุมิ ภวติ เอตสฺมาติ ปภโว. อ ปัจจัย เป็นกัตตฺรูป อปาทานสาธนะ
(แม่น้ำ) ย่อมเกิดก่อน แต่ประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นแดนเกิดก่อน (แห่งแม่น้ำ)
- (๓) สยิ ภวตีติ สยมภู. กวิ ปัจจัย เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ
(ผู้ใด) ย่อมเป็นเอง เหตุนั้น (ผู้ใด) ชื่อว่า ผู้เป็นเอง
- ข. สุตฺวา พังแล้ว สุ-ตฺวานตุ เอา นตุ กับ สิ เป็น อา สำเร็จรูปเป็น สุตฺวา
ฉนฺโน อันเขามุงแล้ว ฉท-ต ธาตุมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น ฉนฺโน.

๖. กัมมธารยสมาสมิก็อย่างไร? อะไรบ้าง?

พจนมุตโต (สตฺโต), สมณพฺราหฺมณา, สมจฺเจริ (จิตฺต) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์และเขียนคำแปลมาด้วย.

๖. กัมมธารยสมาสมิ มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพฺพท วิเสสนุตฺตรบพท วิเสสนโภยบพท วิเสสนปมบพท สัมภาวนบุพฺพท
อวธารณบุพฺพท.

พจนมุตโต (สตโต) เป็น ปัญจมีตปุริสสมาส

วิ. พจนนา มุตโต พจนมุตโต (สตโต). (สัตว์) พ้นแล้ว จากเครื่องผูก

สมณพราหมณา เป็น ทวินทวินทวสมาส

วิ. สมโณ จ พราหมโณ จ สมณพราหมณา. สมณะด้วย พราหมณ์ด้วย ชื่อ สมณะและพราหมณ์ ท.

สมจเจอร์ (จิตต์) เป็น สหบุพพท พหุพพิหิสมาส

วิ. สห มจเจอร์น ยํ วตตตีติ สมจเจอร์ (จิตต์).

จิตโต ย่อมเป็นไป กับ ด้วยความตระหนี่ เหตุนั้น (ตํ จิตต์ จิตน์) ชื่อว่า เป็นไปกับด้วยความตระหนี่.

๗. เสฎฐัตถิตมีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

ทสสนีโย, ตปสี, มาโคร ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. มีปัจจัย ๕ คือ ตร ตม อียิสสก อีย อิกฺฐ.

ทสสนีโย ลง อีย ปัจจัย ใน ฐานตัทธิต

วิ. ทสสนํ อรหตีติ ทสสนีโย. (ชนใด) ย่อมควรซึ่งความเห็น เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อ ทสสนีโย (ผู้ควรซึ่งการเห็น หรือนำดู)

ตปสี ลง สี ปัจจัย ในตัทสสตีตัทธิต

วิ. ตโป อสส อตถีติ ตปสี. ตบะ (ความเพียรอันเฆบาย) ของชนมีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีตบะ

มาโคร ลง ณ ปัจจัย ในราคาตัทธิต

วิ. มคเร ชาโต มาโคร. (ชน) เกิดแล้ว ในแคว้นแคว้นมคธ ชื่อ มาโคระ (ผู้เกิดในแคว้นแคว้นมคธ) หรือ

วิ. มคเร วสตีติ มาโคร. (ชนใด) ย่อมอยู่ในแคว้นแคว้นมคธนั้น เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อมาโคระ (ผู้อยู่ในแคว้นแคว้นมคธ) หรือ

วิ. มคเร อีสโร มาโคร. (ชน) เป็นอิสระ ในแคว้นแคว้นมคธนั้น ชื่อ มาโคระ (เป็นอิสระในแคว้นแคว้นมคธ).

พ.ศ.๒๕๓๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้นมี ตัว คือ
- ข. สระมีมาตราเบา ตัวคือ ชื่อ
- ค. สระอีก ๕ ตัว คือ ชื่อ

๑. ก. มี ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อสระ
ก ข ค ฉ ง, จ ฉ ฆ ฌ ญ, ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ ชื่อพยัญชนะ
- ข. สระมีมาตราเบา มี ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ ร้สสะ มีเสียงสั้น
- ค. สระอีก ๕ ตัว คือ อา อี อู เอ โอ ชื่อ ทีฆะ มีเสียงยาว.

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์อะไรบ้าง? อิจเจว, อวลิโร, จาตุททสี เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค

อิจเจว เป็นอาเทศพยัญชนสนธิ ตัดเป็น อิต-เอว ถ้าสระอยู่หลัง แผลง ตี ที่ท่านทำเป็น ตย แล้วให้เป็น จจ

อวลิโร เป็นนิคคหิตอาคมสนธิ ตัดเป็น อว-ลิโร เมื่อสระก็ดี พยัญชนะก็ดี อยู่เบื้องหลัง ลงนิคคหิตอาคมได้บ้าง

จาตุททสี เป็นสัญญาคพยัญชนสนธิ ตัดเป็น จาตุ-ทสี่ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเสมอกัน

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์นั้นแบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?
- ข. การันต์คืออะไร? ในปุงลิงค์มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. สังขยา คืออะไร? ปกติสังขยากับปุณรสสังขยา ต่างกันอย่างไรบ้าง?

๓. ก. นามศัพท์แบ่งออกเป็น ๓ คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม.
- ข. การันต์ คือ สระที่สุดแห่งศัพท์ ในปุงลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู
- ค. สังขยา คือ ศัพท์เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม.
- ปกติสังขยานั้น นับโดยปกติ เป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า สำหรับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าไร.
ปุณรสสังขยานั้น สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้น. คือนับเป็นชั้นๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า.

๔. อาชยาตคืออะไร? ในอาชยาตนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

และในอาชยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?

๔. ศัพท์กล่าวกริยา คือ ความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาชยาต

ในอาชยาตนั้นท่านประกอบด้วย ๕ ประการ คือ ปัจจย วาจก วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ .

อาชยต แบ่งกาลที่เป็นประธาน ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล
๒) กาลล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล และ ๓) กาลยังไม่มาถึง เรียกว่า อนาคตกาล.

๕. สาธนะคืออะไร? สาธนะนั้นแบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

นายโก, ปารคู ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.

๕. สาธนะ คือ ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์

แบ่งออกเป็น ๗ คือ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ สัมปทานสาธนะ อปาทานสาธนะ อธิกรณสาธนะ.

นายโก ลง ณฺว ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ

วิ. เนติติ นายโก.

ปารคู ลง รฺ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสีละ

วิ. ปารํ คจฺจติ สีเลนาติ ปารคู.

๖. วิเสสนบุพพบท กับ วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส มีลักษณะต่างกันอย่างไร?

จงยกตัวอย่างรูปวิเคราะห์มาประกอบคำถามด้วย.

๖. วิเสสนบุพพบท มีบทวิเสสนะอยู่ต้น บทประธานอยู่ข้างหลัง เช่น มหนโต ปุริโส มหาปุริโส

วิเสสนุตตรบท มีบทวิเสสนะอยู่หลังบทประธานอยู่หน้า เช่น สโตโต วิเสโส สโตตวิเสโส.

๗. เสฏฐัตถิตีมีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง?

มายาวิ, คามตา, ทยาถู ลงปัจจัยอะไร? ในตัถิตีไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมกับเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตม อียิสฺส ก อีย อิงฺฐ

มายาวิ ลง วิ ปัจจัย ในตทสสัตถิตี

วิ. มายา อสฺส อตุถิตี มายาวิ.

มายา ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น ชนนั้น ชื่อว่า มีมายา

คามตา ลง ตา ปัจจัย ให้สมุหัตถิตี

วิ. คามานํ สมุโห คามตา.

ประชุมแห่งชาวบ้าน ท. ชื่อคามตา (ประชุมแห่งชาวบ้าน)

ทยาถู ลง อาลฺ ปัจจัย ในพหุลัตถิตี

วิ. ทยา อสฺส ปกฺติ ทยาถู.

ความเอ็นดู เป็นปกติ ของชนนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีความเอ็นดูเป็นปกติ หรือ

วิ. ทยา อสฺส พหฺลา ทยาถู.

ความเอ็นดู ของชนนั้นมาก (ชนนั้น) ชื่อว่า มีความเอ็นดูมาก.

พ.ศ.๒๕๓๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. คำว่า “อักขระ” ๑ นั้น ว่าตามนักปราชญ์ท่านประสงศ์ก็เป็น อย่าง คือ
- ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักขระมี คือ
- ค. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า ได้แก่ พยัญชนะ
- ง. ลักษณะที่จะประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น ดังนี้
- จ. พยัญชนะ ตัว คือ ถ้าอยู่หลังพยัญชนะตัวอื่น ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหน้า.
๑. ก. อักขระ แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ เป็นเสียง และเป็นตัวหนังสือ.
- ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักขระ มี ๖ คือ กณฺโฐ คอ, ตาลุ, เพตตาน, มุทธา ศีระชะ ก็ว่า ปุมฺเหงือก ก็ว่า, ทนฺโต ฟิน, โธฏฺโฐ ริมฝีปาก, นาสิกา จมูก.
- ค. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่า โฆสชะ ได้แก่พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ข ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ รวม ๒๑ ตัว.
- ง. พยัญชนะที่ซ้อนกัน มีดังนี้
- พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้
 - พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และที่ ๔ ในวรรคของตนได้
 - พยัญชนะที่ ๕ สดวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทั้ง ๕ ตัว ยกเสียแต่ตัว ง ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้.
- จ. พยัญชนะ ๔ ตัว คือ ย ร ล ว ถ้าอยู่หลังพยัญชนะตัวอื่น ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหน้า.

๒. การต่ออักขระด้วยอักขระนั้น จัดเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

อศยาจารย์, เอกมิตาห์, เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๒. การต่ออักขระด้วยอักขระนั้น จัดเป็น ๒ อย่าง คือ

๑) ต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัติ เหมือน จตฺตารโ-อิเม ต่อเข้าเป็น จตฺตารโ-เม เป็นต้น

๒) ต่อบทสมาส ย่นอักษรให้น้อยอีก เหมือน กต-อุปกโร ต่อเข้าเป็น กโตปกโร เป็นต้น.

อศยาจารย์ เป็นอาเทศสรสนธิ คือ แปลงสระหน้า ตัดเป็น อคฺคิ-อาศาริ แปลง อิ สระหน้า เป็น ย แล้วลบพยัญชนะที่ซ้อนกัน ๓ ตัว ทั้งเสียตัวหนึ่ง คือ ลบตัว ค ต่อเป็น อศยาจารย์.

เอกมิตาห์ เป็นอาเทศพยัญชนสนธิ แยกเป็น เอก-อิธ-อิหฺ (เอกอยู่หน้า) แปลง ฐ เป็น ท ต่อเป็น เอกมิตาห์.

เอตทโวจ เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ แยกเป็น เอต-อโวจ แปลงนิคคหิตเป็น ท ต่อเป็น เอตทโวจ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?
 ข. วิภัตตินามนั้นมีกี่ตัว? แบ่งเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?
 ค. วิเศษนสัพพนามนั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง? ได้แก่ศัพท์พวกไหน?
 ง. อพยยศัพท์ คือศัพท์จำพวกไหน? มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?
 จ. นิบาตนั้น สำหรับใช้ลงที่ไหน? บอกถึงอะไร?

๓. ก. แบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ ปกติ วิเศษ อติวิเศษ.
 ข. วิภัตตินาม มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้

เอกวจนะ พหุวจนะ

ปฐมา ที่ ๑	สิ	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	น
ปัญจมิ ที่ ๕	สมา	หิ
ฉกฺขิ ที่ ๖	ส	น
สัตตมิ ที่ ๗	สมิ	สุ

- ค. วิเศษนสัพพนาม แบ่งเป็น ๒ อย่าง. ได้แก่ ศัพท์เหล่านี้ ย อณฺญ อณฺญตร อณฺญตม ปร อปร กตร กตม เอก เอกจจ สพพ ก็ เป็นอนิยม ต เอต อิม อม เป็นนิยม.
 ง. อพยยศัพท์ คือ ศัพท์จำพวกจะแจกด้วยวิภัตติทั้ง ๗ แปรลงรูปไปต่างๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่อย่างเดียว มี ๓ อย่าง คือ อุปสัค นิบาต ปัจจย.
 จ. นิบาต สำหรับลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง. บอกถึงกาล อาลปนะ ที่ ปริจเฉท อุปไมย ปฏิเสธ ความ ได้ยินแล้วลือ ความปริกัป ความถาม ความรับ ความเตือน เป็นต้น.

๔. ในอาชยาดนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง?

๔. ในอาชยาด แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล

๒) กาลล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๓) กาลที่ยังมาไม่ถึง เรียกว่า อนาคตกาล.

กาลทั้ง ๓ นั้น แบ่งให้ละเอียดได้ดังนี้ ๑) ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้อดีต ปัจจุบันใกล้อนาคต.

๒) อดีตกาลจัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ล่วงแล้ววานนี้ ล่วงแล้ววันนี้.

๓) อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน อนาคตของอดีต.

๕. ปัจจัยแห่งกริยาภิกตักจัดไว้อย่างไร? ปัจจัยตัวไหนบอกถึงอะไร?**ธมฺมวาทิ, กตฺตา ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูป และสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.**

๕. จัดเป็น ๓ พวกเหมือนปัจจัยแห่งนามภิกตัก คือ

ภิกตปัจจัย: อนต ตวนตฺ ตาวี

ภิกจปัจจัย: อนีย ตพพ

ภิกตภิกจปัจจัย: มาน ต ตุน ตวา ตวาน

ในปัจจัย ๓ พวกนั้น

อนต มาน บอกปัจจุบันกาล

ตวนตฺ ตาวี ต ตุน ตวา ตวาน บอกอดีตกาล

อนีย ตพพ บอกความจำเป็น.

ธมฺมวาทิ ลง ณี ปัจจัย

วิ. ธมฺม วทติ สีเลนาติ ธมฺมวาทิ เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ หรือ

วิ. ธมฺม วตฺตํ สีลมสฺสาติ ธมฺมวาทิ. เป็นสมาสรูป ตัสสีลสาธนะ

กตฺตา ลง ตฺ ปัจจัย

วิ. กโรตฺติ กตฺตา. เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ หรือ

วิ. กโรติ สีเลนาติ กตฺตา. เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ

๖. ตัปฺปฺริสฺมาส กับ กัมมธารยสฺมาส แปรกันอย่างไร?**ชีณาสโว, สุวณฺณวณฺโณ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.**

๖. แปรอย่างนี้ ตัปฺปฺริสฺมาส มีวิภตติและวจนะไม่เสมอกัน

ส่วนกัมมธารยสฺมาสมีวิภตติ และวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท.

ชีณาสโว เป็น ฉฺฉฺฐิพหุพพิหิสมาส

วิ. ชีณา อาสวา ยสฺส โส ชีณาสโว ภิกฺขุ.

สุวณฺณวณฺโณ เป็น ฉฺฉฺฐิอุปมาพหุพพิหิสมาส

วิ. สุวณฺณสฺส วณฺโณ อิว วณฺโณ ยสฺส โส สุวณฺณวณฺโณ ภควา.

๗. ตทฺสสฺตถิตฺตทิตฺตมีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง?**กาสาวิ, สุมฺธโร, ทสฺสนีโย ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตฺตไหน? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาดูด้วย.**

๗. มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วิ ส สี อิก อี ร วนตฺ มนตฺ ญ.

กาสาวิ ลง ญ ปัจจัยในราคาทิตฺตทิต

วิ. กสาเวน รตตี วตถิ กาสาวี.

ผ้า (อันบุคคล) ย้อมแล้ว ด้วยรสฝาด ชื่อว่า กาสาวะ (ผ้าอันบุคคลย้อมแล้วด้วยรสฝาด).

สุเมธโส ลง ส ปัจจัยในตัทสสันตติทิต

วิ. สุเมธา อสุส อตถิติ สุเมธโส.

เมธาติ ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีเมธาติ.

ทสสนิโย ลง อีย ปัจจัยในฐานตัทธิต

วิ. ทสสนํ อรหตีติ ทสสนิโย

(ชนใด) ย่อมควร ซึ่งความเห็น (ชนนั้น) ชื่อว่า ทสสนิยะ (ผู้ควรซึ่งความเห็น หรือ น่าดู).

พ.ศ.๒๕๓๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. กรณที่ทำอักษรหมี.....คือ.....

ข. อักษร ๔๑ ตัว แตกต่างกันโดยฐานที่เกิดเป็นต้น ก็เป็น.....อย่าง คือ เป็น.....

๑. ก. กรณที่ทำอักษรหมี ๔ คือ ๑) ชิวหามัชฌะ ท่ามกลางลัน ๒) ชิวโหปักคะ ถัดปลายลันเข้ามา ๓) ชิวหักคะ ปลายลัน ๔) สกัฏฐานะ ฐานของตน
 ท่ามกลางลัน เป็นกรณของอักษรที่เป็นतालुच्, ถัดปลายลันเข้ามา เป็นกรณของอักษรที่เป็นมृत्थच्, ปลายลัน เป็นกรณของอักษรที่เป็นतन्थच् ฐานของตน เป็นกรณของอักษรที่เหลือจากนี้.
- ข. อักษร ๔๑ ตัว แตกต่างกันโดยฐานที่เกิดเป็นต้น ก็เป็น ๒ อย่าง คือ เป็นนิสสัย และเป็นนิสสิต.
 (สระเป็นที่อาศัยของพยัญชนะ ชื่อนิสสัย, พยัญชนะอันอาศัยสระ ชื่อนิสสิต).

๒. สนธิกริโยปกรณ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

อุตตทตโต และ รมมณจเร เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๒. สนธิกริโยปกรณ มี ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
 วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทิฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญาค ช้อนตัว

อุตตทตโต เป็นอาคมพยัญชนะสนธิ ตัดเป็น อุตต-อตโต ลง ท อาคม ต่อเป็น อุตตทตโต.

รมมณจเร เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ ตัดเป็น รมม-จเร แปลง นิคคหิตเป็น ณ ต่อเป็น รมมณจเร.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามศัพท์ในภาษาบาลีนั้น ท่านแบ่งลึงค์ไว้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าอะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? คืออะไร?

๓. ก. นามศัพท์แบ่งเป็นลึงค์ไว้ ๓ อย่าง คือ ปุงลึงค์ เพศชาย อิตถิลึงค์ เพศหญิง นปุงสลึงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง.
 ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อ สัจขยา แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ปกติสัจขยา และ ปุณณสัจขยา.

๔. วิภัติอาชยาตนั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้ถึงอะไร? จัดเป็นกี่หมวด อะไรบ้าง?

๔. วิภัติอาชยาต จำแนกให้รู้ถึงกาล, บท, วจนะ, บุรุษ จัดเป็น ๘ หมวด คือ วัตตมานา ปัญจมี สัตตมี ปโรกขา หิยัตตนิ
 อชชัตตนิ ภาวิสสันติ กาลาติปัตติ.

๕. คำว่า “กิตก์” นั้น เป็นชื่อของอะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ธम्मจาริ และ ทุกกริ ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.

๕. เป็นชื่อของศัพท์ที่ท่านประกอบด้วยปัจจัยหมู่หนึ่ง ซึ่งเป็นเครื่องกำหนดหมายเนื่อความของนามศัพท์และกิริยาศัพท์ที่ต่าง ๆ กัน แบ่งเป็น ๒ คือ เป็นนามศัพท์ และเป็นกิริยาศัพท์.

ธम्मจาริ ลง ฌ ปัจจัย เป็นกัตตรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ

วิ. ธมฺมํ จรติ สีเสนาติ ธम्मจาริ.

ทุกกริ ลง ข ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ

วิ. ทุกฺเคน กิริยตีติ ทุกกริ.

๖. สมาสในบาลีภาษา ว่าโดยกิมมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

สณฺชาตส์เวโค และ เอกรตติวาโส เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.

๖. สมาส มี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบวิภัตติแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส. สมาสที่ยังมิได้ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส.

สณฺชาตส์เวโค เป็นจตุตถิพหุพหิสมาส

วิ. สณฺชาโต สฺเวโค ยสฺส, โส สณฺชาตส์เวโค (ชโน).

เอกรตติวาโส เป็นภินนาธิกรณพหุพหิสมาส

วิ. เอกรตติ วาโส อสฺสาติ เอกรตติวาโส.

๗. สามัญญัตถิต แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? ภาคินยโย และ คุณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน?

จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. แบ่งออกเป็น ๑๓ อย่าง คือ โคตตตถิต ตรีตยาที่ตถิต ราคาคาที่ตถิต ชาตาคาที่ตถิต สมุหตถิต ฐานตถิต พหุลตถิต เสฏฐตถิต ตทัสสตีตถิต ปกตตถิต สังขยาคตถิต ปุณฺณตถิต วิภาคตถิต.

ภาคินยโย ลง เณยย ปัจจัย ใน โคตตตถิต

วิ. ภาคินยา อปจจํ ภาคินยโย.

เหล่ากอ แห่งพี่น้องหญิง ชื่อว่าภาคินยยะ.

คุณวา ลง วนตุ ปัจจัย ใน ตทัสสตีตถิต

วิ. คุณโณ อสฺส อตถิติ คุณวา.

คุณ ของชนนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่า มีคุณ.

พ.ศ.๒๕๓๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ต่อไปนี้

ก. คำว่า อักษรๆ นั้น ว่าตามที่นักปราชญ์ท่านประสงค์ ก็เป็น ๒ อย่าง คือ.....

ข. อักษรที่เหลือจากสระนั้น.....ตัว มี.....ชื่อว่า.....

๑. ก. คำว่า อักษรๆ นั้น ว่าตามที่นักปราชญ์ท่านประสงค์ ก็เป็น ๒ อย่าง คือ เป็นเสียง และ เป็นตัวหนังสือ.

ข. อักษรที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิต เป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ.

๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็นก้อย่าง? อะไรบ้าง?

ปรัสหสส์, อิจเจว์, ยถายิห์ เป็นสนธิอะไร? ตัดต่ออย่างไร?

๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็น ๓ ตามความที่เป็นประธานก่อน คือ

๑) สรสนธิ ต่อสระ ๒) พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ ๓) นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต.

ปรัสหสส์ เป็น อาคมสนธิ ตัดเป็น ปร-สหสส์ ลบ อ ที่สุดแห่ง ปร ศัพท์ แล้วลง โอ อาคม ต่อเป็น ปรัสหสส์.

อิจเจว์ เป็น อาเทศพยัญชนสนธิ ตัดเป็น อิตติ-เอว์ สระอยู่หลัง แปลง ติ ที่ท่าน ทำเป็น ตย แล้วให้เป็น จ ต่อเป็น อิจเจว์.

ยถายิห์ เป็น อาคมพยัญชนสนธิ ตัดเป็น ยถา-อิห์ สระอยู่เบื้องหลัง ลง ย อาคม ต่อเป็น ยถายิห์.

๓. คำว่า นาม, นามนาม, ลิงค์, วจนะ, วิภัติ คืออะไร? มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. นาม คือ ชื่อ แบ่งเป็น ๓ อย่าง คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม

นามนาม คือ ชื่อของ คน สัตว์ ที่ สิ่งของ มี ๒ อย่างคือ สาธารณนาม อสาธารณนาม

ลิงค์ คือ เพศ มี ๓ อย่าง คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชาย มิใช่เพศหญิง

วจนะ คือ คำพูด มี ๒ อย่าง คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว

วิภัติ คือ การจำแนก หรือ แจก มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗, พหุวจนะ ๗ คือ

เอกวจนะ พหุวจนะ

ปฐมา ที่ ๑ สิ โย

ทุติยา ที่ ๒ อํ โย

ตติยา ที่ ๓ นา ทิ

จตุตถิ ที่ ๔ ส นํ

ปัญจมี ที่ ๕ สมา ทิ

ฉกฺษิ ที่ ๖ ส นํ

สัตตมี ที่ ๗ สมี สุ

๔. กิริยาอาชยาด นั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธานได้กี่อย่าง? อะไรบ้าง?**และแบ่งกาลให้ละเอียดออกอีกอย่างไร? อะไรบ้าง?**

๔. กิริยาอาชยาด นั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ อย่าง คือ กาลที่เกิดขึ้นจาพะหน้า เรียกว่าปัจจุบันกาล กาลล่วงแล้วเรียกว่าอดีตกาล กาลยังมาไม่ถึงเรียกว่าอนาคตกาล

และแบ่งกาลให้ละเอียด ดังนี้คือ

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้เคียงอดีต ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต

อดีตกาล จัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ล่วงแล้ววานนี้ ล่วงแล้ววันนี้

อนาคตกาล จัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน อนาคตของอดีต

๕. สาธนะคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?**สาวโก, สุกโร ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู**

๕. สาธนะ คือ ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์

มี ๗ คือ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ สัมปทานสาธนะ อปาทานสาธนะ อธิกรณสาธนะ.

สาวโก ลง ญฺ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ

วิ. สุณาตติ สาวโก.

สุกโร ลง ข ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ

วิ. สุขน ภริยตติ สุกโร.

๖. ตัปฺปุริสสมาส กับ กัมมธารยสมาส ต่างกันอย่างไร?**นิทฺทรณํ, ธมฺมจกํ, สราชิกา (ปริสา) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.**

๖. ตัปฺปุริสสมาส กับ กัมมธารยสมาส ต่างกันอย่างไร คือ

นามศัพท์มี ๑ วิกัตติเป็นต้น ในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อ ตัปฺปุริสสมาส

นามศัพท์ ๒ บท มีวิกัตติและวจนะ เป็นอย่างเดียวกัน บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือเป็นคุณนาม หรือเป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส.

นิทฺทรณํ เป็น อภัยยิภาวสมาส มีอุปสรรคอยู่หน้า (อุปสรรคปุพฺพกะ)

วิ. ทฺรณสส อภาโว นิทฺทรณํ.

ธมฺมจกํ เป็น กัมมธารยสมาส อวธารณบุพฺพบท

วิ. ธมฺโม เอว จกํ ธมฺมจกํ.

สราชิกา (ปริสา) เป็น สหบุพฺพบท พหุพฺพหิสมาส

วิ. สห รมฺญา ยา วตตตติ สราชิกา (ปริสา).

๗. ในปุรณัตถิต มีปัจจัยกี่ตัว อะไรบ้าง? สากยปุตติโก, โทวาริโก, ขนตา ลงปัจจัยอะไร? ในัตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย.

๗. ในปุรณัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ติย ถ ฐ ม อิ.

สากยปุตติโก ลง ฦก ปัจจัย ใน โคตตัตถิต

วิ. สกยปุตตสส อปัจจ สากยปุตติโก.

เหล่ากอแห่งบุตรแห่งสัถยะ ชื่อ สากยปุตติกะ

โทวาริโก ลง ฦก ปัจจัย ใน ตร์ตยาทิตถิต

วิ. ทวาเร นิยุตโต โทวาริโก.

(ชน) ประกอบในประตุ ชื่อ โทวาริกะ (ผู้ประกอบในประตุ)

ขนตา ลง ตา ปัจจัย ใน สมุหัตถิต

วิ. ขนानํ สมุโห ขนตา.

ประชุม แห่งชน ท. ชื่อ ขนตา (ประชุมแห่งชน).

พ.ศ.๒๕๓๖

๑. สระในภาษาบาลีจัดเป็นคู่ได้เท่าไร? อะไรบ้าง? สระไหนจัดเป็นสังยัตตสระ? เพราะเหตุไรจึงเรียกชื่อนั้น?

๑. สระในภาษาบาลีจัดเป็นคู่ได้ ๓ คู่ คือ อ อา เรียกว่า อวณฺโณ อิ อี เรียกว่า อิวณฺโณ อุ อุ เรียกว่า อุวณฺโณ.
เอ โอ ๒ ตัวนี้เป็นสังยัตตสระ เพราะประกอบเสียงสระ ๒ ตัวเป็นเสียงเดียวกัน.

๒. พยัญชนะอาคมมีเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้ จงยกตัวอย่างมาดู

๒. พยัญชนะอาคมมี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ห ถ้าสระอยู่เบื้องหลังลงอาคมได้ ตัวอย่างเช่น
ลง ย อาคม ยลา-อิหฺ เป็น ยลาอิหฺ
ลง ว อาคม อุ-ทิกขติ เป็น วุทิกขติ เป็นต้น.

๓. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า อัพยศัพท์ และใช้อย่างไร? จงแจก ราช ศัพท์ด้วยวิภตติทั้ง ๗ มาดู

๓. ศัพท์จำพวกหนึ่งจะแจกด้วยวิภตติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่างๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้คงรูปอยู่อย่างเดียว
ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อัพยศัพท์ๆ เป็น อุปสัคบ้าง นิบาตบ้าง ปัจจัยบ้าง.

อุปสัค ใช้นำหน้านามและกริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำหน้านาม มีอาการคล้ายคุณศัพท์ เมื่อนำหน้ากริยา มีอาการคล้ายกริยาวิเศษนะ
นิบาต ใช้ลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กริยาศัพท์บ้าง บอก อาลปนนะ กาลที่ เป็นต้น
ปัจจัย ใช้ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภตติบ้าง ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกริยาบ้าง.

	ราช (ราชา)	
	เอก.	พหู.
ป.	ราชา	ราชาโน
ท.	ราชานํ	ราชาโน
ต.	รณฺญา	ราชูหิ ราชูภิ
จ.	รณฺโญ ราชิโน	รณฺญํ ราชูนํ
ปญ.	รณฺญา	ราชูหิ ราชูภิ
ฉ.	รณฺโญ ราชิโน	รณฺญํ ราชูนํ
ส.	รณฺเญ ราชินิ	ราชูสุ
อา	ราช	ราชาโน.

๔. วิภตติอาขยัต จัดเป็นกี่หมวด? วิภตตินั้นๆ บอกกาลอะไร? ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

จงเขียนวิภตติหมวด กาลาติปัตติ มาดู

๔. วิภตติอาขยัต จัดเป็น ๘ หมวด คือ

๑. วิภัติหมวดวัตตมานา บอกปัจจุบันกาล. ปัจจุบันแท้ แปลว่า อยู่. ปัจจุบันใกล้อดีต แปลว่า ย่อม. ปัจจุบันใกล้อนาคต แปลว่า จะ.
๒. วิภัติหมวดปัญจมี บอกความบังคับ แปลว่า จง. บอกความหวัง แปลว่า เกิด. บอกความอ่อนวอน แปลว่า ขอ...จง.
๓. วิภัติหมวดสัตตมี บอกความยอมตาม แปลว่า ควร. บอกความกำหนด แปลว่า พึง. บอกความรำพึง แปลว่า พึง.
๔. วิภัติหมวดปโรชชา บอกอดีตกาล ล่วงแล้วไม่มีกำหนด แปลว่า แล้ว.
๕. วิภัติหมวดหิยัตตนิ บอกอดีตกาล ล่วงแล้วตั้งแต่วันนี้ แปลว่า แล้ว. ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้...แล้ว.
๖. วิภัติหมวดอชัตตนิ บอกอดีตกาล ล่วงแล้วตั้งแต่วันนี้ แปลว่า แล้ว. ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้...แล้ว.
๗. วิภัติหมวดภวิสสันติ บอกอนาคตกาลแห่งปัจจุบัน แปลว่า จัก.
๘. วิภัติหมวดกาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า จัก...แล้ว. ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้...แล้ว.

กาลาติปัตติ

ปรัสนบพ		อิตตโนบพ	
เอก.	พหู.	เอก.	พหู.
ป. สสุ	สสุสุ	ป. สสุถ	สสุสสุ
ม. สเส	สสถ	ม. สสเส	สสวเห
อุ. สสุ	สสามหา	อุ. สสุ	สสามหเส.

๕. รูปวิเคราะห์ข้างท้ายนี้ เป็นรูป สาธนะ ปัจจัยอะไร? และแปลว่าอย่างไร?

- ก. รมมํ วทติ สีเลนาติ รมมวาที.
- ข. อวสนติ เอตถาติ อวาโส.
- ค. สุขเณ ภริยิตติ สุขโร.

๕. ก. รมมํ วทติ สีเลนาติ **รมมวาที**. เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ลง ณี ปัจจัย (ผู้ใด) กล่าวซึ่งธรรมโดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้กล่าวซึ่งธรรมโดยปกติ
- ข. อวสนติ เอตถาติ **อวาโส**. เป็น กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ลง ณ ปัจจัย (ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นที่อยู่อาศัย (แห่งภิกษุ ท.)
- ค. สุขเณ ภริยิตติ **สุขโร**. เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ ลง ข ปัจจัย (ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย.

๖. สมาสในภาษาบาลีมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ศัพท์ต่อไปนี้คือ อสโม, รมมจกํ, นิพทรถํ เป็นสมาสอะไร? และมีรูปวิเคราะห์อย่างไร?

๖. สมาสในภาษาบาลี

ว่าโดยกิจ มี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบลวิภัติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส. สมาสที่ยังมิได้ลบลวิภัติ เรียกว่า อลุตตสมาส.

ว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กัมมธารยะ ทิคุ ตปุริสสะ ทวันทวะ อัพยยิภาวะ พหุพพิหิ.

อสโม เป็น นบุพพท พหุพพิหิสมาส

วิ. นตฺถิ ตสฺส สโมติ อสโม

ธมฺมจกฺกํ เป็น อวธารณบุพพท กัมมธารยสมาส

วิ. ธมฺโม เอว จกฺกํ ธมฺมจกฺกํ

นิทฺทรถํ เป็น อุปสัคคบุพพกะ อัพยยีภาวะ

วิ. ทฺรถสฺส อภาโว นิทฺทรถํ.

๗. ตทฺสสฺสตีตฺทิตฺติ มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง?

รูปวิเคราะห์ข้างทำนี้ เป็นตทิตติอะไร? ลงปัจจัยอะไร? และแปลว่าอย่างไร?

๑. ทฺวาเร นิยุตฺโต โทวาริโก

๒. อภิขุณา อสฺส ปกฺติ อภิขุณฺณาลู

๓. มรฺุ อสฺส อตฺถิตฺติ มรฺุโร

๗. ตทฺสสฺสตีตฺทิตฺติ มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วิ ส สี อิก อี ร วนตฺ มนตฺ ฌ

วิ. ทฺวาเร นิยุตฺโต โทวาริโก. เป็น ตริตยาตีตฺทิตฺติ ลง ฌิก ปัจจัย

(ชน) ประกอบในประตุ ชื่อว่าทวาริกะ (ผู้ประกอบในประตุ)

วิ. อภิขุณา อสฺส ปกฺติ อภิขุณฺณาลู. เป็น พหุลตีตฺทิตฺติ ลง อาลฺ ปัจจัย

อภิขุณา เป็นปกฺติ ของชนนั้น (ชนนั้น) ชื่อว่ามีอภิขุณา เป็นปกฺติ

วิ. มรฺุ อสฺส อตฺถิตฺติ มรฺุโร. เป็น ตทฺสสฺสตีตฺทิตฺติ ลง ร ปัจจัย

น้ำผึ้งของชนมนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนมนั้น) ชื่อว่า มีน้ำผึ้ง (มีรสหวาน).

พ.ศ.๒๕๓๗

๑. จงตอบตามแบบ ในประโยคคำถาม ดังต่อไปนี้

ก. ลักษณะที่ประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น มีอย่างไร?

ข. ในบาลีภาษามีวิธีต่ออะไรให้เนื่องกันด้วยอะไร? เพื่อประโยชน์อะไร?

เอตทโวจ, ตสฺมาติห เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๑. ก. ลักษณะที่ประกอบพยัญชนะซ้อนกันได้นั้น คือ ในพยัญชนะวรรคทั้งหลาย

พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้า พยัญชนะที่ ๑ และ ที่ ๒ ในวรรคของตนได้

พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้า พยัญชนะที่ ๓ และ ที่ ๔ ในวรรคของตนได้

พยัญชนะที่ ๕ สุดวรรค ซ้อนหน้าพยัญชนะในวรรคของตนได้ทั้ง ๕ ตัว

ยกเสียแต่ตัว ง (ซึ่งเป็นตัวสะกดอย่างเดียว มิได้มีสำเนียงในภาษาบาลี) ซ้อนหน้าตัวเองไม่ได้.

ข. ในบาลีภาษา มีวิธีต่อศัพท์และอักษร ให้เนื่องกันด้วยอักษร เพื่อประโยชน์ จะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันท และให้คำพูดสละสลวย

เอตทโวจ เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ ตัดเป็น เอต-อโวจ ถ้าสระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิต ม หรือ ท ต่อเป็น เอตทโวจ.

ตสฺมาติห เป็นอาคมพยัญชนสนธิ ตัดเป็น ตสฺมา-อิห ลง ต อาคม ต่อเป็น ตสฺมาติห

๒. จงเติมข้อความที่ถูกต้องตามแบบ ลงในช่องว่าง ในข้อความดังต่อไปนี้

ก. นามศัพท์ ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลิงค์.....คือ.....

ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนามชื่อ.....แบ่งเป็น.....คือ.....

๒. ก. นามศัพท์ ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลิงค์ ๓ คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง

นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชาย มิใช่เพศหญิง.

ข. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนามชื่อ สังขยา แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุรณสังขยา.

๓. สัพพนามเป็นนามประเภทไหน? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

ศัพท์เหล่านี้ คือ ต, เอกจจ, อมุ เป็นสัพพนามประเภทไหน?

๓. สัพพนาม เป็น นามสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ

แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ปุริสสัพพนาม วิเสสนสัพพนาม.

ต เป็น ปุรุษปุริส หรือ ประถมบุรุษ (ชายที่ ๑) และเป็น นิยมวิเสสนสัพพนาม.

เอกจจ เป็น อนิยมวิเสสนสัพพนาม.

อมุ เป็น นิยมวิเสสนสัพพนาม.

๔. วาจกคืออะไร? แบ่งออกเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

และกกุลบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำ ต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด? จงตอบตามแบบ

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็น วาจก คือกล่าวบทที่เป็นประธานของกิริยา แบ่งเป็น ๕ อย่างคือ กัตตวาจก กัมมวาจก ภาววาจก เหตุกัตตวาจก เหตุกัมมวาจก วาจกทั้ง ๕ นี้ กุลบุตรจะกำหนดได้แม่นยำ ก็เพราะอาศัยปัจจัยที่ประกอบ เป็นเครื่องกำหนด.

๕. รุปวิเคราะห์ข้างทำยนี้ เป็นรูป สาธนะ ปัจจัย อะไร? และแปลว่าอย่างไร?

ก. ภิกขติ สีเลนาติ ภิกขุ

ข. ทาทพพนติ เทยย์

๕. ก. ภิกขติ สีเลนาติ ภิกขุ เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสี่ละ ลง รุ ปัจจัย (ผู้ใด) ย่อมขอ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ขอโดยปกติ.
ข. ทาทพพนติ เทยย์ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ลง ญย ปัจจัย (สิ่งใด) อันเขา พึงให้ เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงให้.

๖. กัมมธารยสมาส กับทikusมาส ต่างกันอย่างไร? มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

สพฺพฺรตฺติโสภโณ (จฺนฺโท), อาคตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๖. กัมมธารยสมาส กับ ทikusมาส ต่างกันดังนี้ คือ

นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส กัมมธารยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสนนภยบท วิเสสนนปมบท สัมภวานบุพบท อวธารณบุพบท.

กัมมธารยสมาสมีสังขยาอยู่ข้างหน้า ชื่อ ทikusมาส ทikusมาส นั้น มี ๒ คือ สมหาหฺร อสมหาหฺร

สพฺพฺรตฺติโสภโณ (จฺนฺโท) เป็น ทุติยาตฺตปุริสสมาส

วิ. สพฺพฺรตฺติ โสภโณ สพฺพฺรตฺติโสภโณ (จฺนฺโท).

อาคตสมโณ (อาราโม) เป็น ทุติยาพหุพพิทิสมาส

วิ. อาคตา สมณายํ, โส อาคตสมโณ (อาราโม).

๗. ตทสฺสตีตฺตทริต มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง?

มจฺรูโร, อหฺมเตยโย ลงปัจจัยอะไร? ในตทริตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์พร้อมทั้งคำแปลมาดู

๗. ตทสฺสตีตฺตทริต มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วิ ส ลี อิก อี ร วนตุ มนตุ ญ.

มจฺรูโร ลง ร ปัจจัย ใน ตทสฺสตีตฺตทริต

วิ. มรุ อสส อตถิติ มรุโร. น้ำผึ้ง ของชนมนั้น มีอยู่ เหตุนั้น (ชนมนั้น) ชื่อว่ามีน้ำผึ้ง (มีรสหวาน).

อหฺมเตยโย ลง ตย ปัจจัย ใน ปุรณตฺทริต

วิ. อหฺมเตน ตติโย อหฺมเตยโย. ที่ ๓ ทั้งกิ่ง ชื่อว่า อหฺมเตยยะ (๒ กัณฑ์).

พ.ศ.๒๕๓๘

๑. บาลีไวยากรณ์นี้ แบ่งเป็น.....ภาคก่อน คือ.....

๑. บาลีไวยากรณ์นี้ แบ่งเป็น ๔ ภาคก่อน คือ อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์.

๒. คำพูดที่ท่านจัดเป็นลิงค์ และวจนะ ดังนี้ต้องอาศัย.....ช่วยอุปถัมภ์.

วิภัตตินั้นมี.....ตัว แบ่งเป็น.....

๒. คำพูดที่ท่านจัดเป็นลิงค์ และ วจนะ ดังนี้ต้องอาศัยวิภัตติช่วยอุปถัมภ์.

วิภัตตินั้นมี ๑๔ ตัว แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา ที่ ๑	ลี	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	น
ปัญจมี ที่ ๕	สมา	หิ
ฉกฺษี ที่ ๖	ส	น
สัตตมี ที่ ๗	สมิ	สุ

๓. อุปสัคนั้น สำหรับใช้.....นาม และกิริยา ให้.....ขึ้น

นิบาต นั้นสำหรับลง.....นามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง. ปัจจัยนั้น ลงท้าย.....เป็นเครื่องหมาย.....

๓. อุปสัคนั้น สำหรับใช้นำหน้านามและกิริยา ให้วิเศษขึ้น.

นิบาตนั้นสำหรับลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง.

ปัจจัยนั้นลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัตติบ้าง ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกิริยาบ้าง.

๔. ศัพท์กล่าวกิริยาคือ..... เป็นต้นว่า.....ชื่อว่า.....

ใน.....ท่านประกอบ.....ให้ชัดเจน

๔. ศัพท์กล่าวกิริยาคือ ความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาชยาต

ในอาชยาตท่านประกอบ ธาตุ ปัจจัย วาก วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ เพื่อเป็นเครื่องหมายเพื่อความให้ชัดเจน.

๕. กิตกนั้น แบ่งออกเป็น.....ก่อน คือ เป็น..... เป็น.....

กิตกทั้ง.....อย่างนี้ ล้วนมี.....เป็นที่ตั้งทั้งสิ้น

๕. กิตกนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ก่อน คือ เป็นนามศัพท์และเป็นกิริยาศัพท์ กิตกทั้ง ๒ อย่างนี้ ล้วนมีธาตุเป็นที่ตั้งทั้งสิ้น.

๖. สมาสในภาษาบาลี ว่าโดยกิมมี.....อย่าง คือ สมาส.....เสียแล้ว เรียกว่า.....
สมาส.....วิภัตติ เรียกว่า.....

๖. สมาสในภาษาบาลี ว่าโดยกิมมี ๒ อย่าง คือ สมาส ที่ลบวิภัตติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส
สมาสที่ยังไม่ได้ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส.

๗. ศัพท์นั้น โดยสังเขปแบ่งออกเป็น.....

๗. ศัพท์นั้น โดยสังเขปแบ่งออกเป็น ๓ คือ สามัญญศัพท์ ภาวศัพท์ อัพยยศัพท์.

พ.ศ.๒๕๓๙

๑. อักษรที่เหลือจากสระนั้น.....ตัว มี.....เป็นต้น มี.....เป็นที่สุด ชื่อ.....

๑. อักษรที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มี นิคคหิต เป็นที่สุด ชื่อ พยัญชนะ.

๒. ใน.....สนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์.....ครบทั้ง.....ขาดแต่.....อย่างเดียว

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เบื้องต้นครบทั้ง ๘ ขาดแต่ สัญญโค อย่างเดียว.

๓. ในปุงลึงค์ ในอิติลึงค์ ในนปุงสลึงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. ในปุงลึงค์ มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ ฤ

ในอิติลึงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ ฤ

ในนปุงสลึงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ ฤ.

๔. ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

๔. ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๓ คือ กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเรียกว่า ปัจจุบันกาล
กาลล่วงแล้วเรียกว่า อดีตกาล กาลยังมาไม่ถึงเรียกว่า อนาคตกาล.

๕. ปัจจัยสำหรับประกอบนามกิตกันั้น จัดเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง?

๕. ปัจจัยสำหรับประกอบนามกิตกันั้น จัดเป็น ๓ พวก คือ

กิตปัจจัย สำหรับประกอบกับศัพท์ที่เป็นกัตตุรูปอย่างเดียว

กิจปัจจัย สำหรับประกอบกับศัพท์ที่เป็นกัมมรูปและภาวรูป

กิตกิจปัจจัย สำหรับประกอบกับศัพท์แม่ทั้ง ๓ เหล่า.

๖. ตัปฺปฺริสสมาสนี มีกี่อย่าง? อะไรบ้าง?

๖. ตัปฺปฺริสสมาสนี มี ๖ อย่าง คือ ทุติยาตปฺปฺริส ตติยาตปฺปฺริส จตุตถิตปฺปฺริส ปัญจมีตปฺปฺริส ฉกฺขิตปฺปฺริส สัตตมีตปฺปฺริส

๗. เมื่อลงปัจจัยที่มี ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็น ล้วน ไม่มี อยู่เบื้องหลัง

ต้อง คือทิฆะ เป็น วิการ เป็น อุ โอ

๗. เมื่อลงปัจจัยที่มี ฌ ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็นรัฐสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลัง

ต้องพลทธี คือ ทิฆะ อุ เป็น อา, วิการ อิ เป็น เอ, อุ เป็น โอ.

พ.ศ.๒๕๔๐

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ? พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

๑. อักขระที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มี นิคคหิต เป็นที่สุด ชื่อ พยัญชนะ.
พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว และ พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว

พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ฉ ง เรียกว่า ก วรรค

จ ฉ ฆ ญ เรียกว่า จ วรรค

ฎ ฐ ฑ ฒ ณ เรียกว่า ฎ วรรค

ต ถ ท ธ น เรียกว่า ต วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียกว่า ป วรรค

พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ .

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ตาสาห์ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ.

ตาสาห์ เป็นโลปนนิคคหิตสนธิ ตัดเป็น ตาส์-อหฺ ต่อเป็น ตาสาห์.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. คุณนามแบ่งออกเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?

ข. คุณนามและสัพพนาม เป็นได้กี่ลิงค์?

ค. คำว่า ยโส ในคำว่า ยโส ลหุธา น มชเชยย เป็นวิภัตตอะไร? ทำตัวอย่างไร?

ง. ปุงลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?

จ. ตั้งแต่ ทวิ จนถึง อฏฐารส เป็นพหุจนะและลิงค์อะไร?

๓. ก. คุณนามแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส.

ข. คุณนามและสัพพนาม เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์

ค. คำว่า ยโส ในคำว่า ยโส ลหุธา น มชเชยย เป็นหุตติยาวิภัตติ. เอา อํ เป็น โอ.

ง. ปุงลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อ อิ อี อุ อู.

จ. ตั้งแต่ ทวิ จนถึง อฏฐารส เป็นพหุจนะอย่างเดียว เป็น ๓ ลิงค์.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

- ก. ปัจจุบันกาล จัดเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
 ข. วิภัติกรรมดอชชัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?
 ค. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมวาจก?

๔. ก. ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้อดีต ปัจจุบันใกล้อนาคต.
 ข. วิภัติกรรมดอชชัตตนิ บอกอดีตกาล ตั้งแต่นี้ แปลว่า แล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้.....แล้ว.
 ค. กิริยาศัพท์ใด กล่าวถึงสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำ คือ แสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่า เหตุกัมมวาจก.

๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และ ปัจจัยมาด้วย

- ก. วิชาชาติ สีเลนาติ วิญญ.
 ข. ลิกขียตีติ ลิกขา.
 ค. ส่วนณียติ เอตายาติ ส่วนณนา.

๕. ก. วิชาชาติ สีเลนาติ วิญญ. เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในตัสสี่ละ ลง รุ ปัจจัย.
 (ผู้ใด) ย่อมรู้วิเศษ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้รู้วิเศษ โดยปกติ
 ข. ลิกขียตีติ ลิกขา. เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ ลง อ ปัจจัย.
 (ธรรมชาติใด) อันเขาย่อมศึกษา เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า อันเขาศึกษา
 ค. ส่วนณียติ เอตายาติ ส่วนณนา. เป็นกัมมรูป กรณสาธนะ ลง ยุ ปัจจัย.
 (เนื้อความ) อันท่านย่อมพรรณนาพร้อม ด้วยวาจานั้น เหตุนั้น (วาจานั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องอันท่านพรรณนาพร้อม
 (แห่งเนื้อความ)

๖. ทวันทวสมาส กับ วิเสสโนภยบท กัมมธารยสมาส แปรกันอย่างไร?

๖. ทวันทวสมาส กับ วิเสสโนภยบท กัมมธารยสมาส แปรกันอย่างไร คือ
 วิเสสโนภยบท เป็นบทวิเสสนะทั้ง ๒ บท. ทวันทวสมาส เป็นบทประธานทั้งสิ้น.

๗. กาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. กาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ญย ตตน ตา ณ กณ.

พ.ศ.๒๕๔๑

๑. ในเบื้องต้น ผู้ศึกษาบาลี จำต้องมีความเข้าใจในเรื่องของไวยากรณ์ให้ดีเสียก่อน

อยากทราบว่ อักษรวิธี ว่าด้วยอะไร? จัดเป็น ๒ อย่าง มีอะไรบ้างในแต่ละอย่าง? กล่าวถึงเรื่องอะไร?

๑. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษร จัดเป็น ๒ อย่าง คือ

สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษรที่เป็น สระ และพยัญชนะพร้อมทั้งฐานกรณ์

สนธิ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่นให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน.

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อิจเจว เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่อ อย่างไร?

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ

สัณฺญเณศ ช้อนตัว.

อิจเจว เป็นอาเทศพยัญชนสนธิ ตัดเป็น อิตติ-เอว ถ้าสระอยู่หลัง แปลง ตี ที่ทำเป็น ตย แล้ว ให้เป็น จจ ต่อเป็น อิจเจว.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามศัพท์ในภาษาบาลีนั้น ท่านแบ่งเป็นกี่ลิงค์? อะไรบ้าง?

ข. ลิงค์ที่จัดตามสมมตินั้นท่านหมายความว่าอย่างไร? ยกอุทาหรณ์มาด้วย

ค. จงยกตัวอย่างนามนามที่เป็นลิงค์เดียวมาดูอย่างละ ๕ ศัพท์

๓. ก. นามศัพท์ในภาษาบาลีนั้นท่านแบ่งเป็น ๓ ลิงค์ คือ ปุงลิงค์ เพศชาย, อิตถิลิงค์ เพศหญิง, นปุงสกลิงค์ มีใช้เพศชายมีใช้เพศหญิง.

ข. ลิงค์ที่จัดตามสมมตินั้น หมายความว่า เหมือนหนึ่งกำเนิดสตรี สมมติให้เป็นปุงลิงค์ และของที่ไม่มีวิญญานสมมติ

ให้เป็นปุงลิงค์ และอิตถิลิงค์ อุทาหรณ์ ทาโร เมีย สมมติให้เป็น ปุงลิงค์

ปเทโส ประเทศ สมมติให้เป็น ปุงลิงค์ ภูมि แผ่นดิน สมมติให้เป็น อิตถิลิงค์

ค. ได้ยกตัวอย่างนามนามที่เป็นลิงค์เดียว อย่างละ ๕ ศัพท์ ดังนี้คือ

ปุงลิงค์ ๑. อมโร เทวดา ๒. อาทิจโจ พระอาทิตย์ ๓. อินโท พระอินทร์ ๔. อีโส คนเป็นใหญ่ ๕. อุทธิ ทะเล

อิตถิลิงค์ ๑. อจจรา นางอัปสร ๒. อาภา รัศมี ๓. อิติ ฤทธิ ๔. อีสา งอนไถ ๕. อุฬุ ดวงดาว

นปุงสกลิงค์ ๑. องคัง องคัง ๒. อารมมณัง อารมณัง ๓. อิมัน หน้ ๔. อิริณัน ทุง (นา) ๕. อุทกั น้ำ.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัตติอาชยาด เป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร?

ข. วิภัตติอาชยาด จัดเป็นกี่หมวด? และในหมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร?

๔. ก. วิภัตติอาชยาด เป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ.

- ข. วิภัตติอาขยาต จัดเป็น ๘ หมวด และในหมวดนั้นๆ บอกกาลดังนี้ คือ
หมวดวัตตมานา	บอก ปัจจุบันกาล
หมวดปัญญา	บอก ความบังคับ ความหวัง ความอ่อนวอน
หมวดสัตตมี	บอก ความยอมตาม ความกำหนด ความรำพึง
หมวดปโรกขา	บอก อดีตกาลล่วงแล้วไม่มีกำหนด
หมวดหิยัตตนี	บอก อดีตกาลล่วงแล้ววานนี้
หมวดอัชชัตตนี	บอก อดีตกาลล่วงแล้ววันนี้
หมวดภวิสสันติ	บอก อนาคตกาลของปัจจุบัน
หมวดกาลาติปัตติ	บอก อนาคตกาลของอดีต

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบนามกิตกันั้น จัดเป็นกี่พวก? และแต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง?

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบนามกิตกันั้น จัดเป็น ๓ พวก คือ

กิตปัจจัย มีปัจจัย ๕ ตัว คือ กวิ ณี ญว ตุ รุ

กิจปัจจัย มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ข ญย

กิตกิจปัจจัย มีปัจจัย ๗ ตัว คือ อ อิ ณ ตเว ตี ตุ ญ.

๖. สัมภวานบุพพท กับ อวธารณบุพพท กัมมธารยสมาส ท่านแสดงลักษณะของบทหน้าและบทหลังต่างกันอย่างไร? จงยกตัวอย่างมาประกอบด้วย

๖. ต่างกันดังนี้ คือ สัมภวานบุพพท มีบทหน้าอันท่านประกอบด้วย อิติ ศัพท์ บทหลังเป็นประธาน ดังนี้

ขตติโย (อห) อิติ มาโน ขตติยมาโน มานะว่า (เราเป็น) กษัตริย์

สตโต อิติ สณญา สตตสณญา ความสำคัญว่าสัตว์

อวธารณบุพพท มีบทหน้าอันท่านประกอบด้วย เอว ศัพท์ (เพื่อจะห้ามเนื้อความอันอื่นเสีย)

ปญญา เอว ปิไซโต ปญญาปิไซโต (ประทีป) อันโพล่งทั่วคือปัญญา

พุทโธ เอว รตนํ พุทธรัตนํ รัตนะคือพระพุทธเจ้า

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยกี่ตัว? อะไรบ้าง? ปัจจัยเหล่านั้น เมื่อลงแล้วต้องทำอะไรบ้าง?

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌาน ฌนย ณี ฌิก ฌว ฌนร ปัจจัยเหล่านั้น เมื่อลงแล้วต้องทำดังนี้ คือ

ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคอยู่เบื้องหลัง ต้องพลทธี คือ ทีฆะ อ เป็น อา,

วิการ อี เป็น เอ, อุ, เป็น โอ (ถ้าสระที่อยู่หน้าศัพท์ เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคอยู่หลัง หรือเป็นทีฆะไม่ต้องพลทธี)

และพยัญชนะคือ ณ นั้น ต้องลบเสีย คงไว้แต่สระที่ ณ อาศัยและสระพยัญชนะอื่นๆ

พ.ศ.๒๕๕๒

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มีเท่าไร? พยัญชนะไหนจัดเป็น โอฆะ, โฆฆะ, สถิล และ ธนิต?

๑. พยัญชนะในบาลีภาษา มี ๓๓ ตัว

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ จัดเป็น โอฆะ

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ซ ฌ ฌ, ท ธ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห ๒๑ ตัวนี้ จัดเป็น โฆฆะ

พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๓ ในวรรคทั้ง ๕ จัดเป็น สถิล

พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ จัดเป็น ธนิต

ในคัมภีร์ก็แจกายนภแสดงไว้ว่า พยัญชนะ ที่สุดวรรค ๕ ตัว ก็เป็น สถิล.

๒. อาเทศสนธิกริโยปกรณ์ในสรสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? โนหัต เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?

๒. อาเทศสนธิกริโยปกรณ์ในสรสนธิ แบ่งเป็น ๒ คือ แปลงสระเบื้องหน้า แปลงสระเบื้องหลัง.

โนหัต เป็นสรสนธิ ตัดเป็น โนหิ-เอตฺ ลบสระหน้า คือ อิ ที่สุดแห่งศัพท์ โนหิ เสีย ต่อเป็น โนหัต.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สัพพนามคืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. ย, อญญ, ตุมห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?

๓. ก. สัพพนาม คือ ชื่อสำหรับใช้แทนนามนาม ที่ออกชื่อมาแล้วเพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ มี ๒ คือ ปุริสสัพพนาม วิเสสนสัพพนาม

ข. ย อญญ จัดเป็นวิเสสนสัพพนาม ชนิด อนิยม (ย ศัพท์นั้นพิจารณาเห็นว่า ไม่เป็นอนิยมแท้ทีเดียว เพราะเข้ากับ ตุมห, อมห ศัพท์ก็ได้ แต่เมื่อประสงค์แปล ย ศัพท์ ว่า “ใด” แล้วก็ดูเหมือนเป็น อนิยมแท้) ตุมห จัดเป็น ปุริสสัพพนาม.

๔. ชาติคืออะไร? ท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?

๔. ชาติ คือ กิริยาศัพท์ที่เป็นมูลราก ท่านรวบรวมจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ

๑) หมวด ภู ชาติ ๒) หมวด รุช ชาติ ๓) หมวด ทิว ชาติ ๔) หมวด สุ ชาติ

๕) หมวด กี ชาติ ๖) หมวด คห ชาติ ๗) หมวด ตน ชาติ ๘) หมวด จุร ชาติ.

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัตตุสาธนะ และ กรณสาธนะ? สาธนะเหล่านี้ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?
- ข. กิตปัจจัย ในกิริยาภิตก์ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?
๕. ก. ศัพท์ใด เป็นชื่อของผู้ทำ คือผู้ประกอบกิจยานั้น เป็นต้นว่า กุมภกาโร ผู้ทำ ซึ่งหม้อ ศัพท์นั้น ชื่อว่า กัตตุสาธนะ ท่านบัญญัติ ให้แปลว่า “ผู้” ถ้างลงในอรรถแห่งตัสสึละ แปลว่า “ผู้.....โดยปกติ”
- ข. ผู้ทำๆ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า พนธน์ วัตถุเป็นเครื่องผูก ชื่อว่า กรณสาธนะ ที่เป็น กัตตุรูป แปลว่า “เป็นเครื่อง.....” หรือ “เป็นเหตุ.....” ที่เป็น กัมมรูป แปลว่า “เป็นเครื่องอันเขา....” หรือ “เป็นเหตุอันเขา....”.
- ค. กิตปัจจัย ในกิริยาภิตก์ มี ๓ ตัว คือ อนต ตวนตุ ตาวิ
อนต บอกปัจจุบันกาล. ตวนตุ ตาวิ บอกอดีตกาล.

๖. อะไรชื่อว่าอภัยยิวาสมาส? และอภัยยิวาสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

จตุททิส, กตปุณฺณ (ปุริโส) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๖. สมาสที่มีอุปสัคและนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่า อภัยยิวาสมาส มี ๒ คือ อุปสัคคปุพพะ นิปาตปุพพะ

จตุททิส เป็น สมาหารทิวาสมาส

วิ. จตสฺโส ทิส จตุททิส

กตปุณฺณ (ปุริโส) เป็น ตติยาพหุพิทิสมาส

วิ. กต ปุณฺณ เยน, โส กตปุณฺณ (ปุริโส).

๗. สมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. สมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ ณ ตา.

พ.ศ.๒๕๕๓

๑. บาลีไวยากรณ์ แบ่งเป็น ๔ ภาค มีอะไรบ้าง? และในภาคนั้นๆ ว่าด้วยเรื่องอะไร?

๑. บาลีไวยากรณ์แบ่งเป็น ๔ ภาค คือ อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์.

(๑) อักษรวิธี ว่าด้วยอักษร จัดเป็น ๒ คือ

สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษรที่เป็นสระและ พยัญชนะพร้อมทั้งฐานกรณ์

สนธิ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่น ให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน

(๒) วจีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อัพยศัพท์ สมาส ตัทธิต อาชยาต กิตก์

(๓) วากยสัมพันธ์ ว่าด้วยการกและประพันธ์ผูกคำพูดที่แบ่งไว้ในวจีวิภาคให้เข้าเป็นประโยคเดียวกัน

(๔) ฉันทลักษณ์ แสดงวิธีแต่งฉันท คือคาถาที่เป็นวรรณพฤทธิ และมาตราพฤทธิ.

๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? ในสนธิ การต่อมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่าง มาประกอบด้วย?

๒. วิธีต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องด้วยอักษร เพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันท

และให้คำพูดสละสลวย เรียกว่าสนธิ.

การต่อมี ๒ อย่าง คือ (๑) ต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วยศัพท์ที่มีวิภัติ เหมือน จตตารโ อิเม ต่อเข้าเป็น จตตารโเม เป็นต้น

และ (๒) ต่อบทสมาสย่ออักษรให้น้อยลง เหมือน กต อุปกาโร ต่อเข้าเป็น กโตปกาโร เป็นต้น.

๓. จงแจก อาจารย์ (อาจารย์) ด้วย อ การันต์ในปุงลิงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดู

๓. อาจารย์ (อาจารย์) อ การันต์ ปุงลิงค์

<i>เอกวจนะ</i>	<i>พหูวจนะ</i>
ป. อาจารย์โย	อาจารย์ยา
ทุ. อาจารย์ยิ	อาจารย์เย
ต. อาจารย์เยน	อาจารย์เยหิ อาจารย์เยภิ
จ. อาจารย์ยสุส อาจารย์ยาย อาจารย์ยตถิ	อาจารย์ยานิ
ปณ. อาจารย์ยสุมา อาจารย์ยมหา อาจารย์ยา	อาจารย์เยหิ อาจารย์เยภิ
ฉ. อาจารย์ยสุส	อาจารย์ยานิ
ส. อาจารย์ยสมิ อาจารย์ยมหิ อาจารย์เย	อาจารย์เยสุ
อา. อาจารย์ย	อาจารย์ยา

๔. อะไรชื่อว่าอาชยาต? ในอาชยาตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติหวมวตกาตูปัตติ ฝ่ายปรัสบท

มาดู

๔. ศัพท์กล่าววกริยา คือ ความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาชยาต.

ในอาชยาดนั้นท่านประกอบด้วย ธาตุ ปัจจัย วาจก วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ.

กาลาติปตติ ปรัสบท

เอก. พหู.

ป. สสา สสสุ

ม. สเส สเสถ

อุ. สสี่ สสามหา

๕. ข้อความว่า “วิภัติแห่งกริยาภิกตักนั้น ไม่มีแผนกหนึ่งเหมือนวิภัตติอาชยาด ใช้วิภัตตินาม
ถ้านามศัพท์เป็นวิภัตติและวจนะอันใด กริยาภิกตักก็เป็นวิภัตติ และวจนะอันนั้นตาม”

เท่าที่ท่านอธิบายไว้อย่างนี้ ขอให้ยกตัวอย่าง (ตามแบบ) มาให้ดู ๒ ตัวอย่าง?

๕. ยกตัวอย่าง (ตามแบบ) คือ

ภิกขุ คามิ ปิณทาย **ปวิฏฐุ**. ภิกขุ เข้าไปแล้ว สูบ้าน เพื่อก่อนข้าว.

เย เกจิ พุทธิ สรณิ **คตา**. (ชน ท.) เหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึงแล้ว ซึ่งพระพุทเจ้า ว่าเป็นที่ระลึก ชิ.

เอกั **ปฐิส** ฉตติ คเหตุวา **คจจนต** ปสสามิ. (ข้า) เห็นซึ่งบุรุษคนหนึ่ง ถือซึ่งร่วมไปอยู่.

๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส? วันทวสมาสนั้นมี ๒ อย่าง อะไรบ้าง? จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบด้วย

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าวันทวสมาส

มี ๒ อย่าง คือ สมาหารวันทวสมาส อสมาหารวันทวสมาส

สมาหารวันทวสมาส อุ. สมโถ จ วิปัสสนา จ **สมถวิปัสสนิ** สมถะด้วย วิปัสสนาด้วย ชื่อสมถะและวิปัสสนา

อสมาหารวันทวสมาส อุ. จนุทิมา จ สุริโย จ **จนุทิมสุริยา** พระจันทร์ด้วย พระอาทิตย์ด้วย ชื่อพระจันทร์และพระอาทิตย์ ท.

๗. ในอภัยยัตติมีปัจจัย ๒ ตัว คืออะไร? ในปัจจัยทั้ง ๒ ตัวนั้น มีวิธีใช้อย่างไร? จงยกตัวอย่างมาประกอบด้วย

๗. ในอภัยยัตติมีปัจจัย ๒ ตัวคือ ถา ถ มีวิธีใช้อย่างนี้

ถา ปัจจัย ลงในประการ หลังสัพพนาม เช่น ยถา โดยประการใด. ตถา โดยประการนั้น. สพพถา โดยประการทั้งปวง.

ถ ปัจจัย ลงในประการ หลัง กิ และ อิม เช่น ประการไร, อย่างไร, อิถถ ประการนี้, อย่างนี้.

พ.ศ.๒๕๔๔

๑. คำว่าอักษรๆ นั้นว่าตามทีนักปราชญ์ท่านประสงค์ แบ่งเป็นที้อย่าง? อะไรบ้าง?

๑. อักษร แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ เป็นเสียงอย่างหนึ่ง เป็นตัวหนังสืออย่างหนึ่ง.

๒. พยัญชนะทีมีเสียงก้อง เรียกว่าอะไร? ทีมีเสียงไม่ก้อง เรียกว่าอะไร?

๒. พยัญชนะทีมีเสียงก้อง เรียกว่า โฆสยะ ทีมีเสียงไม่ก้อง เรียกว่า อโฆสยะ.

๓. นามนามแบ่งเป็นที้อย่าง? อะไรบ้าง?

๓. นามนามแบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ สาธารณนาม อสาธารณนาม.

๔. ในกิริยาอาชยาดนั้น แบ่งกาลทีเป็นประธานได้ที้อย่าง? อะไรบ้าง?

๔. กิริยาอาชยาด แบ่งกาลทีเป็นประธานได้ ๓ อย่าง คือ ๑) กาลทีเกิดขึ้นเฉพาะหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล

๒) กาลล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๓) กาลทียังมาไม่ถึง เรียกว่า อนาคตกาล.

๕. กิตกันั้น เป็นชื่อของศัพท์ประเภทไหน? มีที้อย่าง? อะไรบ้าง?

๕. กิตกันั้น เป็นชื่อของศัพท์ทีท่านประกอบด้วยปัจจัยหมู่หนึ่ง ซึงเป็นเครื่องกำหนดหมายเนื้อความของนามศัพท์และกิริยาศัพท์ ทีต่างๆ กัน มี ๒ อย่าง คือ นามกิตกั กิริยากิตกั.

๖. กัมธารยสมาส ได้แก่ศัพท์ประเภทไหน?

๖. กัมธารยสมาส ได้แก่ นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวณะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม, บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ทีย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมธารยสมาส.

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ญย ตตน ตา ญ กณ.

พ.ศ.๒๕๔๕

๑. พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

๑. พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว และ พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว

พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ ก ข ค ง เรียกว่า ก วรรค, จ ฉ ช ฌ ญ เรียกว่า จ วรรค, ฎ ฐ ฑ ฒ เรียกว่า ฎ วรรค, ต ถ ท ธ น เรียกว่า ต วรรค, ป ผ พ ภ ม เรียกว่า ป วรรค

พยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห ฬ

๒. สนธิกริโยปกรณ์คืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. สนธิกริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญาค ช้อนตัว.

๓. สัพพนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เอต อณฺญ อมฺห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?

๓. สัพพนาม คือ ศัพท์สำหรับใช้แทนชื่อคนและสิ่งของที่ออกชื่อมาแล้วข้างต้น เพื่อจะไม่ให้เป็นการซ้ำซาก แบ่งเป็น ๒ คือ ปุริสสัพพนาม วิเสสนสัพพนาม.

เอต อณฺญ เป็นวิเสสนสัพพนาม อมฺห เป็นปุริสสัพพนาม

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

กิริยาศัพท์ใดกล่าว กิริยาศัพท์นั้นชื่อว่าเหตุกัตตฺวาจก,
มีอุทาหรณ์ว่า ในเหตุกัตตฺวาจกนั้น ลงปัจจัยตัวคือ

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่า เป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่าเหตุกัตตฺวาจก,
มีอุทาหรณ์ว่า สามิโก สุแทน โอทน ปาเจติ นายยัง (หรือใช้) พอครัวให้หุงอยู่ซึ่งข้าวสุก.

ในเหตุกัตตฺวาจกนั้น ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ ฌ ญ ณาเป ณาปย.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกิริยาภิติก์ จัดเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง? บอกกาลอะไร?

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?

ก. คจฺจนฺติ เอตฺถาติ คติ.

ข. ภฺยชิตฺตพฺพนฺติ โภชนํ.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกิริยาภิติก์ แบ่งเป็น ๓ หมวด คือ

กิตปัจจัย มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อนต ตวนตฺ ตาวี

กิจปัจจัย มีปัจจัย ๒ ตัว คือ อนีย ตพพ

กิตกิจปัจจัย มีปัจจัย ๕ ตัว คือ มาน ต ตุน ตวา ตวาน

อนต มาน บอกรัจจุบันกาล

ตวนตุ ตาวี ตุน ตวา ตวาน บอกรอดีตกาล

อนีย ตพพ บอกรความจำเป็น

ก. คจฉนติ เอตถาติ คติ. เป็น กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

ข. ภุฉิตพพนติ โภชน. เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ.

๖. อะไรชื่อวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จันทิมสุรียา, สมถวิปสสนํ จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามศัพท์ ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ วันทวสมาส.

วันทวสมาสนั้นมี ๒ คือ สมหหาร อสมหาร

จันทิมสุรียา เป็น อสมหาร สมถวิปสสนํ เป็น สมหหาร.

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปณติตโตร, เสยโย, เขฎฐุ ลงปัจจัยตัวไหน?

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อียิสสก อีย อิกุฐ.

ปณติตโตร ลง ตร ปัจจัย

เสยโย ลง อีย ปัจจัย

เขฎฐุ ลง อิกุฐ ปัจจัย.

พ.ศ.๒๕๕๖

๑. อักษรที่ใช้ในภาษาบาลีมีเท่าไร? อะไรบ้าง? พวกไหนได้ชื่อว่า สระ ทีฆะ และ รัสสะ?

๑. อักษรที่ใช้ในภาษาบาลีมี ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ.

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ อ.

อักษร ๘ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ชื่อว่า สระ. สระ ๕ ตัว คือ อา อี อู เอ โอ ชื่อ ทีฆะ.

สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อู ชื่อ รัสสะ.

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. อะไรเรียกว่าสนธิ?

ข. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. ก. วิธีต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องกันด้วยอักษร เพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันทน์ และให้คำพูดสละสลวย เรียกว่า สนธิ

ข. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ตั้งแต่ไหนเป็นเอกวจนะอิติลึงค์อย่างเดียว

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่า สังขยา แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุณฺณสังขยา.

ตั้งแต่ เอกุณฺวิสติ ถึง อฏฺฐนฺวุติ เป็นเอกวจนะ อิติลึงค์ อย่างเดียว.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิกตติหมวดอักษัตตนี บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?

ข. ปัจจัยในกัตตุวจากมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๔. ก. วิกตติหมวดอักษัตตนี บอกอดีตกาลตั้งแต่นี้ แปลว่า แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้าแปลว่า ได้แล้ว.

ข. ปัจจัยในกัตตุวจากมี ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณา โอ เณ ฌย.

๕. ศัพท์เช่นไรชื่อกรณสาธนะ? และสาธนะนี้ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?

ก. ฌมฺม จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี.

ข. สยฺนติ เอตถาติ สยฺนํ.

๕. ผู้ทำฯ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น ชื่อว่า กรณสาธนะ แปลว่า เป็นเครื่อง หรือ เป็นเหตุ

ก. ฌมฺม จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี. เป็น กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งศีล.

ข. สยฺนติ เอตถาติ สยฺนํ. เป็น กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. ปณฺจ อินฺทฺริยานิ ปณฺจอินฺทฺริยํ.
- ข. ทรถสฺส อภาโว นิตฺทรถํ.
- ค. สทฺธา เอว ฐนํ สทฺธาฐนํ.
- ง. สณฺชาตสํเวโค ยสฺส, โส สณฺชาตสํเวโค (ชโน).
- จ. ปตฺโต จ จีวรณฺจ ปตฺตจิวรี.

- ๖. ก. ปณฺจอินฺทฺริยํ เป็นสมาหารทikusมาส
- ข. นิตฺทรถํ เป็นอภัยยิภาวสมาส
- ค. สทฺธาฐนํ เป็นอวารณบุพพบท กัมมธารยสมาส
- ง. สณฺชาตสํเวโค เป็นจุดตถิพหุพพิหิสมาส
- จ. ปตฺตจิวรี เป็นสมาหารทวันทวสมาส

๗. ในชาตาทิตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สากฺุณฺนิโก, ปุริโม, สฺุเมธโส ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺตไหน?

๗. ในชาตาทิตฺทิตฺต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย.

สากฺุณฺนิโก ลง ณิก ปัจจัย ใน ตฺรตฺยาติตฺทิตฺต

ปุริโม ลง อิม ปัจจัย ใน ชาตาทิตฺทิตฺต

สฺุเมธโส ลง ส ปัจจัย ใน ตทฺสสฺตถิตฺทิตฺต.

พ.ศ.๒๕๕๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษระ มี คือ
- ข. พยัญชนะที่มีเสียงก้อง เรียกว่าได้แก่พยัญชนะ
๑. ก. ฐานที่ตั้งที่ของอักษระ มี ๖ คือ กัณฐะ คอ, ตาลุ เพดาน, มุทธา ปุ่มเหงือก, ทันตะ ฟัน, โอฏฐะ ริมฝีปาก, นาสิกา จมูก.
- ข. พยัญชนะที่มีเสียงก้องเรียกว่า โสสยะ ได้แก่ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ข ง, ช ฉ ฌ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห ฟ, ๒๑ ตัวนี้เป็น โสสยะ.

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. ในสรสนธิ อาเทศ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?
๒. ก. ในสรสนธิ อาเทศ มี ๒ คือ แปลงสระหน้า แปลงเบื้องหลัง
- ข. ในนิคคหิตสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า อัพยศัพท์?
- ข. นิบาตต่อไปนี้บอกอะไร? เสว พหิทธา อิว น สเจ
๓. ก. ศัพท์อีกจำพวกหนึ่งจะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ ไม่ได้ แปลงรูปไปต่างๆเหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่อย่างเดียว ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อัพยศัพท์
- ข. เสว นิบาตบอกกาล, พหิทธา นิบาตบอกที่, อิว นิบาตบอกอุปมาอุปไมย, น นิบาตบอกปฏิเสธ, สเจ นิบาตบอกปริกัป.

๔. บุรุษในอาชยาดมีเท่าไร? อะไรบ้าง? จะทราบบุรุษได้ต้องอาศัยอะไร?

จงเขียนวิภัติ หมวดอชชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสบท มาดู

๔. บุรุษในอาชยาด มี ๓ คือ ปฐมบุรุษ มัชฌิมบุรุษ อุตตมบุรุษ.

จะทราบบุรุษได้ ต้องอาศัยวิภัติ.

อชชัตตนิ ปรัสสบท

เอก. พหู.

ป. อี อุ

ม. โอ ตถ

อุ. อี มหา

๕. ศัพท์เช่นไรชื่อว่าอิกรณสาธนะ? และสาธนะนี้ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?
รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นรูปและสาธนะอะไร?

- ก. ทุกเขน รุกขียตติ ทุรุกข์.
- ข. วินติ เตนาติ วินโย.

๕. ผู้ทำๆ ในที่ใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของที่นั้นเป็นต้นว่า ฐาน ที่ตั้ง, ที่ยืน, อาสน ที่นั่ง, สยน์ ที่นอน ชื่อว่าอิกรณสาธนะ ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า “เป็นที่” ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า “เป็นที่อันเขา.”

- ก. ทุกเขน รุกขียตติ ทุรุกข์ เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ
- ข. วินติ เตนาติ วินโย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไป

- ก. ญาณ จกขุ อิว ญาณจกขุ.
- ข. พนธนา มุตโต พนธนมุตโต (สตโต).
- ค. ชิวสส ยตตโก ปริจเฉโท ยาวชีว์.
- ง. วิโต ราโค ยสฺมา, โส วิตราโค (ภิกขุ).
- จ. นตถิ ตสฺส ปุตตาติ อปุตตโก.

- ๖. ก. ญาณจกขุ ชื่อ วิเสสโนปมบท กัมมธารยสมาส
- ข. พนธนมุตโต ชื่อ ปัญจมีตปุริสสมาส
- ค. ยาวชีว์ ชื่อ นิปาตปุพพะกะ อัพยยีภาวสมาส
- ง. วิตราโค ชื่อ ปัญจมีพหุพพิหิสมาส
- จ. อปุตตโก ชื่อ นนุพพบท พหุพพิหิสมาส

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ทวาทลี, ปณญวา, โกสลล์ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน?

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ ฌ ตา

ทวาทลี ลง อ ปัจจัย ในปุรณตถิต

ปณญวา ลง วนตุ ปัจจัย ในตทสสัตถิตถิต

โกสลล์ ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตถิต

พ.ศ.๒๕๔๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษรจัดเป็น ๒ คือ

ข. กรณที่ทำอักษร มี ๔ คือ

๑. ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษรจัดเป็น ๒ คือ ๑) สมัญญาธิธาน แสดงชื่ออักษรที่เป็น สระและพยัญชนะ พร้อมทั้งฐานกรณ์

๒) สนธิ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่นให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน

ข. กรณที่ทำอักษร มี ๔ คือ

ชีวหามัชฌะ ท่วมกลางลิ้น เป็นกรณของอักษรที่เป็น ตาลุชะ

ชีวโหปคคะ ถัดปลายลิ้นเข้ามา เป็นกรณของอักษรที่เป็น มุทธชะ

ชีวหัคคะ ปลายลิ้น เป็นกรณของอักษรที่เป็น ทันตชะ

สภัญฐานะ ฐานของตน เป็นกรณของอักษร ที่เหลือนอกจากนี้คือ กณฐชะ โอรุฐชะ นาสิภัญฐานชะ

๒. สนธิกริโยปกรณ์คืออะไร? ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. สนธิกริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ

ในสรสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ วิการ ทีฆะ รัสสะ.

๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? วจนะนั้นมีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน?

๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจนะ พหุวจนะ

วจนะนั้นมีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์ เช่น บุริโส ชายคนเดียว เป็นเอกวจนะ บุริสา ชายหลายคน เป็นพหุวจนะ.

๔. วิภัติอาชยาด จัดเป็นกี่หมวด? หมวดนั้นๆ บอกกาลอะไร? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู

๔. วิภัติอาชยาด จัดเป็น ๘ หมวด คือ

หมวดวัตตมานา ปัญจมี สัตตมี บอกปัจจุบันกาล

หมวดปโรกขา หียตตนิ อชชตตนิ บอกอดีตกาล

หมวดภวิสสันติ กาลาติปัตติ บอกอนาคตกาล

ปัญจมี ปรัสบท

เอก. พหุ.

ป. ตุ. อนตุ.

ม. หิ. ถ.

อุ. มิ. ม.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกริยาภิกตฺ แบ่งเป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็นรูปและสาธนะอะไร?

ก. คจฉนติ เอตถาติ คติ.

ข. ภุชิตพพนติ โกชนิ.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกริยาภิกตฺ แบ่งเป็น ๓ หมวด คือ

กิตปัจจัย มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อนต ตวนต์ ตาวิ

กิจปัจจัย มีปัจจัย ๒ ตัว คือ อนีย ตพพ

กิตกิจปัจจัย มีปัจจัย ๕ ตัว คือ มาน ต ตุน ตวา ตวาน

อนต มาน บอกปัจจุบัณกาล

อนีย ตพพ บอกความจำเป็น

ตวนต์ ตาวิ ตุน ตวา ตวาน บอกอดีตกาล.

ก. คจฉนติ เอตถาติ คติ. เป็น กัตตุรูป อิกรณสาธนะ

ข. ภุชิตพพนติ โกชนิ. เป็น กัมมรูป กัมมสาธนะ

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้เป็น

ก. สิตถจ สมภูจ สิตสมภูจ (ฐานิ).

ข. สท มจฉเรน ย, วตตตีติ สมจฉเร (จิตติ).

ค. สสาร ทุกข สสารทุกข.

ง. สมโณ จ พราหมโณ จ สมณพราหมณา.

จ. อาคตา สมณ ย, โส อาคตสมโณ (อาราโม).

๖. ก. สิตสมภูจ ชื่อ วิเสสโนภยบท กัมมธารยสมาส

ข. สมจฉเร ชื่อ สหบุพพบท พหุพพิหิสมาส

ค. สสารทุกข ชื่อ สัตตมิตุปริสสมาส

ง. สมณพราหมณา ชื่อ อสมอาหาร ทวันทวสมาส

จ. อาคตสมโณ ชื่อ พุติยาพหุพพิหิสมาส

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนิโย, สติมา, ทวีธา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ณายน ณาน ณเอย ณิ ณิก ณว ณेर.

ปุชนิโย ลง อีย ปัจจัย ใน ฐานตัทธิต

สติมา ลง มนตุ ปัจจัย ใน ตัทธิตตัทธิต

ทวีธา ลง ธา ปัจจัย ใน วิภาคตัทธิต

พ.ศ.๒๕๔๘ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. พยัญชนะอวรรค มี.....ตัว คือ.....
- ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ.....
๑. ก. พยัญชนะอวรรค มี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ อ
- ข. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ กัณฐะ คอ, ตาลุ เพดาน, มุทธา ปุ่มเหงือก, ทันตะ ฟัน, โอรุฐะ ริมฝีปาก, นาสิกา จมูก.

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. สนธิ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. พยัญชนะอาคม มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
๒. ก. สนธิ มี ๓ คือ สรรสนธิ พยัญชนสนธิ นิคคหิตสนธิ.
- ข. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว. คือ ย ว ม ท น ต ร พ.

๓. วิภัตตินามนั้นมีกี่ตัว? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. วิภัตตินามนั้นมี ๑๔ ตัว. แบ่งออกเป็น เอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗.

	เอกวจนะ	พหุวจนะ
ปฐมา ที่ ๑	ลี	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถิ ที่ ๔	ส	น
ปัลลภิมิ ที่ ๕	สมา	หิ
ฉัญฐิ ที่ ๖	ส	น
สัตตมิ ที่ ๗	สมิ	สุ

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อกัมมวาจก?
- ข. ปัจจัยในเหตุกัตตวาจก มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
๔. ก. กิริยาศัพท์ใดกล่าวสิ่งที่บุคคลพึงทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั่นเอง กิริยาศัพท์นั้น ชื่อกัมมวาจก.
- ข. ปัจจัยในเหตุกัมมวาจก มี ๔ ตัว คือ เณ ฌย ฌาเป ฌาปย.

๕. ต ปัจจัยในกิริยาภิกตฺก เมื่อประกอบธาตุมี ร หรือ ส เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง?
จงตอบพร้อมยกตัวอย่างประกอบ. รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?

- ก. รมมํ วัตตุํ สีมสสาติ รมมวาที.
- ข. ลิกขณํ ลิกขา.

๕. ธาตุมี ร เป็นที่สุด แปลง ต เป็น ฦณ เช่น ชิณโณ.

ธาตุมี่ ส เป็นที่สุด แปลง ต เป็น ฦฐ เช่น ตุฦฐ.

- ก. รมมํ วัตตุํ สีมสสาติ รมมวาที. เป็นสมาสรูป ตั้สสี่ลสาธนะ.
- ข. ลิกขณํ ลิกขา. เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. ราชปุโถ ราชปุโต ราชปุโตโต.
- ข. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ.
- ค. ปตฺโต จ จิวรยจ ปตฺตจิวรี.
- ง. กตํ ปุณฺณํ เยน, โส กตปุณฺโณ (ปุรีโส)
- จ. นครสฺส พหิ พหินครี.

- ๖. ก. ราชปุโต ชื่อ ฦฐฐิตํปุรีสมาส.
- ข. พุทฺธรตนํ ชื่อ อวธารณบุพพท กัมมธารยสมาส.
- ค. ปตฺตจิวรี ชื่อ สมหาทวันทวสมาส.
- ง. กตปุณฺโณ ชื่อ ตติยาพหุพิหิสมาส.
- จ. พหินครี ชื่อ นิบาตบุพพท อัพยยีภาวสมาส.

๗. ในตทสสัตถิตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?
สุขี, อโยมยํ, นาวิโก ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?

๗. มี ปัจจัย ๙ ตัว คือ วิ ส ลี อิก อี ร วนต มนตุ ฦ.

สุขี ลง อี ปัจจัย ในตทสสัตถิตทิต.

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตทิต.

นาวิโก ลง ฦก ปัจจัย ในตริตยาทิตทิต

พ.ศ.๒๕๔๙

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. บาลีไวยากรณ์แบ่งเป็น.....ภาค คือ.....
- ข. สรรมีมาตราเบา.....ตัว คือ.....ชื่อว่า รัสสะ.
๑. ก. บาลีไวยากรณ์แบ่งเป็น ๔ ภาค คือ อักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณะ.
- ข. สรรมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อว่า รัสสะ.

๒. อาเทศในสรสนธิมีกี่อย่าง? อะไรบ้าง? รมมณฺจเร เป็นสนธิอะไร?

๒. อาเทศในสรสนธิ มี ๒ อย่าง คือ แปลงสระหน้า แปลงสระหลัง.
- รมมณฺจเร เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ.

๓. อะไรจัดเป็นนามนาม? แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

และนามนามนั้นเป็นได้กี่ลิงค์?

๓. นามที่เป็นชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ จัดเป็นนามนาม, แบ่งออกเป็น ๒ คือ สาธารณนาม อสาธารณนาม.
- นามนามเป็นได้ ๓ ลิงค์.

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชยาต? ในอาชยาตนั้นท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

จงเขียนวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาตุ.

๔. ศัพท์กล่าววกริยาคือความทำ เป็นต้นว่า ยิน เติน นัง นอน กิน ตีม ทำ พุด คิด ชื่อว่า อาชยาต.
- ประกอบด้วย ธาตุ ปังจยฺย วาจก วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ.

ภวิสสันติ ปรัสสพท

เอก. พหู.

ป. สสติ สสนติ

ม. สสสิ สสถ

อุ. สสามิ สสาม

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัตตุสาธนะ? และกัตตุสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

กิริยาภิรต์คือ ตินฺโนณ, ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือ ผู้ประกอบกริยานั้น เป็นต้นว่า กุมภกาโร ผู้ทำซึ่งหม้อ ศัพท์นั้นชื่อว่า กัตตุสาธนะ.
- ให้แปลว่า ผู้ ถ้างลงในอรรถแห่งตัสสีละ แปลว่า ผู้...โดยปกติ.

ติณโณ แปลว่า ข้ามแล้ว มาจาก ตรฺ ชาติ ในความข้าม ต ปัจจย

ชาติมี ร เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ณณ แล้วลบที่สุดธาตุ ลง อิ อากม ต้นธาตุ.

ปมชช แปลว่า ประมาทแล้ว มาจาก ป บทหน้า มทฺ ชาติ ในความประมาท ตวา ปัจจย อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ชาติที่มี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ชช.

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าอัพยยิภาวสมาส? และอัพยยิภาวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

อนโตปาสาท์, นิทฺทรณํ จัดเป็นอย่างไร?

๖. สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่หน้า ชื่อว่า อัพยยิภาวสมาส.

มี ๒ อย่าง คือ อุปสัคคฺปูพฺพะกะ นิปาตคฺปูพฺพะกะ.

อนโตปาสาท์ จัดเป็น นิปาตคฺปูพฺพะกะ

นิทฺทรณํ จัดเป็น อุปสัคคฺปูพฺพะกะ.

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สามณญฺ, นาวิโก, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตตฺ ฌย ตฺตนฺ ตา ฌ กฺณ.

สามณญฺ ลง ฌย ปัจจัย ใน ภาวตัทธิต.

นาวิโก ลง ฌนิก ปัจจัย ใน ตฺรตฺยาทิตัทธิต.

ปุณฺณวา ลง วนฺตุ ปัจจัย ใน ตัทฺสสฺตถิตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๔๙ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. สระที่เป็น.....ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก

ข. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า ทันโตฏฐุชะ

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. สระที่เป็นรัสสะ มีพยัญชนะสังโยคและนิคคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก

ข. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ พันและริมฝีปาก เรียกว่า ทันโตฏฐุชะ

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร?

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ.

เอตทโวจ เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ.

๓. อะไรจัดเป็นคุณนาม? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. นามที่แสดงลักษณะของนามสำหรับหมายให้รู้ว่านามนามนั้นดีหรือชั่ว เป็นต้น จัดเป็น คุณนาม.

แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส.

๔. ชาติคืออะไร? ชาตินั้นท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?

๔. ชาติคือกิริยาศัพท์ที่เป็นมูลราก.

จัดเป็น ๘ หมวด คือ ๑) หมวด ภู ชาติ ๒) หมวด รุช ชาติ ๓) หมวด ทิว ชาติ ๔) หมวด สุ ชาติ

๕) หมวด กี ชาติ ๖) หมวด คห ชาติ ๗) หมวด ตน ชาติ ๘) หมวด จุร ชาติ.

๕. ในกิริยาภิตก์ แบ่งกาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? และแบ่งให้ละเอียดออกอีกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๕. ในกิริยาภิตก์ แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๒. แบ่งให้ละเอียดอีก ดังนี้

ปัจจุบันกาล แบ่งเป็น ๒ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้เคียง

อดีตกาล แบ่งเป็น ๒ คือ ล่วงแล้ว ล่วงเสร็จแล้ว.

๖. **สมาสเช่นไร ชื่อพหูพหิสมาส? และพหูพหิสมานั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?**
รูปวิเคราะห์ต่อไปนี่จัดเป็นพหูพหิสมาสอะไร?

- ก. **วีโต ราโค ยสฺมา, โส วีตราโค (ภิกขุ)**
- ข. **อาคตา สมณา ยํ, โส อาคตสมโน (อาราโม)**

๖. **สมาสที่มีบทอื่นเป็นประธาน ชื่อ พหูพหิสมาส. มี ๖ อย่าง คือ**
หุติยาพหูพหิ ตติยาพหูพหิ จตุตถิพหูพหิ ปัญจมีพหูพหิ ฉัฎฐิพหูพหิ สัตตมีพหูพหิ.

- ก. **วีโต ราโค ยสฺมา โส วีตราโค (ภิกขุ) จัดเป็นปัญจมีพหูพหิสมาส.**
- ข. **อาคตา สมณา ยํ, โส อาคตสมโน (อาราโม) จัดเป็นหุติยาพหูพหิสมาส.**

๗. **ในอภัยตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สหายตา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?**

๗. ในอภัยตัทธิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ **ถา ถิ.**

สหายตา ลง ตา ปัจจัย ในภาวตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๕๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่เหลือจากสระมี ก เป็นต้น มีนิคหิตเป็นที่สุดชื่อ.....แปลว่า.....
มี..... ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ.....

๑. อักษรที่เหลือจากสระมี ก เป็นต้น มีนิคหิตเป็นที่สุดชื่อ พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ
มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรณค อวรรณค.

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? โนหัต เป็นสนธิอะไร?

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ อย่าง คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ วิการ ทีฆะ รัสสะ.

โนหัต เป็น โลปสรสนธิ.

๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า อพยยศัพท์? ได้แก่ศัพท์จำพวกไหนบ้าง? เฉพาะอุปสัคใช้อย่างไร?

๓. ศัพท์ที่จะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่างๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่อย่างเดียว
ศัพท์เหล่านี้ เรียกว่า อพยยศัพท์ ได้แก่ ศัพท์จำพวกอุปสัค นิบาต ปัจจัย.

เฉพาะอุปสัค ใช้นำหน้านามและกริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำหน้านามมีอาการคล้ายคุณศัพท์
เมื่อนำหน้ากริยามีอาการคล้ายกริยาวิเศษนะ.

๔. อะไรจัดเป็นวาก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

จงเขียนวิภัติหมวดอัชชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู

๔. กริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาก.

วาก นั้น มี ๕ อย่าง คือ กัตตุวาก กัมมวาก ภาววาก เหตุกัตตุวาก เหตุกัมมวาก

อัชชัตตนิ ปรัสสบท

เอก. พหู.

ป. อี อุ

ม. โอ ตถ

อุ. อี มหา.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอิกรณสาธนะ? และอิกรณสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?
กิริยาภิกตัก คือ หฺนฺวฺโฐ, ปหาย แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ผู้ทำๆ ในที่ใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของที่นั้น เป็นต้นว่า ฐานํ ที่ตั้ง ที่ยืน ชื่อว่าอิกรณสาธนะ
อิกรณสาธนะ ท่านบัญญัติให้แปลว่า เป็นที่... ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา...

หฺนฺวฺโฐ แปลว่า ร่าเริงแล้ว มาจาก หสฺ ธาตุ ในความหัวเราะ ต ปัจจย
ธาตุมิ ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ฐฺ แล้วลบที่สุดธาตุ

ปหาย แปลว่า ละแล้ว มาจาก ป บทหน้า หา ธาตุ ในความละ ตฺวา ปัจจย อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ย.

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าทวันทวสมาส? และทวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
สมณพราหมณา, ปตตจิวรี จัดเป็นอย่างไร?

๖. สมาสที่มีนามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าทวันทวสมาส
มี ๒ อย่าง คือ สมอาหาร อสมอาหาร

สมณพราหมณา จัดเป็น อสมอาหาร. ปตตจิวรี จัดเป็น สมอาหาร.

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

ชนตา, สติมา, จตุตโถ ลงปัจจัยอะไร? ในถิตไหน?

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณฺ ฌฺ ตา.

ชนตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหัตถิต

สติมา ลง มนฺตุ ปัจจัย ในตทิสสัถิตถิต

จตุตโถ ลง ถ ปัจจัย ในปุรณตถิต

พ.ศ.๒๕๕๐ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. สระที่เป็น.....ชื่อลหุ มีเสียงเบา

ข. อักขระ ๘ ตัวนี้ คือ.....เกิดในคอ เรียกว่า กัณฐชะ

๑. ก. สระที่เป็นรัสสะล้วน ไม่มีพยัญชนะสังโยคและนิคคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อลหุ มีเสียงเบา.
ข. อักขระ ๘ ตัวนี้ คือ อ อา ก ข ค ฆ ง ห เกิดในคอ เรียกว่า กัณฐชะ.

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อธิปไตยเป็นสนธิอะไร?

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ อย่าง คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค.

อธิปไตย เป็น สัญญาคพยัญชนสนธิ.

๓. จงแจก ขตติย (กษัตริย์) ด้วย อ การันต์ในปุงลิงค์ ซึ่งมีวิธีแจกอย่าง ปุริส (บุรุษ) มาดู

๓. ขตติย (กษัตริย์) อ การันต์ ปุงลิงค์
เอก.	พหู.
ป. ขตติโย	ขตติยา
ท. ขตติย	ขตติเย
ต. ขตติเยน	ขตติเยหิ ขตติเยภิ
จ. ขตติยสส ขตติยาย ขตติยตถ	ขตติยาน
ปญ. ขตติยสมา ขตติยมหา ขตติยา	ขตติเยหิ ขตติเยภิ
ฉ. ขตติยสส	ขตติยาน
ส. ขตติยสมี ขตติยมหิ ขตติเย	ขตติเยสุ
อา. ขตติย	ขตติยา

๔. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

กริยาศัพท์ใด กล่าว..... กริยาศัพท์นั้น ชื่อว่าเหตุกัมมวาจก, มีอุทาหรณ์ว่า.....

๔. กริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกริยาของสิ่งนั้น กริยาศัพท์นั้น ชื่อว่าเหตุกัมมวาจก.
มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทน โอทโน ปาจาปิยเต.

๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกตฺก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ฐ และ ฎ เป็นที่สุด แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง?
จงตอบพร้อมยกตัวอย่างประกอบ? รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?

ก. อวสนติ เอตถาติ อวาโส.

ข. สรรณํ สติ.

๕. ต ปัจจัยลงหลังธาตุซึ่งมี ฐ และ ฎ เป็นที่สุด แปลง ต เป็น ทธ เช่น

พทุโธ รู้แล้ว มาจาก พธ ธาตุ ในความรู้ ต ปัจจัย ธาตุมี ฐ เป็นที่สุดอยู่หน้า
แปลง ต เป็น ทธ แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น พทุโธ

ลทโธ (อันเขา) ได้แล้ว มาจาก ลฎ ธาตุ ในความได้ ต ปัจจัย ธาตุมี ฎ เป็นที่สุด อยู่หน้า แปลง ต เป็น ทธ
แล้วลบที่สุดธาตุ สำเร็จรูปเป็น ลทโธ.

ก. อวสนติ เอตถาติ อวาโส เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

ข. สรรณํ สติ เป็นภาวรูป ภาวสาธนะ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. อนฺโธ จ วธิโร จ อนฺวธิโร.

ข. จตฺสโส ทิสา จตฺททิส.

ค. พนฺธนา มุตฺโต พนฺธนมุตฺโต.

ง. ฆตฺตสส ปจฺฉา ปจฺฉาฆตฺต.

จ. สนฺตํ จิตฺตํ ยสฺส, โส สนฺตจิตฺโต (ภิกขุ).

๖. ก. อนฺวธิโร ชื่อ วิเสสโนภยบท กัมมธารยสมาส.

ข. จตฺททิส ชื่อ สมหาททิสสมาส.

ค. พนฺธนมุตฺโต ชื่อ ปัญจมีตํปฐิมสมาส.

ง. ปจฺฉาฆตฺต ชื่อ นิปาตปุพฺพก อพฺยयीภาวสมาส.

จ. สนฺตจิตฺโต ชื่อ ฉฺฉฐีพหุพหิสมาส.

๗. ในปุรณตฺทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สดตโม, ราชคหิโก, มุฑฺดา ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตอะไร?

๗. ในปุรณตฺทิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตย, ฐ, ม, อ.

สดตโม ลง ม ปัจจัย ในปุรณตฺทิต.

ราชคหิโก ลง ฦก ปัจจัย ในตรัตยาตฺทิต.

มุฑฺดา ลง ตา ปัจจัย ในภาวตฺทิต.

พ.ศ.๒๕๕๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือ.....และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆษะ,

พยัญชนะที่.....ในวรรคทั้ง ๕ คือและ.....๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆษะ.

๑. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆษะ

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฆ ง, ช ฌ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ ๒๑ ตัวนี้เป็น โฆษะ.

๒. ในสรสนธิ วิการมีเท่าไร? อะไรบ้าง? พุทธธานศาสน์ เป็นสนธิอะไร?

๒. ในสรสนธิ วิกาโรมี ๒ คือ วิการในเบื้องต้น วิการในเบื้องปลาย.

พุทธธานศาสน์ เป็น โลปนิกคหิตสนธิ.

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

จงแจก จตุ ศัพท์ (สังขยา) เฉพาะอิติลึงค์ ด้วยวิภัตติทั้ง ๗ มาดู.

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่า สังขยา. แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุณฺณสังขยา.

จตุ (๔) อิติลึงค์

พหูวนะ

ป. จตสฺโส

ท. จตสฺโส

ต. จตุหิ

จ. จตสสนนํ

ปญ. จตุหิ

ฉ. จตสสนนํ

ส. จตุสุ

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. วิภัตติหมวดกาลาติปัตติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?

ข. เหตุกัมมมาจาก ลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. ก. วิภัตติหมวดกาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต. แปลว่า จัก...แล้ว ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จักได้...แล้ว.

ข. เหตุกัมมมาจาก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณาหา โอ ฌ ญย ในกัตตุวาจากนั้นด้วย.

ลงเหตุปัจจัยคือ ณาเป ด้วย ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อากม หน้า ย ด้วย.

๕. ในกิริยาภิกตฺกแบ่ง กาลที่เป็นประธานได้เท่าไร? อะไรบ้าง?

รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ เป็นรูปและสาธนะอะไร?

ก. ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจารี.

ข. กโรติ เตนาติ กรณํ.

๕. ในกิริยาภิกตฺก แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๒ คือ ปัจจุบันกาล อดีตกาล.

ก. ธมฺมํ จรติ สีเลนาติ ธมฺมจารี เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ.

ข. กโรติ เตนาติ กรณํ เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ.

๖. อะไรชื่อว่า กัมมธารยสมาส? และกัมมธารยสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

พหูพจน์, ปณฺญาปาสาโท จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเศษนะ คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส

กัมมธารยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเศษนบุพบท วิเศษนุตตรบท วิเศษโนภยบท วิเศษโนปมบท สัมภวานบุพบท อวธารณบุพบท.

พหูพจน์ จัดเป็น อวธารณบุพบท.

ปณฺญาปาสาโท จัดเป็น อุปมานุตตรบท วิเศษโนปมบท กัมมธารยสมาส (มีอุปมาอยู่หลัง).

๗. อะไรเรียกว่า ตัทธิต? โดยสังเขปแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

สุเมธโส, ทวีธา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. ปัจจัยหมู่หนึ่งเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่เนื้อความย่อ สำหรับใช้แทนศัพท์ ย่อคำพูดลงให้สั้น เรียกว่า ตัทธิต.

โดยสังเขปแบ่งเป็น ๓ อย่าง คือ สามัญญตัทธิต ภาวตัทธิต อัพยตัทธิต

สุเมธโส ลง ส ปัจจัยใน ตัทธิตตัทธิต.

ทวีธา ลง ธา ปัจจัย ใน วิภาคตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๕๑ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น มี.....ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้
ชื่อ..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ.....

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น มี ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ฒ ฒ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ว ส ห ฬ ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๒. สนธิกริโยปกรณ์ คืออะไร? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. สนธิกริโยปกรณ์ คือ วิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญาค ช้อนตัว.

๓. สัพพนาม คืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. สัพพนาม คือ ชื่อสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ.

แบ่งเป็น ๒ อย่าง คือ ปุริสสัพพนาม วิเสสนสัพพนาม.

๔. อะไรจัดเป็นวาจก? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาจก.

แบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตุวาจก กัมมวาจก ภาววาจก เหตุกัตตุวาจก เหตุกัมมวาจก.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัมมธารยสมาส? และกัมมธารยสมาสนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

๕. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ

คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส

วิเสสนบุพพบท และวิเสสนุตตรบท แปลออกสำเนียงวิเสสนะว่า ผู้, ตัว, อัน เป็นต้น ตามลักษณะของนามนาม

วิเสสโนภยบท แปลว่า ทั้ง...ทั้ง..., วิเสสโนปมบท แปลว่า เพียงตั้ง, สัมภวานบุพพบท แปลว่า ว่า,

อวธารณบุพพบท แปลว่า คือ.

๖. อะไรชื่อว่าสมาส? และสมาสนั้นว่าโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๖. นามศัพท์ตั้งแต่ ๒ บทขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ สมาส.

และสมาสนั้น ว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กัมมธารยะ ทิคุ ตัปปุริสสะ ทวันทวะ อัปยยีภาวะ พหุพพิหิ.

๗. ในวิภาคัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. ในวิภาคัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว. คือ ธา โส

พ.ศ.๒๕๕๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ..... เรียกว่า อวรรค เพราะ.....

ข. อักขระ ๗ ตัวนี้ คือ..... เกิดที่ฟัน เรียกว่า.....

๑. ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ ย ร ว ส ห ฬ ° เรียกว่า อวรรค เพราะไม่เป็นพวกเป็นหมู่กันตามฐานกรณ์ที่เกิด.

ข. อักขระ ๗ ตัวนี้ คือ ต ถ ท ธ น, ล ส เกิดที่ฟัน เรียกว่า ทันตชะ

๒. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จาตุททสี จัดเป็นอย่างไร?

๒. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มี ๒ อย่าง คือ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และซ้อนหน้าพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.
จาตุททสี จัดเป็น ซ้อนหน้าพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน.

๓. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งลิงค์เป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? นามนามเป็นได้กี่ลิงค์?

๓. ลิงค์แบ่งเป็น ๓ คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง.

นามนามนามนาม ๑) เป็นลิงค์เดียว คือ จะเป็นปุงลิงค์ อิตถิลิงค์ หรือนปุงสกลิงค์ ก็อย่างเดียวกัน

๒) เป็น ๒ ลิงค์ คือ (๑) ศัพท์อันเดียว มีรูปอย่างเดียวกันเป็นได้ ๒ ลิงค์ หรือ (๒) มูลศัพท์ เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุด
ให้แปลกกันพอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง

๔. ในอาขยาตนั้น ท่านแบ่งบทเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? แต่ละบทเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร?

๔. บทในอาขยาต แบ่งเป็น ๒ บท คือ ปรัสสบท บทเพื่อผู้อื่น อัดตโนบท บทเพื่อตน.

ปรัสสบท เป็นเครื่องหมายให้รู้กิริยาที่เป็นกัตตวาจาก อัดตโนบท เป็นเครื่องหมายให้รู้กิริยาที่เป็นกัมมวาจากและภาววาจาก.

๕. ศัพท์เช่นไรชื่อสาธนะ? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? นายโก, โภชน จัดเป็นสาธนะอะไร?

๕. ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ชื่อ สาธนะ

มี ๗ คือ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ สัมปทานสาธนะ อปาทานสาธนะ อธิกรณสาธนะ.

นายโก จัดเป็นกัตตุสาธนะ. โภชน จัดเป็นกัมมสาธนะ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. สหฺธา เอว ๓ สหฺธา๓
- ข. สมฺโถ จ วิปฺสฺสนา จ สมถวิปฺสฺสนํ
- ค. น อริโย อนริโย
- ง. ปาสาทสฺส อนฺโต อนฺโตปาสาทํ
- จ. วีโต ราโค ยสฺมา, โส วีตราโค (ภิกฺขุ)

- ๖. ก. สหฺธา๓ เป็น อวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส.
- ข. สมถวิปฺสฺสนํ เป็น สมอาหารทวันทวสมาส.
- ค. อนริโย เป็น นบุพพบท กัมมธารยสมาส หรือ อุกยัตตปฺริสมาส
- ง. อนฺโตปาสาทํ เป็น นิปาตบุพพบท อะพยยีภาวสมาส.
- จ. วีตราโค เป็น ปญฺจมีพหุพพิหฺสมาส.

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? พนฺธนียํ, อโยมยํ, ฉฏฺฐโฐ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถิตอะไร?

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ๓. ๓. ๓. ๓. ๓. ๓.

พนฺธนียํ ลง อีย ปัจจัย ในฐานตฺถิต.

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกตติตฺถิต.

ฉฏฺฐโฐ ลง ฐ ปัจจัย ในปุรณตฺถิต.

พ.ศ.๒๕๕๒ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

สระมีมาตราเบา.....ตัว คือ.....ชื่อ.....

๑. สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสระ.

๒. อะไรเรียกว่าสนธิ? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. วิธีต่อศัพท์และอักขระให้เนื่องกันด้วยอักขระ เพื่อจะย่ออักขระให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันท และให้คำพูดสละสลวย เรียกว่า สนธิ.

มี ๓ อย่าง คือ สรรสนธิ ต่อสระ พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต.

๓. ศัพท์เช่นไรเรียกว่า มโนคณะ? จงแจก ปิตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู

๓. ศัพท์ ๑๒ ศัพท์ มี มน ศัพท์เป็นต้น เรียกว่า มโนคณะ.

ปิตุ (บิดา)

เอกวจนะ

พหุวจนะ

ป. บิดา

บิดโร

ท. บิดร์

บิดโร

ค. บิดรา บิดุณา

บิดเรหิ บิดเรภิ บิดุหิ บิดุภิ

จ. บิดุ บิดุโน

บิตรานํ บิดุนํ

ปถ. บิดรา

บิดเรหิ บิดเรภิ บิดุหิ บิดุภิ

ฉ. บิดุ บิดุโน

บิตรานํ บิดุนํ

ส. บิดริ

บิตเรสุ บิดุสุ

อา. บิดา

บิดโร.

๔. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อเหตุกัตตุวาจก? จงเขียนวิภัติหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู.

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ให้ให้ผู้อื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ให้ให้ผู้อื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัตตุวาจก.

ปัญจมี ปรัสบท

เอกวจนะ พหุวจนะ

ป. ตุ อนุตุ

ม. หิ ถ

อุ. มิ ม

๕. ต ปัจจัยในกริยาภิกตฺก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ม หรือ ห เป็นที่สุด แผลง ต เป็นอะไรได้บ้าง?

จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบ

๕. ต ปัจจัยในกริยาภิกตฺก ลงหลังธาตุมี ม เป็นที่สุด แผลง ต เป็น นต แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น ปกกนโต หลีกไปแล้ว มาจาก ป บทหน้า กม ธาตุ ในความก้าวไป,

ลงหลังธาตุที่มี ห เป็นที่สุด แผลง ต เป็น พห แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น รุหโห งามแล้ว มาจาก รุห ธาตุ ในความขึ้น, งาม.

๖. อะไรชื่อตปุริสสมาส? ตปุริสสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

คามคโต (ปุริโส), รุกขสาขา จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามศัพท์มี อ วิภคติเป็นที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อตปุริสสมาส.

ตปุริสสมาสนั้น มี ๖ คือ ทุตยาตปุริสสะ ตุตยาตปุริสสะ จตุตถิตปุริสสะ ปัญจมีตปุริสสะ ฉกฺขิตปุริสสะ สัตตมีตปุริสสะ.

คามคโต (ปุริโส) จัดเป็น ทุตยาตปุริสสะ

รุกขสาขา จัดเป็น ฉกฺขิตปุริสสะ

๗. ในตสสัดถิตทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สามเณโร, มาโคโร, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตไหน?

๗. ในตสสัดถิตทิต มี ๙ ตัว คือ วิ ส ลี อิก ร วนตุ ฌ.

สามเณโร ลง เณร ปัจจัย ในโคตตตทิต

มาโคโร ลง ฌ ปัจจัย ในราคาทิตทิต

ปุณฺณวา ลง วนตุ ปัจจัย ในตสสัดถิตทิต.

พ.ศ.๒๕๕๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ สระ,
.....๓๓ ตัวนี้ ชื่อพยัญชนะ.

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ
ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ ฝ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ คือ โลปะ ลบ อาเทศ แผลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทีฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น

๓. ศัพท์เช่นไรชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงแจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอิติลึงค์) ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่า สังขยา. แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุณฺณสังขยา.

จตุ (๔) (อิติลึงค์)

พหูวนะ

ป. จตสฺโส

ทุ. จตสฺโส

ค. จตุหิ

จ. จตสสนนํ

ปัญ. จตุหิ

ฉ. จตสสนนํ

ส. จตุสุ.

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อาขยาต? ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

๔. ศัพท์กล่าวกริยา คือ ความทำ เป็นต้นว่า ยิน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาขยาต.

ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วยธาตุ ปัจจัย วาจก วิภัติ กาล บท วนะ บุรุษ เพื่อเป็นเครื่องหมายเพื่อความเข้าใจชัดเจน.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัมมสาธนะ? และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

๕. ผู้ทำฯ ซึ่งสิ่งใด (๑) ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า ปิโย เป็นที่รัก รโส วิสัยเป็นที่ยินดี กิติ

(๒) ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งของที่เขาทำ เป็นต้นว่า กิจจํ กรรมอันเขาพึงทำ ทานํ สิ่งของอันเขาพึงให้ กิติ ชื่อ กัมมสาธนะ.

กัมมสาธนะนั้น ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่... ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา....

๖. **สมาสเช่นไร ชื่อว่า พหุพพิหิสมาส? และพหุพพิหิสมานั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?**

๖. สมาสอย่างหนึ่ง มีบทอื่นเป็นประธาน ชื่อว่า พหุพพิหิสมาส. มี ๖ อย่าง คือ ทุตติยาพหุพพิหิ ตุตติยาพหุพพิหิ จตุตถิพหุพพิหิ ปัญจมีพหุพพิหิ ฉกฺษิพหุพพิหิ สัตตมีพหุพพิหิ.

๗. **ในชาตาติตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชคหิโก, มชฌิโม, เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺตไหน?**

๗. ในชาตาติตฺทิตฺต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย.

ราชคหิโก ลง ฌิก ปัจจัย ในตรัตยาติตฺทิตฺต

มชฌิโม ลง อิม ปัจจัย ในชาตาติตฺทิตฺต

เมธาวิ ลง วิ ปัจจัย ในตฺทิสสฺตติตฺทิตฺต.

พ.ศ.๒๕๕๓ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่เหลือจากนั้น.....ตัว มี..... ชื่อว่า..... แปลว่า.....

๑. อักษรที่เหลือจากนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิกคหิตเป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ.

๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็นก้อย่าง? อะไรบ้าง?

๒. การต่ออักษรด้วยอักษร จัดเป็น ๓ คือ สรรสนธิ ต่อสระ พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต.

๓. คำพูดในบาลีภาษานั้นเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน?

จงแจก ภควนตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู

๓. คำพูดในบาลีภาษานั้นเป็นวจนะไว้ ๒ อย่าง คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับบอกชื่อสิ่งเดียว

พหุวจนะ คำพูดสำหรับบอกชื่อสิ่งของมากกว่าสิ่งเดียวคือ ตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป.

วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์ เช่น ปุริโส ชายคนเดียวเป็นเอกวจนะ ปุริสา ชายหลายคนเป็นพหุวจนะ.

ภควนตุ (พระผู้มีพระภาค) पुलिङ्क

เอก.

พหุ.

ป. ภควา	ภควนตา ภควนโต
ทุ. ภควนตี	ภควนเต ภควนโต
ต. ภควตา	ภควนเตหิ ภควนเตภิ
จ. ภควโต	ภควตี ภควนตานี
ปญ. ภควตา	ภควนเตหิ ภควนเตภิ
ฉ. ภควโต	ภควตี ภควนตานี
ส. ภควติ ภควนเต	ภควนเตสุ
อา. ภคว ภควา	ภควนตา ภควนโต.

๔. วิภัติอาขยาตเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง? วิภัติไหนเมื่อลงแล้วต้องทิ้งอะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง?

๔. วิภัติอาขยาตเป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ.

มิ, ม วัตตมานา กิติ หิ, มิ, ม ปัญจมิ กิติ อยู่ข้างหลัง เมื่อลงแล้วต้องทิ้งอะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง.

๕. กิริยาภคกัต่อไปนี้ คือ ฤๅโต, นิภขมม แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ฤๅโต แปลว่า อันเขากินแล้ว มาจาก ฤช ธาตุ ในความกิน ต ปัจจัย ธาตุมิ ชุ เป็นที่สุด เอาที่สุดธาตุเป็น ต

นิรุกขมม แปลว่า ออกแล้ว มาจาก นิ บทหน้า กม ธาตุ ในความก้าว ตวา ปัจจัย อุปสัค อยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย ธาตุมี ม เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น มม.

๖. อะไรชื่อว่าสมาส? สมานั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๖. นามศัพท์ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าสมาส.

สมาส ว่าโดยกิจ มี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบลวิภัติ เรียกว่า ลุตตสมาส. สมาสที่ไม่ได้ลบลวิภัติ เรียกว่า อลุตตสมาส.
ว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กัมมธรรยะ ทิคุ ตัปฺปริสสะ ทวันทวะ อัปฺยยีภาวะ พหุพฺพิหิ.

๗. ในตทสส์ถิตัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ทสสนีโย, ฉฏฐโร, อายสฺมา ลงปัจจัยอะไร? ในตทิตอะไร?

๗. ในตทสส์ถิตัตถิต มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วี ส สี อิก อี ร วนตุ มนตุ ณ.

ทสสนีโย ลง อี ย ปัจจัย ในฐานตทิต

ฉฏฐโร ลง ฐ ปัจจัย ในปุรณตทิต

อายสฺมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตทสส์ถิตัตถิต.

พ.ศ.๒๕๕๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องในช่องว่างต่อไปนี้

ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ.....

ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....เรียกว่า.....

๑. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร มี ๖ คือ กัณฐะ คอ, ตาลุ เพดาน, มุทธา ปุ่มเหงือก, ทันตะ ฟัน, โอฏฐะ ริมฝีปาก, นาสิกกา จมูก.

ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ ฟันและริมฝีปาก เรียกว่า ทันโตฏฐะ.

๒. ในสรสนธิ โลปะ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จตตาโรเม, โนหตฺ จัดเป็นอย่างไร?

๒. ในสรสนธิ โลปะ มี ๒ คือ ลบสระหน้า ลบสระหลัง.

จตตาโรเม จัดเป็นลบสระหลัง. โนหตฺ จัดเป็นลบสระหน้า.

๓. เสฏฐี (เศรษฐี) ซึ่งเป็น อี การันต์ในปุงลึงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภตฺติทั้ง ๗ อย่างเป็นอย่างไรบ้าง?

๓. เสฏฐี (เศรษฐี)

	เอก.	พหู.
ป.	เสฏฐี	เสฏฐีโน เสฏฐี
ท.	เสฏฐี	เสฏฐีโน เสฏฐี
ต.	เสฏฐีนา	เสฏฐีทิ เสฏฐีมิ
จ.	เสฏฐีสฺส เสฏฐีโน	เสฏฐีโน
ปญ.	เสฏฐีสฺมา เสฏฐีมฺหา	เสฏฐีทิ เสฏฐีมิ
ฉ.	เสฏฐีสฺส เสฏฐีโน	เสฏฐีโน
ส.	เสฏฐีสฺมี เสฏฐีมฺหิ	เสฏฐีสฺ
อา.	เสฏฐี	เสฏฐีโน เสฏฐี.

๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อกัมมวาจก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในกัมมวาจกนี้ลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวกรรม (สิ่งที่บุคคลพึงทำ) (คือแสดงว่าเป็นกิริยาของกรรมนั่นเอง) กิริยาศัพท์นั้น ชื่อกัมมวาจก.

อุทาหรณ์ว่า สูทน โอทโน ปจียเต. ข้าวสุก อันพอครัว หุงอยู่.

และในกัมมวาจกนี้ ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อี อาคม หน้า ย.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาศัพท์ จัดเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง? บอกกาลอะไร?

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับกิริยาศัพท์ จัดเป็น ๓ พวก. แต่ละพวกมีปัจจัยดังนี้

กิตปัจจัย: อนต ตวนตุ ตาวี

กิจปัจจัย: อนี ย ตพพ

กิตกิจปัจจัย: มาน ต ตุน ตวา ตวาน.

อนต มาน บอ กปัจจัยบังกาล

ตวนต ตาวิ ต ตุน ตวา ตวาน บอ กอดีตกาล

อนี ย ตพพ บอ กความจำเป็น.

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่า อัพยยิภาวสมาส? และอัพยยิภาวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปจฺจวาทตํ, อชฺมตตํ จัดเป็นอย่างไร?

๖. สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่หน้า ชื่อว่า อัพยยิภาวสมาส.

อัพยยิภาวสมาส นั้น มี ๒ คือ อุปสัคคปุพฺพกะ นิบาตปุพฺพกะ.

ปจฺจวาทตํ จัดเป็นนิบาตปุพฺพกะ. อชฺมตตํ จัดเป็นอุปสัคคปุพฺพกะ.

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชฺณีโย, อโยมยํ, ปุณฺณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ญย ตตน ตา ญ กณ

ปุชฺณีโย ลง อี ย ปัจจัย ในฐานตัทธิต

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตัทธิต

ปุณฺณวา ลง วนตฺ ปัจจัย ในตัทสสัดถิตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๕๔ (๒)

๑. พยัญชนะวรรคในบาลีภาษา มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๑. พยัญชนะวรรคในบาลีภาษา มี ๒๕ คือ ก ข ค ฉ ง; จ ฉ ฆ ฌ ญ; ฎ ฐ ฑ ฒ ณ; ต ถ ท ธ น; ป ผ พ ภ ม.

๒. สนธิกริโยปกรณ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๒. สนธิกริโยปกรณ มี ๘ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แผลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทิฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น สัญญาค ช้อนตัว.

๓. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อ สังขยา. แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา และ ปุรณสังขยา.

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อาขยาต? ในอาขยาตนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

๔. ศัพท์ที่กล่าวกริยาคือความทำ เป็นต้นว่า ยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม ทำ พูด คิด ชื่อว่า อาขยาต.

ในอาขยาตนั้นท่านประกอบด้วยธาตุ ปัจจัย วาจก วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ เพื่อเป็นเครื่องหมายเนื้อความให้ชัดเจน.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สาธนะ? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๕. ศัพท์ที่ท่านให้สำเร็จมาแต่รูปวิเคราะห์ ชื่อว่า สาธนะ.

แบ่งเป็น ๗ คือ กัตตุสาธนะ กัมมสาธนะ ภาวสาธนะ กรณสาธนะ สัมปทานสาธนะ อปาทานสาธนะ อธิกรณสาธนะ.

๖. อะไรชื่อว่า ตัปปริสสมาส? และตัปปริสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๖. นามศัพท์มี อ วิภัติเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อว่า ตัปปริสสมาส.

และตัปปริสมาสนั้น มี ๖ อย่าง คือ ทุตียาตัปปริสสะ ตุตียาตัปปริสสะ จตุตถิตัปปริสสะ ปัญจมีตัปปริสสะ ฉกฐิตัปปริสสะ
สัตตมีตัปปริสสะ.

๗. ในโคตตัททิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. ในโคตตัททิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ณ ฌายน ฌาน ฌะย ฌิ ฌิก ฌว ฌนร.

พ.ศ.๒๕๕๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ....., และ ย....., ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ.

๑. พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ข ง, ช ฉ, ฑ ฒ ณ, ฑ ฐ ฑ, พ ภ ม และ ย ร ล ว ห ฬ, ๒๑ ตัวนี้ เป็นโฆสะ.

๒. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อิธูปโมหติ จัดเป็นอย่างไร?

๒. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มี ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.
อิธูปโมหติ จัดเป็นการซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน.

๓. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหนมีศัพท์อะไรบ้าง?

๓. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม นิยม.

อนิยม ได้แก่ ย อลญ อลญตร อลญตม พร อปร กตร กตม เอก เอกจจ สพพ กี

นิยม ได้แก่ ต เอต อิม อมุ.

๔. ในอาขยาดนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้ อย่างไรบ้าง?

๔. ในอาขยาดนั้นท่านแบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เรียกว่าปัจจุบันกาล

๒) กาลล่วงแล้ว เรียกว่าอดีตกาล ๓) กาลยังไม่มาถึง เรียกว่าอนาคตกาล

และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างนี้คือ

ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้เคียงอดีต ปัจจุบันใกล้เคียงอนาคต

อดีตกาล จัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ล่วงแล้ววานนี้ ล่วงแล้ววันนี้

อนาคตกาล จัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน อนาคตของอดีต.

๕. ศัพท์เซนไร ชื่อว่า กรณสาธนะ? และกรณสาธนะนี้ ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

๕. ผู้ทำๆ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า พนธน์ วัตถุเป็นเครื่องผูก ปทรณ วัตถุเป็นเครื่องประหาร
วิฆณน์ วัตถุเป็นเครื่องไซ ชื่อว่า กรณสาธนะ.

และกรณสาธนะ ที่เป็นกัตุรูป แปลว่า เป็นเครื่อง... หรือ เป็นเหตุ...

ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นเครื่องอันเขา... หรือ เป็นเหตุอันเขา....

๖. อะไรชื่อว่า ทวันทวสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ปตตจิวิร์, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามนาม ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทวสมาส. มี ๒ คือ สมาหาร อสมาหาร.

ปตตจิวิร์ จัดเป็น สมาหาร สมณพราหมณา จัดเป็น อสมาหาร.

๗. ในชาติาติตฺทิตฺตํ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กาสาวํ, ปจฺฉิมํ, เมธาวิํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺตํไหน?

๗. ในชาติาติตฺทิตฺตํมีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อिय กिय.

กาสาวํ ลง ณ ปัจจัย ในราคาติตฺทิตฺตํ

ปจฺฉิมํ ลง อิม ปัจจัย ในชาติาติตฺทิตฺตํ

เมธาวิํ ลง วิ ปัจจัย ในตฺทิสํตฺถิตฺตํ

พ.ศ.๒๕๕๕ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ.....ชื่อ.....

สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้นคือ.....ชื่อ.....

๑. ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ มีเสียงสั้น

สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ อา อี อู เอ โอ ชื่อ ทิฆะ มีเสียงยาว

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? พุทธานสาสน์ จัดเป็นชนิดไหน?

๒. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ.

พุทธานสาสน์ จัดเป็นชนิด โลปะ.

๓. กุล (ตระกูล) ซึ่งเป็น อ การันต์ใน นปุงสกลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?

๓.	กุล (ตระกูล)	
	เอก.	พหู.
ป.	กุลิ	กุลานิ
ท.	กุลิ	กุลานิ
ต.	กุลเณ	กุลเอหิ กุเลหิ
จ.	กุลสส กุลา ย กุลตถิ	กุลานิ
ปญ.	กุลสมา กุลมทา กุลา	กุลเอหิ กุเลหิ
ฉ.	กุลสส	กุลานิ
ส.	กุลสมี กุลมหิ กุเล	กุลเอสุ
อา.	กุล	กุลานิ.

๔. กิริยาศัพท์เช่นไรจัดเป็นวาจก? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาจก.

มี ๕ อย่าง คือ กัตตวาจก กัมมวาจก ภาววาจก เหตุกัตตวาจก เหตุกัมมวาจก.

๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูปและสารณะมาด้วย

ก. ปาริ คจจติ สีเลนาติ ปารคฺ

ข. อาวสนติ เอตถาติ อวาโส

๕. ก. ปารี คจฉติ สีเลนาติ **ปารคู** เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งคัสสี่ละ.

ผู้โดย้อมถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ เหตุนั้น ผู้นั้น ชื่อว่า ผู้โดย้อมถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ

ข. อาวสนติ เอตถาติ **อาวาโส** เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

ภิกษุ ท. ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น ประเทศนั้น ชื่อว่าเป็นที่อาศัยอยู่ (แห่งภิกษุ ท.)

๖. อะไรชื่อว่ากัมมธารยสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวณะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ

คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส

กัมมธารยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสนภยบท วิเสสนปมบท สัมภวานบุพบท

อวธารณบุพบท.

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชคหิโก แปลว่าอะไร? ลงปัจจัยอะไร? ในตถิติน?

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อียิสส ก อีย อิกฺข.

ราชคหิโก ลง ฦก ปัจจัย ในตรัตยธาตถิต.

ชนผู้เกิดในเมืองราชคฤห์ หรือ ผู้อยู่ในเมืองราชคฤห์

พ.ศ.๒๕๕๖

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. วลีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ.....

ข. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ.....เรียกว่า.....

๑. ก. วลีวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อพยยศัพท์ สมาส ตัทธิศ อชยต กิตก์.

ข. โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก เรียกว่า กัณโฐฐุชชะ.

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? ฉายตน จัดเป็นชนิดไหน?

๒. ในพยัญชนสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค.

ฉายตน จัดเป็น อาคม.

๓. ปัจจัยในอพยยศัพท์ เฉพาะที่ลงท้ายนาม มีเท่าไร? อะไรบ้าง? เป็นเครื่องหมายวิภัตติอะไร?

๓. ปัจจัยในอพยยศัพท์เฉพาะที่ลงท้ายนามมี ๑๗ คือ โตะ; ตฺร ตถ ห ธิ หี หิ หิมจัน ว; ทา ทานิ รหิ ธุนา ทาจน ชช ชชู.

โตะ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายตติยวิภัตติและปัญจมีวิภัตติ

ตฺร ตถ ห ธิ หี หิ หิมจัน ว ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัตติ

ทา ทานิ รหิ ธุนา ทาจน ชช ชชู ปัจจัย เป็นเครื่องหมายสัตตมีวิภัตติ ลงในกาล.

๔. อัชชัตตนิ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า อย่างไร?

จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาให้ดูด้วย?

๔. อัชชัตตนิ บอกอดีตกาลตั้งแต่วันนี้ แปลว่า แล้ว... ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้...แล้ว.

อุ. เถโร คาม์ ปินชทาย ปาวีสึ. พระเถระเข้าไปแล้ว สู่บ้าน เพื่อบิณฑชะ.

อุ. เอวรूप กम्म อกาสิ. (ข้า) ได้ทำแล้ว ซึ่งกรรม มีอย่างนี้เป็นรูป.

๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป และสาธนะมาด้วย

ก. ทุกเขน รุกขียตติ ทุรกุข.

ข. กโรติ เตนาติ กรณ.

๕. ก. ทุกเขน รุกขียตติ **ทฺรฺกฺขิ** เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ.
(จิตโต) อันเขารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่าอันเขารักษาได้โดยยาก
- ข. กโรติ เตนาติ **กรณิ** เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ.
(เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องทำ (*แห่งเขา*)

๖. กัมมธารยสมาส กับ ตัปฺปฺริสสมาส ต่างกันอย่างไร.

๖. ต่างกันอย่างไร

กัมมธารยสมาส มีวิภัตติและวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเสสนะทั้ง ๒ บท ส่วนตัปฺปฺริสสมาส มีวิภัตติและวจนะไม่เสมอกัน.

๗. ในสมุหตฺทิตฺติ มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? สงฺฆิกิ, สฺขี, โกสลลํ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺติไหน?

๗. ในสมุหตฺทิตฺติมีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณฺ ณฺ ตา.

สงฺฆิกิ ลง ณิก ปัจจัย ใน ตฺรตฺยาทิตฺติ

สฺขี ลง อี ปัจจัย ใน ตทฺสสฺตติตฺติ

โกสลลํ ลง ณฺย ปัจจัย ใน ภาวตฺทิตฺติ.

พ.ศ.๒๕๕๖ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. นิคคหิต แปลว่า.....

ข. กรณที่ทำอักษรหะ มี ๔ คือ.....

๑. ก. นิคคหิต แปลว่า กตสระหรือกตกรณ (กรณคืออวัยวะที่ทำเสียง).

ข. กรณที่ทำอักษรหะมี ๔ คือ ๑) ชิวหามัชฌะ ท่ามกลางลิ้น ๒) ชิวโหปคคะ ถัดปลายลิ้นเข้ามา
๓) ชิวหคคะ ปลายลิ้น ๔) สกัฏฐานะ ฐานของตน

๒. พยัญชนะอาคม มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ในที่เช่นไรจึงลงอาคมได้? อิโตนายติ, สพภิเรว ลงอาคมตัวไหน?

๒. พยัญชนะอาคมมี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ. ในที่มีสระอยู่เบื้องหลังจึงลงอาคมได้.

อิโตนายติ ลง น อาคม, สพภิเรว ลง ร อาคม.

๓. คุณนามคืออะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? แต่ละอย่าง มีลักษณะอย่างไร?

๓. คุณนาม คือ นามที่แสดงลักษณะของนามนามสำหรับหมายให้รู้ว่า นามนาม นั้น ดีหรือชั่ว เป็นต้น.

แบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส. แต่ละอย่างมีลักษณะอย่างนี้

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่วเป็นปกติ ชื่อ ปกติ

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่ว มากกว่าหรือน้อยกว่าปกติ ชื่อ วิเสส

คุณนามที่แสดงความดีหรือชั่วมากที่สุดหรือน้อยที่สุด ชื่อ อติวิเสส.

๔. อะไรจัดเป็นวาจก? วาจกไหนลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ ดังนี้ จัดเป็นวาจก.

กัตตุวาจก ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ณ ณา นา ณา โอ เณ ฌย

กัมมวาจก ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคมหน้า ย

ภาววาจก ลง ย ปัจจัย

เหตุกัตตุวาจก ลงปัจจัย ๔ ตัว คือ เณ ฌย ณาเป ณาปย

เหตุกัมมวาจก ลงปัจจัย ๑๐ ตัวนั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ณาเป ด้วย ลง ย ปัจจัย กับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ด้วย.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า อธิกรณสาธนะ? โภชนีย, รุโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ผู้ทำๆ ในที่ใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของที่นั้น เป็นต้นว่า ฐาน ที่ตั้ง, ที่ยืน อาสน์ ที่นั่ง สยน์ ที่นอน ชื่อว่า อธิกรณสาธนะ.

โภชนีย แปลว่า อันเขาพึงกิน มาจาก ภูช ชาติ ในความกิน อนีย ปัจจัย พฤทธิ อู เป็น โอ

รูนโน แปลว่า ร้องไห้แล้ว มาจาก รุฑ ชาติ ในความร้องไห้ ต ปัจจย ชาติมี ทุ เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดชาติ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. ทิพพ์ อิว จกขุ ทิพพจกขุ.
 - ข. สัสสเร ทุกขํ สัสสรทุกขํ
 - ค. นตถิ ตสส ปุตตาทิ อปุตตโก.
 - ง. ภตตสส ปจฉา ปจฉาภตตํ.
 - จ. ฉินนา หตถา ยสส, โส ฉินนหตถโ (ปุริโส).
๖. ก. ทิพพจกขุ เป็น อุปมาบุพพบท วิเสสโนปมบท กัมมธารยสมาส.
- ข. สัสสรทุกขํ เป็น สัตตมัตปุริสสมาส.
- ค. ปุตตโก เป็น นบุพพบท พหุพพิหิสมาส.
- ง. ปจฉาภตตํ เป็น นิปาตบุพพกะ อัพยยีภาวสมาส.
- จ. ฉินนหตถโ เป็น ฉัฎฐีพหุพพิหิสมาส.

๗. สามัญญัตถิต แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

๗. สามัญญัตถิต แบ่งเป็น ๑๓ อย่าง คือ โคตตัตถิต ตรตยาทิตัตถิต ราคาทิตัตถิต ขาตาทิตัตถิต สมุหัตถิต ฐานัตถิต พหุลัตถิต เสฏฐัตถิต ตทัสสัตถิต ปกตัตถิต สังขยัตถิต ปุณตัตถิต วิภาคัตถิต.

พ.ศ.๒๕๕๗

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. สระที่เป็น.....ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก

ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ.....เกิดที่เพดาน เรียกว่า तालुच

๑. ก. สระที่เป็นที่ขะลั่น และสระที่เป็นรัสสะมีพยัญชนะสังโยคและนิคคหิตอยู่เบื้องหลัง ชื่อ ครุ มีเสียงหนัก.

ข. อักษร ๘ ตัวนี้ คือ อี อี จ ฉ ช ฌ ย เกิดที่เพดานเรียกว่า तालुच.

๒. ทิฆนธกิรียาปกรณ์ ในสรสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? กิสูธ, สทธีธ, จูภย จัดเป็นอย่างไร?

๒. ทิฆนธกิรียาปกรณ์ในสรสนธิ แบ่งเป็น ๒ คือ ทิฆะสระหน้า ทิฆะสระหลัง.

กิสูธ จัดเป็นทิฆะสระหน้า สทธีธ จัดเป็นทิฆะสระหลัง จูภย จัดเป็นทิฆะสระหลัง.

๓. ศัพท์ที่มีวิธีแจกอย่างหนึ่งต่างหาก ซึ่งเรียกว่า กติปยศัพท์ นั้น ได้แก่ศัพท์อะไรบ้าง? ศัพท์ไหนเป็นทวิลิงค์?

๓. กติปยศัพท์ ได้แก่ ออตต พรหม ราช ภควนต อรหนต ภวนต สตถุ ปิตู มาต มน กम्म โค.

ราช อรหนต ภวนต มน เป็นทวิลิงค์.

๔. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมวาจก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในเหตุกัมมวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำคือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัมมวาจก.

มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทน โอทโน ปาจาปิยเต. ข้าวสุก อันนาย ใช้พ่อครัว ให้หุงอยู่.

และในเหตุกัมมวาจกนี้ ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ณ ณา นา ณาหา โอ ฌ ฌย นั้นด้วย ลงเหตุปัจจัย คือ ณาเป ด้วย

ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อิ อาคมหน้า ย ด้วย.

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์ แบ่งเป็นกี่พวก? แต่ละพวกมีปัจจัยอะไรบ้าง?

๕. ปัจจัยที่สำหรับประกอบกับนามกิตก์แบ่งเป็น ๓ พวก. แต่ละพวกมีปัจจัย ดังนี้

กิตปัจจัย: กวิ ณี ญจ ฑู รุ

กิจปัจจัย: ช ฌย

กิตกิจปัจจัย: อ อิ ฌ ตเว ตี ฑู ยุ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. สมโน จ พุราหฺมณา จ สมณพุราหฺมณา
- ข. สตุโต อิติ สณฺญา สตุตสณฺญา
- ค. อสิ หตฺถะ ยสฺส, โส อสิหตุโถ (โยโธ)
- ง. นครสฺส สมิปิ อุปนฺครี
- จ. สฺสारे ทฺกฺขิ สฺสारेทฺกฺขิ

- ๖. ก. สมณพุราหฺมณา ชื่อ อสมหาระ ทวันทวสมาส.
- ข. สตุตสณฺญา ชื่อ สัมภวานบุพพบท กัมมธารยสมาส.
- ค. อสิหตุโถ ชื่อ ภินนาธิกรณพหุพพิทิสมาส.
- ง. อุปนฺครี ชื่อ อุปสัคคบุพพะ อะพยยีภาวสมาส.
- จ. สฺสारेทฺกฺขิ ชื่อ สตัดมิตตปุริสสมาส.

๗. ในราชาศัพท์มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุริโม, เตชสี, ติกิ ลงปัจจัยอะไร? ในศัพท์ไหน?

๗. ในราชาศัพท์มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ฌ.

ปุริโม ลง อิม ปัจจัย ในราชาศัพท์

เตชสี ลง สี ปัจจัย ในราชาศัพท์

ติกิ ลง ก ปัจจัย ในราชาศัพท์.

พ.ศ.๒๕๕๗ (๒)

๑. ในภาษาบาลีนั้น พยัญชนะวรรค มีเท่าไร? อะไรบ้าง? เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น?

๑. ในภาษาบาลีนั้นพยัญชนะวรรค มี ๒๕ ตัว คือ ก ข ค ฉ ง; จ ฉ ซ ฌ; ฎ ฏ ฐ ฒ ณ; ต ถ ท ธ น; ป ผ พ ภ ม.
 เพราะเป็นพวกเป็นหมู่กันตามฐานกรณ์ที่เกิด จึงเรียกชื่ออย่างนั้น.

๒. โลปะ ในนิคคหิตสนธิ นั้น จะลบนิคคหิตได้ในที่เช่นไร? จงยกอุทาหรณ์มาประกอบด้วย

๒. โลปะ ในนิคคหิตสนธิ นั้น จะลบนิคคหิตได้ในที่เช่นนี้ คือ เมื่อมีสระหรือพยัญชนะอยู่เบื้องหลัง ลบนิคคหิตซึ่งอยู่หน้าบ้าง.
 มีอุทาหรณ์ว่า ตาสี-อหิ เป็น ตาสาหิ, อริยสจจານ-ทสสนิ เป็น อริยสจจานทสสนิ.

๓. กณญา (นางสาวน้อย) ซึ่งเป็น อา การันต์ในอิติลึงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?

๓. กณญา (นางสาวน้อย)

	เอก.	พหู.
ป.	กณญา	กณญาโย กณญา
ท.	กณญั	กณญาโย กณญา
ต.	กณญาย	กณญาหิ กณญาภิ
จ.	กณญาย	กณญานั
ปญ.	กณญาย	กณญาหิ กณญาภิ
ฉ.	กณญาย	กณญานั
ส.	กณญาย	กณญายั กณญาสุ
อา.	กณเญ	กณญาโย กณญา.

๔. วิภัติในอาชยาตนั้น จัดบุรุษเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัติหมวดกาลาติปัติ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู

๔. วิภัติในอาชยาตนั้น จัดบุรุษเป็น ๓ คือ ปฐมบุรุษ มัธยมบุรุษ อุตตมบุรุษ.

กาลาติปัติ ปรัสสบท

	เอก.	พหู.
ป.	สสา	สสัสสุ
ม.	สเส	สสถ
อุ.	สส์	สสามหา

๕. กิริยาภักต์ต่อไปนี้ คือ ฤตตวา, ปกุกนโต, อารพภ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ฤตตวา แปลว่า กินแล้ว มาจาก ฤช ธาตุ ในความกิน ตวนตุ ปัจจัย เอาที่สุดธาตุนั้นเป็น ต.

ปกกนโต แปลว่า หลีกไปแล้ว มาจาก ป บทหน้า กม ธาตุ ในความก้าวไป ต ปัจจัย ธาตุมี ม เป็นที่สุดอยู่หน้า
แปลง ต เป็น นต แล้วลบที่สุด ธาตุ.

อารพภ แปลว่า ปรารภแล้ว มาจาก อา บทหน้า รภ ธาตุ ในความเริ่ม ตวา อุปลักอยู่หน้า แปลง ตวา เป็น ย
ธาตุมี ภ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น พภ.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. ภตตสส ปจฉา ปจฉาภตตี
- ข. จตฺตสฺส ทิสฺสา จตฺตทิสฺสา
- ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ
- ง. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาติ อปุตฺตโก
- จ. วิโต ราโค ยสฺมา, โส วิตราโค (ภิกขุ)

๖. ก. ปจฉาภตตี ชื่อ นิปตปุพพกะ อัพยยัภาวสมาส.
- ข. จตฺตทิสฺ ชื่อ สมหาหริคฺสูสมาส.
- ค. พุทฺธรตนํ ชื่อ อวธารณบุพพบทกัมมธารยสมาส.
- ง. อปุตฺตโก ชื่อ น บุปพบท พหุพพิหีสมาส.
- จ. วิตราโค ชื่อ ปัญฺจมีพหุพพิหีสมาส.

๗. ในพหุลัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ปุชนิโย, จกขุมา, โกสลลํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. ในพหุลัทธิตมีปัจจัย ๑ ตัว คือ อาล.

ปุชนิโย ลง อีย ปัจจัย ในฐานตัทธิต

จกขุมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต

โกสลลํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๕๘

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอักษร จัดเป็น.....คือ.....

ข. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า.....แปลว่า.....

๑. ก. อักษร วิธีว่าด้วยอักษร จัดเป็น ๒ คือ ๑) สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษร ที่เป็นสระและพยัญชนะพร้อมทั้งฐานกรณ์
๒) สนธิ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่นให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน.
- ข. เสียงกิติ ตัวหนังสือกิติ ชื่อว่า อักษรระ แปลว่า ไม่รู้จักสิ้น และ ไม่เป็นของแข็ง.

๒. สัญญโค ในพยัญชนสนธิ แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? เอตทโวจ, อิธปโมทติ ตัดและต่ออย่างไร?

๒. สัญญโค ในพยัญชนสนธิแบ่งเป็น ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.

เอตทโวจ ตัดเป็น เอต-อโวจ ถ้ามีนิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ท ต่อเป็น เอตทโวจ,

อิธปโมทติ ตัดเป็น อิธ-ปโมทติ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อเป็น อิธปโมทติ.

๓. อะไรจัดเป็นนามนาม? แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? และนามนามนั้น เป็นได้กี่ลิงค์?

๓. นามที่เป็นชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ จัดเป็นนามนาม. แบ่งออกเป็น ๒ คือ สาธารณนาม อสาธารณนาม.

และนามนามนั้น ๑) เป็นลิงค์เดียว คือ จะเป็นปุงลิงค์ อิตถิลิงค์ หรืออนปุงสกลิงค์ ก็อย่างเดียวกันบ้าง

๒) เป็น ๒ ลิงค์ คือ (๑) ศัพท์อันเดียว มีรูปอย่างเดียวกันเป็นได้ ๒ ลิงค์ หรือ (๒) มูลศัพท์ เป็นอันเดียว เปลี่ยนแต่สระที่สุด ให้แปลกกันพอเป็นเครื่องหมายให้ต่างลิงค์กันบ้าง เช่น อคาโร อการ เรือน, อรหา หรือ อรห อรหนตี พระอรหันต์ เป็นต้น

๔. ชาติุนันท่านรวบรวมจัดไว้เป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง? ชาติุเหล่าใดเรียกว่า สกัมมชาติุ และ อกัมมชาติุ?

๔. ชาติุนันท่านรวบรวมจัดไว้เป็น ๘ หมวด คือ หมวด ภู รุช ทิว สุ กิ คห ตน และหมวด จุร ชาติุ.

ชาติุเหล่าใดเรียกหากรรม ชาติุเหล่านั้น เรียกว่าสกัมมชาติุ ชาติุมีกรรม,

ชาติุเหล่าใดไม่ต้องเรียกหากรรมคือสิ่งอันบุคคลพึงทำ ชาติุเหล่านั้น เรียกว่า อกัมมชาติุ ชาติุไม่มีกรรม.

๕. จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป และสารณะมาด้วย

ก. ลิกขียตีติ ลิกขา

ข. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปารคู

๕. ก. ลิกขียตีติ **ลิกขา** เป็นกัมมรูป กัมมสารณะ.

(ธรรมชาติโต) อันเขาศึกษา เหตุนี้ (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า อันเขาศึกษา

ข. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ **ปารคู** เป็นกัตตุรูป กัตตุสารณะ ลงในอรรถแห่งศีล.

(ผู้ใด) ย่อมถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ เหตุนี้ (ผู้ใด) ชื่อว่าผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

ก. ญาณ จกขุ อิว ญาณจกขุ

ข. จตฺสโส ทิสสา จตฺททิสสา

ค. อสฺสรโธ รโถ อสฺสรโธ

ง. ยาวซีวี ยาวซีวี ปริจเจโท ยาวซีวี

จ. สห มจฺเจเรน โย วตฺตตีติ สมจฺเจเร (จิตต)

๖. ก. ญาณจกขุ ชื่อ วิเสสนูปมบท อุปมานุตตรบท กัมมธารยสมาส.

ข. จตฺททิสสา ชื่อ อสมอาหารทิวสมาส.

ค. อสฺสรโธ ชื่อ ตติยาตปฺริสสมาส.

ง. ยาวซีวี ชื่อ นิปาทบุพพะ อพยยิภาวสมาส.

จ. สมจฺเจเร ชื่อ สหบุพพทพหุพิหิสมาส.

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? ชุตติมา, มาคโธ, โปริสสํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน?

๗. ในโคตตตัทธิต มีปัจจัย ๘ ตัว คือ ฌ ฌายน ฌาน ฌนย ฌิ ฌิก ฌว ฌนร.

ชุตติมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต

มาคโธ ลง ฌ ปัจจัย ในราคาตัทธิต

โปริสสํ ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตัทธิต.

พ.ศ.๒๕๕๘ (๒)

๑. พยัญชนะที่สุตวรรค ๕ ตัว อะไรบ้าง? เกิดในฐานไหน? และมีชื่อเรียกว่าอย่างไร?

๑. พยัญชนะที่สุตวรรค ๕ ตัว คือ ง ญ ฌ น ม เกิดใน ๒ ฐาน คือ ฐานของตนๆ และจุมก มีชื่อเรียกว่า สกัฏฐานนาสิกัฏฐานชยะ.

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อคยาจารย์ ตัดและต่ออย่างไร?

๒. ในสรสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทศ แปลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทิฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น.

อคยาจารย์ ตัดเป็น อคฺ-อาคารฺ ถ้า อิ อยู่หน้า มีสระอยู่เบื้องหลัง แปลง อิ ตัวหน้าเป็น ย
ถ้าพยัญชนะซ้อนกัน ๒ ตัว ลบพยัญชนะที่มีรูปเสมอกันเสียตัวหนึ่ง ต่อเป็น อคยาจารย์.

๓. ครุ (ครุ) ซึ่งเป็น อุ การันต์ในปุงลิงค์ มีวิธีแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ อย่างไรบ้าง?

๓.	ครุ (ครุ)	
	เอก.	พหู.
ป.	ครุ	ครโว ครุ
ท.	ครุ	ครโว ครุ
ต.	ครุณา	ครุหิ ครุภิ
จ.	ครุสส ครุโน	ครุณ
ปณ.	ครุสมา ครุมหา	ครุหิ ครุภิ
ฉ.	ครุสส ครุโน	ครุณ
ส.	ครุสมิ ครุมหิ	ครุสุ
อา.	ครุ	ครเว ครโว.

๔. กิริยาศัพทใด ชื่อเหตุกัมมวาจก? มีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร? และในเหตุกัมมวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพทใด กล่าวสิ่งที่เขาใช้ให้บุคคลทำคือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพทนั้นชื่อ เหตุกัมมวาจก.
มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุเทน โอทโน ปาจาปิยเต. ข้าวสุก อันนาย ใช้พ่อครัว ให้หุงอยู่.

และในเหตุกัมมวาจกนี้ ลงปัจจัย ๑๐ ตัวในกัตตุวาจก คือ (อ เอ ย ญ ณา นา ณาหา โอ ฌ ฌย) นั้นด้วย
ลงเหตุปัจจัยคือ ณาเป ด้วย. ลง ย ปัจจัยกับทั้ง อิ อาคม หน้า ย ด้วย.

๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกตฺก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี รฺ หรือ ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แผลง ต เป็นอะไรได้บ้าง?
จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างมาประกอบ

๕. ต ปัจจัยในกิริยาภิกตฺก เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี รฺ หรือ ส เป็นที่สุดอยู่หน้า แผลง ต เป็นดังนี้
ธาตุมี รฺ เป็นที่สุด แผลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น ชินฺโน
ธาตุมี ส เป็นที่สุด แผลง ต เป็น ฐ แล้วลบที่สุดธาตุ เช่น ตุฏฺฐู.

๖. อะไรชื่อว่าทิวสมาส? และทิวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง? จตุททิสสา, ปณฺจินทริยํ จัดเป็นอย่างไร?

๖. กัมมธารยสมาส มีสังขยาอยู่ข้างหน้า ชื่อว่าทิวสมาส.
ทิวสมาสนั้น มี ๒ อย่าง คือ สมหาร อสมหาร
จตุททิสสา จัดเป็น อสมหาร ปณฺจินทริยํ จัดเป็น สมหาร.

๗. ในอภยยตฺทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

เมธาวิ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๗. ในอภยยตฺทิตฺต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ฉา ถิ

เมธาวิ ลง วิ ปัจจัย ในตฺทิตฺตไหน?

วิ. เมธา อสส อตฺถิตฺติ เมธาวิ.

พ.ศ.๒๕๕๙

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ..... ๑๑ ตัวนี้ เป็นอโฆษะ
 ข. สระอีก ๕ ตัวอื่นจากรัสสะ คือ..... ชื่อว่า

๑. ก. พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ, ต ถ, ป ผ, และ ส ๑๑ ตัวนี้ เป็น อโฆษะ.
 ข. สระอีก ๕ ตัว อื่นจากรัสสะ คือ อา อี อุ เอ โอ ชื่อว่า ทีฆะ.

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อภินนทนต์ และธมมญจเร ตัดและต่ออย่างไร?

๒. ในพยัญชนสนธิได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค.

อภินนทนต์ ตัดเป็น อภินนทฺ-อติ นิคคหิตอยู่หน้า ลบสระเบื้องปลายได้บ้าง แปลงนิคคหิต เป็น น ต่อเป็น อภินนทนต์
 ธมมญจเร ตัดเป็น ธมม-จเร เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้า แปลงนิคคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรรค ต่อเป็น
 ธมมญจเร.

๓. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? ที่แบ่งแล้วนั้น ชนิดไหน? มีศัพท์อะไรบ้าง? เป็นได้กี่ลิงค์?

๓. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็น ๒ คือ อนินยม นิยม.

ศัพท์เหล่านี้คือ ย อณฺณ อณฺณตร อณฺณตม ปร อปร กตร กตม เอก เอกจจ สพพ ก็ เป็นอนินยม

ศัพท์เหล่านี้คือ ต เอต อิม อมฺ เป็นนิยม.

วิเสสนศัพท์นาม เป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์.

๔. ข ฉ ส และ อาย อีย ปัจจัย ในอาขยาด เป็นไปในความอะไร? จงยกอุทาหรณ์ พร้อมทั้งคำแปลมาด้วย?

๔. ข ฉ ส ในอาขยาด เป็นไปในความปรารภณา อุ. พุกกขติ, ชิงจจติ ปรารภณาจะกิน ชิคฺสีติ ปรารภณาจะนำไป
 อาย อีย เป็นไปในความประพฤติ อุ. จิรายติ ประพฤติเข้าอยู่ ปุตติยติ ย่อมประพฤติให้เป็นเพียงดังบุตร.

๕. ในกริยาภิตก แบ่งกาลไว้เป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

สาวโก ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๕. ในกริยาภิตก แบ่งกาลไว้เป็น ๒ คือ ปัจจุบันกาล อดีตกาล.

สาวโก ลง ณฺว ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ

วิ. สุณาทิตี สาวโก.

๖. วิเสสนบุพพท กับ วิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส มีลักษณะต่างกันอย่างไร?

อนโตปาสาทํ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๖. มีลักษณะต่างกันอย่างไรคือ วิเสสนบุพพท กัมมธารยสมาส มีบทวิเสสนอยู่ต้น บทประธานอยู่ข้างหลัง.
ส่วนวิเสสนุตตรบท กัมมธารยสมาส มีบทวิเสสนอยู่หลัง บทประธานอยู่หน้า.

อนโตปาสาทํ เป็นนิปาทบุพพท อะพยยิภาวสมาส

วิ. ปาสาทสส อนโต อนโตปาสาทํ.

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

นาวิโก, โกสลลํ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๗. ในเสฏฐัตถิตมีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตฺม อฺยิสฺส ก อฺย อฺญฺ.

นาวิโก ลง ณิก ปัจจัย ในตฺรตฺยาทิตถิต

วิ. นาวาย ตฺรตฺติ นาวิโก.

โกสลลํ ลง ณย ปัจจัย ในภาวตถิต

วิ. กุสลสฺส ภาโว โกสลลํ.

พ.ศ.๒๕๕๙ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ เรียกว่า อวรรณ เพราะ.....

ข. เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ เรียกว่า.....

๑. ก. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ ย ร ล ว ส ห พ อ เรียกว่า อวรรณ เพราะไม่เป็นพวกเป็นหมู่กันตามฐานกรณ์ที่เกิด.
ข. เอ เกิดใน ๒ ฐานคือ คอและเพดาน เรียกว่า กัณฐतालुश्च.

๒. สนธิ มีเท่าไร? อะไรบ้าง? โนหัต และ อิธูปโมหติ ตัดและต่ออย่างไร?

๒. สนธิมี ๓ คือ ๑) สรสนธิ ต่อสระ ๒) พยัญชนสนธิ ต่อพยัญชนะ ๓) นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต.

โนหัต ตัดเป็น โนหิ-เอตฺ สบสรรหน้าคือ อิ ที่สุดแห่งศัพท์ โนหิ เสีย ต่อเป็น โนหตฺ.

อิธูปโมหติ ตัดเป็น อิธ-ปโมหติ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ต่อเป็น อิธูปโมหติ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ในบาลีภาษานั้น ท่านแบ่งเป็นลิงค์ไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. ศัพท์เช่นไร เรียกว่า อัพยศัพท์? และแบ่งเป็นอะไรบ้าง?

๓. ก. บาลีภาษา แบ่งเป็นลิงค์ไว้ ๓ คือ ปุงลิงค์ เพศชาย อิตถิลิงค์ เพศหญิง นปุงสกลิงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง.
ข. ศัพท์พวกหนึ่งจะแจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ แปลงรูปไปต่างๆ เหมือนนามทั้ง ๓ ไม่ได้ คงรูปอยู่อย่างเดียว ศัพท์เหล่านี้เรียกว่า อัพยศัพท์. แบ่งเป็น อุปสัค นินาต ปัจจย.

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชยาด? ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

จงเขียนวิภัติหมวดอัชชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู

๔. ศัพท์กล่าวกริยา คือความทำ เป็นต้นว่า ยิน เเดิน นัง นอน กิน ต้ม ทำ พุด คิด ชื่อว่า อาชยาด.

ในอาชยาดนั้นท่านประกอบด้วย ธาตุ ปัจจย วาจก วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ เพื่อเป็นเครื่องหมายเพื่อความให้ชัดเจน.

อัชชัตตนิ ปรัสสบท

เอก. พหุ.

ป. อี อุ

ม. โอ ตถ

อุ. อี มหา

๕. กิริยาภิกถ์ คือ วจนีย และ กุทโธ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูปและสาธนะมาด้วย

ก. สยนติ เอตถาติ สยน์.

ข. สรติ เอตายาติ สติ.

๕. **วจนีย** แปลว่า อันเขาพึงกล่าว มาจาก วจ ธาตุ ในความกล่าว อนีย ปัจจัย

กุทโธ แปลว่า โกรธแล้ว มาจาก กุธ ธาตุ ในความโกรธ ต ปัจจัย.

ก. สยนติ เอตถาติ **สยน์**. ยุ ปัจจัย กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ.

(เขา ท.) ย่อมนอนในที่นั้น เหตุุนั้น (ที่นั่น) ชื่อว่าเป็นที่นอน (แห่งเขา ท.)

ข. สรติ เอตายาติ **สติ**. ตี ปัจจัย กัตตุรูป กรณสาธนะ.

(ชน) ย่อมระลึกด้วยธรรมชาตินั้น เหตุุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุระลึก (แห่งชน)

๖. อะไรเรียกว่า ลุตตสมาส และ อลุตตสมาส?

สนตจิตโต (ภิกขุ) เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลมาด้วย

๖. สมาสที่ลบบวิภัติเสียแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส สมาสที่มีลบบวิภัติ เรียกว่า อลุตตสมาส.

สนตจิตโต (ภิกขุ) เป็นฉฐฐัพพพิหีสมาส

วิ. สนตฺ จิตตํ ยสฺส, โส สนตจิตโต (ภิกขุ). จิตของภิกษุใด ระงับแล้ว ภิกษุนั้น ชื่อว่า มีจิตระงับแล้ว.

๗. ในปุรณตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? มานุสโก, โภคี ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๗. ในปุรณตัทธิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ติย ฐ ฌ ม อี.

มานุสโก ลง กณ ปัจจัย ในสมุหตัทธิต

วิ. มนุสฺसानํ สมุโห มานุสโก

โภคี ลง อี ปัจจัย ในตัทธิตตัทธิต

วิ. โภโค อสฺส อตถิติ โภคี.

พ.ศ.๒๕๖๐

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. วจิวภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ.....
 ข. สระนั้น จัดเป็นคู่ได้ ๓ คู่ คือ.....

๑. ก. วจิวภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อพยยศัพท์ สมาส ตัทธิต อาชยาต กิตก์.
 ข. สระนั้นจัดเป็นคู่ได้ ๓ คู่ คือ อ อา เรียกว่า อวิณณะ. อิ อี เรียกว่า อวิณณะ. อุ อู เรียกว่า อวิณณะ

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. สาธุ-อิตี สนธิเป็น.....
 ข. อคฺคิ-อาคารํ สนธิเป็น.....
 ค. จตฺตารโหม ตตฺตบฺทเป็น.....
 ง. เอตฺทโวจ ตตฺตบฺทเป็น.....
 จ. วิกาโร แบ่งเป็น ๒ คือ

๒. ก. สาธุ-อิตี สนธิเป็น สาธุติ.
 ข. อคฺคิ-อาคารํ สนธิเป็น อคฺคาคารํ.
 ค. จตฺตารโหม ตตฺตบฺทเป็น จตฺตารโ-อิมะ.
 ง. เอตฺทโวจ ตตฺตบฺทเป็น เอตฺ-อโวจ.
 จ. วิกาโร แบ่งเป็น ๒ คือ วิการในเบื้องต้น วิการในเบื้องปลาย.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามเช่นไร จัดเป็นสาธารณนาม?
 ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
 ค. เอกุณวีสติ จนถึง อฏฐนวุติ เป็นวจนะ และลึงค์อะไร?
 ง. आयत्ति, हन्त เป็นนิบาตบออะไร?
 จ. โต ปัจจัย เป็นเครื่องหมายวิภัติอะไร?

๓. ก. นามที่ทั่วไปแก่คน สัตว์ ที่, อื่นได้ เหมือนคำว่า มนุสฺโส มนุषยฺ ติจจฉานโน สัตว์ติจจฉานโน
 นครํ เมือง เป็นต้น จัดเป็นสาธารณนาม.
 ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู.
 ค. เอกุณวีสติ จนถึง อฏฐนวุติ เป็นเอกวจนะและอิตถิลิงค์ อย่างเดียว.
 ง. आयत्ति เป็นนิบาตบอกาล, हन्त เป็นนิบาตบอความเตือน.

จ. โต้ ปัจจัย เป็นเครื่องหมายตติยวิภัตติ และ ปัญจมีวิภัตติ.

๔. วิภัตติอาขยาตนั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไร? จัดเป็นกี่หมวด? อะไรบ้าง?

๔. วิภัตติอาขยาตนั้น ท่านจำแนกไว้เพื่อเป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ.

จัดเป็น ๘ หมวด คือ ๑) วัตตมานา ๒) ปัญจมี ๓) สัตตมี ๔) ปโรกขา ๕) หียัตตนิ ๖) อัชชัตตนิ ๗) ภวิสสันติ ๘) กาลาติปัตติ.

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กรณสาธนะ? จงเขียนคำแปล รูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูปและสาธนะมาด้วย

ก. วิชานาติ สีเลนาติ วิญญ.

ข. ทุกเขน รกขียตติ ทุรกข์.

๕. ผู้ทำๆ ด้วยสิ่งใด ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า พนธน์ วัตถุเป็นเครื่องผูก ปหฺรณํ วัตถุเป็นเครื่องประหาร วิชฺฌนํ วัตถุเป็นเครื่องไซ ชื่อว่า กรณสาธนะ.

ก. วิชานาติ สีเลนาติ วิญญ. ลง รุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ.

(ผู้ใด) ย่อมรู้วิเศษโดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้รู้วิเศษโดยปกติ

ข. ทุกเขน รกขียตติ ทุรกข์. ลง ข ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ.

(จิตใด) อันเขารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่าอันเขารักษาได้โดยยาก

๖. สมาสเช่นไร ชื่อว่าพหุพพิทสมาส? และพหุพพิทสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ติโลกํ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๖. สมาสอย่างหนึ่ง มีบทอื่นเป็นประธาน ชื่อว่า พหุพพิทสมาส. มี ๖ อย่าง คือ ทุติยาพหุพพิท ตติยาพหุพพิท จตุตถิพหุพพิท ปัญจมีพหุพพิท ฉกฺขีพหุพพิท สัตตมีพหุพพิท.

ติโลกํ เป็น สมหาทิกุสมาส

วิ. ตโย โลกา ติโลกํ. โลก ๓.

๗. ภาวตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? กายิกํ, โสวณณมยํ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๗. ในภาวตัทธิต มีปัจจัย ๖ ตัว คือ ตต ญย ตตน ตา ณ กณ.

กายิกํ ลง ฌิก ปัจจัย ในตรัตยาทิตัทธิต

วิ. กาเยน กตํ กมมํ กายิกํ หรือ

วิ. กาเย วตตตติติ กายิกํ.

โสวณณมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตัทธิต

วิ. สุวณณน ปกตํ โสวณณมยํ หรือ

วิ. สุวณณสส วิกาโร โสวณณมยํ.

พ.ศ.๒๕๖๐ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ..... ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ

..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ ฝ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. โนหิ-เอตฺ สนธิเป็น.....

ข. ธมฺม-จเร สนธิเป็น.....

ค. มยายํ ตตฺตบฺทเป็น.....

ง. ตาสาหํ ตตฺตบฺทเป็น.....

จ. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณํ ๔ คือ.....

๒. ก. โนหิ-เอตฺ สนธิเป็น โนหเตตฺ.

ข. ธมฺม-จเร สนธิเป็น ธรรมญจเร.

ค. มยายํ ตตฺตบฺทเป็น เม-อयी.

ง. ตาสาหํ ตตฺตบฺทเป็น ตาสํ-อหิ.

จ. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณํ ๔ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามศัพท์ท่านแบ่งเป็นลึงค์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. นปุงสกลึงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา?

ง. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

จ. อุปริ, เสยฺยถา เป็นนิบาตบออะไร?

๓. ก. นามศัพท์ท่านแบ่งเป็น ๓ ลึงค์ คือ ปุงลึงค์ เพศชาย, อิตถิลึงค์ เพศหญิง, นปุงสกลึงค์ มิใช่เพศชายมิใช่เพศหญิง.

ข. นปุงสกลึงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ.

ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา.

ง. วิเสสนศัพท์นาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม นิยม.

จ. อุปริ เป็นนิบาตบอที่ เสยฺยถา เป็นนิบาตบออุปมาอุปไมย.

๔. วัตตมานา บอกกาลอะไร? แปลว่าอะไร? จงเขียนวิภัตติอาขยาตหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู

๔. วัตตมานา บอกปัจจุบันกาล. ปัจจุบันแท้ แปลว่า อยู่ ปัจจุบันไกลอดีต แปลว่า ย่อม ปัจจุบันไกลอนาคต แปลว่า จะ.

ปัญจมี ปรัสสบท

เอก. พหู.

ป. ตุ. อนตุ.

ม. ทิ. ถ.

อุ. มิ. ม.

๕. กิริยาภิกถ์ คือ รุโน และ ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะมาด้วย

ก. หิตํ กโรตฺติ หิตกฺกโร.

ข. ทุสฺสตี เตนาตี โทโส.

๕. รุโน แปลว่า ร้องให้แล้ว มาจาก รุห ชาติในความร้องให้ ต ปัจจัย ชาติมี ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดธาตุ.

ปมชช แปลว่า ประมาทแล้ว มาจาก ป บทหน้า มห ชาติในความประมาท ตูนาทิจปัจจัย แปลง ตูนาทิจปัจจัย เป็น ย เอา ย กับที่สุดธาตุ เป็น ชช.

ก. หิตํ กโรตฺติ หิตกฺกโร. อ ปัจจัย กัตตุรูป กัตตุสาธนะ.

(ผู้ใด) ย่อมทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล

ข. ทุสฺสตี เตนาตี โทโส. ณ ปัจจัย กัตตุรูป กรณสาธนะ.

(ชน) ย่อมประทุษร้าย ด้วยกิเลสนั้น เหตุนั้น กิเลสนั้น ชื่อว่าเป็นเหตุประทุษร้าย (แห่งชน)

๖. อะไรชื่อว่า ตปุริสสมาส? และตปุริสสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปตตจิวรี เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๖. นามศัพท์มี อ วิภัตติเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื้องปลาย ชื่อว่าตปุริสสมาส.

มี ๖ อย่าง คือ ทุตฺยัตตปุริสเส ตตฺยัตตปุริสเส จตฺตลิตตปุริสเส ปัญฺจมีตตปุริสเส ฉฺฉฐิตตปุริสเส สัตตมีตตปุริสเส.

ปตตจิวรี เป็น สมาหาร ทวันทวสมาส

วิ. ปตโต จ จิวรณจ ปตตจิวรี.

๗. ในชาตาทิตฺทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปจฺฉิม, คุณวา ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู

๗. ในชาตาทิตฺทิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย

ปจฺฉิม ลง อิม ปัจจัย ในชาตาทิตฺทิต.

วิ. ปจฺฉา ชาโต ปจฺฉิโม.

คุณวา ลง วนฺตฺ ปจฺจย ในตทสฺสํตถิตฺต.

วิ. คฺโน อสส อตถิตฺติ คุณวา.

พ.ศ.๒๕๖๑

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ,
..... ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ,

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. วิทูน์-อคคํ สนธิเป็น.....
 ข. ยสส-อินทริยานิ สนธิเป็น.....
 ค. ตยาคํ ตัตตบเป็น.....
 ง. ปจจตตญญเวว ตัตตบเป็น.....
 จ. สัญญโค แบ่งเป็น ๒ คือ.....
๒. ก. วิทูน์-อคคํ สนธิเป็น วิทูนคคํ.
 ข. ยสส-อินทริยานิ สนธิเป็น ยสสินทริยานิ.
 ค. ตยาคํ ตัตตบเป็น เต-อหํ.
 ง. ปจจตตญญเวว ตัตตบเป็น ปจจตต-เอว.
 จ. สัญญโค แบ่งเป็น ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.

๓. จงตอบคำถามดังต่อไปนี้

- ก. คุณนาม แบ่งออกเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?
 ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
 ค. ศัพท์เหล่านี้ คือ ต, เอกจจ, อมุ เป็นศัพท์นามประเภทไหน?
 ง. สเจ, วีย เป็นนิบาตบอกอะไร?
 จ. ฉพพิสติ, เอกุนปญญาส แปลว่าอะไร?
๓. ก. คุณนาม แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส
 ข. นปุงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ.
 ค. ต เป็นศัพท์นามประเภทปฐิสศัพท์นามและวิเสสนศัพท์นาม
 เอกจจ, อมุ เป็นศัพท์นามประเภทวิเสสนศัพท์นาม.
 ง. สเจ เป็นนิบาตบอก ปรักกัปป วีย เป็นนิบาตบอก อุปมาอุปไมย.

จ. ฉพีสติ แปลว่า ๒๖ เอภูนปณญาส แปลว่า ๔๙.

๔. อะไรจัดเป็นวาทก? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงเขียนวิภัตติหมวดสัทตมี เฉพาะฝ่ายปรัสสบทมาดู.

๔. กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วย วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธาตุ (ปัจจัย) ดังนี้ จัดเป็น วาทก.

แบ่งเป็น ๕ คือ กัตตุวาทก กัมมวาทก ภาววาทก เหตุกัตตุวาทก เหตุกัมมวาทก.

สัทตมี ปรัสสบท

เอก. พหุ.

ป. เอยย เอยยั

ม. เอยยาสี เอยยาล

อุ. เอยยามิ เอยยาม

๕. กิริยาภิกตฺก คือ ตินฺโน และ ปคฺคยห แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัย รูป และสาธนะด้วย.

ก. หิตํ กโรตีติ หิตกฺกโร.

ข. สรติ เอตายาติ สติ (ธम्मชาติ).

๕. **ตินฺโน** แปลว่า ข้ามแล้ว มาจาก ตฺร ธาตุ ในความข้าม ต ปัจจัย ธาตุมี ฐ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ญณ แล้วลบที่สุดธาตุ.

ปคฺคยห แปลว่า ประคองแล้ว มาจาก ป บทหน้า คห ธาตุ ในความประคอง ตฺวา ปัจจัย อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ย ธาตุมี ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ยห.

ก. หิตํ กโรตีติ **หิตกฺกโร**. อ ปัจจัย กัตตุรูป กัตตุสาธนะ.

(ผู้ใด) ย่อมทำ ซึ่งประโยชน์เกื้อกูล เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล

ข. สรติ เอตายาติ **สติ** (ธम्मชาติ). ตี ปัจจัย กัตตุรูป กรณสาธนะ.

(ชน) ย่อมระลึก ด้วยธรรมชาตินั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุระลึก (แห่งชน)

๖. อะไรชื่อตปฺปริสมาส? ตปฺปริสมานัน มีเท่าไร? อะไรบ้าง? ราชปฺตุโต เป็นสมาสอะไร? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๖. นามศัพท์มี อ วิภัตติเป็นต้น ในที่สุด ย่อด้วยบทเบื่องปลาย ชื่อตปฺปริสมาส.

มี ๖ อย่าง คือ ทุตฺยาตปฺปริสเส ตติยาตปฺปริสเส จตุตถิตปฺปริสเส ปัญจมีตปฺปริสเส ฉฺฉฐิตปฺปริสเส สัตตมีตปฺปริสเส.

ราชปฺตุโต เป็นฉฺฉฐิตปฺปริสสมาส

วิ. รณฺโณ ปฺตุโต ราชปฺตุโต บุตรของพระราชา.

๗. ในเสฏฐุตฺทหิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

กจฺจายโน, โภคี ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทหิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. ในเสฏฐุตฺทหิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตม อฺยิสส ก อฺย อฺยฺจ.

กจฉายโน ลง ฌายน ปัจจัย ใน โคตตตัทธิต

วิ. กจจสฺส อปจจํ กจฉายโน.

โกคิ ลง อี ปัจจัย ใน ตทสฺสัถิตัทธิต

วิ. โโกโค อสฺส อตถิติ โโกคิ.

พ.ศ.๒๕๖๑ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

อักษรที่เหลือจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคหิตเป็นที่สุด ชื่อ..... แปลว่า.....
มี.....ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ.....

๑. อักษรที่เหลือจากสระ มี ก เป็นต้น มีนิคหิตเป็นที่สุด ชื่อ พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ
มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรค อวรรค

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? อถขวสส ตัดและต่ออย่างไร?

๒. ในสรสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๗ อย่าง คือ โลปะ ลบ อาเทส แผลง อาคม ลงตัวอักษรใหม่ ปกติ ปกติ
วิการ ทำให้ผิดจากของเดิม ทิฆะ ทำให้ยาว รัสสะ ทำให้สั้น.

อถขวสส ตัดเป็น อถโฆ-อสส เอา โอ ที่ อถโฆ เป็น ว ต่อเป็น อถขวสส.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์ แบ่งออกเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. ศัพท์เหล่านี้ คือ ตุมห, ย, กิ เป็นศัพท์นามประเภทไหน?
- ง. อุทุธิ, ตคฺข เป็นนิบาตบอกอะไร?
- จ. ปกติสังขยา กับปุณฺณสังขยา ต่างกันอย่างไร?

๓. ก. นามศัพท์ แบ่งออกเป็น ๓ คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม.
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อี อี อุ อุ.
- ค. ตุมห เป็นศัพท์นามประเภทปุริสศัพท์นาม
ย, กิ เป็นศัพท์นามประเภทวิเสสนศัพท์นาม.
- ง. อุทุธิ เป็นนิบาตบอกที่ ตคฺข เป็นนิบาตบอกความเตือน.
- จ. ปกติสังขยา นับโดยปกติเป็นต้นว่า หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า สำหรับนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด
ส่วนปุณฺณสังขยา สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้นๆ คือ นับเป็นชั้นๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า.

๔. ในอาขยาดแบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง? จะรู้จักกาลได้ต้องหมายรู้ด้วยอะไร?

จงเขียนวิภัติหมวดอชฺชัตตนิ เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู.

๔. ในอาขยาดแบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๓ คือ ๑) ปัจจุบันกาล กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ๒) อดีตกาล กาลที่ล่วงแล้ว
๓) อนาคตกาล กาลที่ยังไม่มาถึง

จะรู้จักกาลได้ต้องหมายรู้ด้วยวิภัตติ.

อัชชัตตนิ ปรัสสบท

เอก. พหู.

ป. อี อุ

ม. โโอ ตถ

อุ. อี มหา

๕. ปัจจัยในกริยาภิกตัก แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกถึงอะไร?
กตดา ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.

๕. ปัจจัยในกริยาภิกตัก แบ่งเป็น ๓ พวก คือ

กิตปัจจัย: อนต ตวนตุ ตาวิ

กิจปัจจัย: อนีย ตพพ

กิตกิจปัจจัย: มาน ต ตุน ตวา ตวาน.

อนต มาน บอกปัจจุบันกาล

ตวนตุ ตาวิ มาน ต ตุน ตวา ตวาน บอกอดีตกาล

อนีย ตพพ บอกความจำเป็น

กตดา ลง ต ปัจจัย

เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ

วิ. กโรตติ กตดา. (ผู้ใด) ย่อมทำ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำ

เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ

วิ. กโรติ สีเลนาติ กตดา. (ผู้ใด) ย่อมทำ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำโดยปกติ.

๖. อะไรชื่อกัมมธรรยสมาส? และกัมมธรรยสมาสนั้น มีเท่าไร?

ทิพพจกขุ เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู.

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัตติและวจนะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ
คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธรรยสมาส

กัมมธรรยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสนภยบท วิเสสนปมบท สัมภวานบุพบท
อวธารณบุพบท.

ทิพพจกขุ เป็น วิเสสนปมบท กัมมธรรยสมาส

วิ. ทิพพ์ อิว จกขุ ทิพพจกขุ จักขุเพียงตั้งทิพย์.

๗. ในตทัสสัตถิตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง? คุณวา, พนฺณีย์ ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู.

๗. ในตทัสสัตถิตัทธิต มีปัจจัย ๙ ตัว คือ วี ส สี อิก อี ร วนฺตฺ มนฺตฺ ฌ.

คุณวา ลง วนฺตฺ ปัจจัย ในตทัสสัตถิตัทธิต

วิ. คุณ โณ อสส อตถิติ คุณวา.

พนฺณีย์ ลง อี ย ปัจจัย ในฐานตัทธิต

วิ. พนฺนสส ฐานํ พนฺณีย์.

พ.ศ.๒๕๖๒

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร ๖ คือ
- ข. อักษร ๗ ตัวนี้ คือ เกิดที่ฟัน เรียกว่า
๑. ก. ฐานที่ตั้งที่เกิดของอักษร ๖ คือ
กัณฐะ คอ, ตาล เพดาน, มุทธา ปุ่มเหงือก, ทันตะ ฟัน, โอษฐ์ ริมฝีปาก, นาสิก จมูก.
- ข. อักษร ๗ ตัวนี้ คือ ต ถ ท ธ น, ล ส เกิดที่ฟัน เรียกว่า ทันตะ.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

- ก. จิริ-ปวาสิ สนิเป็น
- ข. พหุ-อาพาโร สนิเป็น
- ค. ตาสาทิ ตัดบทเป็น
- ง. สาธติ ตัดบทเป็น
- จ. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ
๒. ก. จิริ-ปวาสิ สนิเป็น จิริมปวาสิ
- ข. พหุ-อาพาโร สนิเป็น พหุอาพาโร
- ค. ตาสาทิ ตัดบทเป็น ตาส-อิ
- ง. สาธติ ตัดบทเป็น สาธ-อิติ
- จ. พยัญชนะอาคม มี ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร พ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามเช่นไร จัดเป็นอสาธรรณนาม?
- ข. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. ปุณฺณสังขยา ใช้สำหรับนับนามอย่างไร?
- ง. ตุมห ศัพท์ จัดเป็นสหพนามชนิดไหน? ใช้สำหรับแทนชื่อใคร?
- จ. ดาวเทว, อุทาหุ เป็นนิบาตบออะไร?
๓. ก. นามที่ไม่ทั่วไปแก่สิ่งอื่น เหมือนคำว่า ทีฆาธุ กุมารชื่อทีฆาธุ เป็นต้น จัดเป็นอสาธรรณนาม
- ข. คำพูดในบาลีภาษา จัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว
พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของที่มากกว่าสิ่งเดียว คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป
- ค. ปุณฺณสังขยานั้น สำหรับนับนามนามที่เต็มในที่นั้นๆ คือนับเป็นชั้นๆ เป็นต้นว่า ที่หนึ่ง ที่สอง ที่สาม ที่สี่ ที่ห้า

ง. ตุ่มห ศัพท์ จัดเป็นศัพท์นาม ชนิดบุริสศัพท์นาม

ใช้สำหรับแทนชื่อคนที่พูดๆ กับคนใด สำหรับแทนชื่อนั้น เช่น คำในภาษาของเราว่า ท่าน เจ้า สุ เอง มีง

จ. ดาวเทว เป็นนิบาตบอกปริเฉท อุทาหุ เป็นนิบาตบอกความถาม

๔. กิริยาศัพท์ใดชื่อเหตุกัตตฺวาจก? มีอุทาหรณ์อย่างไร? และในเหตุกัตตฺวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?

๔. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัตตฺวาจก มีอุทาหรณ์ว่า สามโก สุเทณ โอทน ปาเจติ. นาย ยงพ่อครัว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก

ในเหตุกัตตฺวาจกนี้ ลงปัจจัย ๔ ตัวคือ เณ ฌย ณาเป ณาปย

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่ากัตตฺสาธนะ? และกัตตฺสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกปัจจัยรูปและสาธนะมาด้วย

ก. ทุกเขน รกขียตติ ทุรกขิ.

ข. อวสนติ เอตถาติ อวาโส.

๕. ศัพท์ใดเป็นชื่อของผู้ทำ คือ ผู้ประกอบกิจยานั้น เป็นต้นว่า กุมภกาโร ผู้ทำซึ่งหม้อ ศัพท์นั้นชื่อว่า กัตตฺสาธนะ และกัตตฺสาธนะนั้นท่านบัญญัติให้แปลว่า “ผู้...”, ถ้าลงในอรรถแห่งตัสสึละ แปลว่า “ผู้...โดยปกติ”³

ก. ทุกเขน รกขียตติ **ทุรกขิ**. กัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย

(จิตโต) อันเขารักษาได้โดยยาก เหตุนั้น (จิตนั้น) ชื่อว่าอันเขารักษาได้โดยยาก

ข. อวสนติ เอตถาติ **อวาโส**. กัตตฺรูป อธิกรณสาธนะ ฌ ปัจจัย

(ภิกษุ ท.) ย่อมอาศัยอยู่ในประเทศนั้น เหตุนั้น (ประเทศนั้น) ชื่อว่าเป็นที่อาศัย (แห่งภิกษุ ท.)

๖. อะไรชื่อว่า ทวันทสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

อนโตปาสาทิ, อาคตสมโณ (อาราโม) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า ทวันทสมาส

มี ๒ อย่าง คือ สมหาทวันทสมาส อสมหาทวันทสมาส

อนโตปาสาทิ เป็น อพยยิภาวสมาส (นิบาตปัพพกะ)

วิ. ปาสาทสส อนโต อนโตปาสาทิ.

อาคตสมโณ (อาราโม) เป็น พุติยาพหุพพิหิ

วิ. อาคตา สมณา ยิ, โส อาคตสมโณ (อาราโม)

3 นอกจากนี้ ยังมี สมาสรูป ตัสสึละสาธนะ เพิ่มเข้าบ้าง แปลว่า ผู้มีการ...เป็นปกติ

๗. ในชาดาทัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปุริโม, ขนตา, โกสลล์ ลงปัจจัยอะไร? ในตัตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในชาดาทัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย

ปุริโม ลง อิม ปัจจัย ในชาดาทัตถิต

วิ. ปุเร ชาโต ปุริโม.

ขนตา ลง ตา ปัจจัย ในสมุหตัตถิต

วิ. ขนนานํ สมุโห ขนตา.

โกสลล์ ลง ฌย ในภาวตัตถิต

วิ. กุสลสส ภาโว โกสลล์.

พ.ศ.๒๕๖๒ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. กรณที่ทำอักษรหะ มี คือ

ข. พยัญชนะที่มีเสียงไม่ก้อง เรียกว่า ได้แก่ พยัญชนะ

๑. ก. กรณที่ทำอักษรหะ มี ๔ คือ ๑) ชิวหามัชฌะ ทามกลางลิ้น ๒) ชิวโหปคคะ ถัดปลายลิ้นเข้ามา ๓) ชิวหคคะ ปลายลิ้น ๔) สกัฏฐานะ ฐานของตน
- ข. พยัญชนะที่มีเสียงไม่ก้อง เรียกว่า อโหมสยะ ได้แก่พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ก ข, จ ฉ, ฎ ฐ, ต ถ, ป ผ, และ ส.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่าง ดังต่อไปนี้

ก. สหธา-อิธ สนธิเป็น

ข. ปจจตต-เอว สนธิเป็น

ค. เอตทโวจ ตตบทเป็น

ง. อิจเจว ตตบทเป็น

จ. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มี ๒ อย่าง คือ

๒. ก. สหธา-อิธ สนธิเป็น สหธิธ.
- ค. ปจจตต-เอว สนธิเป็น ปจจตตตญญว.
- ง. เอตทโวจ ตตบทเป็น เอต-อโวจ.
- จ. อิจเจว ตตบทเป็น อิติ-เอว.
- ฉ. ในพยัญชนสนธิ สัญญโค มี ๒ อย่าง คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. อิตถิลิณค มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ค. ปกตีสงขยาตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะอิตถิลิณคอย่างเดียว?

ง. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

จ. อปเปว นาม, อมโภ เป็นนิบาตอะไร?

๓. ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม
- ข. อิตถิลิณค มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู
- ค. ปกตีสงขยาตั้งแต่ เอกนวิสติ ถึง อฏฐนวุติ เป็นเอกวจนะอิตถิลิณค อย่างเดียว
- ง. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ อนิยม นิยม

จ. อปฺเปว นาม เป็นนิบาตบอกปริกัป อมโโก เป็นนิบาตบอกกาลปะนะ

๔. วิภัติหหมวดกาลาติปัตติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? จงเขียนวิภัติหหมวดปัญจมี เฉพาะฝ่ายปรัสสพทมาดู

๔. วิภัติหหมวดกาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า จัก...แล้ว, ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า จัก...ได้แล้ว

ปัญจมี ปรัสสพท

เอก. พหุ.

ป. ตุ. อนตุ.

ม. หิ. ถ.

อุ. มิ. ม.

๕. กิตกัจจปัจจัยในกิริยาภิกตฺก คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

ก. ทาตพฺพนติ เทยฺยํ.

ข. กโรติ เตนาติ กรณํ.

๕. กิตกัจจปัจจัย ในกิริยาภิกตฺก คือ มาน ต ตุน ตวา ตวาน

มาน บอกปัจจุบัณกาล ต ตุน ตวา ตวาน บอกอดีตกาล

ก. ทาตพฺพนติ **เทยฺยํ**. ลง ฌย ปัจจัย เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ

(สิ่งใด) อันเขาพึงให้, เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าอันเขาพึงให้

ข. กโรติ เตนาติ **กรณํ**. ลง ยุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ

(เขา) ย่อมทำ ด้วยสิ่งนั้น, เหตุนั้น (สิ่งนั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องทำ (แห่งเขา)

๖. อะไรชื่อว่า กัมมธารยสมาส? มีเท่าไร? อะไรบ้าง? อนุธวโร, ทิพพจกฺขุ จัดเป็นกัมมธารยสมาสชนิดไหน?

๖. นามศัพท์ ๒ บท มีวิภัติและวณะเป็นอย่างเดียวกัน (๑) บทหนึ่งเป็นประธาน คือเป็นนามนาม บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ

คือเป็นคุณนาม หรือ (๒) เป็นคุณนามทั้ง ๒ บท มีบทอื่นเป็นประธาน ที่ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ กัมมธารยสมาส

กัมมธารยสมาส นั้น มี ๖ อย่าง คือ วิเสสนบุพบท วิเสสนุตตรบท วิเสสนนภยบท วิเสสนปมบท สัมภวานบุพบท

อวธารณบุพบท.

อนุธวโร เป็น วิเสสนนภยบท ทิพพจกฺขุ เป็น วิเสสนปมบท

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

พฺนฺนํ, สฺขี, อโยมยํ ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในสมุหัตถิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ กณ ณ ตา

พฺนฺนํ ลง อีย ปัจจัย ในฐานตถิต

วิ. พนฺณสฺส ฐานํ พนฺณนียํ

สุขี ลง อี ปัจจัย ในตทสสัตถิตัทธิต

วิ. สุขํ อสฺส อตถิติ สุขี

อโยมยํ ลง มย ปัจจัย ในปกติตัทธิต

วิ. อยฺสา ปกตํ อโยมยํ หรือ

วิ. อยฺโส วิกาโร อโยมยํ

พ.ศ.๒๕๖๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ข. อักษรเบื้องต้น ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง ชื่อ
- ค. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ..... เรียกว่า
๑. ก. อักษรเบื้องต้น ๘ ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โอ ชื่อ สระ
- ข. ว เกิดใน ๒ ฐาน คือ ฟันและริมฝีปาก เรียกว่า ฟันโศกฐนะ

๒. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. โนเหตุ, เอตทโวจ เป็นสนธิอะไร? ตัดและต่ออย่างไร?
๒. ก. นิคคหิตสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ.
- ข. เอตทโวจ ตัดเป็น เอต-อโวจ ถ้ามีนิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่เบื้องปลาย แปลงนิคคหิตเป็น ท ต่อเป็น เอตทโวจ โนเหตุ เป็นสรสนธิ ตัดเป็น โนหิ-เอต ลบสระหน้า คือ อี ที่สุดแห่งศัพท์ โนหิ เสีย ต่อเป็น โนเหตุ.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ข. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?
- ค. ศัพท์มนโคณะ ซึ่งมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิกัตตินั้น คือเป็นอย่างไร?
- ง. เอกนวิสติ จนถึง อนุฐานวติ เป็นวจนะ และลิงค์อะไร?
- จ. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?
- ฉ. สมปติ, กจจิ แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?
๓. ก. นามที่แสดงลักษณะของนามนาม แบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ ปกติ วิเสส อติวิเสส.
- ข. ศัพท์มนโคณะ ซึ่งมีวิธีแจกแปลกอยู่ ๕ วิกัตตินั้น คือ นา กับ समा เป็น อา, ส ทั้ง ๒ เป็น โอ, สมี เป็นอิ, แล้วลง ส อาคม เป็น สา เป็น โส เป็น สอิ.
- ค. เอกนวิสติ จนถึง อนุฐานวติ เป็นเอกวจนะ อติถิลิงค์ อย่างเดียว.
- ง. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนนามนามที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำซาก ซึ่งไม่เพราะเหตุ
- จ. สมปติ บัดเดี่ยวนั้น นิบาตบอกกาล กจจิ แลหรือ นิบาตบอกความถาม

๔. กาลาติปัตติ บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร? ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่าอย่างไร? จงยกอุทาหรณ์พร้อมทั้งแปลมาดู.

๔. กาลาติปัตติ บอกอนาคตกาลแห่งอดีต แปลว่า “จัก...แล้ว” ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า “จักได้...แล้ว”
- อุ. โส เจ ยานํ ลภิสฺสา, อคฺจฉิสฺสา. ถ้าว่า เขาจักได้แล้ว ซึ่งยาน ไสร้, (เขา) จักได้ไปแล้ว.

๕. กิริยาकर्ตัก คือ ปมชช ตินฺโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

- ก. ทมิตพโพติ ทมโม.
- ข. คจฉนฺติ เอตถาติ คติ.
- ค. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ ปารคฺ.

๕. **ปมชช** ประมาทแล้ว (ป-มท-ตฺวา) ป บทหน้า มท ธาตุ ในความประมาท ตฺวา ปัจจัย อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ย ธาตุมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุ เป็น ชช.

ตินฺโน ข้ามแล้ว (ตฺร-ต) ตฺร ธาตุ ในความข้าม ต ปัจจัย ธาตุมี ร เป็นที่สุดอยู่หน้าแปลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดธาตุ (อิ อากม)

- ก. ทมิตพโพติ **ทมโม** เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจัย (ผู้ใด) อันเขาพึงทราบได้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงทราบได้.
- ข. คจฉนฺติ เอตถาติ **คติ**. เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ตี ปัจจัย. (ชน ท.) ย่อมไป ในภูมินั้น เหตุนั้น (ภูมินั้น) ชื่อว่า เป็นที่ไป (แห่งชน ท.)
- ค. ปาร์ คจฉติ สีเลนาติ **ปารคฺ** เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ. ผู้ใดยอมถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ เหตุนั้น ผู้นั้น ชื่อว่า ผู้ใดยอมถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ

๖. สมาสในบาลีภาษา ว่าโดยกิมิเท่าไร? อะไรบ้าง? อนุธวโร, วิตราโค (ภิกขุ), พหินครํ เป็นสมาสอะไร?

จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย.

๖. สมาสว่าโดยกิมิ ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบวิภัตติแล้วเรียกว่า ลุตตสมาส สมาสที่ยังมิได้ลบวิภัตติเรียกว่า อลุตตสมาส

อนุธวโร เป็น วิเสสโนภยบท กัมมธารยสมาส

วิ. อนุโธ จ วโร จ อนุธวโร.

วิตราโค เป็น ปัญจมีพหุพหิสมาส

วิ. วิโต ราโค ยสฺมา, โส วิตราโค (ภิกขุ).

พหินครํ เป็น นิบาตปุพพก อัพยยีภาวสมาส

วิ. นครสฺส พหิ พหินครํ.

๗. ในตัสสัถิตัตถิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

เตชสี, กายิกํ, เอกาทสี ลงปัจจัยอะไร? ในตัตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย.

๗. ตัสสัถิตัตถิต มี ปัจจัย ๔ ตัว คือ วิ ส สี อิก อี ร วนต มนตุ ฌ.

เตชสี ลง สี ปัจจัย ในตัสสัถิตัตถิต

วิ. เตโซ อสฺส อตถิติ เตชสี

กายิก ลง ฦิก ปัจจัย ในตฺรฺตยาพิตฺทิต

วิ. กาเยน กตฺ กมนฺ กายิก

เอกาทสี ลง อี ปัจจัย ในปุรณตฺทิต

วิ. เอกาทสนนํ ปุรณํ เอกาทสี

พ.ศ.๒๕๖๓ (๒)

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. อักษรวิธี ว่าด้วยอะไร? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
 ข. พยัญชนะไหนบ้าง เรียกว่า อวรรค? เพราะเหตุไรจึงเรียกว่าชื่ออย่างนั้น?

๑. ก. อักษร วิธีว่าด้วยอักษร จัดเป็น ๒ คือ ๑) สมัญญาภิธาน แสดงชื่ออักษร ที่เป็นสระและพยัญชนะพร้อมทั้งฐานกรณ์
 ๒) สนธิ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่นให้เนื่องเป็นอันเดียวกัน.
 ข. พยัญชนะ ๘ ตัวนี้ คือ ย ร ล ว ส ห ฬ เรียกว่า อวรรค เพราะไม่เป็นหมวดเป็นหมู่กันตามฐานกรณ์ที่เกิด จึงเรียกว่าชื่ออย่างนั้น.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. จตตารโ-อิม สนธิเป็น.....
 ข. ตาส์-อหิ สนธิเป็น.....
 ค. สมตยสฺมา ตັตบทเป็น.....
 ง. ยถายิหิ ตັตบทเป็น.....
 จ. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ ๕ คือ

๒. ก. จตตารโ-อิม สนธิเป็น จตตารโ-อิม
 ข. ตาส์-อหิ สนธิเป็น ตาสาหิ
 ค. สมตยสฺมา ตັตบทเป็น สมตฺ-อายสฺมา
 ง. ยถายิหิ ตັตบทเป็น ยถา-อิหิ
 จ. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญอค.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. คำพูดในบาลีภาษา จัดเป็นวจนะไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?
 ข. นปฺงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
 ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นอะไรบ้าง?
 ง. กตร, อมห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?
 จ. กถิ, อิว แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?

๓. ก. คำพูดในบาลีภาษา จัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว
 พหุวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป.
 ข. นปฺงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ.

- ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายกำหนดนับนามนาม ชื่อว่าสังขยา แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา และปุณฺณสังขยา
- ง. กตร จัดเป็นวิเสสนศัพท์นาม อมฺห จัดเป็น ปุริสศัพท์นาม.
- จ. ถลฺ แปลว่า อย่างไร เป็นนิบาตบอกความถาม แปลว่า โดยประการใด เป็นนิบาตบอกประการ
อิว แปลว่า เพียงดั่ง เป็นนิบาตบอกอุปมาอุปไมย

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. ในอาขยาด แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ข. กิริยาศัพท์เช่นไร ชื่อ กัตตุวาจก? และกัตตุวาจกนี้ ลงปัจจัยอะไรบ้าง?
๔. ก. ในอาขยาด แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้ ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าเรียกว่า ปัจจุบันกาล.
๒) กาลล่วงแล้วเรียกว่า อดีตกาล ๓) กาลยังไม่มาถึงเรียกว่า อนาคตกาล.
- ข. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ทำ คือ แสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ทำนั่นเอง กิริยาศัพท์นั้น ชื่อว่า กัตตุวาจก.
กัตตุวาจกนี้ ลงปัจจัย ๑๐ ตัว คือ อ เอ ย ญ ณา นา ณาหา โอ ฌ ฌย.

๕. กิตปัจจัย ในกิริยาकर्ตृ คือปัจจัยอะไรบ้าง? ปัจจัยไหนบอกกาลอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

- ก. ฌมฺ จรติ สีเลนาติ ฌมฺจาริ
- ข. วิเนติ เตนาติ วินโย
๕. กิตปัจจัย ในกิริยาकर्ตृ คือ อนุตฺ ตวฺนฺตุ ตาวิ. อนุตฺ บอกปัจจุบันกาล ตวฺนฺตุ ตาวิ บอกอดีตกาล.
- ก. ฌมฺ จรติ สีเลนาติ ฌมฺจาริ กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่ง ตัสสีละ ฌิ ปัจจัย.
(ผู้ใด) ย่อมประพฤตซึ่งธรรมโดยปกติ เหตุุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ประพฤตซึ่งธรรมโดยปกติ.
- ข. วิเนติ เตนาติ วินโย. อ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ
(บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่า เป็นเครื่องแนะนำ (ของบัณฑิต)

๖. อะไรชื่อว่าอัพยยิภาวสมาส? และอัพยยิภาวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. ขตติโย (อห) อิติ มาโน ขตติยมาโน.
- ข. ทรลสฺส อภาโว นิทฺทรลฺ.
๖. สมาสที่มีอุปสัคและนิบาตอยู่ข้างหน้า ชื่อว่า อัพยยิภาวสมาส มี ๒ คือ อุปสัคคบุพพะกะ นิปาตบุพพะกะ
- ก. ขตติโย (อห) อิติ มาโน ขตติยมาโน เป็น สัมภาวนบุพพบทกัมมธารยสมาส
- ข. ทรลสฺส อภาโว นิทฺทรลฺ. เป็น อุปสัคคบุพพะกะ อัพยยิภาวสมาส

๗. ในไตรยางยัตถิต และฐานัตถิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

สงฆิกํ, ทสสนีนโย ลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน?

๗. ในไตรยางยัตถิต มี ปัจจัย ๑ ตัว คือ ณิก ปัจจัย และในฐานัตถิต มี ปัจจัย ๑ ตัว คือ อีย ปัจจัย

สงฆิกํ ลง ณิก ปัจจัย ในไตรยางยัตถิต

ทสสนีนโย ลง อีย ปัจจัย ในฐานัตถิต

พ.ศ.๒๕๖๔

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. วจวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น.....ส่วน คือ.....
 ข. กรรมที่ทำอักษรหะ มี.....คือ.....

๑. ก. วจวิภาค แบ่งคำพูดออกเป็น ๖ ส่วน คือ นาม อพยยศัพท์ สมาส ตัทธิศ อาชยาต กิตก์.
 ข. กรรมที่ทำอักษรหะ มี ๔ คือ ๑) ชีวหามัชฌะ ทามกลางลัน ๒) ชีวโหปคคะ ถัดปลายลันเข้ามา ๓) ชีวหคคะ ปลายลัน
 ๔) สกุฎฐานะ ฐานของตน

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. อภินนทุ-อติ สนธิเป็น.....
 ข. อคคิ-อาคารุ สนธิเป็น.....
 ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น.....
 ง. สาธูติ ตัดบทเป็น.....
 จ. สัญญโค แบ่งเป็น ๒ คือ.....

๒. ก. อภินนทุ-อติ สนธิเป็น อภินนทุนติ
 ข. อคคิ-อาคารุ สนธิเป็น อคยาคารุ
 ค. เอตทโวจ ตัดบทเป็น เอต-อโวจ
 ง. สาธูติ ตัดบทเป็น สาธ-อติ
 จ. สัญญโค แบ่งเป็น ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน และ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปไม่เหมือนกัน.

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง?
 ข. วิภัตตินามนั้น มีกี่ตัว? แบ่งเป็นอย่างไร? อะไรบ้าง?
 ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะ อติถิลิงค์อย่างไร?
 ง. วิเสสนศัพท์นามแบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
 จ. นิบาตนั้น สำหรับใช้อย่างไร?

๓. ก. นามศัพท์นั้น แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม คุณนาม สัพพนาม
 ข. วิภัตินาม มี ๑๔ ตัว แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗ พหุวจนะ ๗ ดังนี้

เอกวจนะ พหุวจนะ

ปฐมา ที่ ๑	สิ	โย
ทุติยา ที่ ๒	อ	โย
ตติยา ที่ ๓	นา	หิ
จตุตถี ที่ ๔	ส	น
ปัญจมี ที่ ๕	สฺมา	หิ
ฉกฺฐี ที่ ๖	ส	น
สัตตมี ที่ ๗	สมิ	สุ

- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกุณวิสติ ถึง อฏฺฐานุติ เป็นเอกวจนะ อิติลึงค์ อย่างเดียว
 ง. วิเสสนสัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ นิยม และ อนิยม
 จ. นิบาต สำหรับลงในระหว่างนามศัพท์บ้าง กิริยาศัพท์บ้าง. บอกถึงกาล อาลปนนะ ที่ ปริจเฉท อุปไมย ปฏิเสธ ความ
 ได้ยินเล่าลือ ความปรักปบ ความถาม ความรับ ความเตือน เป็นต้น.

๔. วาจก คืออะไร? แบ่งเป็นกี่อย่าง? อะไรบ้าง? และกฤษบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยอะไรเป็นเครื่องกำหนด?

๔. วาจก คือ กิริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติ คือกล่าววบทที่เป็นประธานของกิริยา.
 วาจกแบ่งเป็น ๕ อย่าง คือ กัตตฺวาจก กัมมวาจก ภาววาจก เหตุกัตตฺวาจก และ เหตุกัมมวาจก
 กฤษบุตรจะกำหนดวาจกได้แม่นยำต้องอาศัยปัจจัยเป็นเครื่องกำหนด

๕. กิริยาภิกตฺ คือ คฺตฺโต, ปคฺคยฺห แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

- ก. เนตพฺพนฺติ เนยฺย
 ข. สรติ เอตายาติ สติ
 ค. กุชฺฌมติ สีเลนาติ โภโธโน

๕. **คฺตฺโต** แปลว่า อันเขาคุ้มครองแล้ว มาจาก คฺปฺ ชาติ ในความคุ้มครอง ต ปัจจัย สิ ปฐมาวิภัติ ปุงลิงค์
 ชาติ มี ป เป็นที่สุด เอาที่สุดชาติเป็น ต

ปคฺคยฺห แปลว่า ประคองแล้ว มาจาก ป บทหน้า คหฺ ชาติ ในความประคอง ตฺวา ปัจจัย
 อุปสัคอยู่หน้า แปลง ตฺวา เป็น ย ชาติมี ห เป็นที่สุด แปลง ย กับที่สุดชาติ เป็น ยห

- ก. เนตพฺพนฺติ เนยฺย กัมมรูป กัมมสาธนะ ฌย ปัจจัย
 (สิ่งใด) อันเขาพึงนำไป เหตุนั้น สิ่งนั้น ชื่อว่าอันเขาพึงนำไป

- ข. สรติ เอตายาติ **สติ** กัตตุรูป กรณสาธนะ ติ ปัจจัย
(ชน) ย่อมระลึก (ด้วยธรรมชาติ) นั้น เหตุนั้น (ธรรมชาตินั้น) ชื่อว่า เป็นเหตุระลึก (แห่งชน)
- ค. กุชมติ สีเลนาติ **โกธโน** กัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ ยุ ปัจจัย
(ผู้ใด) ย่อมโกรธ โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้โกรธโดยปกติ

๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

สมจเจอร์ (จิตต์), พนธนมุตโต (สตโต) เป็นสมาสอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าวันทวสมาส
มี ๒ อย่าง คือ สมาหารวันทวสมาส อสมาหารวันทวสมาส

สมจเจอร์ เป็น สหบุพบท พหุพพิสมาส

วิ. สห มจเจอร์น ยัม วตตตีติ สมจเจอร์ (จิตต์)

พนธนมุตโต (สตโต) เป็น ปัญจมีตปุริสสมาส

วิ. พนธนา มุตโต พนธนมุตโต (สตโต)

๗. ในราคาทิตฺทิตฺ และปุรณตฺทิตฺ มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

มากโร, เตชสี ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทิตฺไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในราคาทิตฺทิตฺ มี ปัจจัย ๓ ตัว คือ ฌ ปัจจัย และในปุรณตฺทิตฺ มี ปัจจัย ๕ ตัว คือ ติย ถ ฐ ม อิ ปัจจัย

มากโร ลง ฌ ปัจจัย ในราคาทิตฺทิตฺ

วิ. มคธ ชาโต มากโร.

วิ. มคธ วสตีติ มากโร.

วิ. มคธ อีสโร มากโร.

เตชสี ลง สี ปัจจัย ในตฺทิตฺไหน

วิ. เตโซ อสส อตถิติ เตชสี

พ.ศ.๒๕๖๔ (๒)

๑. อักษรที่เหลือจากสระชื่อว่าอะไร? แปลว่าอย่างไร? มีเท่าไร? แบ่งเป็นกี่พวก? อะไรบ้าง?

๑. อักษรที่เหลือจากสระชื่อว่า พยัญชนะ พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื้อความให้ปรากฏ
พยัญชนะมี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรณ และ อวรรณ

๒. ในพยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์เท่าไร? อะไรบ้าง? วิทูนคค์, อภินนทนต์ ตัดและต่ออย่างไร?

๒. พยัญชนสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณ์ ๕ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ สัญญาค

วิทูนคค์ ตัดเป็น วิทูน-อคค์ นิคคหิตอยู่หน้า สระหรือพยัญชนะอยู่หลัง ลบนิคคหิต ต่อเป็น วิทูนคค์

อภินนทนต์ ตัดเป็น อภินนท-นติ นิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่หลัง ลบสระหลัง และแปลงนิคคหิต เป็น น ต่อเป็น อภินนทนต์

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. อะไรจัดเป็นนามนาม?
- ข. อะไรเรียกว่าการันต์?
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า สังขยา?
- ง. เอต, สัพพ จัดเป็นศัพท์นามชนิดไหน?
- จ. ปัจจัยนั้น ลงที่ไหน? เป็นเครื่องหมายอะไร?

๓. ก. นามที่เป็น ชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ จัดเป็นนามนาม
- ข. สระที่สุดแห่งศัพท์ เรียกว่าการันต์
- ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องหมายกำหนดนับนามนาม ชื่อว่า สังขยา
- ง. เอต จัดเป็น นิยม วิเสสนศัพท์นาม สัพพ จัดเป็น อนิยม วิเสสนศัพท์นาม
- จ. ปัจจัย ลงท้ายนามศัพท์ เป็นเครื่องหมายวิภัติปัจจัย ลงท้ายธาตุ เป็นเครื่องหมายกิริยาปัจจัย

๔. ในอาขยาตนั้น ท่านแบ่งกาลที่เป็นประธาน และแบ่งกาลให้ละเอียดไว้อย่างไรบ้าง?

๔. ในอาขยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ ๑) กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า เรียกว่า ปัจจุบันกาล

๒) กาลล่วงแล้ว เรียกว่า อดีตกาล ๓) กาลที่ยังมาไม่ถึง เรียกว่า อนาคตกาล.

กาลทั้ง ๓ นั้น แบ่งให้ละเอียดได้ดังนี้ ๑) ปัจจุบันกาล จัดเป็น ๓ คือ ปัจจุบันแท้ ปัจจุบันใกล้อดีต ปัจจุบันใกล้อนาคต.

๒) อดีตกาลจัดเป็น ๓ คือ ล่วงแล้วไม่มีกำหนด ล่วงแล้ววานนี้ ล่วงแล้ววันนี้.

๓) อนาคตกาลจัดเป็น ๒ คือ อนาคตของปัจจุบัน อนาคตของอดีต.

๕. ในกิริยาภิกตฺถ์ แบ่งกาลไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

กम्मกาโร ลงปัจจัยอะไร? เป็นรูปและสาธนะอะไร? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาดู

๕. ในกิริยาภิกตฺถ์ แบ่งกาลไว้ ๒ คือ ปัจจุบันกาล และอดีตกาล

กम्मกาโร ลง ณ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ กम्म บทหน้า กร ธาตุ ในความทำ
วิ. กम्म กโรตีติ กम्मกาโร (ผู้ใด) ย่อมทำซึ่งกรรม เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทำซึ่งกรรม

๖. สมาสเช่นไรชื่ออภัยยิวาสมาส? และอภัยยิวาสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปจฉาภตฺถ์ อชมตฺถ์ จัดเป็นอย่างไร?

๖. สมาสที่มีอุปสัคหรือนิบาตอยู่หน้า ชื่อว่า อภัยยิวาสมาส. มี ๒ อย่าง คือ อุปสัคคูปพกะ นิบาตูปพกะ
ปจฉาภตฺถ์ จัดเป็นนิบาตูปพกะ อชมตฺถ์ จัดเป็นอุปสัคคูปพกะ

๗. ในเสฏฐตฺถ์ทิต มีปัจจัยเท่าไร? อะไรบ้าง?

สาकुณโก, เมธาวิ, ปณจโม แปลว่าอย่างไร? ลงปัจจัยอะไร? ในตฺถ์ทิตไหน?

๗. ในเสฏฐตฺถ์ทิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตม อียิสส อีย อิฏฐ.

สาकुณโก ผู้ฆ่าซึ่งนก ลง ณิก ปัจจัย ในตฺรตฺยาทิตฺถ์ทิต

เมธาวิ ผู้มีปัญญา ลง วิ ปัจจัย ในตฺทิสสฺตถิตฺถ์ทิต

ปณจโม ที่ ๕ ลง ม ปัจจัย ในปฺรณตฺถ์ทิต

พ.ศ.๒๕๖๕

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่เหลือจากสระ มี ก เป็นต้น มินิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ..... แปลว่า.....
มี.....ตัว แบ่งเป็น.....พวก คือ.....

๑. อักษรที่เหลือจากสระ มี ก เป็นต้น มินิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อ พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ
มี ๓๓ ตัว แบ่งเป็น ๒ พวก คือ วรรค อวรรค

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. สเมตฺ-อายุสฺมา สนธิเป็น.....
- ข. พนฺธุสฺส-อิว สนธิเป็น.....
- ค. ตฺยหาหิ ตัดบทเป็น.....
- ง. อิจฺเจวฺ ตัดบทเป็น.....
- จ. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ.....

- ๒. ก. สเมตฺ-อายุสฺมา สนธิเป็น สเมตฺอายุสฺมา
- ข. พนฺธุสฺส-อิว สนธิเป็น พนฺธุสฺสเสว
- ค. ตฺยหาหิ ตัดบทเป็น เต-อหิ
- ง. อิจฺเจวฺ ตัดบทเป็น อิตฺ-เอว
- จ. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ฬ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง?
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?
- ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา?
- ง. สัพพนาม แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?
- จ. อุทฺธิ, ยนฺนุน แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?

- ๓. ก. นามทั้ง ๓ นั้น ต้องประกอบด้วย ลิงค์ วจนะ วิภัติ.
- ข. อิตถิลิงค์ มีการันต์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู.
- ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อ สังขยา.
- ง. สัพพนาม แบ่งเป็น ๒ คือ ปฺริสสัพพนาม และ วิเสสนสัพพนาม.
- จ. อุทฺธิ แปลว่า เงื้องบน เป็นนิบาตบอกที่. ยนฺนุน แปลว่า กระไรหนอ เป็นนิบาตบอกปริกัป.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. บุรุษในอาขยาด มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
 ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัตตฺวาจก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?

๔. ก. บุรุษในอาขยาด มี ๓ คือ ปฐมบุรุษ มัชฌิมบุรุษ อุตตมบุรุษ.
 ข. กิริยาศัพท์ใดกล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อ เหตุกัตตฺวาจก. มีอุทาหรณ์ว่า สามิโก สุโท โอนฺ ปาเจติ. นาย ยังพ่อครัว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก. (หรือ ใช้พ่อครัว)

๕. กิริยาภิกตฺก คือ วตตพฺพ, รุณฺโน แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย

- ก. สุเชน ภริยตีติ สุภโร
 ข. หิตํ กโรตีติ หิตกฺกโร
 ค. ทุสสติ เตนาติ โทโส

๕. กิริยาภิกตฺก คือ วตตพฺพ แปลว่า อันเขาพึงกล่าว
 สำเร็จรูปมาจาก วท ธาตุ ในความกล่าว ตพพ ปัจจัย เอา ท เป็น ต.

รุณฺโน แปลว่า ร้องไห้แล้ว สำเร็จรูปมาจาก รุท ธาตุ ในความร้องไห้ ต ปัจจัย
 ธาตุมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดธาตุ.

- ก. สุภโร: (ผู้ใด) อันเขาเลี้ยงได้ โดยง่าย เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าอันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย.
 เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย.
 ข. หิตกฺกโร: (ผู้ใด) ย่อมทำ ซึ่งประโยชน์เกื้อกูล เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่าผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล.
 เป็นกัตตฺรูป กัตตฺสาธนะ อ ปัจจัย.
 ค. โทโส: (ชน) ย่อมประทุษร้าย ด้วยกิเลสนั้น เหตุนั้น (กิเลสนั้น) ชื่อว่าเป็นเหตุประทุษร้าย (แห่งชน).
 เป็นกัตตฺรูป กรณสาธนะ ณ ปัจจัย.

๖. อะไรชื่อว่าสมาส? สมาสนั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๖. นามศัพท์ ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อ สมาส.
 สมาส ว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ลบวิภัตติแล้ว เรียกว่า ลุตตสมาส,
 สมาสที่ยังมิได้ลบวิภัตติ เรียกว่า อลุตตสมาส.
 สมาส ว่าโดยชื่อ มี ๖ อย่าง คือ กัมมธารยะ ทิคฺ ตปฺปฺริสสะ ทวันทวะ อัပ္พยียภาวะ พหุพพิหิ.

๗. ในชาตาทีตัทธิต และสังขยาตัทธิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

จกขุมา ลงปัจจัยอะไร? ในตัทธิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในชาตาทีตัทธิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ อิม อีย กีย.

ในสังขยาตัทธิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ ก.

จกขุมา ลง มนตุ ปัจจัย ในตัทธิต

วิ. จกขุ อสส อตถิติ จกขุมา

พ.ศ.๒๕๖๕ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ, ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๑. อักษรที่ใช้ในบาลีภาษานั้น ๔๑ ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ ๘ ตัวนี้ ชื่อ สระ,

ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ ฝ ภ ม, ย ร ล ว ส ห ฬ ° ๓๓ ตัวนี้ ชื่อ พยัญชนะ.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

- ก. สเมตฺ-อายุสฺมา สนธิเป็น.....
 ข. พนฺธุสฺส-อิว สนธิเป็น.....
 ค. ตยาคํ ัตตบทเป็น.....
 ง. อิจฺเจวํ ัตตบทเป็น.....
 จ. พยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ.....
๒. ก. จตฺตารอ-อิเม สนธิเป็น จตฺตารอเม
 ข. เอตํ-อโวจ สนธิเป็น เอตทโวจ
 ค. อถขวสฺส ัตตบทเป็น อถโข-อสส
 ง. อิศปโปมทติ ัตตบทเป็น อิศ-ปโมทติ
 จ. ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกิริโยปการณ ๕ คือ โลปะ อาเทส อาคม ปกติ สัญญาค.

๓. ศัพท์เซนไร ชื่อว่า สังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง? จงแจก จตุ ศัพท์ (เฉพาะอิติลึงค์) ด้วยวิภัติทั้ง ๗ มาดู

๓. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อ สังขยา. แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุณฺณสังขยา.

จตุ ศัพท์ อิติลึงค์

พหู.

- ป. จตฺตสฺโส
 ท. จตฺตสฺโส
 ต. จตุหิ
 จ. จตฺตสฺสนนํ
 ปญ. จตุหิ
 ฉ. จตฺตสฺสนนํ
 ส. จตุสุ

๔. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าอาชยาด? ในอาชยาดนั้น ท่านประกอบด้วยอะไรบ้าง?

จงเขียนวิภัตติหมวดภวิสสันติ เฉพาะฝ่ายปรัสบทมาดู.

๔. ศัพท์กล่าวภวิสสันติคือความทำ เป็นต้นว่า ยิน เเดิน นัง นอน กิน ต้ม ทำ พุด คิด ชื่อว่า อาชยาด.
ประกอบด้วย ธาตุ ปัจจัย วาจก วิภัตติ กาล บท วจนะ บุรุษ.

ภวิสสันติ ปรัสบท

เอก. พหุ.

ป. สสติ สสนติ

ม. สสสิ สสถ

อุ. สสามิ สสาม

๕. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่า กัมมสาธนะ? และกัมมสาธนะนั้น ท่านบัญญัติให้แปลว่าอย่างไร?

กิริยาภิกตฺ คือ ชินฺโณ, อารุหฺ แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

๕. ผู้ทำฯ ซึ่งสิ่งใด (๑) ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งนั้น เป็นต้นว่า ปิโย เป็นที่รัก รัส วิสัยเป็นที่ยินดี ก็ดี

(๒) ศัพท์ที่เป็นชื่อของสิ่งของที่เขาทำ เป็นต้นว่า กิจจํ กรรมอันเขาพึงทำ ทานํ สิ่งของอันเขาพึงให้ ก็ดี ชื่อ กัมมสาธนะ.

กัมมสาธนะนั้น ที่เป็นกัตตุรูป แปลว่า เป็นที่... ที่เป็นกัมมรูป แปลว่า เป็นที่อันเขา....

ชินฺโณ แปลว่า แก่แล้ว. สำเร็จรูปมาจาก ชิร ธาตุ ในความคร่ำคร่า

ต ปัจจัย ธาตุมี ร เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น ฌณ แล้วลบที่สุดธาตุ

ลง สิ ปฐมวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น ชินฺโณ.

อารุหฺ แปลว่า ขึ้นแล้ว. สำเร็จรูปมาจาก อา บทหน้า รุห ธาตุ ในความขึ้น ตูนาที่ปัจจัย คือ ตุน ตวา ตวาน

มีอุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัย ทั้ง ๓ เป็น ย ธาตุมี ห เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ยห สำเร็จรูปเป็น อารุห.

๖. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

- ก. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ.
- ข. ตโย โลกา ตีโลกํ.
- ค. พนธนา มุตโต พนธนมุตโต.
- ง. ภตตสส ปจฉา ปจฉาภตตํ.
- จ. สนตํ จิตตํ ยสส โส สนตจิตโต (ภิกขุ).

- ๖. ก. พุทฺธรตนํ อวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส
- ข. ตีโลกํ สมาหารทิกุสมาส
- ค. พนธนมุตโต ปัญญาสมบัติปุริสสมาส
- ง. ปจฉาภตตํ นิปาทบุพพกะ อพยยิภาวสมาส
- จ. สนตจิตโต ฉัญฉฐิพหุพหิสมาส

๗. ในเสฏฐัตถิต และอภัยยัตถิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

ปฤญวาลงปัจจัยอะไร? ในตถิตไหน? จงตั้งวิเคราะห์มาดู?

๗. ในเสฏฐัตถิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตฺร ตม อียิสส ก อีย อิมฺห
 ในอภัยยัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ถา ถิ

ปฤญวาลง วนตุ ปัจจัย ใน ตทสสัตถิต

วิ. ปฤญ อสส อตถิติ ปฤญวาลง

พ.ศ.๒๕๖๖

๑. อะไรชื่อว่าพยัญชนะ? พยัญชนะวรรคมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

๑. อักษรที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มี นิคคหิต เป็นที่สุด ชื่อ พยัญชนะ.

พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ง เรียกว่า ก วรรค

จ ฉ ช ฌ ญ เรียกว่า จ วรรค

ฎ ฐ ฑ ฒ ณ เรียกว่า ฎ วรรค

ต ถ ท ธ น เรียกว่า ต วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียกว่า ป วรรค

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. จตุหิ-อปาเยหิ สนธิเป็น.....

ข. ต์-นิพพุตฺ สนธิเป็น.....

ค. จกฺขวาปาถํ ตັตบหเป็น.....

ง. อธิปฺปโมหติ ตັตบหเป็น.....

จ. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณํ ๔ คือ.....

๒. ก. จตุหิ-อปาเยหิ สนธิเป็น จตุหปาเยหิ

ข. ต์-นิพพุตฺ สนธิเป็น ตนนิพพุตฺ

ค. จกฺขวาปาถํ ตັตบหเป็น จกฺข-อปาปาถํ

ง. อธิปฺปโมหติ ตັตบหเป็น อธิ-ปโมหติ

จ. ในนิคคหิตสนธิ ได้สนธิกิริโยปกรณํ ๔ คือ โลปะ อาเทศ อาคม ปกติ

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. คุณนามแบ่งเป็นกี่ชั้น? อะไรบ้าง?

ข. นปฺงสกลิงค์ มีการันต์เท่าไร? อะไรบ้าง?

ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ไหนถึงไหน เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์ อย่างเดียว?

ง. กตม, ตุมห จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?

จ. ติโร, หนท แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?

๒. ก. คุณนามแบ่งเป็น ๓ ชั้น คือ ปกติ วิเสส อติวิเสส

ข. นปฺงสกลิงค์ มีการันต์ ๓ คือ อ อิ อุ

- ค. ปกติสังขยา ตั้งแต่ เอกนวิสติ ถึง อฏฐนวุติ เป็นเอกวจนะ อิตถิลิงค์ อย่างเดียว
- ง. กตม เป็น อนิยม วิเสสนศัพท์นาม, ตุมห เป็น ปุริสศัพท์นาม
- จ. ตีโร แปลว่า ภายนอก เป็นนิบาตบอกที่
หนท แปลว่า เอาเถิด เป็นนิบาตบอกความเตือน

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

- ก. วิภัติหมวดอชชัตตนี บอกกาลอะไร? แปลว่าอย่างไร?
- ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อเหตุกัมมวจาก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?

๔. ก. วิภัติหมวดอชชัตตนี บอกอดีตกาล ตั้งแต่วานนี้. แปลว่า แล้ว. ถ้ามี อ อยู่หน้า แปลว่า ได้...แล้ว.
- ข. กิริยาศัพท์ใด กล่าวสิ่งที่ใช้ให้บุคคลทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของสิ่งนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อเหตุกัมมวจาก. มีอุทาหรณ์ว่า สามิเกน สุแทน โอทโน ปาจาปิยเต. ข้าวสุก อันนาย ใช้พ่อครัว ให้งอยู่.

๕. กิริยาคิตก์ คือ ภินโน, ปมชช แปลว่าอย่างไร? สำเร็จรูปมาจากอะไร?

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัย มาด้วย

- ก. ปาร์ คจจติ สีเลนาติ ปารคู
- ข. ครหิตพพุนติ คารยหิ
- ค. วินติ เตนาติ วินโย

๕. ภินโน แปลว่า แดกแล้ว. สำเร็จรูปมาจาก ภิท ธาตุ ในความแดก ต ปัจจัย

ธาดุมิ ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดธาตุ ลง สี ปฐมาวิภัติ สำเร็จรูปเป็น ภินโน.

ปมชช แปลว่า ประมาทแล้ว. สำเร็จรูปมาจาก ป บทหน้า มท ธาตุ ในความประมาท ตูนาทิ ปัจจัย คือ ตุน ตวา ตวาน อุปสัคอยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ เป็น ย ธาดุมิ ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ชช.

- ก. ปารคู: (ผู้ใด) ย่อมถึง ซึ่งฝั่ง โดยปกติ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ถึงซึ่งฝั่งโดยปกติ.
เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ ลงในอรรถแห่งตัสสีละ รุ ปัจจัย.
- ข. คารยหิ: (กรรมใด) อันเขา พึงติเตียน เหตุนั้น (กรรมนั้น) ชื่อว่า อันเขาพึงติเตียน.
เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ญย ปัจจัย.
- ค. วินโย: (บัณฑิต) ย่อมแนะนำ ด้วยอุบายนั้น เหตุนั้น (อุบายนั้น) ชื่อว่าเป็นเครื่องแนะนำ (ของบัณฑิต).
เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ อ ปัจจัย.

๖. อะไรชื่อว่าวันทวสมาส? และวันทวสมาสนั้น มีเท่าไร? อะไรบ้าง?
ปัตตจิวรี, สมณพราหมณา จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามนามตั้งแต่ ๒ ศัพท์ขึ้นไป ย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่า วันทวสมาส
มี ๒ อย่าง คือ สมาหาร อสมหาร

ปัตตจิวรี เป็น สมาหาร, สมณพราหมณา เป็น อสมหาร.

๗. ในปกตัตถิต และวิภาคัตถิต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?
สากฎิโก ลงปัจจัยอะไร? ในตัตถิตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในปกตัตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ มย

ในวิภาคัตถิต มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา โส

สากฎิโก ลง ณิก ปัจจัย ในตรัตยาตัตถิต

วิ. สกุณ จرتตี สากฎิโก

พ.ศ.๒๕๖๖ (๒)

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ ชื่อ

สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ ชื่อ

ในสระ ๘ ตัวนั้น สระมีมาตราเบา ๓ ตัว คือ อ อิ อุ ชื่อ รัสสะ มีเสียงสั้น เหมือนคำว่า อติ ครู.

สระอีก ๕ ตัว อื่นจากนั้น คือ อา อี อุ เอ โอ ชื่อ ทิฆะ มีเสียงยาว เหมือนคำว่า ภาคี วฐุ เสโซ เป็นต้น.

๒. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้

ก. เม-อัย สนิธิเป็น.....

ข. ปจจตต์-เอว สนิธิเป็น.....

ค. ตาสาห์ ตัดบทเป็น.....

ง. สพภิเรว ตัดบทเป็น.....

จ. ในสรสนธิ โลปะ ที่ต้นมี ๒ คือ

๒. ก. เม-อัย สนิธิเป็น มยายั

ข. ปจจตต์-เอว สนิธิเป็น ปจจตตถญเญว

ค. ตาสาห์ ตัดบทเป็น ตาสั-อหิ

ง. สพภิเรว ตัดบทเป็น สพภิ-เอว

จ. ในสรสนธิ โลปะ ที่ต้นมี ๒ คือ ลบสระหน้า ลบสระหลัง

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. อะไรจัดเป็นนามนาม?

ข. สัพพนามเป็นชื่อสำหรับใช้แทนอะไร?

ค. ศัพท์เช่นไร ชื่อว่าสังขยา? แบ่งเป็นเท่าไร? อะไรบ้าง?

ง. เอต, อมท จัดเป็นสัพพนามชนิดไหน?

จ. เสว, อิว แปลว่าอย่างไร? เป็นนิบาตบอกอะไร?

๒. ก. นามที่เป็นชื่อของคน สัตว์ ที่ สิ่งของ เป็นนามนาม.

ข. สัพพนาม เป็นชื่อสำหรับใช้แทนนามนาม ที่ออกชื่อมาแล้ว เพื่อจะไม่ให้ซ้ำๆ ซากๆ ซึ่งไม่เพราะเหตุ.

ค. ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ชื่อสังขยา. แบ่งเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ปุณฺณสังขยา.

ง. เอต เป็นนิยาม วิเสสนสัพพนาม, อมท เป็นปุริสสัพพนาม.

จ. เสว แปลว่า วันพรุ่ง เป็นนิบาตบอกกาล.

อิว แปลว่า เพียงดัง เป็นนิบาตบอกอุปมาอุปไมย.

๔. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ในอาขยาต แบ่งกาลที่เป็นประธานไว้เท่าไร? อะไรบ้าง?

ข. กิริยาศัพท์ใด ชื่อ เหตุกัตตวาจก? และมีอุทาหรณ์ว่าอย่างไร?

๔. ก. ในอาขยาตนั้น แบ่งกาลที่เป็นประธานได้ ๓ คือ กาลที่เกิดขึ้นจำเพาะหน้า เรียกว่าปัจจุบันกาล, กาลล่วงแล้ว เรียกว่าอดีตกาล, กาลยังไม่มาถึง เรียกว่าอนาคตกาล.

ข. กิริยาศัพท์ใด กล่าวผู้ใช้ให้คนอื่นทำ คือแสดงว่าเป็นกิริยาของผู้ใช้ให้คนอื่นทำนั้น กิริยาศัพท์นั้น ชื่อ เหตุกัตตวาจก. มีอุทาหรณ์ว่า สามิโก สุโท โอทนี ปาเจติ. นาย ยิงพ่อครัว ให้หุงอยู่ ซึ่งข้าวสุก. (หรือ ใช้พ่อครัว).

๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกตฺ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ท และ หุ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็นอะไรได้บ้าง?

จงตอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบอย่างละ ๑ ตัว

จงเขียนคำแปลรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้ พร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยมาด้วย

ก. สุขเขน ภริยิตติ สุขโร

ข. ชาเรตติ ธาตา

๕. ต ปัจจัย ในกิริยาภิกตฺ เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี ท เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น นน แล้วลบที่สุดธาตุ ตัวอย่าง ฉนโน อันเขามุงแล้ว ฉท ธาตุ ในความปิด. เมื่อประกอบกับธาตุซึ่งมี หุ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ต เป็น พห แล้วลบที่สุดธาตุ ตัวอย่าง รุฬโห งอกแล้ว รุห ธาตุ ในความงอก.

ก. สุขโร: (ผู้ใด)อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย เหตุนั้น(ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้อันเขาเลี้ยงได้โดยง่าย. เป็นกัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย.

ข. ธาตา: (ผู้ใด) ย่อมทรงไว้ เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ทรงไว้. เป็นกัตตรูป กัตตสาธนะ ต ปัจจัย.

๖. อะไรชื่อว่าตปฺปริสสมาส? และตปฺปริสสมาสนั้นมีเท่าไร? อะไรบ้าง?

ราชปุตฺโต, สงขารทุกฺโข จัดเป็นอย่างไร?

๖. นามศัพท์มี อ วิภคิตเป็นต้นในที่สุด ย่อเข้าด้วยบทเบื่องปลาย ชื่อว่า ตปฺปริสสมาส.

ตปฺปริสสมาสมิ ๖ อย่าง คือ ทุตฺยัตปฺปริสสะ ตตฺยัตปฺปริสสะ จตฺตถิตปฺปริสสะ ปญฺจมีตปฺปริสสะ ฉฺฉฐิตปฺปริสสะ สัตตมีตปฺปริสสะ.

ราชปุตฺโต เป็นฉฺฉฐิตปฺปริสสมาส. สงขารทุกฺโข เป็นสัตตมีตปฺปริสสมาส.

๗. ในพหุลตฺทริต และเสฏฐตฺทริต มีปัจจัยอย่างละเท่าไร? อะไรบ้าง?

โกศิ ลงปัจจัยอะไร? ในตฺทริตไหน? จงเขียนรูปวิเคราะห์มาด้วย

๗. ในพหุลตฺทริตมีปัจจัย ๑ ตัว คือ อาล

ในเสฏฐตฺทริต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ ตร ตม อยิสสก อย อญฺฐ

โกศิ ลง อี ัจจย ในทสสัดถิตัทธิต.

วิ. โภโค อสส อตถิติ โภคี.
